I. N. D. N. J. C.

DISSERTATIO JURIDICA DE LAMIIS EARUMQUE PROCESSU CRIMINALI,

Von Hexen und dem Peinl. Proceß wider dieſelben/

Quam

AUXILIANTE DIVINA GRATIA

Conſenſu & Authoritate

MAGNIFICI JCTORUM ORDINIS IN ILLUSTRIBUS ATHENIS SALANIS

SUB PRÆSIDIO

Magnifici, Nobiliſſimi, Ampliſſimi, Conſultiſſimi atque Excellentiſſimi

DN. ERNESTI FRIDER. Schröter/

Hæreditarii in Wickerſtädt/ JCti & Anteceſſoris hujus Salanæ Famigeratiſſimi, Conſiliarii Saxonici, Curiæ Provincialis, Facultatis Juridicæ & Scabinatus Aſſeſſoris longè Graviſſimi,

Domini Patroni, Præceptoris atq; Promotoris ſui nullo non honoris & obſervantiæ cultu ſanctè devenerandi, colendi,

Publicæ Eruditorum cenſuræ ſubjicit

MICHAEL PARIS Walburger/

Grœbzigâ Anhaltinus,

In Acroaterio JCtorum ad diem 1. Maj. A. 1670.

Editio Tertia.

JENÆ, Typis PAULI EHRICHII. 1707.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Digitized by Google

PARI
ſine
VI

Magnificis, Generoſa
Maximeque

DN. GEBHARDO
PARIDI A VVERDER,

Sereniſſimi ac Celſiſſimi Principis ac
Domini

DN. IMMANVELIS,

Principis ANHALTINI &c.
INTIMÆ ADMISSIONIS CONSILIARIO
SPLENDIDISSIMO
ut &
RERVM PROVINCIALIVM SVBDIRECTORI
GRAVISSIMO
HÆREDITARIO DOMINO IN
Gröbzigk und Bißperoda ꝛc.

Dominis ſuis, Patro
Optumis

S.

INter tria illa §. 3. Inſt. de J. & J. recenſita
cum illud, quò optimâ Juris ac Æqui Magiſtra Na
bus: Ex hoc enim ceu fœcundô ſolô cætera virtu
cum æſtumo, neminem invenio, cui hoc quic
offerat jure, quàm VOBIS MAGNIFICI GENE

VIRORVM
pari
RIS
Nobilitate Illuſtribus
Strenuis

DN. PARIDI
A VVERDER,

Sereniſſimi ac Celſiſſimi Principis
ac Domini

DN. JOHANNIS GEORGII,
Principis ANHALTINI &c. &c. &c.

CONSILIARIO LONGE EMI-
NENTISSIMO,

HÆREDITARIO DOMINO IN
Werdershauſen/Reinsdorff/ Reupigk und Breſen.
nis ac Mecænatibus
Maxumis
D.

generalia Juris principia, ſummæ dignitatis occupat lo-
tura *ſuum cuique tribuere* religioſâ ſeveritate omnibus edixit mortali-
tum decora felici ſuccreſcunt proventu. Penſius hæc quando me-
quid eſt conatuum, præpotens gratiſſimæ mentis impetus, potiori
ROSISSIMI VIRI, quos æquali eminentisſimarum virtutum jugô,

 Amplis-

Ampliſſimorum honorum faſtigiô, arctiſſimô conſanguinitatis fœdere propitium conſociavit Numen. Nam ut maximam terrenæ felicitatis partem VOBIS dilectiſſimi mei Parentes acceptam referunt, ita duplici debitorum nexu VOBIS me obſtrictum eſſe prolixè fateor. At ne blandius hæc quàm verius in VOS dicta videantur ampliſſimas MUNIFICENTIÆ VESTRÆ laudes conſultius ſilentii peplô involvam, quam ut eaſdem anguſtiſſimâ hac coarctarem paginâ, eô quod verear, ne harum pondere, quas meruiſtis, obrutus, magis ingenii mei imbecillitatem detegam, quàm veſtrarum virtutum ſplendorem, ſicuti par eſt, adumbrem. VESTRIS igitur Auſpicatiſſimis NOMINIBUS paupertini ingenii mei partum, aut abortum potius negligenti celeritate excluſum in ſignum gratæ mentis ſuſcipiendum offero, in ſummô beneficiorum poſiturus genere, ſi VESTRA Authoritate, quâ orbem illuſtratis, quod hujus perfectioni deeſt, ſupplere non dedignati fueritis. Ita enim à malevolorum dicteriis vindicatum iri nullus ambigo. Quod reliqvum, Æternum Numen ſupplicibus venerabor precibus, jubeat Fata ſuum tueri officium, atque VOS MAXUMI PATRONI cum Familiis Prolibusque Maſculis in utriusque perantiqui ſtemmatis Werderiani ulterius incrementum, quàm diutiſſimè ſalvos ſoſpitesque præſtare. DEUS VOS Patriæ columina ſervet, VESTRA ſalus noſtra ſalus, verè dicit, Juratus dicit.

Dabam Jenæ è Muſeo
Id. Maji A. MDCLXX.

cum Veteranis Imperatori Auguſt.
Conſtantino *in l. 1. C. de Veteran.*
acclamantibus

Veſtrarum Magniff. Generoſitt.

devotiſſimus

Cliens ac Servus

Michaël Paris Wallburger.

PROOEMIUM.

ODioſum, fateor, à natura accidit hominibus ad ambas usque aures vitiis immerſis, actiones eorum ſub æqvum virtutum examen vocari. Odioſum iisdem eſt, injuſtas eorum actiones ad juſtitiæ ſtateram expendi: Magis autem odioſum eſt delicta & crimina eorum Nemeſi deſtinare. Adeò ut cenſuram vitiorum ſuorum æquô animô ferre velit nemo. Aſt de iſthoc odiô vulgi, qui injuſtitiam, ejusque comitem pœnas, è Republ. ad ultimam Thulen relegatas cupiunt, Judex non deſes nec reſupinâ cervice tantum titulum gerens, *uti vocatur in L. 5. C. de cuſtod. reor.* non minus laboret, quam de ranis paluſtribus; ſed ſubditorum, quibus præeſt, actiones vitioſas corrigat, ut honeſtè vivant; injuſtas refrænet, ut alterum non lædant, & ſuum cuique tribuant, *§. 3. de I. & I.* delicta, & crimina publica juſtâ animadverſione vindicet. Cum Reipubl. interſit, ne delicta maneant impunita *l. 13. ff. de Off. Præſid.* Virtuoſis verò actionibus præmia præponat ampla, ut ad majora audenda invitentur. Verùm, quoniam in civili gubernatione, (quæ omni ætate, maximè verò hac no-

Digitized by Google

noſtra vitiorum (ſi ulla fuit alia) præferaci, magis in pœnâ infligenda, quam præmiô diſtribuendô conſiſtit,) cuſtodiendâ & conſervandâ fermè utramque paginam faciunt leges pœnales, quæ non abs re anima & ſpiritus vitales Reipubl. audiunt. Has enim ſi è Republ. tollas, mirâ metamorphoſi, ſumma imis, & ima ſummis miſceri videbis.

Quæ cum ita ſint, ſummâ, hortatu Sacratisſ. Imperat. *in proœm. Inſtit.* §. 7. ope & alacri ſtudiô quilibet leges illas (pœnales puta) accipiat, & ſe ipſum ſic eruditum reddat, ut ſpes ipſum pulcherrima foveat, & poſſit etiam Rempubl. in partibus credendis rectè gubernare.

Quem in finem in Almâ ac Illuſtri LL. matre & Nutrice Salanâ hâc, à Sereniſſ. ac Celſiſſ. Dominis Nutritiis, Ampliſſ. Facultati Juridicæ, cupidam legum juventutem criminalia cum curâ docendi munus quondam demandatum fuit. Quorum clementisſima mandata *Magnificus Dominus Præſes, JCtus & Anteceſſor famigeratisſimus*, Patronus ac Præceptor meus ætatem colendisſimus, digerit, perſequitur, & Deô propitiô conficiet. Tanti igitur ſtudiorum meorum ducis & Præceptoris veſtigiis inhærens, auſus fortè meos (niſi me amor ſuſcepti laboris fallit,) in materia juris Criminalis difficili pariter ac neceſſaria, atrô

calculô notabit nemo, ſi quorum mihi ſancta ſemper videri perſona debet *Ulpian. in l. 9. ff. de Obſ. Parent. & Patron. præſtand.* quorum refragari obſequiis fas non eſt *l. ult. C. eod.* juſſu, Thematis locò in arbitrium meum pure collati, præſentem criminalem materiam, de LAMIIS, quarum hæreſis per totam fermè Europam deplorandis incrementis gliſcit, in noſtra cathedrâ Juridicâ vix antehàc ventilatam, in judiciis autem & Scabinatibus frequentiſſimam, pro ingenii modulo & materiæ ſublimitate, quæ etiam Magni Nominis JCtos, & Judices verſatisſimos in examinandis LAMIIS torſit, paucula eaque obſervatu digna; initiò quidem de Lamiarum Naturâ & Poteſtate, ac deinde de ordine judiciario in hoc crimine ſervando, prout conſvetarum diſputationum anguſti cancelli concedunt, diſſerere allaboravero. Tu autem edecumati candoris Lector, ne fortè religioni tibi ſtatuas haſce pagellas perluſtrare, propter parum religioſas formulas, quæ aliàs impiis Diáboli inſtrumentis ſolennes ſunt; ſcias velim me illas, & ſuperſtitioſa artium diabolicarum fundamenta cum anilibus deliramentis, pro pio ac pudico, (ut me collaudem) ingenio non expresſiſſe, ſed ſaltim leviter attigiſſe, & pro JCtorum inſtituto ſcelus indicaſſe, ac pœnas ſceleribus à Legibus ſtatutas expresſiſſe & retuliſſe.

Quan-

Quandoquidem verò tum demum benè univerſa geruntur & competenter, ſi rei principium fiat, decens & amabile DEO *Novell. 6. pr.* In Nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, in cujus nomine alias ad omnia conſilia omnesque actus ſemper progredimur *l. 2. pr. C. de off. præf. prætor. Affr.* ad præſens inſtitutum acceſſum faciens animo manibusque ad cœlum erectis, æternum ejus auxilium humillimè invoco *l. 1. pr. & §. 2. l. 3. pr. C. de V. I. E.* ut ille, in quo uno mihi ſpes, qui nobis animæ dat ſalutem, laboris mei velit eſſe non ſolùm principium, ſed etiam medium & terminus *Nov. 109. pr.*

DISPUTATIONIS JURIDICÆ
DE
LAMIIS.
CAP. I.
Præmittens quæſtionem præjudicialem: *An dentur Lamiæ, & an pœnis ſint dignæ?*

§. I.

PRiusquam de LAMIIS ulteriorem disquiſitionem inſtituamus, quo anſam dubitandi omnem, quâ mihi per totum hunc diſcurſum L. B. aures vellicare poſſes, prædicam, lubet excutere Quæſtionem: An dentur Lamiæ, & an pœnis ſint dignæ? ne quis putet, me circa ea occupatum fuiſſe, quæ in rerum naturâ non exiſtunt,

&

& pœnas iis ſtatuiſſe, qui potiùs miſeratione, quam pœna digni ſunt.

§. II. Quemadmodum nullum vitium inter Mortales tam grande datur, quod non plurimorum, proh dolor! patrociniis defendatur; Ita & hoc hæreſeos crimen, ſuis non deſtituitur Patronis; Inter quos familiam ducit Johan. Wierus Medicus Germanus, cujus Præceptor fuit Cornelius Agrippa, Magorum ſua ætate princeps, qui ſemper ſecum habuit canem nigrum, quem Dominum vocavit, *quod ſtatuit Joh. Bodin. in tract. de Magor. Dæmonomaniâ L. 2. c. 1. p. m. 104.* Et *ipſemet Wierus haut obſcurè fert Lib. 2. de Præſt. dæmon. cap. 5.* ut proinde ex ungve de Leone judicium inſtituere non ſit difficile. Qui Wierus, neſcio qua fronte, pro Lamiis *pecul. Lib. de Lamiis*, tanquam pro aris & focis pugnat: Statuendo, Lamias reverà non exiſtere, ſed ſaltim quicquid illis vulgò tribuitur, eſſe vaniſſima commenta, vel potius mendacia Poëtarum, quibus quidlibet audendi ſemper ſit æqua poteſtas, *dict. tract. Lib. de Lamiis c. 5. & in tract. de præſtigiis Dæmon. lib. 6. c. 24. p. m. 747.* Nec Moſis nec Chriſti tempore unquam fuiſſe ſtriges, dicta ſacræ ſcripturæ in planè diverſum ac damnatum ab Interpretibus fermè omnibus ſenſum detorquendo *dict. tract. de præſt. Dæmon. lib. 6. cap. 24. p. m. 741.* Non eſſe eas inſtrumenta & organa dæmonum, qualia vulgò putantur *Id. Ibid. p. 762.* ſed miſeras iſtas anus, mirà vafritie diaboli per ſomnia & imaginationes quaſdam melancholicas deluſas, ſpeciem quandam magiæ præ ſe ferre, in rei veritate autem illis nihil ineſſe quod hæreſin ſapiat. Ac propterea concludit *Wierus d. l. pag. m. 785.* Lamias potius commiſeratione, quàm pœnâ dignas eſſe, cum iniquiſſimum ſit, eas de Maleficiis Satanæ pœnas dare, graviterque peccare judices, quos carnifices & lanios non dubitat appellare, qui ex falſo principio, veneficas ad ultimum ſupplicium condemnant; fore enim ut iſtius condemnationis ſupremo Judici Deo rationem duriſſimam reddituri ſint, quare

Wierus patrocinatur lamias

Commiſeratione non pœnâ digna lamia.

re conſultius eſſe dicit *d. tract. c. 26. p. 787.* ut judicium de lamiis Deo ſolummodò permittatur, cum Magiſtratus Politicus animum & cogitationes hominum cernere nequeat.

Wierus ſimilis M. Guilielmo Theol. D. qui pactus cum diabolo erat.

§. III. Verùm quis tam oculis captus eſt, qui non videat, Joh. Wierum cum Aſſeclis ſuis tam maſculè defendendo Lamias, ſtrenuum Satanæ Proxenetam agere & manus Judicis metu religionis hunc in finem conſtringere voluiſſe, ut in diaboli naſſam eò copioſiorem animarum numerum alliceret, ac ſe hac in re aſſimilaſſe (quod Bodin. in confutat. ipſi objicit) M. Gvilielmo Linienſi Theologiæ Doctori & Concionatori celebri accuſato Magiæ criminis & condemnato anno 1453. die 12. Decembr. qui inquiſitione confeſſus fuit, in pacto cum diabolo inito (quod in ſcriptis apud ipſum fuit inventum) ſe expreſsè obligaſſe, quod pro cathedrâ ſacrâ velit docere, & auditoribus demonſtrare (uti etiam fecit) quicquid de magis vulgò dicitur, fabulam eſſe, non poſſe fieri, nullam fidem ſermonibus iſtis haberi oportere, & crudele factum eſſe ad mortem damnari magos: Hoc pacto, affirmavit ille, Magorum punitionem ceſſaſſe, regnumque Satanæ, augeſcente in infinitum Magorum numero, fuiſſe conſtitutum.

Wierus refutatione non indiget, ſed refutatur.

§. IV. Quapropter ejus argumenta nulla amplius refutatione digna cenſeo, cum ab ipſis Legibus, tum diviniſ, tum naturalibus, Gentium & civilibus, ſed etiam ab ipſa experientiâ totius fermè Europæ, ſatis ſuperque convellantur. Sacrum Codicem dum adimus, ſtatim videmus Exod. 22, 16. DEum una quaſi fideliâ duos dealbando parietes bimembrem hanc quæſtionem decidere, hancce in lamias capitalem ſententiam ferendo: **Die Zauberinnen ſoltu nicht leben laſſen.** Et Levit. 20. v. 27. Vir ſeu mulier, in quibus

ex Jure divino.

eſt ſpiritus pythonicus vel divinationis, morte moriatur, lapidibus obruent eos, ſangvis eorum ſit ſuper illos. Ex quibus textibus & aliis penè multis, ſole meridiano clarius patet, eſſe omninò in rerum natura lamias, & pœnæ capitali ſubdendas. Si enim fabula eſſet, quicquid de Lamiis ſtatuitur,

tur, ſine dubio fontem omnis ſapientiæ hoc non latuiſſet. Sed ut aquam ad ſuum molendinum derivet Wierus, ad fontem Hebraicum Exod. 22. v. 16. recurrit, in quo habetur vocula *Mechaſſephim*, quam reſtringendam eſſe putat ad ſolos venenarios, h. e. qui veneno tantùm generi humano cladem afferunt, & excludit ab hac lege eos, easve, qui præſtigiis utuntur, *id. in lib. de Lamiis cap. 4.* Verùm illius impia reſtrictio jam dudum à Rabbinis, Moraliſtis ac Theologis etiam noſtri ævi, pedibus eſt conculcata, qui unanimi conſenſu ſtatuunt, illud vocabulum non ad veneficos tantùm, qui ſcil. toxicô propinatô vitam violant, ſed etiam omnes, qui præſtigias aliis offundunt, eſſe reſtringendum, *Job. Georg. Godelman. in tract. de Magis, Venef. & Lamiis L. 3. c. 11. n. 6. Martin. Delrio disquiſit. Magic. lib. 1. cap. 2. Frideric. Balduinus in caſib. conſcient. lib. 3. cap. 5. caſ. 13.* Qui eleganter hoc modo concludit. Omnes ergò Magos & Sagas lex divina jubet interficere, ſeu præſtigias offundant, ſeu divinationibus utantur, ſeu quoquô aliô modo proximo noceant, aut nocere velint. Et iſta lex in populo Dei ſemper in viridi fuit obſervantia, quod teſtatur exemplum *Pythoniſſæ* in *Endor*, quæ formidabat Regem *Saulem*, qui memor legis divinæ magiam ſub pœna capitis in univerſo ſuo regno prohibuit, *1. Sam. 28.*

Fons hebraic.

Balduini concluſio.

§. V. Jus Naturæ & Gentium Mores ſi rimamur, certè deprehendemus, Lamias fuiſſe, & pœnis capitalibus eſſe ſubjugatas. Plato enim purus putus Ethnicus, quem ne radii quidem Juris divini affulſerunt, ſolius naturæ ductu *lib. 11. de Legib.* mortis pœnam in ſacerdotes & aruſpices decrevit, qui ſacrificiis, ligaturis, incantationibus aliisve ſortilegiis hominem enecaverint. Nec apud veteres Romanos Magiæ crimen, cujus ſpecies eſt Lamiarum profeſſio, impunè fuiſſe teſtantur hiſtoriæ paſſim. Perſarum Gens, de quibus *Plutarch. in Apoph.* ſcribit, crimen Magiæ, cui tamen origo omnis magiæ adſcribitur, adeò rigoroſè in puniendis Magis verſata fuit, ut Magi caput in amplo lapide impingerent, rurſusque alio

ex Jure Nat. & Gent.

Perſarum gens.

ſuper

ſuper inducto, illud effringerent. *Godelman. de Mag. L.3. c.11. n.15. Wier. de præſt. dæmon. L.6. c.24.* In Gallia & Hiſpania quod dentur ſagæ & puniantur, teſtantur abundè *Joh. Bodin. JCtus Gallus in tract. de Magor. dæmoniana, & Martin. Delrio in disquiſit. Mag. L.5. Appendic. pag. 818.* ubi ex actis Judiciariis Epiſcopi Beluacenſis refert, Johannem Daream à Pariſienſi Vniverſitate publicis literis apud Henricum Angliæ Regem Sortilegii & Maleficii accuſatam fuiſſe, & *pag. 120.* ubi duo extracta in conſimili caſu, ex libro Viri Clariſſimi Florimundi de Remundis Conſiliarii Regis Senatus Burdegalenſis verbis Gallicis habet. In Italia quod non deſinat Lamiæ earumque pœnæ, demonſtrat *Paulus Ghirland JCtus Italiæ clariſſimus in tract. de Sortilegiis quæſt. 7. n.28.* ubi trium ſagarum torturam examinibus intereſſe anno 1524. ab Abbate Monaſterii S. Pauli de urbe apud regionem Sabinam ſummis fuit rogatus precibus.

Gallia & Hiſpania. *Italia.*

§. VI. Nec Jus noſtrum Civile Lamias ignorat, impunitasque dimittit. Siquidem illæ omnium Interpretum ſuffragiô complectuntur ſub dextibus his manifeſtis de puniendis Maleficis conceptis, nimirum *ſub* §. *item lex Cornel. de Sicariis 5. in fin. verſu. Eadem lege. Inſt. de Publ. Jud. l. cætera 4.* §. *1. ff. Famil. Herciſc. l. nemo aruſpicem 5.* §. *fin. verſ. etenim ſupplicio capitis. l. nulla aruſpex 3. in med. verſ. illo aruſpice. l. multi magicis 6. ſub fin. l. etſi excepta 7. ſub fin. verſ. ſi verò convictus fuerit C. de malefic. & mathemat. l. ejusdem legis 3.* §. *legis Cornel. 5. l. ex ſenatus conſultò 13. ff. ad L. Cornel. de ſicar. & venefic. Nov. Leon. 65. ibique D. D. Johan. Harprecht. in d.* §. *5. J. de publ. judic. n.253. & ſeqq. Herm. Vult. in dict.* §. *5. n.8. Paul. Ghirland. in tract. de ſort. quæſt. 21. n.5. Brunnemann ad Tit. C. de malefic. & mathemat.* His textibus J.C. annumeratur in terris Imperii Conſtitutio Crim. Caroli V. *art. 109.* in terris Saxon. Landrecht *L. 2. art. 13. Conſtit. Saxo-Elect. Conſtit. 2. part. 4.* ubi itidem pœna capitalis Lamiis eſt conſtituta. Nec Jus Canonicum, quod alias mitiorem ſententiam

ex Jure Civil. *ex Jure Carolinô, Saxonicô.*

tiam amplecti ſolet propter morſus conſcientiæ, hâc de re prorſus tacet, ſiquidem contra Lamias, quas ſceleratas mulieres *in cap. Epiſcopi.* §. *illud etiam cap. 26. qu. 5.* vocat, diligenter inquirere, eaſque juſtitia mediante punire & compeſcere jubet *Alexandr. VI. & alii in cap. 1. 2. 3. 4. 5. & 6. De maleficis & incantatoribus lib. 7. decretal.* Si qua ejuſmodi hominum genus inveniatur, velut Chriſti inimicos illud ſtrictâ ultione corrigi volunt, *per cap. pervenit. cap. quicunque.* §. *fin. cap. nec mirum. cauſſ. 20. quæſt. 5. cap. admoneant. 76. quæſt. 7.* *ex Jur. Canon.*

§. VII. Experientiam ſi in medium producere vellemus, crediderim, nullum Scabinatum in Germaniâ, actorum inquiſitionalium, in puncto Veneficii contra ſagas, ad pronunciandam ſententiam transmiſſorum expertem: Nullum judicem rebus Criminalibus præpoſitum facilè inveniri, cui non crebrò ejuſmodi inquiſitiones & examina lamiarum ſe offerant. Adeò ut Naves exemplis repletas è terris alio ſole calentibus huc ſubducere: Et plauſtra præjudiciis Scabinatum in noſtris terris latis onuſta in conſpectum agere liceret, niſi à ſcopo noſtro videretur alienum. Sufficiat nobis in præſentiarum obtinuiſſe, Lamias ſeu Sagas non eſſe entia rationis aut σιδηρόξυλα; Cur enim de iis leges ſcriptæ eſſent? cur pœnæ in eas eſſent ſancitæ? ſi nullæ unquam extitiſſent. Certè à Solone ſapientiſſimô illô Athenienſium legislatore, cum quæreretur, cur nullam adverſus parricidas legem ſcripſiſſet, reſpondit: Quod neminem unquam parricidam fore ſuſpicaretur. Ita ſi non eſſent in rerum naturâ Lamiæ, Legumlatores noſtri tam dementis animi non fuiſſent, ut in pœnis iis irrogandis multùm deſudaſſent. Neque enim de iis rebus, quæ non ſunt, leges promulgantur. Ex quo concludimus, pœnam qualificatam absque ſubjectô eſſe non poſſe, ac proinde poſitâ veneficii pœnâ, poni vel potiùs præſupponi ſubjectum, veneficum aut Lamiam puta, pœnam veneficii recipiens, neceſſe eſt. Qualis autem pœna ſagis ſit infligen-

ab Experientiâ.

Lamiæ non ſunt σιδηρόξυλα.

Digitized by Google

ſligenda, *infra cap. 9.* demonſtrabitur, hoc locô in genere ostendiſſe ſatis ſit, eas à pœna non eſſe immunes.

CAPUT II.

eruens

Lamiarum Etymologiam, Homonymiam & Synonymiam

§. I.

Prima Cura nominum.

Cùm potior in Jure noſtro rerum, verborum verò prior habenda ſit ratio *l. 41. ff. de jur. dot. l. 7. §. 2. ff. de ſuppellect. leg.* prælibatis ſummis labris in Quæſtione præjudiciali rebus, primaria nunc cura me tangit Nominis, ne in limine mox deficientes fœdam & rerum & Nominum incurramus confuſionem *l. 5. C. de Legit. Tutel.* LAMIARVM Etymologiam, Homonymiam & Synonymiam pro more diſputantium ſolenni enodandi.

Etymologia.

§. II. Ἔτυμον quod concernit; Sunt qui putant, vocem *Lamiarum* natales ſuos debere Latio, & derivari à verbo *Lanio*, quaſi quod ſcindant & lanient. *Penotus.* Sed hæc derivatio videtur latiuſculè paulò eſſe petita. Sunt qui quidem rectè natale ſolum hujus vocabuli Græciam eſſe putant & deſcendere à voce λαμὸς, quæ ſignificat ingluviem; à piſcis ſeu etiam feræ genere, quod habet magnum guttur, ut pueros ac homines integros deglutire poſſit. Verùm iſti acum inveniſſe mihi non videntur, cum potius deſcendat à vocabulo λαμία λαμίαι, quod fuit nomen Beli & Libiæ, filiæ, formoſæ & inſignis veneficæ, cujus Horatius in Art. Poëtic. mentionem facit p. m. 280.

Neu pranſæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvô.

Jacobus Cellar. & Nicol. Höniger. in dictionario Græco-Latino voce λαμία. Ab hac muliere poſteà omnes larvæ, lemures, ſpectra & phantaſmata dæmonum, quoniam plerumque ſub ſpecie formoſarum mulierum hominibus apparebant, ut juvenes

venes amore erga ſeſe captos perderent & devorarent, Lamiæ ſunt appellatæ, *Becman. de Orig. Latin. ling. voc. Lamia. Godelmann lib. de Lamiis cap. 1.* Etſi autem harum Lamiarum denominatio ad anus veneficas noſtri temporis non quadrare videtur, quoniam reverà ſpectra non ſunt; Interim tamen, quoniam & noſtræ lamiæ cum ſpectris ac dæmonibus convivantur, colludunt, negotiantur, libidinem exercent, & aliis hominibus nocent, infantes necant, propter ſimilitudinem, quam cum antiquis Lamiis habent, rectè ſunt vocatæ LAMIÆ, *Thom. Eraſtus de Lamiis.* Et hæc vox poſteà latinitate eſt donata, ut ex ſupra citatô verſu Flacii conſtat.

§. III. Πολυώνυμον quod ſpectat, illud anguſtis admodum cancellis includitur, ſiquidem præter ſupra memoratas fœminas, larvas & lemures, etiam piſces è planorum genere, feras ἀπὸ τοῦ ἔχειν μέγαν λαιμὸν, & Famillam Romanam vetuſtam in Æliâ gente denotat, uti apparet ex Horat. Lib. 7. Od. 17. ad Ælium Lamiam, quem ad genium merô curandum hortatur: *Homonymia.*

Æli; vetuſto nobilis ab Lamô,
Quando & prioris hinc Lamias ferunt
Denominatos &c.

§. IV. Ordine ſic jubente ſuccedit Συνώνυμον. Gaudet autem rubrica hujus diſſertationis variis ſynonymis. Wierus ut eò facilius Lamias ſuas, uti loquitur *tract. de Lam.* excuſet, diſtinctionem facit inter Magos, veneficos, maleficos, incantatores & Lamias. Martin. Delrio autem *diſquiſit. Magic. L. 5. ſect. 16.* pro iisdem Synonymis ſumit veneficos, maleficos, incantatores, ſortilegos, lamias, ſagas & ſtriges. Sed utut ſit, licet quoad ordinem proceſſus inquiſitorii ſervandum & pœnam infligendam, inter hæc crimina non magna videatur eſſe differentia, quin tamen, quoad formam obligationis diabolicæ & profeſſionem artium nocivarum, inter illos & has, aliqua ſuperſit differentia, qui definitiones invicem accuratè *Synonymia.*

exa-

examinat, fortè inficias ibit nemo. Proinde pro veris Synonymis magos & alios non agnoſcimus: ſed potius ſtatuimus lamiarum Synonyma eſſe (1.) in lingva latiali, *ſagæ* à ſagiendô, *ſtriges* à ſtrige, ave nocturnâ & infauſtâ: *Veneficæ* à venenô, *theſſalæ* à Theſſalia, Græciæ regione ſagarum feraciſſimâ. Quæ appellationes omnes ex optimo latini ſermonis autore puroque ſcriptore Horatio Flacc. *lib. 1. Carm. Od. 27. lib. Epod. Od. 17. lib. 1. ſerm. ſatyr. 8.* poſſunt obſervari. (2.) In lingva ſancta, *Lilith*, *Eſa. 34. v. 14.* à voce *Lail*, quæ noctem ſignificat. Et *Jerem. Thren. cap. 4.* Lamiæ nudaverunt mammas, quod B. Lutherus vertit, die Drachen reichen die Brüſte ihren Jungen. *Exod. 22. v. 16.* habetur vox Ebræa *Mechaſſephim*, quam interpretes vertunt, per præſtigiatricem. (3.) In noſtrâ vernaculâ, Hexen/ Zauberinnen/ Wettermacherinnen/ Unholden quaſi ohne Huld/ oder denen niemand hold iſt. *Beſold. in Theſ. Pract. voce* Hexen / in quibusdam locis Trutten/ auch Wirckherſen/ von Sächſiſchen Wicken/ quod idem eſt als wahrſagen / idem ibid. In Sileſia vocantur Bielweiſen/ Gallis, *Sorciere.*

Synonyma ex lingua latina.

ex lingua ſancta.

ex lingua vernacula.

ex lingua Gallica.

CAPUT III.

pertractans

Lamiarum Definitionem, exindeque

propullulantes naturam Lamiarum concernentes quæſtiones.

§. I.

Cùm in præmiſſis de Lamiarum exiſtentiâ egerimus, propior & facilior nunc erit tranſitus ad earum eſſentiam; Quæ teſtante Philoſopho *7. Metaph.* omnium optimè ſe aperit in enucleatâ definitione. Hinc Baldus in *L. fine 5. C. de bon. quæ liberis* eleganter dicit, quod illud dicatur ineſſe, quod conſtat ex ſuo definitô. Quare quò & de noſtrarum lamiarum eſſentiâ conſtare Lectori queat, definitio priùs erit proponenda. Definiri poſſunt hoc modo: LAMIÆ ſunt fœmi-

Lamiarum definitio.

fœminæ, (*quæſt. 1.*) quæ ob fœdus cum Diabolo initum (*quæſt. 2.*) ejus inſpiratione tempeſtates ac tonitrua excitant, (*quæſt. 3.*) hominum pecudumque internecioni & exitio ſtudent, (*quæſt. 4.*) ita ſynagogas diabolicas, ad quas in furcâ, baculis, aliôve inſtrumentô breviſſimo temporis ſpatio feruntur, viſitant, totam deinde noctem ludis, commeſſationibus, choreis conſumunt, (*quæſt. 5.*) ac nefandam cum ipſo dæmone libidinem exercent, (*quæſt. 6.*) milleque rerum monſtra & ludibria pertentant. *Beſold. in theſ. Pract. voce* Hexen/ *Chirland. de ſortileg. Gödelman. de Lam. lib. 2. cap. 1. num. 14.*

§. II. Hanc definitionem, ſi quis ad leges exactæ definitionis expendere velit, ingenuè fatemur, eam deſcriptionis potiùs, quàm accuratæ definitionis titulo eſſe mactandam. Siquidem regulis & virtutibus bonæ definitionis, quas Philoſophus requirit, non reſpondere videtur. Aſt quoniam ab officio definitionis nihil amplius deſideratur, quàm ut eſſentiam definiti declaret, & quandoque defectum ad amuſſim exaſciatæ definitionis, rei definiendæ aliqualis ſupplet deſcriptio, quæ in eſſentiâ rei declarandâ cum definitione ſæpe paria facit. Ideò & nos DD. tramitibus inſiſtentes Lamiarum deſcriptionem ab iis traditam ſupraque poſitam, loco definitionis pertractabimus, ac minutatim, quod fieri poteſt, per quæſtiones exponemus. Sit ergo

Hæc non eſt accurata definitio, ſed ſaltem deſcriptio.

QVÆSTIO I.

Cur plures ſint fœminæ veneficæ, quàm viri venefici?

§. I.

Licet virorum veneficii criminis labe affectorum, rerum criminalium Scriptores volventi, non exiguus ſe offerat numerus: Majorem tamen mulierum ſacris hiſce Satanæ operantium ubique gentium offendimus numerum. Cauſas quærenti, illæ haud deſunt. Adſcribunt nonnulli cauſas iſtius

Providentia Dei non eſt cauſa.

labis providentiæ Dei, qui, ſicut facultatem Satanæ concedit plerumque in creaturas ignobiliores, ut porcos, *Matth. 8. v. 31.* ſerpentes, muſcas & ſimiles, graſſandi: ita & peſtilentiſſimam artem magicam à ſequiore ſex exerceri permittit. Et hanc rationem, cùm partim impietatem quandam, quaſi ſexus fœmineus per Dei æternum decretum huic malo ſit deſtinatus, foveat, ac per conſequens igni adjudicatus; partim cùm in ſexum fœmineum, comparando cum porcis, ſerpentibus & muſcis paululum inclementer dictum ſit, & confirmare videatur Hebræorum proverbium: *Quo plus mulierum, eò plus ſagarum eſt:* Meritisſimè rejicio. Nonnulli brutas cupiditates, queis fræna injicere neſciunt mulieres, cauſantur, quæ eò fœminas vindictæ cupiditate inflammatas adigunt, ut, quod proprio Marte præſtandi impares ſunt, ad hoc in effectum deducendum dæmonis auxilium, qui vindictæ ac cædis amans haud difficulter annuit, ſibi exemplo Junonis apud Maronem, advocent, qua omnes inferos irâ erga Æneam pesſimè invocat:

Vindicta cupiditas eſt quadam cauſa.

Flectere ſi nequeo, ſuperos Acheronta movebo.

Unde rectè *Quintil. in declamat.* dixit: Se latrocinium in viro (*qui apertò Marte hoſtem aggredi non reformidat*) facilius, in fœminâ (*quæ viribus deſtituta per cuniculos, quem odit, invadit*) veneficium credere. Ghirlandus *de ſort. q. 7. n. 31.* è plurium ſagarum confesſionibus ſe accepiſſe dicit, fœminas ſe dæmoni dedere propter explendam libidinem carnis, quam aliò modo non poſſent absque ignominià ſatiare: iſto enim modo capiunt delectationem cum dæmone & complent, absque eo quod contra eas inſurgat infamia. Quæ rationes licet non omninò ſunt contemnendæ, nobis tamen melior jurique conformior arridet. Pasſim enim in juribus divinis & humanis maxima fragilitas ſexui fœmineo attribuitur, *uti ex pluribus ſcriptura locis demonſtrare in prompta eſt. Princ. Inſt. quib. alienare lic. vel non:* ut etiam earum conſilium plerumque adverſus commoda propria laborare inveniatur, *l. ſi pactum 4. in fin. C. de Sponſal. c. forus 10. de V. S.* Et fœmina facilitate

Lubido eſt cauſa.

Vera cauſa ſunt. Fragilitas ſexus.

tate labitur, *c. Adam 18. c. mulier ſeq. cauſ. 33. quæſt.* 5. Ut adeò non ſit mirum, ſi diabolus mille rerum artifex, qui hominum temperamenta & inclinationes ad unguem callet, illi ſexui maximè inſidietur, quem novit eſſe fragilem, facilè decipi, flecti & apprehendi poſſe: & ex illo maximè iis perſonis laqueos ſtruat, quæ propter paupertatem vitam tolerare vix poſſunt, quæque propter turpem Sacramentorum abuſum & contemtum, in gravem offenſam Divinæ Majeſtatis ſeſe incurriſſe de remiſſione deſperant, deque Dei ſalutaribus promiſſionibus, amore erga ſe & auxilio, quod lapſis promittit, diffidunt. Talem animo, quaſi eas neglexerit Deus, neque afflictos tueatur, concipiunt ſententiam. Hæc dum ſecum cogitant, infert ſe ſeptus quaſi nebulâ, mirabile dictu, diabolus, formam Angeli lucis ſæpe aſſumens, promittit media ſublevandæ inopiæ, montes aureos, ut ajunt, pollicendo, pecuniam nonnunquam offert. Quibus promiſſis miſeras mulierculas, quæ aliàs à naturâ avaritiæ ſtudent, ineſcare ſolet Diabolus, ut fidem, imò ſeſe totas ipſi mancipent, quo facto illis tanquam inſtrumentis, ad varia damna hominibus & eorum bonis eò faciliùs inferenda, abutitur. Nam

Paupertas.

Sacramentorum abuſus.

Promiſſiones Diaboli.

Non audet ſtygius Pluto tentare quod audet,
Effrenis Monachus, plenaque fraudis anus.

Reddunt tandem DD. hanc rationem, eum in finem à Diabolo mulieribus poni inſidias, ut earum blandis delinimentis Mariti & liberi ad artes diabolicas diſcendas pelliceantur, & ita in plagas ſuas, quas aliàs evitaſſent, eos pertrahat. Quod ſtratagema ſæpius non ſine effectu tentaſſe, loqvuntur lapſus Adami & hiſtoriæ paſſim, ſagas ſæpius à Diabolo urgeri, ut liberos ſuos, præprimis fœminini ſexus, ipſi adducant, elocent & obſtringant. *Vide ulter. Paul. Gbirl. de ſortil. q. 5. n. 5. & 6. Job. Georg. Godelm. de Mag. l. 1. c. 7. Lampert. Danæ. in Dialog. de Sortiariis c. 2.*

Filiarum deſponſatio.

QVÆSTIO. II.

An lamiis reverà pactum cum Dæmone intercedat?

Pactum vel expreſſum eſt vel tacitum.

§. I. De hâc quæſtione acriter D D. inter ſe digladiantur: Negativam tuentur Patroni ſagarum: Affirmativam verò rectius amplectuntur ſanior Doctorum, & Theologiæ & Juris pars: Ac diſtinguunt, inter pactum *expreſſum* & *tacitum*. *Expreſſum* vocant, quando Lamiæ ſcienter expreſſis verbis aut ſcriptis Deo creatori ſuo renunciat, ſeque miniſterio Satanæ addicunt, ut ille ſui curam viciſſim in omnibus habeat. Et hoc expreſſum iterum dividit Jodoc. Damhouder. *in prax. criminal. 16. n. 112. & ſeq.* In pactum *publicum* & *privatum*. *Publicum* ſeu ſolenne eſt, quod fit cum Dæmone publicè in Majeſtatis ſuæ ſoliô principum more reſidente, ac univerſales congregationes omnium ſtrigarum & maleficorum necromanticorum & cujuscunque generis profeſſorum, certis nocturnis horis, locis & temporibus dæmonis arbitriô conſtitutis. *B. Petr. Theodor. in coll. crim. diſp. 7. t. 3. G. Privatum* verò, quod fit cum ipsô dæmone pactô expreſsô, & cum juramento, citra ullas tamen ſollennitates, & extra hominum cœtum. *Tacitum* eſt, quando lamiæ absque fœdere de Chriſto abnegando expreſſo, cum Dæmone commercium ac conſvetudinem habent, & miniſteriо ejus utuntur, ſcientes ſuperſtitioſis & diabolicis obſervationibus adhærent. Vel ut *Dambouder. d. l.* brevibus definit: Quando non cum ipsô Dæmone propriè pacta eſt lamia ſed cum dæmonis miniſteriô.

Expreſſum. iterum vel Publicum. *vel Privatum.* *Tacitum.*

Cauſæ efficientes principales.

§. II. Horum pactorum *cauſas efficientes* conſtituimus *principales*, Diabolum impellentem, & Lamias conſentientes. Diabolus enim, poſtquam variis mundi voluptatibus, ſuffarcinatis pollicitationibus ruſticanarum ac incautarum mulierum ora ſublevit, antequam votis & poſtulatis earum annuit, fidelitatem ac homagium, ne imposterum in iis

Homagii præſtatio

juvan-

juvandis in caſſum laboret, ſibi præſtare jubet. Nec mora, juſſa libentes malè ſanæ excipiunt, fidemque cum detrimento fidei ſalvificæ dant. *Inſtrumentales* ponimus ſermones, quibus cogitata proferunt paciſcentes, & manus, quibus aut inſtrumentum obligationis componunt lamiæ, ſanguineque proprio ſubſignant, aut ſi literas neſciunt, ſolâ ſtipulatâ manu diabolo promittunt, aut ſi legere norunt, manus ipſe ducit. In dubium vocat hoc pactum Wierus, propterea, ut ſtipulatio verè non poſſit hic intercedere, cum Diabolus ſit ſpiritus corpore, linguâ manuque carens, qui extensâ manu firmâque ſtipulatione Lamias recipere non poteſt; nec viciſſim iis qui quam promittere valet, cum ſermone deſtituatur. Verùm cui non ex ſacris hiſtoriis notum eſt, bonus juxta ac malignos ſpiritus, ſibi cum opus eſt, corpus adſpectabile ex aëre, aut aliunde formare poſſe, ut, id σωματικῶς efficiant, quod volunt. Sermonem quod ſibi fingere, licet non naturalem, queant, hiſtoria Adami, *Gen. 3. Joh. 4.* & ipſius Chriſti *Matth. 4.* locuples teſtis eſt. Olaus Magnus ſcribit, frequentiſſimè in regionibus ſingulis ad Boream ſitis ſpiritus ſpectari humanâ formâ, qui tangunt hominum dextras, poſteaque evaneſcunt, *Bodin* in *confut. Wier. p. m. 440.*

Cauſæ inſtrumentales.

Diabolus corpus aſſumere poteſt.

§. III. Materia circa *quam* pactum verſatur, ſunt facta impia, illicita, res turpes, in honeſtæ, etiam quæ videntur naturâ impoſſibiles ac toti generi humano pernicioſæ. Neque enim quicquam boni à malo, ſpiritu proficiſci poteſt: Quotquot enim pacta ſagarum cum diabolis inita in hiſtoricis & criminaliſticis perlegi, tendunt ea ſemper ad malum finem.

Materia pacti.

§. IV. *Formam* hujus pacti reponimus in conſenſu & modo promittendi. Conſenſus, uti in aliis Juris Civ. pactis, liber eſſe debet, non vi meture extortus: Ita in hoc, cum diaboli pacto, conſenſus lamiis eſt relictus liberrimus, nec ullâ externâ vi compelli poteſt, adeò, ut in libero arbitrio earum poſitum ſit, & conſentiri, & contradicere. Dicit quidem Wierus, diabolum ſagarum conſenſum ac voluntatem blanditiis pri-

Forma pacti.

Conſenſus lamiarum eſt liberrimus.

Digitized by Google

primùm ac promiſsis, poſtmodum verò minis morte gravioribus impetrare, & propterea eas excuſandas eſſe. Verùm nec propterea conſenſus earum erit coactus dicendus, cum debuiſſent ab initio aures in modum ſociorum Ulyſsis cerâ verbi divini obdurare, nec admittere ejus illecebras. Quin hac ratione omnia facinora excuſationem mererentur, quorum nullum fit, niſi ex perſuaſione, interdum etiam impulſu diaboli. Cur non reſiſtunt tentatori? Cur tam libenter auſcultant? Primus namque ad peccandum gradus eſt admittere ſuggeſtiones diaboli, & ſub ſpe ac ſpecie alicujus boni in Peccatum ruere, *Frid. Balduin. in caſ. conſc. lib. 3. cap. 5. caſ. 13.* Intercedit ergò & eſt lamiarum conſenſus in hoc pacto liberrimus, quia nullâ diaboli externâ extorqueri poteſt vi. Conſenſus verò lamiarum eſt vel *expreſſus* vel *tacitus*, prout pactum vel expreſſum vel tacitum. In pacto expreſſo expresſus etiam conſenſus eſt neceſſarius, qui declaratur vel verbis claris, inſtrumento obligationis dato, ſubſcriptione, aut etiam relatione in atrum catalogum. De quo exemplum ſagæ in civitate quâdam Imperiali refert *Chriſt. Beſold. in ſuo theſ. Pract. voce* Hexen; quæ confeſſa eſt, daß der böſe Geiſt ihren Nahmen in ein ſchwartz Buch eingeſchrieben/ ihr auch zu dem Ende zwene Riſſe in den rechten Daumen-Finger gethan / und Blut / ſo viel zu ſolchem einſchreiben von nöthen / heraus gelaſſen. Vel etiam ſtipulatione, ut ſuprà dictum. *Tacitus* conſenſus colligitur in pacto tacito interveniſſe, quando mulier Satanæ in omnibus obtemperat, diabolicis artibus delectatur, easque exercet, & Sacramenta Eccleſiæ contemnit.

nullô modô coactus. — *Conſenſus vel eſt Expreſſus* — *vel Tacitus.*

§. V. *Modus paciſcendi* traditur à Doctoribus varius. Damhouder. *in prax. Crim. cap. 61. n. 115.* dicit, hanc profesſionem lamiarum fieri quandoque iisdem ſolennitatibus, quibus hodiè conſpicimus fieri veras & ſolennes profesſiones monachorum & monialium in religione Chriſti, ubi ad vitam monaſticam degendam abnegant mundum, cum ſuis univerſis oblectamentis præſtigiariis: Ita hæ contrà, abnegato Deo,

Modus paciſcendi varius.

de-

deſertò Chriſtò Servatore noſtrò, ac renunciatâ fide, cum contemtu Baptiſmi ac reliquorum Eccleſiæ Sacramentorum, unicè dæmoni adhæreſcunt, cui ſeſe totas devovent, & ſpontaneâ obedientiâ conſecrant, cum arctiſſimo juramenti ſacramento. Adeò ut hinc jure efficiantur ipſis ſubditi, (& ut ita loquar) dæmonis Vaſalli conjunctiſſimi. *Hæc Dambouderus.* *Stigma diab. lamiis imprimit.*
Hoc modo & tam fœdo in ejus mancipium receptis lamiis, Satan jam notam imprimit, vel dentibus, vel ungvibus, vel manu, & liberè eas effari jubet, quid à ſe fieri expectent, docetque tutiſſimas & occultisſimas ſui ulciſcendi, ſi quos oderunt vias. Sæpè etiam nova Satanæ famula in ſui obſequii fidem, perendiè poſt pactum conventum, (forſan ad imitandum Sacrificia Veteris Teſtamenti) aliquid de bonis ſuis offert & donat Patrono: Quædam canem ſuum, *Lambert. Danæus in Dialog. de Sortiar. cap. 4.* Impreſſionem verò notæ, volunt quidam non in omnibus neceſſariam eſſe, ſiquidem illas ſolùm ſignat, quas metuit, ne cultum ſuum deſerant; Quæ autem ex animo ſe ipſi tradunt, & quas ſtare novit promiſſionibus, his non indit ſignum. Certiùs tamen veriusque dixerim, dicit *Danæus d. loc.* neminem ex earum ordine eſſe, cui non impreſſerit diabolus ſui in eam juris & poteſtatis aliquod indicium & veſtigium, quod ut facilè agnoſcant rerum capitalium & hujusmodi ſcelerum Judices, id imprimis curant, poſtquàm illæ captæ fuerint, ut toto corpore tondeantur novaculâque abradantur, ne fortè ſub pilo corporis celetur hoc ſtigma. *Hinc Petr. Gregor. in Synt. J. Un. lib. 34. cap. 21. n. 10.* teſtatur, quod Tholoſæ anno 1557. plus quàm quadringentæ veneficæ reæ pertractæ ſint, quarum pars Vulcano ſecratæ, pars aliis tormentis ſublatæ vel emendatæ fuerint. Et quod mirum eſt, *dicit*, omnes ferè à Diabolo notam inuſtam certo loco habebant. Quale autem judicium ex hoc ſtigmate contra ſagas oriatur, infra *cap. 8. §. 7.* ſe aperiet dicendi campus. *400. ſagæ notatæ.*
Pactum autem eſt reſtrictum nonnunquàm ad certum tempus, nonnunquàm ad incertum. Ad certum eſt, quando la- *Pactum vel ad certum.*

miæ ſe ei ad certos obligant annos, cujus exemplum habet *Carpzovius in Prax. Crim. Part.* 1. *Quaſt. 50. in ſentent. ſcabin. Lipſienſ. n. 28.* ubi ſaga ſe obligaverat ad ſexennium in verb. Worauff ſie ja geſagt/ und ſechs Strichel mit ihrem Blute geſchrieben/ iedes Strichel habe ein Jahr bedeuten ſollen. Ad incertum tempus, quando lamia non adjecto tempore ad vitæ tempus ſe obligat; Cujus exemplum habet idem *Carpzov. d. l. n. 29.* daß ſie mit dem Teuffel eine Verbündnis/ aber nicht auff eine gewiſſe Zeit/ auffgerichtet.

vel incertum tempus.

Finis ex parte Satanæ eſt Cultus

§. VI. *Finis* hujus pacti ex *parte Satanæ* eſt, *partim* cultus, qui ex eâdem Satanæ ſuperbiâ ſubpullulat & erumpit, quâ olim ſe Deo ſuo æquare cupiens ſolium ſuum in Oriente indignè conabatur evehere, quò Creatori ſuo appareret æqualis. Quâ quidem ſuperbiâ nondum extincta, dæmon, Dei ſui adorationis æmulator ſtrenuus, ab hominibus quoque pari ritu adorari ſe patitur & concupiſcit. Hinc lamiæ quo majori cultu dæmonem in ſacrificiis oblatis colunt & adorant, cæteris ſunt ipſi chariores, adeò, ut nihil ab ipſo petant, quod non illicò aſſequantur. Cujus adorationis cultum ab ipſo Chriſto *Matth. 4.* deſideravit: *Partim* ut generi humano, quod radicitus extinctum cupit, noceat, ac animas ſervorum ſuorum lucretur. Quod autem Satanas operâ hominum ad homines affligendos utatur, ac non potius ſuo marte absque eorum adjumentis noceat, reddunt rationem Theologi hanc: Diabolo nempe in primo lapſu vires nocendi ſic eſſe ademtas & cohibitas, ut niſi accedat nova aliqua voluntas ſeu conſenſus hominis malefici, non poſſit inferre noxam. Si enim ſuæ permiſſus eſſet licentiæ in nos vel noſtra ſæviendi, exitialia prorſus damna cottidiè foret præſtiturus. Unde *B. Lutherus in Pſal. 121. quod, ait, potentiam hujus hoſtis attinet, credo eum poſſe occidere unâ horâ quicquid hominum in terrâ vivit; Igitur Deus vallavit nos & domos noſtras per circuitum, Job. 1, 10.* Et *dimiſit angelos in circuitu noſtrô, Pſ. 34, 7.* Non igitur poteſt furere Satan pro lubitu, ſed vel à Deo impetratâ poteſtate,

& nocendi hominib. ſtudium.

Cauſa cur per homines lædat Satanas.

teſtate, vel conſenſu hominis, (à quo aliàs Deus permittit lædi vicinos homines) elicito. Finis *ex parte Sagarum* eſt, ut voluptatibus mundanis frui, & cupiditatibus cæteris morem gerere queant, diabolo ipſis media & opem ſubminiſtrante, *Damboud. in prax Crim. cap. 61. n. 115. & ſeq.* *Finis ex parte Sagarum.*

§. VII. Supereſt, ut de *effectu* pactorum diſpiciamus, qui maximè occupatur circa obligationem perſonarum (ſi ita loqui licet) inter ſe paciſcentium. Lamia vi pacti *expreſſi* arctiſſimè adſtringitur ad omnia ſervitia diabolo præſtanda, omnia enim nocendi genera, à Magiſtro ſuo edocta, tentanda ſunt, etiamſi illæ eò non inclinent, tamen ſæpiſſimè à Diabolo urgentur, nec quietem capere poſſunt ſceleſtiſſimæ, niſi noceant; Cujusmodi exemplum refert Bodin. *d. tract. lib. 1. c. 4. ubi ancilla faſſa eſt, ſe minimè quietem capere poſſe, niſi quotidiè quid mali committeret, ſaltem ut vaſculum diffringeret: Sed cum hera ipſius frangentem de induſtria vas terreum deprehendiſſet, tum rem confeſſa eſt, & addicta morti, quia dicebat, nullam ſibi omninò quietem eſſe, niſi aut enectô homine aut perpetrato malo.* Et pactum hoc cum diabolo expreſſum tàm firmis nexibus lamias vinculat, ut vix exceptione ſeſe tueri valeant, nec præſtando intereſſe à contractu ſemel inito & omnibus numeris perfecto, pœnitentia poſteà ductæ reſilire facile queant. Adeò ut Theologi, licet non in totum, de ſalute æternâ, propter earum pactum Deo renunciativum, deſperent, moti dictis ſacræ ſcripturæ omnibus peccantibus & convertentibus gratiam promittentibus, *Rom. 5, 20. 1. Joh. 17. 1. Joh. 2, 2.* ſub qvorum dictorum complexu univerſali, haud dubiè lamiarum pacta veniunt cenſenda: cum magnâ tamen difficultate lamiarum converſionem ac liberationem è vinculis & nexibus Diaboli conjunctam eſſe aſſerunt, qvia ejusmodi homines Filium Dei ejusqve ſangvinolentum meritum pedibus conculcant lavacrum Baptiſmatis, per quod regeneratæ ſunt, abnegant, ejurant, ac in nomine diaboli reiterant, Spiritum Sanctum blaſphemant, cultum verò Deo debitum in

Effectus pacti expreſſi eſt obligatio Lamiarum.

Lamia à pactô præſtando intereſſe, non liberantur.

Lamiarum converſio difficilis.

diabo-

diabolum transferunt, ac ita organa ac media ſalutis, ſine quibus remiſſio peccatorum obtingere nemini poteſt, contra proprium cordis ac conſcientiæ teſtimonium hoſtiliter oppugnant, ac contumelia afficiunt. Cui difficultati ſe agglomerat & hoc, quod licet ſigna veri doloris vultu oſtendant, cor tamen ſæpiſſimè longiſſimè abeſt, & quicquid moderatores conſcientiarum ex verbo divino in aures ipſis ingerunt, externè quidem audiunt; aſt diabolus, qui pœnitentiam earum ægrè fert, ſuis ſuggeſtionibus ei contradicit & fabulas eſſe prædicat. Ut hinc de tali pœnitudine rectè illud Auguſtini dici queat; Sera pœnitentia raro eſt vera.

Effectus pacti taciti.

§. VIII. *Effectus* pacti *taciti* ferè coincidit cum effectu pacti expreſſi. Ac licet pacta in jure noſtro ſtricti juris ſint *l. 7. §. quin imò 5. ff. de pactis ibique gloſſ.* ſtrictamque recipiant interpretationem, & in his nihil, niſi quod diſertè verbis comprehenſum aut expreſſum eſt, actum intelligatur. *l. Si repetenti 7. C. de Condict. ob cauſſ. dat. VVeſenb. in par. ad ff. tit. de pactis n. 10.* nec contra mentem paciſcentium debeant interpretari, multò minus illud in obligationem veniat, de quo paciſcentes non cogitarunt. Callidus tamen veterator ſtrictam illam interpretationem, vel non intelligens, vel contra omnia jura rejiciens, latiſſimè explicat pacta, & ad non cogitata extendit. Sic quando Lamiæ, aut alius quivis, ſuperſtitioſis artibus operam navant, v. gr. characteribus, ſignis, imaginibus, carminibus, ſcripturæ dictis ad morbos curandos, verbis ſive bonis ſive malis, ſive quid ſignificantibus, ſive nihil denotantibus, vel planè peregrinis utuntur, quæ in ſe & ſuâ naturâ nihil efficiunt, operantur, & ſic nullam quoque vim medicandi ſive nocendi habent; (omne enim principium, quô alterantur corpora, qualitas eſt, quantitatum verò nulla eſt efficacia.) Quando ſpiritus immundos, ut adſint ad miniſteria, per precatiunculas quaſdam evocant, tempeſtates cient, ſata transferunt, pulveres liminibus ad necan-

Diabolus latiſſimè explicat pacta.

Characteres nihil per ſe operantur.

das

das pecudes ſubjiciunt, aut alia mala pertentant: Etſi pactum expreſſum, quô Deo renunciârunt, ſeque diaboli miniſterio addixerunt, cum eô non habeant; tum tamen has artes ſuperſtitioſas exercent, & iis oblectantur, vel inſciæ cum Dæmone colludunt, ac tacitè cum eo paciſcuntur, adverſarii Chriſti & miniſtri Satanæ efficiuntur. ... Hinc eleganter in hanc rem dicit *Frideric. Balduin. in caſ. Conſcient. lib. 3. c. 5. caſ. 3. p. m. 727.* Quod in ſpecie attinet verba ignota nihilque ſignificantia, ſi quid valent, ex pacto cum dæmone valent. Ipſe enim verborum illorum nobis ignotorum autor & inventor eſt, apud quem omnia ejusmodi nomina, nobis nihil ſignificantia, aliquid ſignificant. Efficaciam ergò habent, ſi Deus permiſerint, non ex naturali ratione, ſed ex vi majore, ſeu ex pacto & conventione diaboli cum eo, qui primus diſciplinam illam ab eo accepit, quem, ut omnes eos, qui primus diſciplinam illam poſteà mirantur & tractant, ita illuſionibus ſuis faſcinat dæmon, ut per verba ea fieri exiſtiment, quæ ipſô autore perficiuntur. Adeò ut ſi alius, qui non eſt dæmonibus pactô & deditione devinctus, etiamſi res ad maleficandum convenientes, noverit, ſimul & operandi modum, ſigna omnia exhibeat, rariſſimè tamen tentanti ſuccedet effectus. Propterea quod eum inter ſuos familiares dæmon non connumeret, ut ſuis myſteriis non initiatum. *Dambouder. in Prax. Crim. c. 61. num. 136.*

Verba nihil ſignificantia dæmoni aliquid ſignificant.

Abſque pactô maleficiis utens rarò effectum ſentit.

§. IX. Effectum hujus pacti ab altero latere, diaboli nempe, ſi conferimus cum effectu pacti lamiarum, videmus, miſeras mulierculas ad omnia, quæ imperat ipſis diabolus, obligari. Ipſum verò viciſſim vi pacti, ad promiſſa data præſtanda, nullô vinculô obligationis, poſtquàm ſemel à Deo abduxit, obſtringi ac teneri, niſi ſpontè velit promiſſa implere, quæ tamen ſæpius per illuſionem & obſtructionem ſenſuum præſtantur. Promittit enim lamiis pecunias ad familiam lautiusculè exhibendam, quæ tamen atrum panem ex jure heſterno avidiſſimè fame conditore vorare, aut omninò famem

Diab. ad præſtanda promiſſa non poteſt cogi.

Promiſſiones divitiarum ſunt vana.

quercu ſolari, coguntur. Promittit divitias & opes Crœſi, cùm tamen nulla unquam ſaga auxiliô diaboli divitiarum fulgore tumida ſuperbierit. Inficias eundum non eſt, magnos in ſinu terræ theſauros eſſe abditos, eorumque ſedes ſatanæ eſſe cognitas, ut in proclivi ſit dæmoni, ſinum famularum ſuarum iſtis replere. Contrarium tamen experientia docet, diabolum theſauris humi conditis mancipios ſuos non impertiri, ſed fame fermè emori, & panem à plurimis oſtiatim quæri, ſinere: Idque ex juſto Dei judicio, à quo omnis benedictio & bonorum copia, mediante labore ac prece, profluit, qui neutiquàm committit, ut diabolus promiſſas divitias ſervis ſuis præſtet, cum alioquin in ſuam naſſam, hâc eſcâ objectâ, plurimos fuiſſet pertracturus. Et licet quandoque, ut ex confeſſionibus illarum compertum eſt, plenam auri & argenti manum à Satanâ accepti crumenæ inferant, ex intervallo tamen loculos inaniis ac fœno aut aliis fragmentis oppletos fruſtrà viſitârunt. *Bodin. lib. 3. c. 3.* Promittit miſeris in vinculis & carceribus conſtitutis liberationem è compedibus, cùm tamen ſæpiuſculè ipſe carnifices manus, laqueô colla miſerarum implicando, in carceribus inferat. Has & ſimiles pollicitationes vanas colligere licet ex ſententiis *Scabin. Lipſ. à Carpz. prax. Crim. part. I. Q. 50. n. 66.* adjectis. Quas ob res, ſi ita ſe habeant, (ut profectò ſe habent) Si inquam diabolus neque ditare, neque theſauros abditos offerre, neque à rogô aut vitæ diſcrimine lamias tuas præſtare; ſed ultionem ſolummodò inimicorum ſuorum, nec tamen omnium, in hâc vita ſuppeditare valeat. Quod obſecro malum, gravius excogitari poteſt, quàm pro tantillâ remuneratione in hâc vitâ incertâ; hominem in tale pactum cum Diabolô deſcendere, ſe totum ei mancipare, & æternam Beatitudinem, cum æternâ damnatione, in alterâ vitâ commutare.

Promiſſio liberationis è carceribus doloſa.

Concluſio deteſtans pactum.

QVÆ-

QVÆSTIO III.

An ſagæ earumque artes, Dæmonis ſuffragiô, inducere pluvias, grandines, fulgura & magna tonitrua excitare, excitata quando ingruunt removere & facere ut ceſſent, queant?

Deus autor eſt tempeſtatum.

§. I. Primâ fronte dicendum videtur, quod non: quia Deus autor tempeſtatum eſt, *dat ipſe vehementiſſimum imbri curſum, & viam ſonantis tonitrui: mittit fulgura & eunt, & reverentia dicunt adſumus Job. 38. 25. ipſe fecit ventis pondus i. e. modum præſcripſit, quantum ipſis ſævire liceat: Sunt enim miniſtri ejus, & ſuæ voluntatis executore in hominum commodum & damnum. Ipſe ventis imperat, quemadmodum ſuô exemplô docuit Chriſtus ſedans & ſtatim tranquillans turbatum ventis mare Matth. 15. & aliis ſcripturæ locis quàm plurimis.* Adeò, ut à ſagis nec unica guttula aquæ gigni queat. Verùm, ſi non ſolis hominibus aut ſagis, ſed Dæmonibus, vi pacti conventi illis junctis, permittente Deô, vires excitandi nonnunquàm tempeſtates adſcribimus, forte honore divinam Majeſtatem, quam ſupplicibus veneramur precibus, debito non defraudabimur. Cum plurima paſſim in ſacris literis tribuantur Deo, quæ tamen conſtat, humanas vires non ſuperare: ut percutere, occidere, ſanare; quamvis non uno eodemque modo. Deus enim omnia facit, ut cauſa efficiens principalis, independens & univerſalis: Creaturæ verò ut cauſa efficentes particulares, dependentes ac minus principales. Sic Diabolus *Eph. 2, 2.* Princeps aëris appellatur, non quaſi aërem condiderit, aut in aëre habitet, ſed quia jam condiderit, aut in aëre habitet, ſed quia jam conditum, permittente Deo, movet, turbat, & in eo meteora ſæpenumero inuſitato tempore producit, grandines immittit. Poteſt enim ut peritiſſimus Phyſicus, hujusmndi aëris perturbationes ſæpius ex cauſis naturalibus, vel congregatis in cavernis montium vaporibus ſulphureis mirâ celeritate & inuſitato tempore ad pe-

Non ſola ſagæ ſed cum dæmoniorum auxiliô excitant tempeſtates.

Diab. poteſt ex cauſis naturalibus tempeſtates excitare.

titam

Digitized by Google

titam à ſagis regionem acciti, ibique accenſi Vulcanicâ arte fabricari. Et haſce vires Diabolo eſſe tribuendas, non tamen prò lubitu exercendas, ſed Dei juſſu & permiſſu, (aliàs jam dudum peritiſſimus) vetant nos dubitare exempla S. Scripturæ *Job. 1, 16. & 19.* Ubi fecit Satanas ignem de cœlô decidere, & abſumere ſervos & pecora Jobi; Excitat quoque ventorum vim, quæ filios ac filias ejus hilariter convivantes ruinâ ædium oppreſſit. Exod. 9. 18. Ubi ærugine fruges, grandine vineæ & arbores Ægyptiorum perditæ fuerunt. Quam calamitatem Ægyptiis per angelos malos eſſe immiſſam expreſsè dicit *Pſal. 78, 79.* Apocal. 7, 1. quatuor ſe offerunt Angeli ſtantes ſuper terræ angulos ventorum flatus impedituri, & ſic damna viventibus illaturi maxima. Quos fuiſſe genios Alaſtores plerique ſanctorum cenſuerunt. *Divus Clem. l 4. Hieroym. in Eſa. lib. 7. D. Auguſt. lib. 5. contra Julian. c. 3. & Strab. in Apocal.*

Exemp. Jobi.

Exempl. Ægypt.

§. II. Cùm igitur demonſtratum, Dæmones (præſuppoſità permiſſione divinà) elementa concutere, inducere ventos, pluvias, fulgura & grandines excitare poſſe. Et verò tam arcta amicitia & peſtifera ſocietas lamiis cum Diabolo intercedit, ut quicquid ab eo poſtulaverint, ipſis non deneget; Mirum adeò non eſt, ſi Diabolus in gratiam mancipiorum ſuorum fiduciâ pacti petentium, procellas, intervenientibus eorum remediis ſuperſtitioſis excitet: Qualia ſolent eſſe, characteres certos ſcribere, herbas aut pilos porcorum coquere, aquam ſcrobi effoſſæ infundere, ſilices poſt tergum in occidentem versùs ejaculari, arenam aquæ torrentis in aërem projicere, ſcopas in aquam intingere, Cœlumque versùs diſſolutas ſpardere, & id genus deliramenta complura. Neque tamen ſagæ propterea in turbandis elementis ſeſe porè paſſive habent, quod vult Godelm de Mag. & Venef. lib. 2. c. 6. n. 24. qui dicit: Se non credere lamias tempeſtates ac tonitrua excitare poſſe, intervenire quidem, ſed horum nihil efficere poſſe. Aſt errat Godelm. Diabolus enim, cum permiſſionem nocendi hominibus à Deo habet, miniſtris ſuis ſagis utitur

Sagæ mediantibus certis ſuperſtitioſis mediis movent tempeſtates.

Diabolus utitur ſagis ut Synergis.

citur ut Synergis, non in ciendis tempeſtatibus ſolùm, ſed & in procurandâ ſterilitate, morbo, & aliis rebus noxiis. Quod inter cætera inde conſtat, quia ſublatis ſagis repentè ceſſant effectus iſti noxii, quod *Bodin. in confut. Wier.* aliquot exemplis ſagarum probatum dat, quarum una ad Laodunum cremata anno 1556. infirmabat homines, eosque mirificè diſtortos reddebat, beſtias & fruges perdebat; ſed ut primùm fuit exuſta, ceſſaverunt hæc omnia. Quod non fieret, ſi à ſolo Diabolo eſſent hæc mala orta, ut habet *Balduin. in Caſ. Conſc. lib. 3. cap. 5. Caſ. 9.*

Lamiis exuſtis ceſſant mala ab iis illata.

§. III. Ulteriùs affirmativam noſtram, lamias tempeſtates movere poſſe, haut obſcurè confirmant non ſolùm veteres Leges XII. Tabb. quæ pœnam ſtatuunt iis, qui fruges excantarunt: ſed & Imperatoriæ & Pontificiæ ſanctiones *L. eorum 4. L. multa 6. C. de Malefic. & Mathem. & Bulla innocent. IIX. contra Venefic.* Tam claris enim verbis dicit lex 6. *Multos magicis artibus uſos, elementa turbare non dubitare;* ut non ampliùs de hâc quæſtione dubitandum videatur. Nihilominus tam Wierus *de Lam. cap. 12.* quem ſequitur *Godelman. de Mag. & Venef. lib. 2. c. 6. n. 15.* contendit, legem illam loqui ex vulgari hominum ſententiâ & magorum opinione, qui à Satanâ ſunt perſuaſi, quod artibus ſuis elementa turbare poſſint. Verùm hæc interpretatio ex ipſius verbis Godelmanni anteced. infringi poteſt. Dicit enim, lamias per ſe id non poſſe, ſed Cacodæmonis artibus ſubtiliſſimis, humanam experientiam excellentibus uti; quod & nos volumus, nec diximus unquàm, Lamiam abſque auxilio Dæmonis quidquàm tentare, auxiliô tamen & ope ejus adjutam multa effectui dare poſſe mala, ſi Deus maximè permittit. Godelmanni ergo interpretatio erit intelligenda de magis abſolutè & in conſideratis, non verò quatenus ſe earum actionibus ac artibus immiſcet Diabolus, quod vel inde liquet, quia numero 8. probat Pauli Ghirlandi opinionem his verbis: *Magis certè mihi placet Pauli Ghirlandi JCti ſententia de Sortileg. Q. 6. n. 17.*

Affirmativa noſtra probatur ex LL. 12. Tab. Cod. & Canon.

Intellectus l. 6. C. de Malef. & Math.

qui

Digitized by Google

qui dicit: tamen dicas, quod iſti poſſunt Dæmonis induſtriâ inducere grandines & fulgura, & è converſò ſic irruentia removere. Quod autem ſemel placuit Godelmanno, amplius ipſi diſplicere non debet *per notiſſ. Leg.* Non video inſuper rationem, cur ſtatuamus cum Godelmanno, Imperatores, Conſtantinum & Julianum olim ex vulgi imperiti opinionibus, de tempeſtatibus excitandis per motos legem codidiſſe capitalem in elementorum turbatores, ſi ea non poſſent reverâ miſceri, cum exp. rientia hodienum & complurium ſagarum unanimis confeſſio doceat, ipſas quandoque lubet, hæc poſſe efficere. Exemplis res fiet clarior. *In partibus Sueviæ Villanus, cum per agros unâ cum filiâ ſua, quæ vix octo annorum puella erat, erraret, ſegetemque contemplaturus dixiſſet: O ſi tandem pluvia irrigaretur terra, puella audiens verba patris, ex animi ſimplicitate: facile, inquit, ſi pluviam deſideras eam procuravero. Pater filiæ verba miratus, unde, inquit, ea tibi facultas eſt: Puella per facile ſibi eſſe ſubjicit, non ſolùm pluvias, ſed & grandines & tempeſtas excitare: Idem enim ſe didiciſſe ex matre, quæ commiſerit ſe Magiſtro, quem ſingulis horis ad quævis poſtulata præſentem habere poſſit, matrem autem prohibuiſſe, ne cui id revelaret. Pater territus, vidiſtine, inquit, magiſtrum iſtum? ibi rurſus puella, vidi, inquit, frequenter ad matrem introeuntes & exeuntes viros quoſdam, quos mater ait, magiſtros eſſe & fautores noſtros. Rurſus ergo pater: an illa hora grandinem excitare poſſet, inquiſivit? Maximè, inquit puella, ſi pauxillulum aquæ in promtu eſſet. Pater deduxit puellam ad torrentem; age, inquit, jam effice pluviam, ſed quæ noſtrum tantummodò agrum irriget. Nec mora, invocato magiſtro ſuo puella, id effectum reddidit. Pater id cernens, fac, inquit, & grandinem, ſed tantùm ſuper unum ex agris noſtris, quod itidem cum præſtitiſſet puella, pater de maleficiis uxoris ſuæ certior factus, eam apud Magiſtratum accuſat, & convicta mater ſceleris ignis ſupplicio addicta fuit. Puella in pietatis ſtudiis exercitata à ſatane*

Experientia.

Exemplum puellæ tempeſtates moventis.

tanæ caſibus erepta eſt. Lavater. de Spectr. lib. 1. p. m. 244. & Delrio Diſquiſ. magic. lib. 2. Q. 11. Conſimilia exempla recenſet Bodin. *de Mag. Dæmon. lib. 2. cap. 8. p. m. 214.* quorum breviſſimum adjicere non pigrabor. *Quædam ſaga agri Conſtantienſis, quæ cum videret omnes ſui pagi incolas in nuptiis convivari & ſaltare, ægrè ferens, quod non fuiſſet eò vocata, ſe per Diabolum clarâ luce ſpectantibusque paſtoribus curavit in collem exportari propinquum pago, & quia aquam non habebat, quam in ſcrobem à ſe effoſſam injiceret, ut ciret tempeſtatem, (nam hunc ritum faſſa eſt obſervari,) emiſit lotium, & illud in ſcrobe movens, ſermones quoſdam pronunciavit: mox cœlò, quod ſudum ſerenumque fuerat, obſcuratô grando ingens ſolummodò in pagum & inſultantes irruit, ſaga verò in pagum reverſa eſt. Ea itaque viſa, tempeſtatem ab ipſa accitam fuiſſe crediderunt omnes, eaque capta paſtores pro teſtimoniò dixerunt, ſe vidiſſe, cum in aëre transveheretur, quod illa accuſata evictaque agnovit, & viva igni fuit tradita.* Ex quibus conſtat pro puris putis captionibus & præſtigiis hactenus dicta non eſſe reputanda, quibus ſomniantium vetularum ſenſus Dæmon ludificat ac depravat. *B. Petr. Theodor. in Colleg. Crim. Malleus Malef. part. 2. cap. 15. Mart. Delr. dict. loc.*

Aliud exemplum cujuſdam ſagæ.

§. IV. Ad alteram quæſtionis noſtræ partem. *An & removere tempeſtates queant ſagæ?* eadem quæ ſupra allata ſunt dubia moveri & hîc poſſent. Verùm brevitatis ſtudiô lubens ea prætereo, cum iisdem adhibitis limitationibus expediri de facili queant. Pro deciſione autem dicimus cum Paulo Ghirlando *de Sort. q. 6. n. 17.* Maleficos & ſagas etiam poſſe ope dæmonis tempeſtates nocivas irruentes removere, & ita operari, ne ſeg :tibus ac terræ naſcentibus frugibus officiant. Et propterea jura civilia nolunt, quod ille maleficus ſeu malefica puniatur, quando illorum effectus tendunt ad bonum & utilitatem per *L. 4. C. de Malef. & Mathem.* Si enim poſſunt inducere, poſſunt eas omninò & removere,

Sagæ poſſunt & tempeſtates removere.

l. 4. C. de M. & M. removentes non punit.

cum

cum contrariorum eadem ſit ratio. Suidas ſcripſit, fuiſſe in Galeotide quendam, qui & morbos verbô pulſare, & anni temporum intemperiem ſterilitatem & penuriam profligare ſacrificiis quibusdam poterat. *Laveat. de Spect. p. m. 158.* Empedocl. Agrigent. Magus inter alia de ſe ſcribit:

Et viciſſim ſi voles, reduces ventos, adduces,
Et efficies ex imbre nigro tempeſtivam ſiccitatem
hominibus, & efficies ex æſtivâ ſiccitate
ſlumina fœcunda, quæ in æſtate ſpirant.

Cùm aliquando ethesiæ ita vehementer flarent, ut fruges læderent, juſſit aſinos excoriari, & utres fieri, eosque in promontoriis extendi, ut ventum exciperent, quô ſopitô, appellatus fuit κωλυσανέμας, quaſi ventorum cohibitor.

QVÆSTIO IV.

An lamiæ hominum pecudumque morbos & mortes procurare valeant?

Avicenna & Galenus negant, dæmones morbos producere poſſe.

§. I. Cum præcedens quæſtio & huic ſuum lumen fœneret, ideò eo breviores eſſe poſſumus. Diabolum enim permiſſu ſemper divinô, morbos generi humano varios ac damna infligere poſſe negari neutiquam poteſt. Licet negent, Avicenna, Galenus & eò teſte Hippocrates, morbos ullos per dæmones mortalibus inferri poſſe. Non quod dæmones id velle non credant, aut quod eorum vim minorem eſſe cenſeant, quam hominum; ſed quia morbi ex naturalibus cauſis naſci poſſunt. Elumbis tamen hæc ratiocinatio eſt: Poſſunt morbi ex cauſis naturalibus oriri; nequeunt ergo dæmones hominum miniſteriô morborum irrogatores ſeu immiſſores eſſe. Hinc rectiùs cum Theologis, JCtis, Medicis noſtri ævi & Philoſophis concludimus: Veneficos veneficasque ex Dei permiſſione & diaboli auxiliô varia morborum genera, tàm piis quàm impiis incantando, imprecando, faſcinando, pharmaca

Concludimus cum Theol. JCtis, Medic. & Philoſophis, Sagas poſſe morbos procurare.

maca arte magicâ præparata exhibendo, applicando, effundendo, ſublimina defodiendo, vel alio quocunque modo uſurpando, inferre poſſe. Ocellus Theologorum Auguſtinus *ferm. 207. de tempore*, docet, veneficas poſſe arte operàque Satanæ efficere, ut alii è ſanis ægroti fiant, alii ex ægrotis ſani. D. Lutherus organon prædicationis verbi divini in hiſce noviſſimis ſeculis electiſſimum, expreſsè aſſerit & teſtatur *in Comment. epiſt. ad Gal. cap. 3.* Veneficas ſuis magicis artibus valetudinem & vitam hominum perdere poſſe. Ad pleniorem fidem verba ipſiſſima ejus ſubjicere in proclivi eſſet, niſi chartæ eſſet parcendum. Imperatoriarum Legum, earumque Interpretum, de noſtrâ quæſtione ſi perquiramus judicium, ſæpius allegata *L. 4. verbis. Qui magicis accincti artibus aut contra ſalutem hominum moliri &c. detegentur. Et. L. 6. C. de Maleſic. & Mathematic. in verbis, Multi magicis artibus uſi elementa turbare, vitam inſontium labefactare non dubitant. Et §. item lex Cornel. Inſtit. de publ. jud. verbis. Qui artibus odioſis, tàm venenis quàm ſuſurris magicis homines occiderint &c.* Tam claram in citatis verbis deciſionem ſubminiſtrant, ut vix Interpretum indigeant. Nihilominus tamen, cum maleficarum venena modos lædendi, morborum & dolorum affectus, graphicè depingant, malo illorum oculis videre, quàm meis obtuſis imperitè ægritudinem ſigna ac fontes obſervare, ne riſum vel pueris, qui medicamina miſcent, debeam. Bartol. lucerna Juris noſtri *conſil. 6. tit. 1. conſ. Criminal. num. 5.* ſic ſcribit: Audivi à Theologis has mulieres, quæ ſtrigæ nuncupantur, tactu vel viſu poſſe nocere, etiam usque ad mortem faſcinando homines ſeu pueros ac beſtias; cum habeant animas infectas. Jacob. Cujacius antiquitatis inſignis indagator *in paratit. Cod. de Maleſic. & Mathematic.* ſcribit: Maleficorum appellatione contineri etiam beneficos, qui carminibus, diris devotionibus defigunt alios, qui fingunt cereas imagines hominis necandi cauſa. Et ex profeſſo

Teſtimonia DD. de noſtrâ concluſione. Auguſtini. D. Lutheri.

Ipſorum Imperatorum.

JCTI Bartoli.

Cujacii.

Digitized by Google

Paul. Ghirlandi. Paulus Ghirland. Lamiarum prudens examinator *de ſortil. Q. 6. num.* 12. ſcribit: Veneficæ quædam redigunt in pingvedinem, cum quibus faciunt diverſas unctiones maleficas, ex quarum tactu, aut aliorum cibo vel potu in humanis aut brutorum corporis infinitæ cauſantur ægritudines, & morbi intrinſeci, quandoque ex his provenit privatio, quandoque verò membri debilitatio, nervorum attractatio, dolor capitis, dentium, pectoris, ſtomachi, ventris, cordis, & iſte ſæpius cæteris evenit: quandoque renum dolor intenſivus, aut alterius membri aut partis corporis. Quandoque verò provenit febris, tuſſis & dementia, hydrops aut aliqua tumefactio carnis in corpore, ſive apoſtema extrinſecus apparens quandoque verò intrinſecè apud inteſtina aliquod apoſtema fit adeò terribile & incurabile; quod nulla ars Medicorum ſanare & removere poteſt, niſi accedat alius maleficus ſeu ſortilegus, qui contrariis remediis & medelis ægritudinem ipſam maleficam tollat, quam facile & brevi tempore removere poteſt, *hact. Ghirland.* Haud ſecus obſer-*Ioh. Dambouderii.* vationem merentur verba Jodoc Damhouder: *prax. Rer. Crim. cap. 61. num. 90.* dum ait: Tertia ſortilegorum ſpecies eſt venefica ſeu malefica, quæ cæteris multis partibus eſt perniciosior, eoque magis execranda, per quam infinita mala ſubpullulant: Tot infirmitates, tam varii morbi, tot calamitates, humana pariter ac brutorum corpora excarnificantur; adeò ut ad durisſimam mortem non rarò viventes adigantur, hi citius, illi verò tardius. Citius enim iſtiusmodi malefici perimunt, quotiescunque compoſitio malefica valde præſentanea eſt, ut plurimum habet veneni. Quâ ratione autem id fiat, cautus hîc prudensque prætereo. Tardius verò mortem infligunt, cum longis cruciatibus corpora ita conficiunt, adeò exinaniunt, & eorum universâ virtute contabeſcente tandem emori cogantur. Obſervandum præterea hoc loco eſt, variis modis iſtos maleficos ſuô maleficio homines (divino ſemper permiſſu) adigere ad mortem.

tem. Sunt enim qui ſola carminis potentia homines aliquando interimunt abſque ullo veneni hauſtu. S. Auguſtin. teſtante lib. 10. de Civ. Dei. *Hæc Dambouder.*

Media quibus intoxicant ſaga ſunt aut Venenata per ſe.

§. II. Ex jam DD. relatis ſententiis ſatis conſtat, lamias ob unguem pravè ſectum irâ commotas, hominum ſanitati ac vitæ vim inferre poſſe. Media autem quibus intoxicant, aut ſunt venenata *per ſe*, aut *per accidens*. Venenata *per ſe* pharmaca ſunt: quando ſagæ fercula peſtifera bonâ fide cum eis comedentibus apponunt, boleta medicata ignorantibus propinant, fruges, v. gr. mala, pyra aut alia eſculenta malo veneno infecta offerunt, quibus ſumtis ſubitâ corripiuntur morte. Cujuſmodi exempla extant apud *Carpzov. in prax. Crim. part. I. Q. 50. in Reſp. Lipſ.* An Carlen von Dieſkau Menſ. Aug. 1528. ubi ſaga duodecim homines veneno necaverat in verbis: Auch denen in ihrer Auſſage beſagten 12. Perſonen Gifft/ davon ſie geſtorben/ beybracht &c. & ibid. *num. 20.* ubi lamia argentum vivum potui puerorum immiſcuerat. Hinc Paul. Ghirl. propter veneni mali periculum, conſulit omnibus, ut quàm maximè præcaverant, ne comedant aut bibant cum iis, qui dicunt malefici, aut cum mulieribus maleficis, ſed fugiant eorum vel earum converſationes. Et meritò conſtituit Imperator, quod iſtorum converſationem & amicitiam, quamvis vetus ſit, unusquisque omninò fugiat, *L. nullus. 3. C. de Malefic. & Mathematic.*

Cibus non temerè cum omnibus capiendus.

Venenata per accidens.

Venenata *per accidens* ſunt, quando ſagæ ejusmodi res, quarum ingredientia (ut Medicorum termino utar) non ſunt deleteria, ad homines lædendos adhibent, queis, ſi per ſe & in abſtracto, quatenus ſcil. non ab homine venefico præbentur, nullum virus ineſt, poſſunt tamen vim nocendi à ſagis diaboli ope & miniſterio præparatæ, horrendis imprecationibus adhibitis, Deo permittente, induere. Quales ſolent eſſe communiter immiſſio ſpirituum immundorum ſive vermium, erucarum vulgò (die Elben oder böſen Dinger) quas ex coitu ſatanico procreare ſolent lamiæ, quibus per faſcinationem in caput, pedes, aliave membra hominum immiſſis

Daß zubringen der Elben oder böſen Dinger.

Digitized by Google

miſſis ingentes dolores & cruciatus excitant, teſtante *Carpz. in prax. Crim. part. 1. Q. 50. n. 19. ubi plurimis confeſſionibus lamiarum huic rei fidem conciliat.* Non rarò tamen vermium vicem explent pulveres, radices, cereæ inimicorum imagines & characteres. Pulveribus autem ſub terram aut limina peſſimè in nomine Dei & diabolorum defoſſis, quin per ſe ſæpè aliquid admixti veneni adſit, non poſſum perſvaderi à Bodino *de Mag. dæmon. lib. 2. cap. 8.* ſtatuente: Non pharmaca, non oſſa, non pulveres hos effectus morbidos habere, ſed Satanam ſagarum precibus ſolicitatum, Deo permittente, hoc omne operari ſolere. Quaſi verò diabolus pulveribus, à ſagis dum præparantur ex ingredientibus non nocivis male venena injicere, vel alio quocunque modo nobis admirabili & inviſibili non immiſcere poſſet. Adeò ut non à verborum formulis, ſed reverà à pulveribus ſequantur effectus. De imaginibus, ſignis aut verbis, planè cum Bodino & Danæo facimus, illis per ſe prorſus nullam ineſſe vim nocivam, niſi pactum cum dæmone intercedat. Adeò ut fruſtrà omnes characteres & ſagarum voces homo adhibere poſſet, neque illis recitatis quemquam adigeret morti. Quod ſi verò fœdus & pactum hominibus cum Satanæ intercedit, diabolus illis invocantibus, mediantibus ſignis & adjurationibus adeſt, obſequitur, impletque ipſe, quæ figurarum verborum iſtorum ac characterum vi ac energia effici poſſe promiſit; tum ut verus, tum ut potens appareat. Interim illis planiſſimè perſuadet, characteres aut ſigna, quæ demonſtravit, magnæ eſſe poteſtatis ac momenti: cum tamen per ſe nihil niſi mera nugamenta & ludicra oculorum ſpectacula ſint, ſub quorum prætextu latentibus malis venenis, nec ſentientis ſagæ inimicos invadit. Atque hæc dæmonum ars, non multùm mihi abludere videtur, ab arte Ludionum & circulatorum, qui, ſicut mira in medio facere videri volunt, varià manuum geſticulatione, multisque verbis profuſis aures & oculos ſpectatorum occupant & obtundunt, ne percipiant, quà ratione pro duobus cippis tres aut

Pulveribus ſæpe venenum admixtum.

Verborum, Characterum, Signorum & Imaginum certarum effectus unde?

Dæmon tractat lamias ſuas ut ludiones vulg. Taſchen-Spieler, *ſuos ſpectatores.*

aut quatuor, quos inter digitos occultabant, fuerint ſtatim ſubſtituti (quod omne tamen ſolà manuum ſubtilitate & agilitate perficitur:) Sic Satan ſuæ ſpectatrici ſcelerum turbæ, quam à diligentiori iſtarum rerum inquiſitione arcere vult, vana iſta figurarum & verborum figmenta & ſpectra ſeu ſpectacula objicit, ut iis obſtupefacta retineatur, neque diligentius altiusque cur hoc fiat, perſcrutetur: quæ tamen non ſunt ex ullo cauſarum genere, ad hujusmodi eventos comparata. *Lambert. Danæus de ſort. c. 4.*

Perſonas quas lædunt lamiæ.

§. III. Hæc de mediis quibus lædunt lamiæ dicta ſunto, *Perſonas* quas lædunt, quod attinet, me non monente notius erit illas in omnem hominum ſexum, ætatem, ordinem ſine delectu & diſcrimine permiſſu itidem divino, crudeliter ſævire. Deplorandum profectò eſt, quod à malis hiſce novercis (*quas Virgilius lib. 3. Georg. vocat ſagas*) nec infantuli ſanguinolenti, quos ita recens natos appellat *L. 2. C. de patribus qui filios ſuos diſtrax.* tuti ſunt. Siquidem compertum habemus, eas infantibus, tàm baptizatis, quàm nondum baptizatis; maximè tamen nondùm ſalutari fonti immerſis inſidias ſtruere, partim quia eorum nece admodum delectatur Diabolus, quorum animam & corpus lucro ſibi ceſſuram ſperat: partim quia hæc ætas eſt imbecillior ad reſiſtendum, incautior ad cavendum, nequit earum conatum deprehendere vel revelare vel accuſare: partim, quia peſſimæ iſtæ mulieres petunt ab his inſtrumenta ſuorum maleficiorum. Nam perſuadet iis Dæmon, ſi certam partem, (quàm nominari non eſt opus) ex iis exciderint & comederint, ſeſe patientiam omnium tormentorum eſſe conſecuturas, adeò ut ad confeſſionem criminum perduci non queant *Binsfeld. in L. multi 4. C. de Maleſic. & Mathemat. quæſt. 2.* Conficiunt quandoque ex corpuſculis infantium occiſorum coctis, famoſum illud ungventum ſuum quod Ghirland. in Italià vocari dicit *ungventum paganum,* cui vim ineſſe lædendi ſanos admirabilem prædicant. Sunt quoque lamiæ anhelantes ex infimo pectore crudelitatem,

Infantibus nondum baptizatis inſidiantur.

Infantium membra comedunt.

Unguentum ex iis conficiunt.

bra-

Digitized by Google

Proprios infantes occidunt. brachium cruentum contorquent in proprios infantes, nec iis veniam dant, ſed Diabolo hoſtias offerre & occidere ſolent; ſicut olim in ſacris faciebant Cananæi & cultores Moloch. Nonnunquàm eò diritatis procedunt, ut ipsô matris alvô infantes, antequàm uſura hujus lucis ipſis contingat, ſuis venenis enectos ſepeliant. *Niderus ſcribit, judicium à ſe de Staldino quodam diœceſis Lauſanenſis fuiſſe conſtitutum, qui fœtus ſeptem à ſe in utero matrum fuiſſe occiſos fatebatur, & abortum toti pecori familiæ illius factum, Bodin. l. 2. c. 8.* Si verò humanitate quâdam tanguntur, ac infantibus parcunt, alimenta tamen ipſis ſæpius ſuis artibus adimunt, inducendô deſiccationem lactis almæ nutricis *Ghirland. de ſort. Q. 6. num. 13.* Non raró prorſus rapiunt infantes, ut parentibus cadavera eorum humo mandare non ſit integrum. Nec eſt, quod dicta quis in dubium vocet, cum confeſſionibus à ſagis factis ſatis ſuperque confirmentur. *Sprengerus in Mall. malleſ. part. 2. l. 1. c. 3. refert: obſtetrices duas in Epiſcopatu Baſilienſi concrematas eſſe, eò, quod una quadraginta, altera innumerabiles pueros recentes ab utero necaviſſent, inditis clam in eorum capita grandibus aciculis. Et præteritô ſeculô Comes quidam ſuperioris Germaniæ, octo veneficas, quæ 140. infantes interfecerunt, Vulcano conſecravit. Anno LIII. captæ ſunt Berlinæ duæ veneficæ mulieres, quæ glaciem ad perdendas fruges perficere conatæ ſunt. Eæque mulieres, rapuerunt furtò alterius vicinæ mulieris infantulum, & ipſum diſſectum coxerunt. Factum eſt divinitus, ut mater quærens infantem, interveniret, ibique in ollâ impoſitâ amiſſi infantis membra videret. Captis ita mulieribus, & in torturâ examinatis, dixerunt, ſi proceſſiſſet coctio, tunc futura fuiſſet ingens glacies, ita, ut omnes fruges perderentur. Godelm. de Mag. lib. 1. cap. 7. n. 30.* Nec recentiora exempla deeſſent, ſi longius divagari liceret. Unicum ex Carpzov. prax. Crim. ex ſententiâ Lipſienſ. menſ. Aug. Anno 1582. an Carlen von Dißkau datâ, delibaſſe ſufficiat: ibi; hat ſie in ſcharffer Frage bekant / daß auch ſie die E. G. der

Nutrices deſiccant.

Obſtetrices duæ innumerabiles infantes occidentes.

Infantem vicinæ raptum coxerunt ſagæ.

der Malprichen Kind gekochet/ und in einen Topf/ nach Innhalt ihrer Auſſage mit Zauberey zugerichtet. Und daß G. P. und G. W. denſelben und den andern Topf/ welchen die alte Poſſerin zubereitet. Und daß die N. dabey geweſen/ als ſie der Melckiſchen Kind gekochet/ und in aller Teuffel Nahmen geſegnet/ daß es weidlich ſterben ſolte/ &c.

§. IV. Dies me deficeret, ſi omnes ægritudines, morbôs & cruciatus, quibus permittente Deô maleficæ in ſingulos ætatis gradus, quos mancos debileſque efficiunt, graſſantur, percenſere vellem. Animus namque meus eſt, crudeliora ſaltim earum facinora leviter tangendo aperire. Inter quæ meritò referunt DD. & illud Nodationis, ligationis ligulæ vulgò (Neſtel verknüpffen) ſeræ clauſæ cum clave in aquam projectionis, ſcelus. Quô nullum extat frequentius, nullum probè pernicioſius & execrabilius. Fit autem nodatio, quando lamia vel alius quivis maleficus certis quibusdam incantatoriis vocibus inſuſurratis, geſticulationibus, vel alio intoxicationis genere, novis conjugibus impedimentum, quò minus finis matrimonii primarius obtineatur, tam arctum creatur, ut nulla arte Medicâ medela illo inveniri queat, niſi à ſolo Deo. Et hoc impedimentum ab olore maximo, mediantibus inſtrumentis, caſti matrimonii ortum ducit Diabolo, qui primùm generis humani, quod totis viribus perdere conatur, procreationem ſobolis impedit. Deinde auguſtum illud amicitiæ vinculum inter virum & uxorem tollit. Poſtremò, ut qui hoc modo ligati ſunt, contra ſextum præceptum ad ſcorta & adulteria transvolent. Nam Nodationem omnes Theologi & ipſe *Thomas in lib. 4. ſent. diſtinct. 24.* confitentur, virum, reſpectu unius ſolùm mulieris, non aliarum, nodari poſſe, & *c. ult. de frigidis.* Nec putandum, verbis pronunciatis liguliſque implicatis tantum impedimentum objici poſſe; ſed rem totam ſolâ arte Diaboli militiâque abutentis hominis, & ſceleratam ipſorum voluntatem adjuvantis peragi, demonſtrant hæc Maronis verba:

Nodationis crimen vulg. Neſtel verknüpffen *quale & quomodo fiat.*

Cur fiat.

Nodationis varietas. Cætera de conſultò omitto. Notantur homines, ut varietatem hujus ſceleris ordine contemplemur, vel in diem unum, in annum, vel in æternum, aut quàmdiu ligamenta non ſoluta perdurant; Tam maſculi, quàm fœminæ. Hæ vix ac rarò poſſunt ligari, niſi hoc rarò caſu; *Nodationis modus unus.* quando mulier tam arcta (ut cum *L.14.* §.7. *ff. de Ædil. Ædict.* loquar) redditur, ut mulier fieri non poſſit; Illi verò multis modis. (1) Si ſpiritus vitales à veneficis prohibeantur tranſire ad membra genitalia, & ſic ſeminis deciſio impediatur. *Gerbard. tom.7. de conjug. n.661.* *2dus.* (2) Si ſemen prolificum exſiccetur & ſubtrahatur. *3tius.* (3) Si virga viri flaccida fiat, ſaltim quando coire (ut verbis *Nov. Juſtin. 22. cap.7.* utar) mulieri, & agere quæ à naturâ viris data ſunt, *4tus.* cupit. (4) Quando neceſſaria pars corporis virilis (*L.7. ff. de Ædilit. Ædict.*) retractatur & abſconditur, ut planè adempta eſſe appareat. Uterque verò ligatur conjugum, quando tale odium inter eos conciliatur, quô alter alterum tolerare non poſſit. Aut quando amor vanus & ardentiſſimus excitatur; Sin autem ad congreſſum ventum eſt, alter alterum laniat ungvibus, & cædit indigniſſimè. *Vide de his latè Joh. Georg. Godelm. dict. tr. lib. 2. cap. 6. Bodin. de Mag. dæmonom. lib. 2. cap.1. Lambert. Dana. dict. tract. cap.3. Mart. Delr. disquiſ.* *Viri ligati & ſoluti exemplum.* *Magic. lib.3. part.1. Q. 4. Sect.7. Paul Ghirl. tractat. de Sortil. quæſt. 6. n.15. ubi notatu maximè dignum exemplum viri egregiè literati recenſet, qui prædictô modô à ſagâ quadam adeò fortiter ligatus erat, ut nulla arte Medicâ diſſolvi poſſet, & urgente uxore juvenculâ in matrimonii ſeparationem, non ſine dolore & verecundiâ conſentiret. Antequàm autem hoc fieret, conſuluit ipſi quidam ſenex, ut Magum quendam celebrem conſuleret, etiam vocatus ſuis artibus nodatum unicâ nocte ſolvit. Quo factô, membrum virili* (utor verbis Ghirlandi) *cœpit erigere vultum, ſubitò ſaliit, & apprehenſâ uxore reddidit debitum ſatis pingve, cum maxima dulcedine & delectatione, atque ſuſcepit optimam utriusque ſexus prolem. Hæc Ghirlandus fusè.*

§.V.

§. V. Aſt quid thori ſacrarium apertis valvis recludo? Cui ne per tranſennam quidem oculos immittere me juvenem decuiſſet, ac non potiùs ea, quæ ad ſcopum tendunt, perſequor. Dixi *præced.* §. 3. lamias permiſſu divinô in omnem hominum ordinem ſine delectu ſævire poſſe. Quæſtio hic exoritur non inutilis: *An & lamiæ judicibus & juſtitiæ miniſtris nocere queant?* Reſp. Vulgò decantata ac à nonnullis etiam doctis viris recepta opinio eſt, ex ſpeciali privilegiô conceſsô, non poſſe nocere lamias judicibus eorumque miniſtris. (1) Quoniam experientiâ & eventu comprobatum eſt, eas non potuiſſe illis nocere, licet voluerint. (2) Quia in lege Dei dictum: Cum judicabitis, ne metuatis ab ullô. Nam judicium eſt Dei, qui non adversùs humanas poteſtates ſolùm, ſed etiam contra ſpirituum malignorum vires eos protegit. Verùm experientiæ repono & experimentum illud, quod Sprengerus Inquiſitor ſagarum refert: In ipsô nempe rogo ſententiâ judicis damnatam lamiam, ſolo anhelitu carnifici lepram intuliſſe, cùm ipſa leproſa non eſſet. Dictum ſcripturæ nobis non officit, ſiquidem illud intelligendum erit, quod absque voluntate & permiſſione Dei judicibus nihil nocere queat; Quando autem Deus permiſtit, privilegium eos non tutabitur. Nos igitur iſtud privilegium cum *Ananiâ lib. de nat. Dæm.* reſtringimus ad eos tantùm judices, qui hoc digni nomine, qui Deum præ oculis habentes rectè riteque ſuo funguntur officiô. Nam quos avaritia excœcat, quos trahit ambitio, quos crudelitas & vindictæ amor agit, qui curioſitate ducti perperam multa deſignant. Hos, ait, cerebrò ſic à Dæmone excipi & impeti, ut aliquando necem non evadant, idque non paucis accidiſſe. Et licet ne quoad hos privilegii ullum diploma extare videatur, cenſeo tamen judicum pietatem, firmitatem fidei & juſtitiæ zelum hoc à Deo utplurimùm impetrare. Quæ, quia deſunt quibusdam, etiam eos peculiari hoc ſcutô Deus denudans noxæ exponit. His adhibitis limitationibus rectè concludimus cum Bodin. *dict.*

Q. de læſione Judicum & miniſtrorum.

Rationes cur non poſſint lædere judices.

Carnifex à ſaga læſus.

Sola pietas Judices à læſione ſagarum tutatur.

tract. lib.3.c.4. Itaque, inquiente, non eſt cur metuant judices à conficiendis liberè ſagarum judiciis: prout ſunt, qui fugiunt trepidi, nec audent magis in os inſpicere. Pii judicis, quem nec ſuis artibus nec diaboli ope lædere ſaga potuit, exemplum obſervatione fortè non indignũ erit, quod refert *Godelman. dict. tract. lib.1.c.8.n.7. Venefica, inquit, quædam, quæ hic Roſtochii ante quadriennium combuſta eſt, ex carcere diabolum ablegavit, ut judices, qui pridiè eam ſub torturâ examinarunt, vel interficeret, vel iis vel eorum familiis damnum*

Exempl. pii Judicis.

inferret. Judices noctu ſpectrum adeſſe adnimadverterunt: Verùm quia ſe anteà divinæ protectioni commendarunt, diabolus nihil efficere potuit, & in carcerem reverſus, veneficæ indicavit, ſe juſſa exequi non potuiſſe, propterea, quod dum cubitum iviſſent, illi ſe in precibus ſuis Deo commendaſſent, additis his verbis: Der Allerhöchſte hat es nicht haben wollen.

Meditatio Pſal. 91. utilis eſt Judicibus.

Quare imprimis judicibus, ut & omnibus piis meditanda eſt illa Dei promiſſio dulciſſima, quæ nobis per Chriſtum facta extat elegantisſimis verbis in *Pſal. 91.*

Læſio brutorum.

§. VI. Hæc de ſagarum læſione in homines. Jam de *Brutis Animalibus* erit agendum. Extra omnem autem dubitationis aleam poſitum eſt, animalia tam manſueta, quàm fera lamiarum læſionibus juxta cum hominibus, permiſſu divinô, obnoxia eſſe. Manſveta quod attinet, illis variis modis nocent, plerumque tamen pulveribus liminibus aut viis ſubſtratis enecant, ubi Bodinus addit: Non quod pul-

Pulveribus nocent iis.

veres illud posſint, (ſagas enim potius, quæ geſtant eos, enecturi eſſent, quam ſupergredientia animalia, cum eos ſagæ ad pedum unum ſub humo condant) ſed ſolus Satanas eſt hujus rei adminiſter, qui vult ut ſagæ conſenſum manumque operi adhibeant. *Exempl. cauſſ. ait Sprengerus, quæſtionem à ſe de ſagâ fuiſſe habitam, quæ tres & viginti equos mercatoris Ratisbonenſis affecit morte. Quæ dixit, foſſam tantummodo à ſe factam eſſe, in quam pulveres à diabolo ſub limen januæ injectos eſſe.* Sic illam manum admoverat. Et hoc variis

... equi à ſa... interfecti.

riis experimentis compertum eſt. Quin & ipſos patresfamilias, qui ſummum familiæ detrimentum per ejusmodi mortes equorum aliorumve pecudum incurrerunt, locupletes teſtes produco.

§. VII. In vaccinâ quoque ſpecie lædendâ haud ſegniorem ſtygas iſtas mulieres ſuis incantamentis adhibere operam, indigitat non obſcurè Paul Ghirland. *de ſortil. Q. 6. n. 13.* Remedia, inquiens, quædam fiunt ad deſiccandum lac unius gregis, vel fœcundi armenti vaccarum, adeò, ut nihil caſei penitus reddant, quamvis anteà in maximâ abundantiâ reddidiſſent, & ſimiliter abortiones totius gregis vel armenti inducere poſſunt, prout aliàs vidi & habui in facto Romæ: quod duæ maleficæ mulieres cum iſtis maleficis perire fecerint abortando multos pecudum fœtus, & matres deſiccaverant penitus. *Hæc ille.* Vulgaris quoque matrumfamilias querela, lac è diſtentis vaccarum uberibus à ſagis furto abripi. Verùm ſi rem penitiùs inſpicimus, deprehendimus, non à ſagis furtum committi, ſed ab ipſo diabolo, quando ipſi Deus hominibus nocendi facultatem permiſit, qui vi pacti lamiis poſtulantibus vitæ ſuſtentacula porrigere cupiens, rebus furtivis earum deſiderium explere cogitur. Nam cùm lactis copiam aliunde habere non poſſit diabolus, furto vicinorum, qui offenderunt clienculas ſuas, vaccis ſubtrahat neceſſe eſt. Ne autem lamiæ pudentiſſimam ejus fraudem perſentiant, ſed eas in devotione ſuâ retineat, varia eas edocet remedia: Ut in quocunque ſuæ domus angulo velint, ſe collocent, mulctrale vas inter crura habentes cultrum, clavem vel forcipem, colum vel reſtim, aut etiam aliud inſtrumentum parieti vel columnæ inſigant aut appendant, & illud inſtrumentum mulgeant. Quæ dum manus ad mulgendum apponunt, diabolum, prius, qui eis ſemper ad omnia cooperatur, invocant, &, quod de tali vaccâ, è tali domo, quæ ſanior & quæ magis lacte abundat, mulgere affectent, proponunt. Tunc mirâ celeritate diabolus ex mamillis illius vaccæ

Vaccis nocent lamiæ.

Abortum pecorum procurant.

Quomodò ſagæ lac à vaccis alienis furentur?

 lac

Digitized by Google

lac recipit, & ad locum, ubi malefica reſidet, &, quaſi de iſto inſtrumento fluat atque deſtillet, reponit. Interim vetulâ in opinione ſuâ relictâ, quaſi ipſa emulſiſſet. *Spreng. & Balduin in caſ. conſc. lib. 3. cap. 5. caſ. 10. Superioribus ſeçulis Trevirenſi in civitate combuſtam fuiſſe maleficam, quæ confitebatur, ſe ſolitam ex pariete per epiſtomium lac, quod divendebat plurimis, mulſiſſe, ſcribit Mart. Delrio diſquiſit. mag. lib. 4. part. 1. quæſt. 3. ſect. 3.*

Feræ etiam incantari poſſunt.

§. VIII. Feras quod ſpectat, illas pari modo incantari poſſe, tratit *Lamb. Dana. in dial. de ſort. c. 3.* ut effugere non queant, ut etiam manu capere poſſis. Verbis quibusdam incantantur ſerpentes, ut depoſito veneno, ſine noxâ tractari queant; & capiuntur mures majores, quos Rattos vocant, *Godelm. de mag. lib. 1. c. 8. n. 42.* Dicuntur etiam feræ in ſylvis errantes narcoticâ arte indurari, iisque tantum ſtuporem arte dæmoniacâ induci poſſe, ut nullo globulorum ictu perforari aut vulnerari, multo minus capi queant. Quod ſcelus à venatoribus, dubio procul pactum cum dæmone tacitum habentibus in invidiam vicinorum venatorum ſæpe parari, à fide digno quodam Nobili audivi, cujus in toto diſtrictu cervi velut ferrei bombardarum ictus cute illæsâ excipientes aufugerunt, nec ullum intra anniſpatium cepit.

§. IX. Hactenus infirmitates & morbos præcipuos per maleficas artes inflictos tractavimus. Jam diſpiciendum erit de eorum curationibus, *ſupra* §. 1. dum Pauli Ghirlandi opinionem de morbis hiſce retulimus, mentionem injecimus, morbos à ſagis profectos incurabiles eſſe, nec ullà arte Medicorum ſanari ac removeri poſſe, niſi accedat maleficus ſeu ſortilegus, qui contrariis medelis ipſam ægritudinem maleficam tollat, quam facile brevi tempore removere poteſt, juxta illud: Cujus eſt condere, ejusdem eſt & ſolvere, & cujus eſt & ſolvere, & cujus eſt condemnandi facultas, ejus eſt abſolvendi libertas. *L. 3. ff. de re jud. & L. 37. ff. de R. J.* Nihil tam naturaliter connexum, quod eodem genere ſolvi non poſſit,

Morbi à ſagis inflicti ſunt incurabiles, niſi curet ipſa ſaga.

L. 35.

L. 35. ff. eod. Sanare enim hic & morbos inferre, ejuſdem eſt artificii. Id quoque extra dubium eſt, ſi Bombaſt. Paracelſo credimus, qui *lib. de occult. Philoſoph. & cæleſt. medicin.* naturalis Medicinæ & chirurgicæ callam in curandis his affectibus ſubodorans operam, verè quidem, ſed parùm Chriſtianè & religiosè dicit: quâ ratione & quomodo morbis magicô maleficio inflictis ſuccurrendum ſit, ſcitu eſt neceſſarium omnibus Medicis, qui perfecti cupiunt eſſe. De tali autem curatione, nec Galenus nec Avicenna ſciverunt aut ſcripſerunt quicquam: non enim in Academiâ diſcitur omnis ars, ideò oportet Medicum quandoque accedere vetulas ſagas, Zingaros, ruſticos & circumforaneos, & ex ipſis artem iſtam addiſcere, qui plus ſciunt de his rebus, quàm omnes Academiæ Profeſſores, & quanquam hæc rideant Academiæ Profeſſores, tu verò utere illis in forti imaginatione, & experieris effectum. *hæc ille.*

Conſilium parùm religioſum Paracelſi, de curandis his morbis.

§. X. Quod cum ita ſit, quæritur: *An cum enumeratis hiſce & ſimilibus morbis miserè conflictantibus licitum ſit ad magos & ſagas confugere, ut à morbis leventur?* Reſp. aut nobis ſermo eſt de Jure Civili, aut Canonicô & Divinô. Primo caſu licet impunè conſulere & adhibere ſortilegum aut ſagam ad faciendum opera, quæ vergunt in bonum finem & proſunt, per expreſſam *L. eorum 4. C. de Malefic. & Mathem. in verbis: Nullis verò criminationibus implicanda ſunt remedia humanis quæſita corporibus.* Quid aliud Imperator Conſtant. voluit? quàm illas artes magicas, quibus ſaluti hominum conſulitur, non culpari, multò minus improbari debere. Hinc rectè *Damhouder. in prax. Crim. cap. 61. n. 97.* dicit: Non eſt tamen quod quisquam putet, hæc remedia de Jure Civili eſſe prohibita, aut ullâ pœnâ de J. C. afficiendos, quicunque hoc artificiô illata incommoda profligunt, licet id agant arte maleficâ. Exin colligo Damhouderium, quosdam virgulâ cenſoriâ Imperatorem Conſtantin. notantes haut latuiſſe. Inter quos eſt *Delrio dict. tract. lib. 6. c. 2. ſect. 1. Q. 2.*

Quæſt. An liceat confugere ad Magos?

De J. Civ. licet impunè conſulere Magos.

p. m.

2.p. m.963.& Danæ. de ſort. qui aſſerunt, quaſi Chriſtianâ fide tunc nondum fuerit imbutus Conſtantinus, cùm hanc legem tulerit. Quod quidem non impugnamus: Aſt quod culpam Delrio in Tribonianum noſtrum, quem hominem planè ſceleſtum immeritò vocat, conjiciat, quod ſcil. is Conſtantini legem, tanquam Juri omni repugnantem, Corpori Juris inſeruerit; quaſi verò leges Corpori Juris inſertæ ex mente legislatorum eſſent, quin potiùs ex mente ipſius Juſtiniani, qui omnia fecit ſua, in Codicem ſint relatæ. Qui tanquam Chriſtianus Imperator procul dubio hanc Conſtantini legem, ſi de remediis diabolicis, & magiâ, quæ fit cum aliquâ diaboli invocatione, ac non potiùs de ejusmodi remediis naturæ occultis, quæ Magiæ ſpeciem redolere videntur, intelligenda veniret, incorrectam non relicturus fuiſſet. Urget quidem Delrio Legem iſtam Conſtant. omninò eſſe correctam per Leonem Imperat. *in Nov. ſua 65.* Sed ſciendum, Leonem non fuiſſe univerſalem Imperii Imperatorem ſed ſaltim Conſtantinopolitanum & Orientalem, qui hâc in parte Jus Juſtinian. immutare non potuit, quoad Imperium occidentale. Statuentis ſiquidem diſpoſitio ad limites ſuæ poteſtatis reſtringi debet *l. fin. ff. de Jurisdict.* Quid? quod hodie Novellæ Leonis ad corrigendum Jus Juſtinian. minus rectè allegantur. Quare quò noſtri Civil. Juris auctoritas ſarta tectaque ſervetur, cum Binsfeld. & Goed. hoc moderamine adhibito Conſtantini legem ita accipiendam putamus: Quod, ſi ad bonum finem adhibeatur Magia, de J. C. toleretur, ut propterea nec exercens, nec conſultor pœnam ullam incurrat: Niſi de adhibitâ diaboli invocatione conſtiterit. Tunc enim non quidem ordinariæ L. Corn. ſed extraordinariæ pœnæ locum eſſe dicimus. Quod autem ab hâc lege divortium faciat Jus Canonum & Divinum, non eſt adeò mirandum, cum Lex Civ. in foro ſoli tantùm attendat & corrigat ea, quæ cum ſocietate humanâ pugnant. Lex divina vero in foro poli ulteriꝰ progreditur & interiorem hominem requirit. Hinc quoniam circa diverſa verſantur ſub-

Tribonianus à Delrione culpatur.

L. 4. C. de M. & M. non eſt correcta per Nov. Leon. 65.

Intellectus l. 4

Ratio cur Jus Can. diſcrepet à. J. Civ.

ſubjecta, lex humana multa permittit, quæ lex Divina & Canonum damnat, ut ex ſequentibus apparebit, vide *Petr. Theodor. in Colleg. Crim. diſp. 7. t. 6.*

§. XI. Dixi nos loqui aut de Jure Civili, aut Canonicô. De Jure Canonicô, cujus deciſioni propter morſus conſcientiæ evitandos haud dubiè ſtandum, non licet ullô modô, etiam pro recuperandâ corporis ſanitate, quærere remedia diabolica & ſuperſtitioſa, licet aliter ſanitas ipſa, niſi per remedia prædicta, recuperari non poſſet *per c. admoneant. 26. quæſt. 7. c. qui ſine Salvatore 26. quæſt. 2. c. ſi per ſortiarias 33. quæſt. 1.*

Juris Canonici deciſioni hâc in parte ſtandum.

Et ratio horum textuum eſt, quia magis expedit pati in corpore, quàm in animâ, cum minor ſit corporis jactura quàm animæ. Atque in *dicto c. Sortiarias* Eccleſia potiùs tolerat diſſolutionem matrimonii, & tanti vinculi ſacramentalis fracturam, quàm permittere & concedere maleficiatum ſeu nodatum contrariis maleficiis liberari. Idem quoque erit ſtatuendum de remediis ſuperſtitioſis, appendiculis & ligaturis, quas deteſtatur *c. nec mirum 26. §. ad hæc quæſt. 5. verb. Ad hæc omnia ſupra dicta pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, quæ ars medica condemnat, ſive in precationibus, ſive in characteribus vel in quibusdam rebus ſuſpendendis atque ligandis, in quibus omnibus ars dæmonum eſt, ex quâdam peſtiferâ ſocietate hominum & Angelorum malorum exorta. Unde cuncta vitanda ſunt Chriſtiano & omnipenitus*: *execratione repudianda atque damnanda.* Cum his Canonibus planiſſimè conſentiunt leges divinæ, *Levit. 19. v. 31. & 20, 6. Deut. 18, 10.* ubi ſeveriſſime magos, ſagas aut ejusmodi ſatellites Satanæ conſulere, in quacunque re & ad quemcunque finem bonum illud fiat, prohibemur. Deus enim ſolus eſt, qui ſanat infirmitates noſtras, *Pſal. 103.* Ille eſt qui morbos immittit & à morbis viciſſim liberat, *Pſ. 107.* Quare providentiâ Dei, mediis legitimis & precibus in quærendâ ſanitate utendum, non ſuperſtitione aut magiâ. Sed quod quibusdam ea

Rationes canonum.

Remedia ſuperſtitioſa etiam rejiciuntur.

LL. divinæ cum Can. conſentiunt.

 res

Digitized by Google

Objectio à proſperô ſucceſſu. res feliciter ceſſiſſe nobis à nonnullis objici velit; id quantulum eſt, & quàm rarò accidit, quando è decem, qui ad ejusmodi auxilium confugiunt, vix ac ne vix quidem unus reperiatur, qui opem ſenſit. *Simile à fure.* Sed eſto, ſenſiſſent feliciter, iſta tamen non ex ſucceſſu, ſed ex Dei præceptô ſunt judicanda. Nam & qui furatus eſt, ſæpe lautius vivit, probandumne propterea furtum erit? Ac licet vel centum mihi in medium proferantur, qui hæc remedia tentantes benè ſeſe habuerint; Vix tamen unum, ex quô pietatis mica elucet, mihi nominabis, qui non ex iſtâ ſanatione morſum aliquem conſcientiæ ſentiat aut ſenſurus ſit. *Curatio maleſica animæ ſemper infligit vulnus.* Nam ſi corporis malum, ait Bodinus, ſatanas curavit, ſemper animæ infligit vulnus. Et Danæus, ſi quando ad alterius quàm unius Dei auxilium confugimus, prodimus in eô turpiſſimam animi noſtri diffidentiam, infidelitatem, rebellionem atque etiam ſceleratiſſimum Numinis Divini contemtum. *Concluſio.* Quibus vitiis & malis ipſius iram, imprimis autem mortem æternam capiti noſtro conſuimus. Tutius ergò ſuadentibus Theologis intuitu tanti peccati erit, millies mori, quàm diaboli operâ ſanari; Tum quod minus ſit malum corpus perire, quàm de animæ ſalute periclitari; Tum quod honor Dei, qui reverà hoc modo in Satanam transfertur, cunctis corporis bonis longè ſit anteponendus.

Limitate quidam noſtram negantem quæſt. intelligunt. §. XII. Ex his ipſis facilè emergent reſponſiones ad eorum objectiones, qui limitatè quæſtionem noſtram purè negativè concludentem, eſſe intelligendam contendunt. *1. Limitatio.* (1) Dicunt: non quidem licere & fas eſſe maleficiato, ultrò recurrere ad maleficas & opem earum implorare; ſi tamen fieri à nobis velit, jubeat & adigat maleficas nobis opem ferre Magiſtratus, nos tunc ſalvâ conſcientiâ earum auxilio & damnatis remediis uti poſſe, nec à nobis peccari, ſi admittamus. Si enim, inquiunt nobis non petentibus id fieri ipſe Magiſtratus velit, & imperet Magis, tunc penè inviti eorum ſentimus auxilium, in quo caremus omni animi ſcrupulô & culpâ:

culpâ: intervenire enim Magiſtratus, tanquam Dei ipſius auctoritatem, cui parere oportet, quia à Deo habet imperium. Et hoc eſt fundamentum limitationis illorum. Verùm admodùm infirmum hoc eſt, imo falſum. Primò enim & ipſum Magiſtratum, licet vicem Dei in terris gerat, illud Apoſtolici *ad Rom. 3. 8.* interdictum: Ne unquam faciamus malum, ut eveniant bona; ſtringit, qui hoc loco peccat, ſuadendo & obtrudendo medelam ſuſpectam. Deinde, ſi argumentatio ab auctoritate Magiſtratus procederet, licebit & nobis à pari argumentari: Si judex & magiſtratus idola colere præcipiat, ſi furari, ſi mœchari & Satanam amplecti; Poſſumusne tunc ejus juſſa capeſſere, ac ea facere ſalvâ conſcientiâ, quia jubet magiſtratus? Nemo certè, ut conjicio, ſanus unquam hoc conceſſerit, quin potiùs nobis ſuaſor erit, ne, ſi per totum etiam vitæ curriculum nobis ægrotis in lecto decumbendum eſſet, ad hujusmodi opem & artes Satanæ recurrendum ſit, licet velit & imperet Magiſtratus, etiam ſummus. Appoſitè noſtro caſui convenit, quod refert *Jac. Spreng. Sagarum inquiſitor, exemplum de Epiſcopâ à ſe viſö in Germaniâ, qui adverſa utens valetudine ex ſagâ vetulâ cognovit, ſe ex maleficiò ægrotare, nec aliam valetudinis recuperandæ viam eſſe quam ut eadem ſaga ſortilegiò pereat, quæ ſortem in ipſum conjecerat, miratum Epiſcopum celeribus equis miſiſſe Romam ad Nicolaum V. Papam, ut veniam indulgeret hujus curationis adhibendæ: Papam, qui Epiſcopum de amabat unicè, indulſiſſe hâc clauſulâ diſpenſationi adjectâ, ut ex duobus malis fugiatur majus. Sagam diplomate allatô dixiſſe, cum Papæ & Epiſcopo placeat, ſe illud effecturam. Sic mediâ nocte reſtitutum fuiſſe Epiſcopum, ſagam verò, quæ eum faſcinaverat, in morbum, ex quo obiit, incidiſſe.* Sic à Satana videmus procuratum, ut Papa, Epiſcopus & ſaga in eodem facto homicidæ eſſent, quibus ſimul perſuaſit, ut ſibi ſervirent, & obſequerentur mandatis ſuis, *Bodin. de Mag. dæmon. lib. 3. cap. 5.*

Exemp. Epiſcopi à Papa malefica curationis adhibendæ indulgentiam impetrantis.

 (2.) Pro-

2. *Limitatio.* (2.) Propugnat *Nicolaus Remig. lib. 3. Dæmonolat. c. 3.* Precario quidem, inquiens, non licere opem à maleficio impetrare, ſed vi & verberibus eam extorquere licitum eſſe, qui hoc faciat, nunquàm, qui illud, ſemper lethaliter peccare. Sed utrumqe aliquid monſtri alit. Cur verò coactionem tanquàm minus peccaminoſam præterat, utitur his *Ratio limitationis prima.* rationibus: *Prima* eſt, quia talis coactio inhonorat diabolum, & eſt expers omnis pacti, Ergo licita eſt. Reſp. cum *Reſponſio.* Delrione *Diſquiſit. Mag. lib. 6. c. 2. ſect. 1. q. 2.* Cogentem magis inhonorare Deum, quia cogit alium peccare, imò nec inhonorare diabolum, quia cogit maleficum, ut invocet & honoret Dæmonem: ipſe quoque eum honorat, quia non modò credit, dæmonem poſſe hanc medelam afferre, ſed etiam concurrit poſitivè ad actum poſitivum; Dæmon verò pluris hoc facit, quàm mancipii ſui injuriam, cujus afflictione ſolitus eſt gaudere. Nec poteſt talis dici expers pacti taciti, qui cogit maleficam iſta perficere virtute pacti, *Ratio 2.* quod malefica cum dæmone iniit. *Altera* Remigii ratio eſt, quod liceat à fure fugiente res ſibi ereptas contrariâ vi repetere: Liceat arcem injuſtè ab hoſte occupatam, armis recuperare; Liceat vinculis per tyrannidem mancipatum aſtu violenterque eripere: Cur non hæc vis licita ſit, ut in- *Reſp.* nocentem morbis indigniſſimis ſanemus; Reſp. Illationem eſſe vanam, quia reliqua illa licita ſunt de jure divino, naturalique conſentanea. Maleficium verò maleficio ſanare omni repugnat juri. Ex quibus judicium ferre inproclivi eſt de facto *Caroli Martini Præfecti Laodunenſis, qui factus certior, mulierem pauperem in Valle (id ſuburbii Laodunenſis nomen) fuiſſe à ſagâ vicinâ faſcinatam, miſertusque illius, necem interminatus eſt ſagæ, niſi morbum vitinæ adimeret. Metuens illa promiſit ſe curaturam. Itaque ad pedes cubilis venit, vultum in terram demittit, manus jungit, diabolum maximum magnâ voce appellat, ſubinde preces renovat,*

Exemplum mulieris, quæ jubente magiſtratu, à ſagâ, quæ eam læſerat, iterum eſt ſanata.

novat, voces incognitas aliquot repetens fruſtra panis ægrotæ tradit, qua eodem momento cœpit revaleſcere. Quo in facto illud eſt evidens, diabolum æque ab ægrotà atque à ſagâ invocatum & adoratum eſſe. Præſtat autem mori millies, quàm deteſtandum remedium corpus ſanans animamque occidens experiri. *Bodin. dict. tract. lib. 3. c. 5.*

(3.) Alii dicunt, non licere quidem medelam, à malefico imparato, ſed tamen à parato ad eximendum malum, recipere, reſp. & hoc peccaminoſum eſt, quia licet ſit paratus peccare & eximere maleficus: Hoc tamen peccatum non committere, niſi inductus. *3. Limitatio. Reſp.*

(4.) Prætendunt maleficum ſeu maleficam poſſe induci, ut per modum aliquem licitum tollat maleficium. Ad hoc Reſp. diſtingvend. ſi quis omninò certus ſit, quod remedio non ſit uſurus illicito veneficus, indicet etiam remedium ſuum, quod à Medicis & Theologis approbatur, tunc puto poſſe adhiberi ſine ſcrupulo, ita tamen, ut potius applicetur à pio homine, nam ſi miraculoſa eſt ejus operatio, Deus illam potius edet, per pium hominem, quàm per diaboli mancipium. Quod ſi autem quis incertus ſit, & dubitet de legitimis remediis, ac malefica rogata remedium exponere, illud dicere detrectat, tunc hoc ipſo ſatis indicat, ſe remedio uſuram illicito: Præſertim quando dicit, illud planè non profuturum, niſi ipſa ægroto remedia hæc applicet. Tunc non eſt dubitandum, quin adhibitura ſit ex pacto cum diabolo convento. Ac proptereà illorum illarumve curationes, ſi puram conſcientiam ſervare quis ſtudeat, cane pejus & angue fugiat. *4. Limitatio. Reſp. diſting.*

(5.) Cautelam proponunt, quâ quis adhibitâ poſſet licitò uſurpare remedia magica, nimirum ut utens expreſſè proteſtetur, ſe nihil commune cum diabolo habere velle, præprimis ſi petitur ab eo, qui non intulit ipſe maleficium. Quam proteſtationem etiam amplectitur *Delrio dict. loc.* Verùm de hâc ipſa, quæ mihi quoque valdè ſuſpecta videtur, judicium relinquo Theologis. *5. Cautela proteſtationis. Reſp.*

Tan-

6. Limitatio. Tandem (6) ſunt, qui ſtatuunt, non quidem per remedia ſuperſtitioſa, ſed per vana tantùm, quæ non ſunt, illicita, licere ſanitati conſulere. *Reſp.* Verùm ſciendum, omnem ſuperſtitionem omnesque vanas actiones peccatô non carere, & vanis iſtis remediis diabolum æquè cooperari. *Adhibitio rerum ſuperſtitioſarum, Annuli.* Hinc rectè Bodinus invehitur in eos, qui nuptæ annulum accipiunt ad nodationem ſolvendam, & per eum fit illud, quod horreo dicere: res illicita eſt, inquit, nam in hâc re, vir averſus à Deo, auxilium eſſe ſtatuit, nec dubium eſt, quin diabolus ad eam manum porrigat. Similiter & eum Germaniæ morem culpat: quando matresfamilias, quod ipſe inquiens, ſæpè audivi factum, in ollâ fervaſciunt lac illius vaccæ, quam ſagæ exhauſerunt, & certis vocibus (quas reticere placuit) enunciatis, ollam ictibus baculi feriunt, eodemque momentô dicant, diabolum ſagam dorsô tot ictibus petiturum eſſe. *Lactis fervefacti.* Et hoc illicitum eſt: ſic enim mos conſilio ſatanæ geritur, qui eam, quæ ſaga non eſt, hâc via ad idem facinus allicit, dum rem animadvertit adeò mirabilem. *Inteſtinorum combuſtio.* Idem quoque judicium eſto, de peſſimô factô, quod Sprengerus dicit, in Germaniâ obſervatum & à ſe viſum, quo à ſagâ equi interfecti erant, dominus equi mortui viſcera in cellâ aut ſpecu ſubterranea conſummebat igne. Tunc malefica, quæ commiſit malum, dolorem colicum in inteſtinis ſentiens ad ædes contendit rectâ, ubi cremantur viſcera, ut prunam candentem poſtulet, quo impetratô, dolor iſtius deſinit. Quodſi verò non aperiantur fores ædes offunduntur tenebris, tonitru perſonant horrendô ruinamque minantur, niſi qui intus ſint, aperiant. Bodin, *lib. 3. cap. 5.*

§. XIII. Cùm de ſuperſtitioſis remediis ſermonem interſeverim: & verò ſuperſtitionem quandam ſapiat, res ad nocendum per ſagas poſitas, removere, forte non abs re, cum ejusmodi caſus totâ die accidant, quæſituri erimus: *An ſigna,* (per quæ hoc locô intelligimus ollas, ligamina, clauſtra, pul-

pulveres, inſecta, unguenta & alia ſimilia) *quæ ex pactô cum dæmone ſaga adhibuit, ut aliquis maleficio lædatur, ſub limine de foſſa aut alibi repoſita, ſi de iis ex confeſſionibus aut aliunde conſtat, liceat removere & deſtruere, ut diabolus nocere deſinat?* Antequam reſpondeamus, ex ſuperioribus præſuppono, ligamina, quamdiu durant, hominem manere ligatum, & pulveres quamdiu ſub limine vel aliô locô remanent, non deſinere morbos & mortes hominum pecorumque, & hoc experientia, è plurimarum ſagarum confesſionibus elicita docuit abundè.

Q. An ſigna removere liceat.

His præſuppoſitis reſpondet ad præſentem quæſtionem negativè ſimpliciter Johann. Heſſelius *in prælect. lib. 4. ſent.* cum ſuis diſcipulis, procul dubiô piô animô, ut homines à ſuperſtitionibus abſterrerent. Ejus argumenta cum ſint prolixa, & numerô aliquot, ſaltim ponderoſiorum nucleum huc excerpam, quô inferior noſtra affirmans cum negativâ juncta clarior & perſpicuior evadat.

Reſp. negativè Heſſelius.

Dicit Heſſelius

Ratio Heſſel.

(1) cum ſignum amovetur, ſanitas non expectatur à Deo, nec à causâ naturali, ſed à Diabolo, (1)
(2) Qui ſignum tollit, eâ ſpe ut nocumentum ceſſet, miſcet ſe pacto, quod maleficæ cum diabolô intercedit, quia diabolus cum malefica pactus eſt, ut ſignô poſito ipſe noceat, ſigno remotô deſinat: Ergo talis, dum interturbat pactum, de eô communicat. (2)
(3) Signum amovere eſt colere diabolum, quia eſt credere, quod posſit nocere quibus & quando voluerit, quaſi à Deo non dependeat nocendi facultas. (3)
(4) Non licet declinare ad magos, ut Scriptura docet: Sed qui amovet ſignum, declinat ad magos, E. (4)
(5) Diabolus nunquam ceſſabit ſpontè à nocumento corporali, niſi ut gravius noceat in animâ, quod nocumentum etiam vel amovens, vel maleficiatus, vel uterque hîc perſentiſcit. (5)
(6) Quod Diabolus non ſit alligatus ſignis, poteſt enim nocere ſine ſignis, & poſitis ſignis liberum illi adhuc eſt, non nocere, ut & amoris ſublatisque adhuc nocere ac non deſiſtere à nocumentô, (6)
(7) Diabolus non poteſt diutius nec fortius (7)

nec

Nec*te* tribus Nodis. ---- ----

Nodationis varietas. Cætera de conſultò omitto. Notantur homines, ut varietatem hujus ſceleris ordine contemplemur, vel in diem unum, in annum, vel in æternum, aut quàmdiu ligamenta non ſoluta perdurant; Tam maſculi, quàm fœminæ. Hæ vix ac rarò poſſunt ligari, niſi hoc rarô caſu; quando mulier tam arcta (ut cum *L.14.* §. *7. ff. de Ædil. Ædict.* loquar) redditur, ut mulier fieri non poſſit; Illi verò multis modis. (1) Si ſpiritus vitales à veneficis prohibeantur tranſire ad membra genitalia, & ſic ſeminis deciſio impediatur. *Gerbard. tom. 7. de conjug. n. 661.* (2) Si ſemen prolificum exſiccetur & ſubtrahatur. (3) Si virga viri flaccida fiat, ſaltim quando coire (ut verbis *Nov. Juſtin. 22. cap. 7.* utar) mulieri, & agere quæ à naturâ viris data ſunt, cupit. (4) Quando neceſſaria pars corporis virilis (*L. 7. ff. de Ædilit. Ædict.*) retractatur & abſconditur, ut planè adempta eſſe appareat. Uterque verò ligatur conjugum, quando tale odium inter eos conciliatur, quô alter alterum tolerare non poſſit. Aut quando amor vanus & ardentiſſimus excitatur; Sin autem ad congreſſum ventum eſt, alter alterum laniat ungvibus, & cædit indigniſimè. *Vide de his latè Job. Georg. Godelm. dict. tr. lib. 2. cap. 6. Bodin. de Mag. dæmonom. lib. 2. cap. 1. Lambert. Dane. dict. tract. cap. 3. Mart. Delr. disquiſ. Magic. lib. 3. part. 1. Q. 4 Sect. 7. Paul Ghirl. tractat. de Sortil. quæſt. 6. n. 15. ubi notatu maximè dignum exemplum viri egregiè literati recenſet, qui prædictô modo à ſagâ quadam adeò fortiter ligatus erat, ut nulla arte Medicâ diſſolvi poſſet, & urgente uxore juvenculâ in matrimonii ſeparationem, non ſine dolore & verecundiâ conſentiret. Antequàm autem hoc fieret, conſuluit ipſi quidam ſenex, ut Magum quendam celebrem conſuleret, etiam vocatus ſuis artibus nodatum unicâ nocte ſolvit. Quo factô, membrum virili* (utor verbis Ghirlandi) *cœpit erigere vultum, ſubitò ſaliit, & apprehensâ uxore reddidit debitum ſatis pingve, cum maxima dulcedine & delectatione, atque ſuſcepit optimam utriusque ſexus prolem. Hæc Ghirlandus fusè.*

Nodationis modus unus.

2dus.

3tius.

4tus.

Viri ligati & ſoluti exemplum.

§.V.

§. V. Aſt quid thori ſacrarium apertis valvis recludo? Cui ne per tranſennam quidem oculos immittere me juvenem decuiſſet, ac non potiùs ea, quæ ad ſcopum tendunt, perſequor. Dixi *præced.* §. 3. lamias permiſſu divinô in omnem hominum ordinem ſine delectu ſævire poſſe. Quæſtio hic exoritur non inutilis: *An & lamiæ judicibus & juſtitiæ miniſtris nocere queant?* Reſp. Vulgò decantata ac à nonnullis etiam doctis viris recepta opinio eſt, ex ſpeciali privilegiô conceſſô, non poſſe nocere lamias judicibus eorumque miniſtris. (1) Quoniam experientiâ & eventu comprobatum eſt, eas non potuiſſe illis nocere, licet voluerint. (2) Quia in lege Dei dictum: Cum judicabitis, ne metuatis ab ullô. Nam judicium eſt Dei, qui non adversùs humanas proteſtates ſolùm, ſed etiam contra ſpirituum malignorum vires eos protegit. Verùm experientiæ repono & experimentum illud, quod Sprengerus Inquiſitor ſagarum refert: In ipsò nempe rogo ſententiâ judicis damnatam lamiam, ſolo anhelitu carnifici lepram intuliſſe, cùm ipſa leproſa non eſſet. Dictum ſcripturæ nobis non officit, ſiquidem illud intelligendum erit, quod abſque voluntate & permiſſione Dei judicibus nihil nocere queat; Quando autem Deus permiſtit, privilegium eos non tutabitur. Nos igitur iſtud privilegium cum *Ananiâ lib. de nat. Dæm.* reſtringimus ad eos tantùm judices, qui hoc digni nomine, qui Deum præ oculis habentes recte riteque ſuo funguntur officiô. Nam quos avaritia excœcat, quos trahit ambitio, quos crudelitas & vindictæ amor agit, qui curioſitate ducti perperam multa deſignant. Hos, ait, cerebrò ſic à Dæmone excipi & impeti, ut aliquando necem non evadant, idque non paucis accidiſſe. Et licet ne quoad hos privilegii ullum diploma extare videatur, cenſeo tamen judicum pietatem, firmitatem fidei & juſtitiæ zelum hoc à Deo utplurimùm impetrare. Quæ, quia deſunt quibusdam, etiam eos peculiari hoc ſcutò Deus denudans noxæ exponit. His adhibitis limitationibus rectè concludimus cum Bodin. *dict. tract.*

Q. de læſio[ne] Judicum & miniſtrorum

Rationes cur non poſſint l[æ]dere judices.

Carnifex à ſa[]ga læſus.

Sola pietas Judices à læſione ſagarum tutatur.

tract. lib.3.c.4. Itaque, inquiente, non eſt cur metuant judices à conficiendis liberè ſagarum judiciis: prout ſunt, qui fugiunt trepidi, nec audent magis in os inſpicere. Pii judicis, quem nec ſuis artibus nec diaboli ope lædere ſaga potuit, exemplum obſervatione fortè non indignũ erit, quod refert *Godelman. dict. tract. lib.1.c.8.n.7. Venefica,* inquit, *quædam, quæ hic Roſtochii ante quadriennium combuſta eſt, ex carcere diabolum ablegavit, ut judices, qui pridiè eam ſub torturâ examinarunt, vel interficeret, vel iis vel eorum familiis damnum inferret. Judices noctu ſpectrum adeſſe animadverterunt: Verùm quia ſe anteà divinæ protectioni commendarunt, diabolus nihil efficere potuit, & in carcerem reverſus, veneficæ indicavit, ſe juſſa exequi non potuiſſe, propterea, quod dum cubitum iviſſent, illi ſe in precibus ſuis Deo commendaſſent, additis his verbis:* Der Allerhöchſte hat es nicht haben wollen. Quare imprimis judicibus, ut & omnibus piis meditanda eſt illa Dei promiſſio dulciſſima, quæ nobis per Chriſtum facta extat elegantisſimis verbis in *Pſal. 91.*

Exempl. pii Judicis.

Meditatio Pſal. 91. utilis eſt Judicibus.

§. VI. Hæc de ſagarum læſione in homines. Jam de *Brutis Animalibus* erit agendum. Extra omnem autem dubitationis aleam poſitum eſt, animalia tam manſueta, quàm fera lamiarum læſionibus juxta cum hominibus, permiſſu divinò, obnoxia eſſe. Manſveta quod attinet, illis variis modis nocent, plerumque tamen pluveribus liminibus aut viis ſubſtratis enecant, ubi Bodinus addit: Non quod pulveres illud posſint, (ſagas enim potius, quæ geſtant eos, enecturi eſſent, quam ſupergredientia animalia, cum eos ſagæ ad pedum unum ſub humo condant) ſed ſolus Satanas eſt hujus rei adminiſter, qui vult ut ſagæ conſenſum manumque operi adhibeant. *Exempl. cauſſ. ait Sprengerus, quæſtionem à ſe de ſagâ fuiſſe habitam, quæ tres & viginti equos mercatoris Ratisbonenſis affecit morte. Quæ dixit, foſſam tantummodo à ſe factam eſſe, in quam pulveres à diabolo ſub limen januæ injectos eſſe.* Sic illam manum admoverat. Et hoc variis

Læſio brutorum.

Pulveribus nocent iis.

...equi à ſa... ...à interfecti.

riis experimentis compertum eſt. Quin & ipſos patresfamilias, qui ſummum familiæ detrimentum per ejusmodi mortes equorum aliorumve pecudum incurrerunt, locupletes teſtes produco.

§. VII. In vaccinâ quoque ſpecie lædendâ haud ſegniorem ſtygas iſtas mulieres ſuis incantamentis adhibere operam, indigitat non obſcurè Paul Ghirland. *de ſortil. Q. 6. n. 13.* Remedia, inquiens, quædam fiunt ad deſiccandum lac unius gregis, vel fœcundi armenti vaccarum, adeò, ut nihil caſei penitus reddant, quamvis anteà in maximâ abundantiâ reddidiſſent, & ſimiliter abortiones totius gregis vel armenti inducere poſſunt, prout aliàs vidi & habui in facto Romæ: quod duæ maleficæ mulieres cum iſtis maleficis perire fecerint abortando multos pecudum fœtus, & matres deſiccaverant penitus. *Hæc ille.* Vulgaris quoque matrumfamilias querela, lac è diſtentis vaccarum uberibus à ſagis furto abripi. Verùm ſi rem penitiùs inſpicimus, deprehendimus, non à ſagis furtum committi, sed ab ipſo diabolo, quando ipſi Deus hominibus nocendi facultatem permiſit, qui vi pacti lamiis poſtulantibus vitæ ſuſtentacula porrigere cupiens, rebus furtivis earum deſiderium explere cogitur. Nam cùm lactis copiam aliunde habere non poſſit diabolus, furto vicinorum, qui offenderunt clienculas ſuas, vaccis ſubtrahat neceſſe eſt. Ne autem lamiæ pudentisſimam ejus fraudem perſentiant, ſed eas in devotione ſuâ retineat, varia eas edocet remedia: Ut in quocunque ſuæ domus angulo velint, ſe collocent, mulctrale vas inter crura habentes cultrum, clavem vel forcipem, colum vel reſtim, aut etiam aliud inſtrumentum parieti vel columnæ infigant aut appendant, & illud inſtrumentum mulgeant. Quæ dum manus ad mulgendum apponunt, diabolum, prius, qui eis ſemper ad omnia cooperatur, invocant, &, quod de tali vaccâ, è tali domo, quæ ſanior & quæ magis lacte abundat, mulgere affectent, proponunt. Tunc mirâ celeritate diabolus ex mamillis illius vaccæ

Vaccis nocent lamiæ.

Abortum pecorum procurant.

Quomodò ſagæ lac à vaccis alienis furentur?

 lac

lac recipit, & ad locum, ubi malefica reſidet, &, quaſi de iſto inſtrumento fluat atque deſtillet, reponit. Interim vetulâ in opinione ſuâ relictâ, quaſi ipſa emulſiſſet. *Spreng. & Balduin in caſ. conſc. lib. 3. cap. 5. caſ. 10. Superioribus ſeculis Trevirenſi in civitate combuſtam fuiſſe maleficam, quæ confitebatur, ſe ſolitam ex pariete per epiſtomium lac, quod divendebat plurimis, mulſiſſe, ſcribit Mart. Delrio disquiſit. mag. lib. 4. part. 1. quæſt. 3. ſect. 3.*

Feræ etiam incantari poſſunt.

§. VIII. Feras quod ſpectat, illas pari modo incantari poſſe, tratit *Lamb. Dana. in dial. de ſort. c. 3.* ut effugere non queant, ut etiam manu capere poſſis. Verbis quibusdam incantantur ſerpentes, ut depoſito veneno, ſine noxâ tractari queant; & capiuntur mures majores, quos Rattos vocant, *Godelm. de mag. lib. 1. c. 8. n. 42.* Dicuntur etiam feræ in ſylvis errantes narcoticâ arte indurari, iisque tantum ſtuporem arte dæmoniacâ induci poſſe, ut nullo globulorum ictu perforari aut vulnerari, multo minus capi queant. Quod ſcelus à venatoribus, dubio procul pactum cum dæmone tacitum habentibus in invidiam vicinorum venatorum ſæpe parari, à fide digno quodam Nobili audivi, cujus in toto diſtrictu cervi velut ferrei bombardarum ictus cute illæsâ excipientes aufugerunt, nec ullum intra anniſpatium cepit.

§. IX. Hactenus infirmitates & morbos præcipuos per maleficas artes inflictos tractavimus. Jam diſpiciendum erit de eorum curationibus, *ſupra* §. 1. dum Pauli Ghirlandi opinionem de morbis hiſce retulimus, mentionem injecimus, morbos à ſagis profectos incurabiles eſſe, nec ullà arte Medicorum ſanari ac removeri poſſe, niſi accedat maleficus ſeu ſortilegus, qui contrariis medelis ipſam ægritudinem maleficam tollat, quam facile brevi tempore removere poteſt, juxta illud: Cujus eſt condere, ejusdem eſt & ſolvere, & cujus eſt & ſolvere, & cujus eſt condemnandi facultas, ejus eſt abſolvendi libertas. *L. 3. ff. de re jud. & L. 37. ff. de R. J.* Nihil tam naturaliter connexum, quod eodem genere ſolvi non poſſit,

Morbi à ſagis inflicti ſunt incurabiles, niſi curet ipſa ſaga.

L. 35.

L. 35. ff. eod. Sanare enim hic & morbos inferre, ejuſdem eſt artificii. Id quoque extra dubium eſt, ſi Bombaſt. Paracelſo credimus, qui *lib. de occult. Philoſoph. & cæleſt. medicin.* naturalis Medicinæ & chirurgicæ caſſam in curandis his affectibus ſubodorans operam, verè quidem, ſed parùm Chriſtianè & religioſè dicit: quâ ratione & quomodo morbis magicô maleficio inflictis ſuccurrendum ſit, ſcitu eſt neceſſarium omnibus Medicis, qui perfecti cupiunt eſſe. De tali autem curatione, nec Galenus nec Avicenna ſciverunt aut ſcripſerunt quicquam: non enim in Academiâ diſcitur omnis ars, ideò oportet Medicum quandoque accedere vetulas ſagas, Zingaros, ruſticos & circumforaneos, & ex ipſis artem iſtam addiſcere, qui plus ſciunt de his rebus, quàm omnes Academiæ Profeſſores, & quanquam hæc rideant Academiæ Profeſſores, tu verò utere illis in forti imaginatione, & experieris effectum. *hæc illa.*

Conſilium parùm religioſum Paracelſi, de curandis his morbis.

§. X. Quod cum ita ſit, quæritur: *An cum enumeratis hiſce & ſimilibus morbis miſerè conflictantibus licitum ſit ad magos & ſagas confugere, ut à morbis leventur?* Reſp. aut nobis ſermo eſt de Jure Civili, aut Canonicô & Divinô. Primo caſu licet impunè conſulere & adhibere ſortilegum aut ſagam ad faciendum opera, quæ vergunt in bonum finem & proſunt, per expreſſam *L. eorum 4. C. de Maleſic. & Mathem. in verbis: Nullis verò criminationibus implicanda ſunt remedia humanis quæſita corporibus.* Quid aliud Imperator Conſtant. voluit? quàm illas artes magicas, quibus ſaluti hominum conſulitur, non culpari, multò minus improbari debere. Hinc rectè *Damhouder. in prax. Crim. cap. 61. n. 97.* dicit: Non eſt tamen quod quiſquam putet, hæc remedia de Jure Civili eſſe prohibita, aut ullâ pœnâ de J. C. afficiendos, quicunque hoc artificiô illata incommoda profligunt, licet id agant arte maleficâ. Exin colligo Damhouderium, quosdam virgulâ cenſoriâ Imperatorem Conſtantin. notantes haut latuiſſe. Inter quos eſt *Delrio dict. tract. lib. 6. c. 2. ſect. 1. Q. 2.*

Quæſt. An liceat confugere ad Magos?

De J. Civ. licet impunè conſulere Magos.

ſubjecta, lex humana multa permittit, quæ lex Divina & Canonum damnat, ut ex ſequentibus apparebit, vide *Petr. Theodor. in Colleg. Crim. diſp. 7. t. 6.*

§. XI. Dixi nos loqui aut de Jure Civili, aut Canonicô. De Jure Canonicô, cujus deciſioni propter morſus conſcientiæ evitandos haud dubiè ſtandum, non licet ullô modô, etiam pro recuperandâ corporis ſanitate, quærere remedia diabolica & ſuperſtitioſa, licet aliter ſanitas ipſa, niſi per remedia prædicta, recuperari non poſſet *per c. admoneant. 26. quæſt. 7. c. qui ſine Salvatore 26. quæſt. 2. c. ſi per ſortiarias 33. quæſt. 1.* Et ratio horum textuum eſt, quia magis expedit pati in corpore, quàm in animâ, cum minor ſit corporis jactura quàm animæ. Atque in *dicto c. Sortiarias* Eccleſia potiùs tolerat diſſolutionem matrimonii, & tanti vinculi ſacramentalis fracturam, quàm permittere & concedere maleficiatum ſeu nodatum contrariis maleficiis liberari. Idem quoque erit ſtatuendum de remediis ſuperſtitioſis, appendiculis & ligaturis, quas deteſtatur *c. nec mirum 26. §. ad hæc quæſt. 5. verb. Ad hæc omnia ſupra dicta pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, quæ ars medica condemnat, ſive in precationibus, ſive in characteribus vel in quibusdam rebus ſuſpendendis atque ligandis, in quibus omnibus ars dæmonum eſt, ex quâdam peſtiferâ ſocietate hominum & Angelorum malorum exorta. Unde cuncta vitanda ſunt Chriſtiano & omnipenitus*: *execratione repudianda atque damnanda.* Cum his Canonibus planiſſimè conſentiunt leges divinæ, *Levit. 19. v. 31. & 20, 6. Deut. 18, 10.* ubi ſeveriſſime magos, ſagas aut ejusmodi ſatellites Satanæ conſulere, in quacunque re & ad quemcunque finem bonum illud fiat, prohibemur. Deus enim ſolus eſt, qui ſanat infirmitates noſtras, *Pſal. 103.* Ille eſt qui morbos immittit & à morbis viciſſim liberat, *Pſ. 107.* Quare providentiâ Dei, mediis legitimis & precibus in quærendâ ſanitate utendum, non ſuperſtitione aut magiâ. Sed quod quibusdam ea

Juris Canonici deciſioni hâc in parte ſtandum.

Rationes canonum.

Remedia ſuperſtitioſa etiam rejiciuntur.

LL. divinæ cum Can. conſentiunt.

Objectio à proſperô ſucceſſu. Simile à fure.

res feliciter ceſſiſſe nobis à nonnullis objici velit; id quantulum eſt, & quàm rarò accidit, quando è decem, qui ad ejusmodi auxilium confugiunt, vix ac ne vix quidem unus reperiatur, qui opem ſenſit. Sed eſto, ſenſiſſent feliciter, iſta tamen non ex ſucceſſu, ſed ex Dei præceptô ſunt judicanda. Nam & qui furatus eſt, ſæpe lautius vivit, probandumne propterea furtum erit? Ac licet vel centum mihi in medium proferantur, qui hæc remedia tentantes benè ſeſe habuerint; Vix tamen unum, ex quô pietatis mica elucet, mihi nominabis, qui non ex iſtâ ſanatione morſum aliquem conſcientiæ ſentiat aut ſenſurus ſit. Nam ſi corporis malum, ait Bodinus, ſatanas curavit, ſemper animæ infligit vulnus. Et Danæus, ſi quando ad alterius quàm unius Dei auxilium confugimus, prodimus in eô turpiſſimam animi noſtri diffidentiam, infidelitatem, rebellionem atque etiam ſceleratiſſimum Numinis Divini contemtum. Quibus vitiis & malis ipſius iram, imprimis autem mortem æternam capiti noſtro conſuimus. Tutius ergò ſuadentibus Theologis intuitu tanti peccati erit, millies mori, quâm diaboli operâ ſanari; Tum quod minus ſit malum corpus perire, quàm de animæ ſalute periclitari; Tum quod honor Dei, qui reverà hoc modo in Satanam transfertur, cunctis corporis bonis longè ſit anteponendus.

Curatio malefica animæ ſemper infligit vulnus.

Concluſio.

Limitatè quidam noſtram negantem quæſt. intelligunt.

1. Limitatio.

§. XII. Ex his ipſis facilè emergent reſponſiones ad eorum objectiones, qui limitatè quæſtionem noſtram purè negativè concludentem, eſſe intelligendam contendunt. (1) Dicunt: non quidem licere & fas eſſe maleficiato, ultrò recurrere ad maleficas & opem earum implorare; ſi tamen fieri à nobis velit, jubeat & adigat maleficas nobis opem ferre Magiſtratus, nos tunc ſalvâ conſcientiâ earum auxilio & damnatis remediis uti poſſe, nec à nobis peccari, ſi admittamus. Si enim, inquiunt nobis non petentibus id fieri ipſe Magiſtratus velit, & imperet Magis, tunc penè inviti eorum ſentimus auxilium, in quo caremus omni animi ſcrupulô & culpâ:

culpâ: intervenire enim Magiſtratus, tanquam Dei ipſius auctoritatem, cui parere oportet, quia à Deo habet imperium. Et hoc eſt fundamentum limitationis illorum. Verùm admodùm infirmum hoc eſt, imo falſum. Primò enim & ipſum Magiſtratum, licet vicem Dei in terris gerat, illud Apoſtolici *ad Rom. 3. 8.* interdictum: Ne unquam faciamus malum, ut eveniant bona; ſtringit, qui hoc loco peccat, ſuadendo & obtrudendo medelam ſuſpectam. Deinde, ſi argumentatio ab auctoritate Magiſtratus procederet, licebit & nobis à pari argumentari: Si judex & magiſtratus idola colere præcipiat, ſi furari, ſi mœchari & Satanam amplecti; Poſſumusne tunc ejus juſſa capeſſere, ac ea facere ſalvâ conſcientiâ, quia jubet magiſtratus? Nemo certè, ut conjicio, ſanus unquam hoc conceſſerit, quin potiùs nobis ſuaſor erit, ne, ſi per totum etiam vitæ curriculum nobis ægrotis in lecto decumbendum eſſet, ad hujusmodi opem & artes Satanæ recurrendum ſit, licet velit & imperet Magiſtratus, etiam ſummus. Appoſitè noſtro caſui convenit, quod refert *Jac. Spreng. Sagarum inquiſitor, exemplum de Epiſcopâ à ſe viſo in Germaniâ, qui adverſa utens valetudine ex ſagâ vetulâ cognovit, ſe ex maleficiô ægrotare, nec aliam valetudinis recuperandæ viam eſſe quam ut eadem ſaga ſortilegiô pereat, quæ ſortem in ipſum conjecerat, miratum Epiſcopum celeribus equis miſiſſe Romam ad Nicolaum V. Papam, ut veniam indulgeret hujus curationis adhibendæ: Papam, qui Epiſcopum de amabat unicè, indulſiſſe hâc clauſulâ diſpenſationi adjectâ, ut ex duobus malis fugiatur majus. Sagam diplomate allatô dixiſſe, cum Papæ & Epiſcopo placeat, ſe illud effecturam. Sic mediâ nocte reſtitutum fuiſſe Epiſcopum, ſagam verò, quæ eum faſcinaverat, in morbum, ex quo obiit, incidiſſe.* Sic à Satana videmus procuratum, ut Papa, Epiſcopus & ſaga in eodem facto homicidæ eſſent, quibus ſimul perſuaſit, ut ſibi ſervirent, & obſequerentur mandatis ſuis, *Bodin. de Mag. demon. lib. 3. cap. 5.*

Exemp. Epiſcopi à Papa maleſica curationis adhibendæ indulgentiam impetrantis.

2. Limitatio. (2.) Propugnat *Nicolaus Remig. lib. 3. Dæmonolat. c. 3.* Præcario quidem, inquiens, non licere opem à maleficio impetrare, ſed vi & verberibus eam extorquere licitum eſſe, qui hoc faciat, nunquàm, qui illud, ſemper lethaliter peccare. Sed utrumqe aliquid monſtri alit. Cur verò coactionem tanquàm minus peccaminoſam præterat, utitur his

Ratio limitationis prima. rationibus: *Prima* eſt, quia talis coactio inhonorat diabolum, & eſt expers omnis pacti, Ergo licita eſt. Reſp. cum

Reſponſio. Delrione *Diſquiſit. Mag. lib. 6. c. 2. ſect. 1. q. 2.* Cogentem magis inhonorare Deum, quia cogit alium peccare, imò nec inhonorare diabolum, quia cogit maleficum, ut invocet & honoret Dæmonem: ipſe quoque eum honorat, quia non modò credit, dæmonem poſſe hanc medelam afferre, ſed etiam concurrit poſitivè ad actum poſitivum; Dæmon verò pluris hoc facit, quàm mancipii ſui injuriam, cujus afflictione ſolitus eſt gaudere. Nec poteſt talis dici expers pacti taciti, qui cogit maleficam iſta perficere virtute pacti, quod malefica cum dæmone iniit.

Ratio 2. *Altera* Remigii ratio eſt, quod liceat à fure fugiente res ſibi ereptas contrariâ vi repetere: Liceat arcem injuſtè ab hoſte occupatam, armis recuperare; Liceat vinculis per tyrannidem mancipatum aſtu violenterque eripere: Cur non hæc vis licita ſit, ut innocentem morbis indigniſſimis ſanemus;

Reſp. Reſp. Illationem eſſe vanam, quia reliqua illa licita ſunt de jure divino, naturalique conſentanea. Maleficium verò maleficio ſanare omni repugnat juri. Ex quibus judicium ferre inproclivi eſt de facto *Caroli Martini Præfecti Laodunenſis, qui factus certior, mulierem pauperem in Valle (id ſuburbii Laodunenſis nomen) fuiſſe à ſagâ viciná faſcinatam, miſertusque illius, necem interminatus eſt ſagæ, niſi morbum viciniæ adimeret. Metuens illa promiſit ſe curaturam. Itaque ad pedes cubilis venit, vultum in terram demittit, manus jungit, diabolum maximum magnâ voce appellat, ſubinde preces renovat,*

Exemplum mulieris, quæ jubente magiſtratu, à ſagâ, quæ eam læſerat, iterum eſt ſanata.

novat, voces incognitas aliquot repetens fruſtra panis ægrotæ tradit, quæ eodem momento cœpit revaleſcere. Quo in facto illud eſt evidens, diabolum æque ab ægrotà atque à ſagâ invocatum & adoratum eſſe. Præſtat autem mori millies, quàm deteſtandum remedium corpus ſanans animamque occidens experiri. *Bodin. dict. tract. lib. 3. c. 5.*

(3.) Alii dicunt, non licere quidem medelam, à maleſico imparato, ſed tamen à parato ad eximendum malum, recipere, reſp. & hoc peccaminoſum eſt, quia licet ſit paratus peccare & eximere maleficus: Hoc tamen peccatum non committere, niſi inductus. *3. Limitatio. Reſp.*

(4.) Prætendunt maleficum ſeu maleficam poſſe induci, ut per modum aliquem licitum tollat maleficium. Ad hoc Reſp. diſtingvend. ſi quis omninò certus ſit, quod remedio non ſit uſurus illicito veneficus, indicet etiam remedium ſuum, quod à Medicis & Theologis approbatur, tunc puto poſſe adhiberi ſine ſcrupulo, ita tamen, ut potius applicetur à pio homine, nam ſi miraculoſa eſt ejus operatio, Deus illam potius edet, per pium hominem, quàm per diaboli mancipium. Quod ſi autem quis incertus ſit, & dubitet de legitimis remediis, ac malefica rogata remedium exponere, illud dicere detrectat, tunc hoc ipſo ſatis indicat, ſe remedio uſuram illicito: Præſertim quando dicit, illud planè non profuturum, niſi ipſa ægroto remedia hæc applicet. Tunc non eſt dubitandum, quin adhibitura ſit ex pacto cum diabolo convento. Ac proptereà illorum illarumve curationes, ſi puram conſcientiam ſervare quis ſtudeat, cane pejus & angue fugiat. *4. Limitatio. Reſp. diſting.*

(5.) Cautelam proponunt, quâ quis adhibitâ poſſet licitò uſurpare remedia magica, nimirum ut utens expreſsè proteſtetur, ſe nihil commune cum diabolo habere velle, præprimis ſi petitur ab eo, qui non intulit ipſe maleficium. Quam proteſtationem etiam amplectitur *Delrio dict. loc.* Verùm de hâc ipſa, quæ mihi quoque valdè ſuſpecta videtur, judicium relinquo Theologis. *5. Cautela proteſtationis. Reſp.*

Tan-

6.Limitatio. Tandem (6) ſunt, qui ſtatuunt, non quidem per remedia ſuperſtitioſa, ſed per vana tantùm, quæ non ſunt, illicita, *Reſp.* licere ſanitati conſulere. Verùm ſciendum, omnem ſuperſtitionem omnesque vanas actiones peccatô non carere, & *Adhibitio rerum ſuperſtitioſarum, Annuli.* vanis iſtis remediis diabolum æquè cooperari. Hinc rectè Bodinus invehitur in eos, qui nuptæ annulum accipiunt ad nodationem ſolvendam, & per eum fit illud, quod horreo dicere: res illicita eſt, inquit, nam in hâc re, vir averſus à Deo, auxilium eſſe ſtatuit, nec dubium eſt, quin diabolus ad eam manum porrigat. Similiter & eum Germaniæ morem culpat: quando matresfamilias, quod ipſe inquiens, ſæpè audi- *Lactis fervefacti.* vi factum, in ollâ fervaſciunt lac illius vaccæ, quam ſagæ exhauſerunt, & certis vocibus (quas reticere placuit) enunciatis, ollam ictibus baculi feriunt, eodemque momentô dicant, diabolum ſagam dorsô tot ictibus petiturum eſſe. Et hoc illicitum eſt: ſic enim mos conſilio ſatanæ geritur, qui eam, quæ ſaga non eſt, hâc via ad idem facinus allicit, dum rem anim- *Inteſtinorum combuſtio.* advertit adeò mirabilem. Idem quoque judicium eſto, de peſſimô factô, quod Sprengerus dicit, in Germaniâ obſervatum & à ſe viſum, quo à ſagâ equi interfecti erant, dominus equi mortui viſcera in cellâ aut ſpecu ſubterranea conſummebat igne. Tunc malefica, quæ commiſit malum, dolorem colicum in inteſtinis ſentiens ad ædes contendit rectà, ubi cremantur viſcera, ut prunam candentem poſtulet, quo impetratô, dolor iſtius deſinit. Quodſi verò non aperiantur fores ædes offunduntur tenebris, tonitru perſonant horrendò ruinamque minantur, niſi qui intus ſint, aperiant. Bodin, *lib.3. cap.5.*

§. XIII. Cùm de ſuperſtitioſis remediis ſermonem interſeverim: & verò ſuperſtitionem quandam ſapiat, res ad nocendum per ſagas poſitas, removere, forte non abs re, cum ejusmodi caſus totâ die accidant, quæſituri erimus: *An ſigna,* (per quæ hoc locô intelligimus ollas, lingamina, clauſtra,

pul-

pulveres, inſecta, unguenta & alia ſimilia) *quæ ex pactô cum*
dæmone ſaga adhibuit, ut aliquis maleficio lædatur, ſub limine *Q. An ſigna re-*
de foſſa aut alibi repoſita, ſi de iis ex confeſſionibus aut aliunde *movere liceat.*
conſtat, liceat removere & deſtruere, ut diabolus nocere deſi-
nat? Antequam reſpondeamus, ex ſuperioribus præſuppo-
no, ligamina, quamdiu durant, hominem manere ligatum,
& pulveres quamdiu ſub limine vel aliô locô remanent, non
deſinere morbos & mortes hominum pecorumque, & hoc
experientia, è plurimarum ſagarum confeſſionibus elicita do-
cuit abundè. His præſuppoſitis reſpondet ad præſentem *Reſp. negativè*
quæſtionem negativè ſimpliciter Johann. Heſſelius *in prælect.* *Heſſelius.*
lib. 4. ſent. cum ſuis diſcipulis, procul dubiô piô animô, ut ho-
mines à ſuperſtitionibus abſterrerent. Ejus argumenta cum
ſint prolixa, & numerô aliquot, ſaltim ponderoſiorum nu-
cleum huc excerpam, quô inferior noſtra affirmans cum ne-
gativâ juncta clarior & perſpicuior evadat. Dicit Heſſelius *Ratio Heſſel.*
(1) cum ſignum amovetur, ſanitas non expectatur à Deo, nec (1)
à causâ naturali, ſed à Diabolo, (2) Qui ſignum tollit, eâ ſpe ut (2)
nocumentum ceſſet, miſcet ſe pacto, quod maleficæ cum
diabolô intercedit, quia diabolus cum malefica pactus eſt, ut
ſignô poſito ipſe noceat, ſigno remotô deſinat: Ergo talis,
dum interturbat pactum, de eô communicat. (3) Signum a-
movere eſt colere diabolum, quia eſt credere, quod poſſit (3)
nocere quibus & quando voluerit, quaſi à Deo non dependeat
nocendi facultas. (4) Non licet declinare ad magos, ut Scri-
ptura docet: Sed qui amovet ſignum, declinat ad magos, E. (4)
(5) Diabolus nunquam ceſſabit ſpontè à nocumento corpo- (5)
rali, niſi ut gravius noceat in animâ, quod nocumentum et-
iam vel amovens, vel maleficiatus, vel uterque hîc perſen-
tiſcit. (6) Quod Diabolus non ſit alligatus ſignis, poteſt enim
nocere ſine ſignis, & poſitis ſignis liberum illi adhuc eſt, non (6)
nocere, ut & amoris ſublatiſque adhuc nocere ac non deſiſte-
re à nocumentô, (7) Diabolus non poteſt diutius nec fortius (7)
nec

nec lenius hominem affligere, quàm donec ei Deus permittit, qui pactis hujusmodi non adſtringitur. E. abſurdum eſt, expectare remedium ab hujusmodi remotione ſigni, ſeu curare talia diaboli pacta. Tandem (8) ſuam ſententiam probat

(8.) Heſſelius exemplo B.Hieronymi *in vit. S.Hilar.* ad quem, cum adducta eſſet puella à dæmone obſeſſa, & dæmon clamaret: Se invitum in puellam ingreſſum fuiſſe, utpote vi maleficiorum coactum: Nec poſſe eam relinquere, niſi prius ablatis ſignis ſub limine poſitis: Vetuit vir ſanctus ſigna perquiri & orationis virtute dæmonem expulit, ne, inquit Hieronymus, aut ſolitis incantationibus receſſiſſe dæmon videretur, aut ipſe ſermoni ejus fidem accommodaſſe. Verùm hæc argumenta unici Heſſelii pro negativà adducta, ad quæ in conflictu reſpondebimus, quamvis haut levis armaturæ videantur, concluſionem tamen noſtram Affirmativam: *Signa nempe maleficii, etiam ſpe ceſſationis morbi vel mali, quærere licere, & inventa removere ac tollere;* ob rationes prægnantes non evertunt, tanquam omnium nationum Hiſpanorum, Germanorum, Gallorum, Brittanorumque, ex iisque Theologorum, JCtorum & Scholaſticorum, calculô approbatam.

Concluſio Affirmativa, ſigna eſſe amovenda.

Affirm. noſtr. ratio.

(1.) (1.) Etenim firmatur noſtra concluſio communi praxi cunctorum ferè ibique etiam bonæ conſcientiæ & ſcientiæ; qui hoc modo maleficiatos ſanat, & fortè alius modus ſanandi, vix unquam occurrit. Sprengerus & Niderus exemplum de equo, quô vehebatur conſularis quidam vir, refert: *Hujus equi membrum genitale aut penem, ſaga quædam inimica hero, vel potius ipſius nomine diabolus arctiſſimè ac intricatiſſimè vinculô colligaverat, ut à Veterinariô, cujus curæ æquus commendabatur, forte fortuna nodum deprehendente ungvibus diſſolvere fruſtrà laboratum fuerit. Ferrô tandem nodô Gordiô ſoluto proſiliit protinus equus è ſtrato, atque per lotium maxima copiâ concreti ſanguinis rejectâ, convaluit.* Neque huic equo ullum naturale remedium ſuperat, quàm ſi nodus ille diſſecaretur.

(2.) Pro-

(2) Probatur validâ ratione, quia in hàc amotione ſigni nulla intercedunt media illicita, ſive enim actus *internos* (1) quæ ſunt, deſiderium ut ſanitas reddatur, ac ceſſet nocere dæmon (2) opinio & crudelitas; quâ ſibi quis immaginatur, cum ſublatione ſigni pactum ceſſaturum, & cum pacto noxam, (3) eſt ſpes ſanationis & ceſſationis: Sive actus *externos*, qui ſunt rogare maleficum, ut ſignum tollat, & nocere per dæmonem deſinat, vel non ſigna externô opere tollere & deſtruere, ſpectes, liciti maximè ſunt & ſperſtitionis omnis expertes. Licita igitur omninò erit tota hæc amatio cum ſpe tollendæ noxæ. Nec eſt, quod Heſſelius excipiat, ſemper huic motioni ſubeſſe tacitam quandam honorationem ſeu invocationem dæmonis, cùm intentio amoventis ſit inſpicienda, qui non intendit hâc ratione, dæmonem honorare vel eum invocare, aut pactum ſagæ cum dæmone comprobare, vel quicquàm operari ex eo pacto: Sed intendit invocationem per ſagam ſignô poſitô factam impedire, pactum illud nocendi reſcindere, & annihilare. Multò minus honoratio dæmonis ex hac ſublatione, ulla elici poteſt, quia non tollit idcircò, ut putet illis rebus vim in eſſe nocendi, ſed quod exiſtimet, tamdiu hæc poſitâ manebunt, dæmonem, Deô permittente, nocere poſſe. (2)

(3) Maleficus malefacit ponendo. E. aliquis benefaciat tollendo. Objiciunt iterum Heſſeliani, omninò in tollendô eſſe ſuperſtitionem, propter pactum tacitum. Sed falſum & hoc eſt; Siquidem puer, ignarus, poſitum eſſe ſignum ad nocendum à ſagis tollere poteſt. Isne propterea pactum tacitum cum dæmone habere dicendus erit? Minimè certè, & tamen dæmonem ceſſat à nocendo. (3)

(4) Si licet declinare à locô, ubi poſitum ſignum ſuſpicatur; Si licet evitare à quibus quis metuit lædi maleficiô. E. etiam licet removere ſignum cum eâdem ſpe, ne quem amplius lædat. (4)

(5) (5) Licet maleficos maleficasque è medio tollere, eâ ſpe ac deſideriô, ne hominibus amplius noceant, per diabolum ut ejus viva inſtrumenta. Licet ergò ſigna quoque earum tollere, ne per diabolum ea amplius noceant, ut ejus muta & fictitia inſtrumenta.

(6) (6) Licebit itidem argumentari à ſimili: Si quis cum hoſte in civitate obſeſsâ foret pactus; ut, ſuſpensâ de muro flammulâ candida, accurat, & portam occupet, urbeque potiatur. Et tertius quiſpiam civium hoc reſciſcat: Nonne tollere licebit? Imò laudem & præmium merebitur ſi fecerit. Quis quæſo illum proditoribus conſentire dicat, ſed ob pactum hoſtile interruptum laudabitur. Cur igitur non eàdem ratione & jure, is, qui reſcivit, pactam fuiſſe ſagam cum dæmone defodiendô ollam in necem ac perniciem hujus vel illius familiæ; Poterit eam tollere & tollendo liber & alienus à dæmoniaco pacto erit pronunciandus. Denique

(7) (7) Si licet quovis modo licito conatus dæmonis deſtruere, iiſque etiam maturè occurrere; ſi incantamentis aliquis dæmonem ad nocendum invitaret, rectè faceret, qui murmuranti os pugno probè obturaret; Si per ſcripturam & characteres id conaretur, laude dignus eſſet, qui diſſiparet ac conſcinderet membranulas. Cur non idem Jus conceditur in ſignis poſitis, quæ ſimiliter dæmonem ad nocendum pelliciunt? Sicutergò poſſum impedire, ne verbis vel characteribus Magus aut ſaga conſequatur effectum à dæmone, potero etiam ſigni alterius deſtructione id ipſum perficere. Vide de his plura apud Mart. Delrio *disquiſ. Mag. L. 6. cap. 2. ſect. 1. queſt. 3.*

QVÆSTIO V.

An dentur Synagogæ & conventus diaboli, & an verè & corporaliter ad eos à Dæmone deportentur Lamiæ?

§. I. Hæc

§. I. Hæc quæſtio, ut eò ſolidius pertractetur, lubet incudi reddere (1) Conventus ipſos, quis indicet, ubi & quando inſtituantur. (2) In dictis his, præparatoria ad iter. (3) Ipſam corporalem translaltionem, & tandem (4) quid in conventibus his agatur. *Contenta totius quæſtionis.*

§. II. Uti olim Deus populo ſuo Hieroſolymis Synagogas erexit, ut in iis ignarus legis divinæ populus erudiretur, voluntatemque Dei placitam ex verbô in iis prædicato hauriret: Ita & diabolus, in omnibus omninò ſuis actionibus ſimiam Dei agens, gregi ſuo acherontico conventus & ſynagogas, quas ſanatica ſabbata vocant, indicit. In quibus ſacris ſuos initiatur, in fide privatim datâ, huc illucque nutante, (ſi fides eſt nominata) confirmat publicè, deteriorem veri Dei abnegationem majoremque ſui cultum ab ipſis flagitat, artes & vias compendioſiſſimas nocendi rudioribus fideliter monſtrat. *Satanica ſabbata.* Quos autem ſatis conſtantes expertus eſt, & arte ſuâ quoſdam progreſſus feciſſe novit, eos easve examinat, ut ex iis reſciſcat, quàm rectè & diligenter munus intoxicandi mandatum impleverint, & quos necaverint, eas, ſi probè officiô defunctas, animadvertit, laudat, præmiis ad majora audenda invitat, ſi quas ſegnes & remiſſas in opere offenderit, eas verbis diris objurgat, minis ac verberibus inſequitur. *Diabolus lamias examinat.* Atque de hiſce Conventibus & Synagogis Lamiarum nullus Autorum, quos quidem evolvi, imò nec ipſe Laminarum Patronus, quem ſuprà laudavi ſcilicet ne dubiolum quidem movit. Quin & Remigius, qui ſedecim annos cauſis Criminalibus in Lotharingia præfuit, ac non minus octingentos hujus criminis reos homines capite damnavit, teſtatur, eos omnes unô ore maximum hujuſcemodi conventuum frequentiam, prædicaſſe. Adeò, ut tutò affirmari liceat, conventus à diabolô certò inſtitui. Quos vel ipſe tanquam præſes collegii, vel per dæmonem, qui ad cujuslibet ſagæ cuſtodiam conſtitutus eſt, (quem blandis cogno- *Indictio conventuum per quem fiat.*

 mentis

mentis ut (Martinelli, Magiſteruli aut alius) pro lubitu ſatanæ honorare coguntur ſagæ vel per alios Magos aut ſagas, per unum aut duos dies, antequam fiat congregatio, denunciat & indicit. Cum ipſe per ſe evocat, aut ſuis humanâ formâ *Martinellus* apparet, aut ſaltim eâ, quâ dignoſci à ſagis poteſt. Adeo, ut nonnunquam eveniat, ut in eodem hominum cœtu, ſolus ſortiarius vel ſaga ſatanam præſentem agnoſcat, cæteri non poſſint, quanquam hominem cernant aliquem, ſed alter an albus ſit, neſciant, *Danæus de ſort.* Per alios fit denunciatio, quando per ſuos diſcipulos alias ſagas vicinas evocat, locumque ſemper ac tempus certum in denunciatione ipſis præfigit ac deſignat. Ritè ſic vocatis lamiis, quod ſi quædam juſtam cauſam impedimenti, quò minus conventui intereſſe valeat, prætexat, ea ipſa auditur, dummodò ſit cauſa vera & excuſabilis, quæ legitimè excuſare poſſet. Alioquin ſi fingeret habere cauſam ſaga, quæ nulla eſſet, morasque necteret, quò minus non accedat, non deferebatur invita, ſed remanebat in domo ſuâ, nihilominus pro pœnâ ſui mendacii fortiter cruciabatur à dæmone, ut in mente & corpore maximis & continuis doloribus ac ægritudine intrinſecâ adeò miſerabiliter vexaretur, ut die noctuque nihil penitus quietis haberet, ſed ſemper tribularetur, & omnia, quæ ipſa intereà ageret, evaneſcerent & perirent in fieri. Et his malis non evadebat lamia prius, quàm peccatum ſuum confiteretur, & promitteret etiam mediante jurejurando, quod impoſterum non recuſatura ſit accedere. *Paul. Ghirl. de ſortil. Q. 7. n. 28. in fin.*

In quâ formâ appareat Martinellus.

Impedimenta an excuſent & quomodo?

§. III. Loci, in quibus ſolent à dæmone cœtus & conventicula malefica inſtituti, plerumque ſunt ſylveſtres, occulti, ſubterranei & ab hominum converſatione remoti. Indicuntur ſæpies in locis longè diſſitis, peregrinis, caducis caſtellis & deſertis, nonnunquàm in compitis. Sic in monte Atlante plerumque fieri conventus, tradunt *Mela lib. 3. cap. 44.*

Loci conventuum quales?

&

& Plin. lib. 5. c. 1. In Hollandia Magus nomine Johannes de Vaulx Stabuleti decollatus Anno 1603. fatebatur ex præcipuis locis generalium congregationum eſſe unum in ditione Ultrajectina, & eò ſe non ſemel Stabuletò delatum. In Germaniâ locus hujus conventus ſagarum eſſe creditur Mons Bructerorum. Nec improbabile forſan eſt, quoniam ille mons in mediâ Germaniâ ſitus eſt, & à Geographis umbilicus Germaniæ dicitur; atque inſuper in mediâ aëris regione conſtitutus, & juxta ſuprà recenſita loca valdè nemoroſus & ab omni hominum converſatione & præteritione remotus eſſe dicitur. De quo & Joh. Georg. Godelm. *L. 2. de Lamiis c. 4. n. 2.* Pervulgata fama eſt, inquit, lamias totius Germaniæ certis unguentis illitas noctu Cal. Maji in montem Bructerorum vulgò Blocksberg oder Hewberg bajulari. Quin famam & hanc, ne quis figmentum putet, experientia & vera ſagarum compluriūm confeſſio judicialis comitatur, cui indicio eſt Reſponſ. Lipſ. Quæſtori Oſtravienſi Menſ. Jul. An. 1613. datum, ubi ſaga in confeſſione montem hunc ludis dicatum prodidit in verb. Sie wäre nur zweymahl auf dem Blocksberge geweſen/ und auf einer Oſenkrücken zur Feuermäuren oben nauß und nirgend an/ ins Teuffels Nahmen hinaus gefahren. Vorgedachte Böttigerin ihre Nachbarin/ hätte ſie mit einer Salbe geſchmieret/ darauff ſie beyde in einem Augenblick auffm Blocksberge geweſen/ daſelbſt ſie Kuchen gebacken und Bier getruncken/ aber keinen Wein/ auch getantzet/ und wären die Spielleute Sackpfeiffer und Trummelſchläger/ wenn ſie dahin kämen/ verblieben ſie ohngefähr ein paar Stunden beyſammen/ und hätte allezeit eine junge Braut den Vorreyen/ dazu ſich ihrer ſo viel und von hundert Meilenweges her auffm Blocksberg finden thäten/ ſo man nicht alle zehlen könte &c. Et ad eundem Quæſtorem in aliô Menſ. Sept. An. 1613. ib. Wie ſie denn auch ferner bekant und ausgeſaget/ daß ſie mit der gerechtfertigten Täſchin und Kuntzen Ortheien auff dem Blocksberge geweſen &c.

In Germaniâ Mons Bructerorum, conventibus ſacer

§. IV.

Tempus conventuum.

§. IV. Tempus horum conventuum dum examinamus, deprehendimus cum Danæo, in tempore inſtituendorum nihil certi conſtitutique habere ſatanam; nec enim fieri hebdomatim, menſtruatim, vel etiam annuatim; ſed quando quotiesque iſti Magiſtro viſum fuerit. Communiter tamen bis vel ter in anno inſtituti ex plurimarum confeſſionibus creditur, de quo fidem facit Reſp. Lipſ. Kalten-Sontheimb an Valentin Gumperten Centgraffen Menſ. Jan. Anno 1613. ubi ſaga confeſſa eſt hæc: Zehen Wochen nach ſolchen Verlöbnis/ hätte ſie ihr Buhle auff einer kurtzen Gabel/ ſo in ihrem Hauſe hinter den Backoffen geſtanden/ zum Tantze geführet/ welches nachmahls des Jahrs dreymahl geſchehen/ an Walpurgis/ Johannis und Jacobi/ zweene Pfeiffer ſo ihr unbekant/ hätten mit Schalmeyen auffgeſpielet/ und ſie für den Tantze Mahlzeit gehalten &c.

Cur fiant convent. tempore nocturnô?

Tempus tamen nocturnum ac intempeſtæ noctis tenebras hiſce conventiculis conſecrari ac deputari à diabolô certum eſt, (quamvis nonnulli dicant, etiam fieri interdiu & meridie conventus) idque ob geminam rationem,

Ratio Theologorum.

quarum unam ſuppeditant nobis Theologi hanc: Quia nempe dæmon poſt fœdum caſum è Paradiſo effectus fuit obſcurus ac tenebricoſus, *Sanct. Thomas in tract. 44. Q. 16. art. 1. & 6. in dæmonibus.* Hinc lucem fugit, tenebras veſpertilionis in modum amat, & omnia opera, quæ ipſe peragit, claræ luci exponere ſubterfugit, ſed in obſcuro tenebricoſo loco & tempore tractat, eò maximè quia opera ipſa ſunt peccata, quæ communiter dicuntur nigra, & oppoſita luci veritatis, virtutis & juſtitiæ, juxta commune veriverbium, qui malè agit odit lucem, *c. pernicioſam 18. Q. 2.*

JCtorum.

Alteram reddunt nobis JCti hanc: Quia, ſi die ac clarâ luce conventiculos & cœtus ſubditorum ſuorum cogeret & agitaret, conſpici poſſent ab aliis, faciliusque fiſco aperirentur maleficia, ob quæ devenirent ad notitiam curiæ ac juſtitiæ publicæ, cui hoc modo incautè ſuas fideles capturæ ac ultimi ſupplicii periculo exponeret diabo-

diabolus. Quare ne ea tàm facilè detegantur & impediantur, eorum opera, ſacrificia multà de nocte celebranda curat in locis ut dictum, diſſitis & obſcuris, ne ea à quoquam ullum ferant incommodum.

Præparatoria ad iter.

Sagæ nudæ plerumque conventus adeunt.

§. V. Evocatæ hoc modo & tempore Lamiæ, conventus planè contra morem iter longinqvum ingredientium, qui ſe totis viribus ad illud componunt, abollâ ſibi & aliis veſtibus proſpiciunt, adeunt. Lamiæ enim corpus ſuum, quod tamen tegi Deus juſſit, voluntariè veſtibus ſpoliant, & nudæ plerumque (nam & veſtibus quoque indutas levibus viſitaſſe conventus, compertum eſt) conventicula accedunt, idque turpi dæmonis fraude illud fieri certum eſt, ut eò facilius libidinis incendivum crearet, qui illis perſvadet, eas non poſſe conventiculis intereſſe, niſi nudum corpus ungventô, ex corpuſculis infantum ante baptiſmum necatorum præparato, illinant, idque propterea ſolùm illis perſvadet, ut ad quàm plurimas infantum inſontium cædes eas alliciat; Ac ne fortè una ab aliis ungventum, quod primâ vice ſaltim procedit, ſæpius mutuò accipiat, neceſſarium eſſe dicit, ut ipſemet ſibi illud ex infanticidio comparent. Adeò miſeris prorſus imaginatur, vim translativam per occultam qualitatem huic ungvento ineſſe, quod tamen reverâ nihil confert ad delationem, aut ſi certè aliquid confert, eatenus id efficit, quatenus per ea ſenſus corporis conſepulti jacent. Et poſſet eas dæmon transferre ſine ungventi uſu, quod & ſæpius effecit: Sed ungvento mavult uti, idque tum ob cauſam memoratam, tum etiam, quia timidiores ac delicatiores ſunt ad horribilem illum ſatanæ contactum in corpore aſſumto tolerandum, tunc ungventorum inunctione ſenſum obſtupe facit membrorum. Ungvento verò per ſe nullam vim translativam ineſſe (quanquam Paracelſus hoc velit) vel inde patet, quod etiam, ſi qui ſtatutô conventus tempore ex curioſitate quâdam cupientes

Unctio ex infantibus componitur.

Cur adhibeatur.

eò

Digitized by Google

eò devehantur,(Deo id ad puniendam incredulam curioſitatem tam temerariæ audaciæ permittente) tamen ſi quis fide firmus, charitate armatus ad fraudes dæmonis revincendas diſſipandasque ad fidei veræ confirmationem eo ſe ungventò inungeret, (ut rectè Binsfeld.) nulla ſequeretur translatio, quia hîc omne pactum cum dæmone ceſſat, neque id Deus eſſet permiſſurus. Et propterea, quando extra conventus tempora ſeſe inungerent ſagæ, non avolarent, nec auferrentur, eò quod illud pactæ non fuerunt. Sciunt hoc, & ideò non inunguntur, niſi audito conventus ſignô. Unctionis ritu peractô, abiturientes, ne fortè à maritis in lectis deſiderentur, vel per incantationem ſomnum, aurem nimirum vellicando dextrâ manu prius prædictô ungvine illitâ, conciliant maritis,ex quo non facilè poſſunt excitari: Vel dæmones perſonas quaſdam dormientibus adumbrant, quas ſi contingeret expergiſci, ſuas uxores eſſe putarent, ut annotavit & exemplô probavit, *Remig. L. 2. c. 12.* Vel intereà alius dæmon in formâ ſuccubi ad latus maritorum adjungitur, qui loco uxoris eſt, qui ſi opus fuerit omnia conjugis abſentis officia in thorô conjugali ſubeat. Ad quæ diabolus ſe promptiſſimum exhibet, ſeque ita accommodare ſcit, ut etiam ſapientiſſimum quemque fallere poſſit, *Paul. Ghirland. de ſortil. q. 7.* Et ita ſine omni remorâ inſidentes baculo, furcæ, ſcopis aut arundini vel tauro, equo, ſui, hirco aut cani, *quorum omnium exempla prodidit literis Remig. L. 1. c. 14.* devehuntur à dæmone ad loca deſtinata.

Abeuntes Lamiæ vel ſomnum maritis conciliant,

vel alius dæmon ſe viris adjungit,

Quibus rebus inſidentes ferantur?

§. VI. Ipſam delationem corporalem conſideraturi, Non negamus, Lamias, quandoque præſtigiis occupatas phantaſiâ tantum conventiculis intereſſe ſibi videri, ſæpiusque etiam hanc ſagarum translationem ſolâ animi cogitatione & illuſione diaboli fieri, qui mentem illarum captivam tenens, eamque in ſomniis deludens, per devia deducit, comconventui intereſſe, ſe ungventô illinant, & reverà per aërem

Lamiæ quandoq; circa delationem in ſomniis deluduntur,

mes-

meſſationes, ſaltationes, aliasque jucunditates ei objicit, atque in ſomniis cogitatorum figuras, apparentia ſigna & operationes diabolus tam ſubtiliter & diligenter adumbrat, ut dementatæ iſthæc in ſomniis oculô mentis videntes, verè & corporaliter ea ſeſe vidiſſe non dubitent, imò tam firmiter credant, ut, quæ lymphata mens vidit, jurejurando affirmare paratæ ſint, ſic eſſe geſta, cum tamen verè corpus de locô non moveatur, nec dapibus appoſitis ſtomachus latrans ſatietur. Quemadmodum & in ſomniis multa nos vidiſſe credimus, & iis locis interfuiſſe à quibus tamen abſuimus, ſæpe nos conveniſſe eos, qui longiſſimè tamen abſuimus, ſæpe nos conveniſſe eos, qui longiſſimè tamen à nobis peregrè agebant, etiam plus quàm milliaribus ducentis. Cujusmodi ſpirituum illuſionis diabolicæ exempla ad ſatietatem produci poſſent, ſi tempus concederet. Non poſſum tamen, quin unici à *Paul. Ghirland. Q.7. n.6.* prolixè recenſiti ſummam referam: *In agro Sabino Maritus uxorem veneficam habebat, quæ communi fama pro tali agnoſcebatur: Ipſe tamen, cum ne minimam illius criminis ſuſpicionem ab illâ hauſiſſet, eam obſervare cœpit, & 12. noctes absque ſomno transegit, quò videret, ſi ipſa de nocte iret ad ludum dæmonum; Sed illam ſemper in lecto invenit, manibus ſubinde palpando, nec ullo tempore abeſſe ſentit. Poſt paucos autem dies illa mulier cum aliis capta confeſſa eſt, ſe cum aliis ad dictum ludum dæmonum inviſſe die XI. menſ. tali nocte & tali horâ. Maritus verò volens defendere uxorem ſuam, aſſerebat ſub graviſſimô juramentô, quod uxorem ſuam illâ nocte de quâ dicebatur, illâ horâ in lectô jacentem habuerit, eam ſtudioſè tetigerit & pluries cum eâ collocutus fuerit.* Non etiam negamus, per ſomnum quandoque ecſtaticum à diabolô corpus ſagarum ita ſoporari, ut mortuo ſimile videatur, & interea ab eo ſpeciem conventiculorum illis objici, ut quæcunque in conventu fiant, coram ſe geri videantur, de quô aliquot exempla habet *Bodin. de dæmon. L.2. c.5.*

& quomodo.

Exempl. ſagæ deluſæ.

Non negamus lamias ecſtaſi corripi.

Digitized by Google

c.5. quorum unum notari meretur: Dicit enim: Exemplum noſtra memoriâ apud Burdegalenſes habuimus Anno 1571.& narravit mihi Comes Equeſtris ordinis qui adhuc vivit, & iſti experientiæ interfuit, cum in Magos Galliæ inſtituta eſſet perſecutio. *Vetula quædam Burdegalenſis maga apud judices confeſſa eſt, ſe cum aliis per hebdomadas ſingulas fuiſſe exportatam, ubi magnus hircus aderat, quò autore abnegabant Deum, ſe diabolo ſervituras ſpondebant, ſinguli pudenda illius oſculabantur, & poſt ſaltationes pulveres accipiebant quisque. Tum D. Belotus Libellorum ſupplicum Magiſter, dicente magâ ſe nihil poſſe, niſi è carcere educta eſſet, volens rei veritatem explorare, eam educi juſſit: Et illa cum ſe nudam certò adipe inunxiſſet, velut mortua experſque ſenſus corruit, deinde poſt horas quinque reverſa exſurgensque per multa narravit, quæ variis in locis ita habere, ut dixerat, comperta ſunt.*

Opinio Bodin. & Balduini de animabus exportatis rejicitur.

Nullô modô verò ferenda eſt opinio *Bodini in confut. Wier. p. 447. & Friderici Balduini de Caſib. Conſc.* cujus opinionem *L. 3. cap. 5. caſ. 7.* de hâc re ſatis mirari non poſſum, & aliorum qui putant animas ſagarum Ecſtaſi oppreſſarum à diabolo è corporibus abripi, amoveri, abſtrahi & ad conventus deferri, & rurſus ad corpora, quæ interim mortua jacent, peractis conviviis reverti. Nam ſi hoc diabolus efficere poſſet, utique in ejus poteſtate eſſet, homini vitam adimere, & eam defuncto reſtituere. Cùm verò anima unica in ſubſtantia indiviſibilis, ac tota in quâlibet corporis parte ſit juxta *Ariſt.*, eam certè non pro parte tantùm, ſed in totum à corpore migrare, adeòque cadaver duntaxat remanere, neceſſe erit. Quid? quod majus eſt, talis animarum abreptio & cum corporibus mortuis reunitio, veram mortuorum inferret reſuſcitationem, quæ tamen ſine ſumma in Deum blasphemiâ, creato ſpiritui ſatanæ tribui non poteſt: cùm illi impoſſibile ſit efficere, ut animæ è corporibus ſagarum egrediantur. Abſurdum etiam planè videtur, illud denegare diabolo, quod facilius

cilius facta, & ei attribuere quod longè difficilius eſt: Nam poſitò (in veritatis præjudicium non conceſſo) dæmonem animas à corporibus ſeparare poſſe, minore tamen cum admiratione & faciliori negotiô corpus animamque ſimul auferre poteſt, quàm ſi à corpore ſegregatam animam auferat, & aliquot interjectis horis demortuis corporibus reſtituat. Ghirland. *de ſortil. Q. 7. n. 39. & Q. 10. n. 1. Remig. de dæmonol. Sperling. Synopſ. Phyſ. c. 4. Q. 1.*

§. VII. Ambabus largiti ſumus manibus, poſſe aliquando lamiàs à diabolô per ſomnia deludi, ut videantur reverà exportatæ interfuiſſe comitiis nocturnis, quæ tamen altò ſomnô domi in lectulis ſepulti jacuerunt. Conceſſimus diabolum ſomno ecſtaticô obrutis lamiis glaucoma objicere poſſe. Attamen conſtantiſſimè negamus, nec largimur minimèque concedimus, hanc delationem ſemper & ubique per illuſionem fieri, ac nunquam σωματικῶς lamias ad conventicula ſua transportare diabolum. Siquidem hâc arte illuſoriâ, *ut dicit Bodinus*, Satanas erga eos easve utitur, qui nolunt retegi, ſive propter familiæ amplitudinem, ſeu propter alias cauſas non audeant magnos conventus adire, nihilominus tamen dant fidem diabolo, ut cum volunt, eum alloquantur domi: Quod ſi autem ſcire geſtiunt, quid à ſodalibus in ludis agatur, dicunt *Authores Mallei Maleſic. p. 2. c. 3. Q. 1.* talem ab iis ſervari modum, ut iſtæ in nomine omnium diabolorum ad ſiniſtrum latus ſe reponant cubitum, quo facto vaporem quendam glaucum ex eorum ore procedere, unde ſingula, quæ ibi agerentur profundè conſiderarent Qui quæve verò tales excuſandi cauſas non habent, illos unctos tibiis inſerto baculô aut alio inſtrumento, vel etiam ſine ungvento, pileo aut alio pallio impoſitos pronunciatâ prius precatione in diaboli nomen conceptâ; (quam imperat ac docet) Diabolus geſtat ad loca conventuum, ac tam velociter devehit, quemadmodum, (ut putat Scribonius *in ſuâ Phyſiologiâ*) ventus

Sagæ non ſemper deluduntur à Satanâ, ſed ſæpies corporaliter deferuntur.

Quomodo abſentes ſciant, quid in ludis agatur.

Vectio velociſſima.

ſpirans plumam à terrà elevat in altum, & antè ſe donec eô loci veniat in quo ſteterit, propellit. Baculos eum in finem adhibet diabolus, ut putet lamiæ, ſe adjumentô illorum inſtrumentorum vehi, cum tamen ipſe interim inviſibili modo eas vehat & portet. Et hanc diaboli corporalem delationem in dubium tutò vocare non poſſumus, propter immota, tùm ex ſacris literis, tùm etiam ex hiſtoriis, actis judicariis, teſtium comprobationibus, convictionibus, confeſſionibus & executionibus ſagarum infinitis, petita fundamenta. Nam (1) non poteſt dari quidquam, quod reddat hanc delationem impoſſibilem. Adeſt nimirum corpus movens (nam diaboli licet corpora naturalia ſibi unita non habeant, poſſunt tamen quandocunque volunt, diverſas aſſumere corporeas formas, & in corporibus aſſumtis multas naturales operationes edere.) Non obſtat corporis mori reſiſtentia vel gravitas, quia longè major eſt vis dæmonis moventis, qui montes ſuâ movere ſede poſſet: Non laborioſum ipſi aut arduum eſt currenti aërem diffindere, quemadmodum nobis: Non obſtat celeritas motus ad locum remotum ſpatiô exigui temporis, hoc enim valet efficere agilitas & vis naturæ Angelicæ. Ex qua inſero (2) Quia mali Angeli eàdem potentià naturali præpollent, quâ boni, ſiquidem illi etiam poſt lapſum omnes dotes naturales, amiſſis ſaltim dotibus gratiæ, retinuerunt. At boni Angeli ſuà potentià poſſunt vel in momentô temporis non tantùm ipſi immenſa aëris ſpatia decurrere: Sed & homines nullô negotiô unà ſecum traducere, uti probat hiſtoria Abacuci capillo in Babylonem transportati, *Dan. 14.35.* Philippi à ſpiritu ex defertô in Azotum delati. *Act. 8, 26. & 40.* E. & diabolos idem quoque facere poſſe conſequitur. (3.) Non ficulneum hujus deportationis argumentum noſtræ probationi accreſcit, ex exemplo Chriſti Salvatoris noſtri, quem ita permittentem diabolus, quæ ejus eſt impudentia, per montium ac tectorum ſumma, non pedetentim, ut volunt Theologi, ductum,

Cur baculos adhibeant Lamiæ.

Cur non ſit delatio impoſſibilis argumenta: primum.

ſecundum.

tertium argum. ab Exemplô Chriſti.

ctum, ſed ſubitò abreptum in pinnaculum templi locavit, *Matth. 4.* Ex quo concludimus: Si dæmon potuit tàm ſanctum & impollutum corpus Salvatoris noſtri, in quod nullum jus ipſi fuit, attingere, ſublime corripere & per aërem deferre; Non reformidat profectò audax ille aggreſſor, ſagarum ac ſervorum ſuorum corpora contrectare & bajulare, quoniam illorum animam & corpus ſuum eſſe jam pridem agnoſcit. *Danæus.* (4) Si Satan Dei conceſſione poteſt corpora noſtra lædere & interficere, quod ſuprà demonſtratum: Multò magis Deô permittente poterit ea portare, ſublevare, & quemadmodum lupus ovem à ſe correptam agere, *Danæus de ſortiar. cap. 4.* (5) Si liceret autoritatibus ſummorum virorum, ponderatis eorum rationibus, jam certare, longum catalogum contexere liceret, præcipuos tamen L. B. hujus veri & realis ſagarum delationis defenſores accipe: *Danæ. dict. loc. Binsf. de malef. prælud. 13. c. 2. Wier. de præſt. dæmon. L. 3. c. 12. Paul. Ghirl. de ſort. Q. 7. per tot. Remig. 1. dæmon. 1415. 16. Mall. Maleſic. p. 2. c. 3. Bodin. de Mag. dæmon. L. 2. c. 4. & 5. Martin. Delr. diſquiſit. Mag. L. 2. quæſt. 16. tom. 1. Alber. Gentil. ad L. 6. C. de Maleſic. & Mathem. Philip. Ludw. Elich. in dæmon. Q. 10.* (6) Ad obtinendum realiter deferri ſagas, in medium produco tot innumerabiles ſagarum confeſſiones, quæ illam reverà fieri confirmant, nec ſomnia iſtarum ſunt cenſendæ confeſſiones adeò inter ſe congruentes, ut etiam in circumſtantiis minutiſſimis non multùm diſcrepent: Quod ſcilicet illâ horâ vel die fuerint in monte Bructerorum vel alibi, qui autem ſomniant, diverſa ſomniant, nec in unô, ad eundem ſcopum tendente, ſemper hærent. Nec putandum, per tormenta ejuſmodi confeſſiones extorqueri, ac metu majorum

quartum, à læſione.

quintum, ab autoritatibus.

ſextum, à Confeſſionibus Lamiarum.

C. ad L. Jul. Repetundar. cum mendaciô & peccatô mori velle. Locos per quos iter fecerunt ſagæ, vicinas arbores, ſepes, flumina, domos ad ungvem notarunt, cibos & potus narrant, convivas alios de vultu agnoſcunt, numerum eorum callent, obvios quoque quos in viâ habuerint ſæpe ſalutant, cernuntur non rarò ab aliis. Quæ omnia profectò fieri non poſſent, ſi hæc vana tantùm animi ſpectra fuiſſe, neque iis cœtibus ipſæ interfuiſſe credantur. (7) Ab experientia, quæ eſt rerum magiſtra & ſingularium cognitio *1. Metaph.* fortè non elumbis hujus delationis erit petenda probatio. De Johan. Fauſtô Wittebergæ temporibus divi Lutheri commorante, qui pallio inſidens cum ſuis ſociis per aërem à diabolo ad longinqua regna eductus & bajulatus eſt, nemo dubitat. Exempla non pauca Maritorum & aliorum, qui curioſitate & novitate ducti cum uxoribus, vel etiam ſoli, ungventô peruncti ad conventus delati ſunt, poſtquam autem moniti immores nomen *JESU* nominaverunt, omnes iſti conventus ſubitò diſparuerunt, ipſi verò ſoli in locis diſſitis & nemoroſis nudi relicti, veſtimenta emendicare & pedibus iter aliquot centum millarium domum conficere ſunt coacti. Cujusmodi bina exempla habet *Paul. Ghirland. de ſortil. Q. 7. n. 26. & 27.* Unum de Ruſticô ab uxore: Alterum de virgine ſedecim annos habente ab aliâ ſagâ ad conventus delatis & modo prædicto nudis & ſolis relictis. Sæpe hàc deportatione ſic defatigantur lamiæ, ut domum reverſis per triduum totum ſit decumbendum, priusquam pedibus posſint conſiſtere, quod docet *Remig. L. 1. c. 24.* Si autem illæ in ſpiritu ſolummodò & illuſione exportarentur, quid eſſet opus conqueri de corpore nimiô labore defatigatô, quia corpus non laborat in ſomniis, ſed animus duntaxat. Interdum & ipſæ ſagæ Leberide nudiores è turbine ſeu nube decidentes vulneratæ aut mutilatæ membris ſunt inventæ, quale exemplum recenſet idem *Paul. Ghirland. d. l. Q. 7. n. 30.* quod breviſſimis

Septimum ab experientiâ.

Exempla.

mis referam verbis: *Anno 1524. ſibi, ut inquiſitori, dicit, oblatam quandam Lucretiam, (nam ſic nomen erat ſagæ) quæ, dum ex congregatione ludorum revehebatur domum, & ſub auroram matutinus campanæ ſonus, quô ad orandum populus excitatur, fuerat auditus; ſubitò à dæmone vectore prope flumen in agro ſpinis obſitô relinquebatur. Fortè juvenis ei benè notus illàc tranſibat. Eum ergò miſera nomine propriô advocat. Juvenis, videns totam nudam præter verenda femoralibus contecta & paſſis crinibus, accedere formidabat. Perſiſtit illa blanditiis allicere, tandem appropinquavit & quæſivit habitus, & moræ eò loci cauſam: Illa primùm alia omnia prætexere, & multa mentiri, donec juvenis incredulus negarit, ſe illi opem laturum, niſi vera fateretur: Illa fidem ſecreti ſtipulata à Juvene, confitetur, ſe, cum eâ nocte reverteretur à ludis Peneventanis, & dum eſſet in itinere deferreturque per aërem, à Magiſterculo ſuô auditô ſonô campanæ pro Ave Maria, (quo neceſſe habet onus deponere dæmon) hôc locô ab eo eſſe depoſitam & relictam. Quô factô juvenis eam ſecretô domum perduxit, & multis ab ea muneribus donatus fuit? Sed tandem datæ fidei immemor juvenis rem uni atque alteri narravit. Sic paulatim ſparsô rumore, mulier capta & juvenis teſtimonium veritati perhibere coactus eſt.* Hæc Ghirland.

§. VIII. Hæc realis delatio trahit me quoque ad illam vulgò agitatam quæſtionem: *An diabolus Lamias Corpore per anguſta foramina parietum, feneſtrarum, portarum, aut per cavernas igniflaas ferre queant?* Reſp. Lamiæ prædicto modô ſæpius fatentur, ſeſe à diabolô per caminum aut alia loca anguſtiora ſcopis inſidentes per aërem ad montem Bructerorum deferri; uti indiciô eſſe poteſt ſupra §. 3. allegatum Reſponſum Lipſ. ib. auff einer Ofenkrücken zur Feuermauren/ oder nauß und irgend an/ hinnauß gefahren. Verùm deluduntur à Satanâ iſtæ mulieres hôc caſu egregiè, nec reverà rimulas

Q. An lamia per caminum aut alia loca, à diabolo ferantur?

Diabolus fores prius aperit & ducit ſagos.

mulas iſtas penetrant, ſed ſolummodò dæmon præcedens latenter aperit, & claudit januas vel feneſtras corpori earum capaces, per quas eas intromittit, quæ putant, ſe formam animalculi parvi, muſtelæ, catti, locuſtæ & aliorum induiſſe. At ſi fortè contingat, ut per parietem ſe delatam confiteatur Saga, tunc ſi non totum hoc præſtigioſum eſt, dæmonem tamen maximâ celeritate tot, quot ſufficiunt, lapides eximere, & ſuſtinere aliosne ruant, & poſteà eâdem celeritate atque dexteritate iterum eos in ſuum locum reponere, exiſtimo: cùm hominum adſpectus hanc tartarei latomi fraudem nequeat deprendere. Idem quoque judicium eſſe poteſt de translatione per caminum. Siquidem ſi caverna igniflua juſtæ amplitudinis eſt, ut nullô impedimentô & hæſitatione corpus humanum eam perrepere poſſit, diabolo impoſſibile non eſſe per eam eas educere; Si verò per inproportionatum (ut ita loquar) corporibus ſpatium eas educit, tunc meras illuſiones præſtigioſas eſſe cenſeo, nec à diabolô hoc unquàm effici poſſe. Ratio eſt, quoniam diabolus eſſentiam creaturæ ſeu lamiæ immutare non poteſt, multò minùs efficere, ut majus corpus penetret per ſpatium improportionatum, alioquin corporum penetratio eſſet admittenda, quod contra naturam & omne Phyſicorum principium eſt. Hoc enim ſoli Deo reſervatum, & fœminæ ope dæmonis non magis per loca illa anguſta evadere poſſunt, quàm camelus tranſeat per foramen acus, quod habetur ab ipsô Chriſtô pro ἀδύνατα.

Ratio cur non poſſit diab. ſagas per loca anguſta ducere.

Immutare Creaturas eſt de reſervatis Dei.

§. IX. Haut Oëdipò conjectore opus erit, quid in conventibus hiſce inſtitutis mancipiis ſuis præſentibus rerum agatur, quibusque de rebus conſultetur, cùm non ignotum ſit, principem diabolorum Beelzebub, catervâ acheronticâ ſtipatum, eſſe præſidem totius conventus, qui omnia conſilia & actiones ſuas ad contemtum divinum & hominum perniciem dirigit. Nam ibi dæmon præſes conventus in ſoliô ſedet magnificô, formâ terrificâ, ut plurimùm hirci vel canis. Ad quem

Quid in Conventibus his agatur?

Dæmon præſidet conventibus in formâ hircinâ.

quem advenientes viri juxta ac mulieres accedunt, reverentiæ exhibendæ & adorandi gratiâ, non tamen unô eôdemque modô: Interdum complicatis genubus ſupplices; interdum obverſô incedentes tergô & modò retrogradô, in oppoſitum directô illi reverentiæ, quam nos præſtare ſolemus. Nos enim inclinamus caput, & humeros flectimus genu retrò curvatô, vertentes vultum ad perſonam, quam veneramur. Dæmonis verò Vaſalli Ligii (ut ita loquar) contra faciunt, quia terga obvertunt Principi ſuo & caput curvent verſus humeros, adeò ut mentum Cœlum reſpiciat. Cura etiam non inflectunt retrò ut nos facimus, ſed elevant ſurſum à terrâ à parte anteriori *Ghirl. de Sort. Q. 7. n. 29.* In ſignum homagii (ſit honor caſtis auribus) Principem ſuum hircum in podice ſummâ cum reverentiâ ſacrilego ore oſculantur. Quo factô ſacrificia dæmoni faciunt multis modis; ſæpe liberos ſuos ipſi offerunt, uti Mater Cunonis Reverenſis *apud Binfeldium* & anno 1455. quædam alia tres liberos ſuos *apud Jaquerium c. 7.* Sæpe communione ſumtâ benedictam hoſtiam in ore aſſervatam & extractam (horreo dicere) dæmoni oblatam, coram eo pede conculcant, ut multæ ſtriges inquirente Jaquerio confeſſæ fuerunt. *c. 8.* His & ſimilibus flagitiis & abominationibus execrandis commiſſis, dicit Mart. Delrio L. 2. Q. 16. p. m. 173. incipiunt menſis aſſidere & convivari de cibis inſipidis, inſulſis, furtivis, quos dæmon ſuppeditat, vel quos ſingulæ attulere, interdum tripudiant ante convivium, interdum poſt illud. Solent diverſæ menſæ eſſe, tres vel quatuor cibis interdum delicatiſſimis, interdum valde inſipidis & inſulſis onuſtæ, quibus pro dignitate aut opibus ſinguli locantur, aliquando ſuus cuique dæmon ex adverſò. Nec menſæ ſua deeſt benedictio cætu hoc digna, verbis conſtans planè blaſphemis, quibus ipſum Beelzebub & creatorem & datorem, & conſervatorem omnium profitentur: Eadem ſententia eſt gratiarum actionis, quam ſubdunt menſis ſublatis. Legi formulas, *inquit*

Reverentia quomodo peragatur?

Signum homagii eſt oſculatio podicis.

Sacrificia quæ offerant ſagæ?

Sagæ menſæ accumbunt.

Cibi cujus ſaporis?

Benedictio menſæ.

Obvelatô ea. Conpire ſape accumbunt. Delrio, manu famiſſimi cujusdam malefici notatas. Convivio interſunt facie interdum apertâ, interdum velatâ larvâ, linteô vel aliô velamine aut perſonâ: Sic etiam perſonatæ frequentius. Poſt convivium quisque dæmon ſuam, quam cuſtodit diſcipulam, manu prehendit; & ut omnia fiant ritu, quàm poſſunt abſurdiſſimò, dorſis invicem obverſis, & in orbem junctis manibus, jactantes capita more fanaticorum,

Poſt convivium quomodo choreas ducant? choreas ducere; nonnunquam candelas accenſas manu tenentes, quibuscum ante dæmonem oſculantes adorant, & cantare feſcenninos in honorem dæmonis obſcæniſſimos, vel ad tympanum fiſtulamve ſedendis alicujus in bifidâ arbore ſaltare, omniaque ridicule & contra cæterorum morem peragere; tum ſuis amaſiis dæmonibus fœdiſſime commiſceri.

Examen de maleficiis. Denique addunt, quemque narrare ſua ab ultimò conventu facinora, quæ quô graviora & magis execranda fuerint, eò collàudari uberius: Si nulla ſint, vel non ſatis atrocia, verberari ſegnes atrociſſimè à dæmone; vel à maleficô quopiam Se-

Pulveres ex quibus rebus comparantur? Mina. niore. Ultimò pulveribus, (quos aliqui ſcribunt eſſe cineres hirci illius, quem dæmon aſſumpſerat, & quem adorant, ſubitò coram illius flammâ abſumpti) vel veneris aliis acceptis, ſæpe etiam cuique indicto nocendi penſo, & pronunciato Pſeudothei dæmonis decreto: ULCISCAMINI VOS: A-

Cur ſaltationes inverſô modo fiant? LIOQVI MORIEMINI. *Hæc Delr.* Saltationes inſtituuntur in orbem ore extrorſum obverſô, ita ut non videre poſſit altera faciem alterius; quod aliàs in popularibus ſaltationibus receptum eſt, forte eo conſilio, ut alii non poſſint alios commodè obſervare atque agnoſcere, ne indicantur, ſi forte quædam in manus Judicium incidat, *Bodin. de Mag. dæmon. L.2.c.4.*

Tempus abitus quales? §. X. Duabus aut tribus horis in hiſce ludis exactis, circa gallicinium dæmon convivas ſuas dimittit, ac domos repetunt pedibus, ſi propè ſunt, ſin diſtantiores, eodem quo ad-

Modus revertendi domum. vecti modo breviſſimô tempore ab eo revehuntur. Paul. Ghirl. JCtus Italus, qui ex multarum maleficarum examini-

bus

bus cautè inſtitutis diabolicæ religionis & profeſsionis Sagarum ſecreta benè habuit cognita, duo circa deductionem *quæſt. 7. n. 29. in fin.* obſervat. Primum eſt, quod Dæmones feſtinent reportare Lamias domum, antequam labatur nox, antequam pulſetur campana pro *Ave Maria* (pro quô nos, qui cultum adorationis B. Mariæ non tribuimus, utimur ſignô campanæ ad preces matutinas Deo fundendas) quæ manè pulſari ſolet in aurora, vel parùm ante. Nam ſi contingeret, ut pulſaretur campana tempore, quo deferuntur domum; neceſſe haberet illarum Magiſter, in eodem loco, ubi audit ſonum prædictum, deponere mulierem, aut virum, nec poſſet amplius ipſas tangere, ſed congerentur reſiduum illud itineris pedibus propriis conficere. Quod perrarò quidem evenire ſolet, quia tam velociter ipſas reportat Dæmon, ut à ſonô facilè non impediatur. *De quâ depoſitione ſagæ denudatæ à juvene inventæ ſupra* §. 7. *retuli exemplum.* Secundum eſt, quod Sagæ ſæpe adeò feſſæ de ludorum choreis & ſaltationibus revertantur domum, ut per tres aut quatuor dies toti corpori malè ſit.

Feſtinatio in itinere.

Diab. ſagas deponit ad au- ditum ſigni pro Ave Maria.

Sagæ à ludis feſſæ.

QVÆSTIO VI.

An Lamiæ reverà cùm dæmonibus concumbant, ac rem veneream exerceant?

§. I. Nos, ut quæſtio hæc ſatis controverſa enodetur, conſiderabimus (1) concubitum dæmoniacum ipſum, an fieri, & quomodo poſſit? (2) effectum ejus.

§. II. Concubitum Dæmoniorum cum hominibus impoſſibilem eſſe, naturæ Diabolorum contrarium & plane phantaſticum, multi haut contemnendis rationibus moti contendunt. Præprimis tamen Wierus *de præſt. dæmon. L. 3. c. 21. & peculiari Libr. de Lamiis. 3. cap. 25.* Joh. Fichard. *Conſ. III. n. 4. Item conſ. 116. n. 2.* T. 2. Godelm. *Lib. 2. de Lam. c. 15. n. 12.* quem

Authores c- cubitum ſ- gar. cum d- negantes.

Eorum ratio prima. 12. quem *ſequitur* Ludov. Gilhauſ. *in Arb. Cr. c. 2. T. 17. n. 13.* Qui dicunt (1) Impoſſibile eſſe, ut ſpiritus corpore expertes, membris genitalibus deſtituti, ſeminis ex cibô & potu bene *Secunda.* digeſti vacui, amore fœminarum carnalium capiantur. (2) Naturæ Dæmonnm adverſari, appetere coitum, qui nullum alium ob finem fit, quàm ut ſui ſimilis procreetur. In primâ autem creatione certus ac determinatus eorum numerus eſt conditus, qui nec morte imminui, nec concubitu multiplica-*Tertia.* ri poteſt. (3) Dæmoniacos concubitus eſſe meras Phantaſias & illuſiones, quæ etiam honeſtis & probis ſæpè mulieribus accidunt. Atque exinde concludunt confeſſiones lamiarum de concubitu eſſe erroneas nulliusque momenti. Verùm *Cum nobis affirmantes Authores* Nos his dubiis ſatis facientes Affirmativam: *Diabolum nempe cum Sagis verè non illuſorie ſæpiſſime, rarò autem imaginariè congredi*; tuebimur ob rationes maximi ponderis, graviſſimorum auctoritate Virorum tam Theologorum, Medicorum, Philoſophorum, quàm, JCtorum: Veluti D. *Hieron. Auguſtini Iſodor. B. Lutheri. It. Mallei Maleſ. Binſf. Remig. Jac. Reg. Angl. Gœd. Thom. Eraſt. Mart. Delrionis JCti pariter ac Theologi exactiſſimi, Philipp. Ludvv. Elich. Gœhauſ. Petr. Greg. in Syntag. J. II. Frid. Balduini inſignis Theologi, in Caſib. conſc. L.* *Reſponſio ad primum dubium.* *3. c. 5. caſ. 113. p. 761.* Ad *primum* dubium ab impoſſibilitate deſumtum Reſpondemus *Negando*; Dæmoni concubitum eſſe è numerô impoſſibilium. Licet enim corpus, membris genitalibus & ſemine conſtans, non habeat, quamvis ſint cum quibus nos non facimus, qui habere contendunt, dicentes, dæmonum corpora inter terrenam & æthercam naturam media eſſe. *Apulej. in Aſin.* Dæmones ſemen jacere, ex quò perpuſilla oriuntur animalia, habere que membra genitalia, ſed non qualia homines, & excrementum ex illis manare *Pſellus de dæmon.* In confeſsò tamen eſt, & inficias ire natus nemo poteſt, diabolum ſibi corpus, idq; vel demortui cadaveris, vel ex vaporibus, puta, aëre terrâ & aquâ concretis denſatisque molem,

quæ

quæ videri & palpari poſſit, circumdare, aſſumere, illudque artificiosè movere poſſe: Sperma verò quoniam exangue corpus eſt, aut ex pollutionibus virorum nocturnis, aut aliundè ab aliis ſcilicet Diabolis ſuccubis, qui ſe in formâ pulchræ puellæ Viris veneficis ſupponunt, exceptum, deſtinatis locis Sagarum applicare poſſe.

Semen unde diab. ſumat.

Exempl. mulieris à dæmone inconcubitu deluſa.

Exemplum ex Guilhel. Pariſienſ. adducit notabile D. Joh. Suev. *in prælect. publ. ad l. 14. ff. ad Leg. Cornel. de Sicar. Nim. diabolum beſtiæ corpore indutum egregiè deluſiſſe militem, qui cum putaret ſe formoſâ potitum virgine, tandem fraude detectâ cognovit ſe in amplexu cadaveris beluini tabie jam ſoluti jacere. Id quod etiam probant multa alia exempla, à quorum relatione prolixâ abſtinendum.* Quid quæsò impediat Satanam? quò minùs eôdem modô ſuis ſæpiſſimè imponat amatoribus & amaſiis, ut vel cum formoſâ virgine, vel cum Juvene faſcinosô ſe coire opinentur *Petr. Theodor. in Coll. Cr. Diſp. 7. th. 13. lit. N.* Perinde ergo erit an Diabolus ipſe per ſe corpus & ſperma coitui idonea habeat, an aliunde illa formet, mutuetur & furetur; ſufficit, quod in aſſumtis illis corporibus virilia officia tam ſtrenuè obire queat, ut etiam non tortæ fateantur lamiæ, majorem ferè delectationem ex coitu Satanicô ſeſe ſentire, quàm ex propriorum Maritorum concubitu, & propterea ſæpe averſari horum complexum, ac dæmoniacum anteponere.

Voluptas ex coitu ſatanico.

Exemplum ſagæ Concubitum viri averſantis.

Quod obſervatum ab *Herm. Goehauſ. in pericul. Academ. Q. 3. ex Actis Judiciariis anno 1628. menſ. Aug. Facultati ſuæ Rintelenſ. à Comite quôdam transmiſſis.* Ubi Venefica quædam confitebatur, poſtquàm primô die nuptiarum cum novô maritô conſueviſſet, alterâ nocte diabolum cum ipſa fuiſſe congresſum, & quidem adeò potenter, hätte dermaſſen mit Jhr gebuhlet / (ut verba propria referam) Daß ſie ihres Mannes Beyſchlaff keine Luſt gehabt.

Reſp. ad ſecundum dubium.

Secundò locò quod dicitur (1) naturæ dæmonum adverſari appetere coitum, illud apertè contrariatur S. Scripturæ, quæ

Digitized by Google

quæ ipſi primariò attribuit omnes fornicationis actus *Hoſ. 4. verſ. 12.* ubi dicitur Satanas ſpiritus fornicationis & ſpurciti ei. Imò variis in Scripturæ locis audit immundus, qui cœnô, ut ſus in volutabulô luti fœtidi, valde oblectatur (2) Dæmones non opus habere coitu, quoniam in primâ Creatione eorum numerus certus eſt conditus, qui concubitu non poteſt multiplicari. Sed quantùm mihi videtur, illi malè confundunt inter ſe nudum congreſſum, & ipſam generationem. Siquidem & Nos negamus, Dæmones cum ſagis verè generare, & ex ſemine ablatô prolem excitari poſſe. Malè hinc à generatione ad congreſſum fit argumentatio, nec planè ſequitur: Quorum genus non poteſt per coitum multiplicari, illi non poſſunt coitum celebrare. Ad *Tertium* argumentum, quô evincere diſſentiens Godelman. *L. 2. c. 5. n. 11.* vult, concubitus Dæmoniacos eſſe meras illuſiones, quæ etiam honeſtis ac probis ſæpe mulieribus accidunt, reſpondemus: Godelmannum nimis confidenter ac temerariè loqui, dum ſtatuit, honeſtas ac probas matronas, quibus planè nullum cum Dæmone commercium eſt, eôdem modô circa concubitum deludi, quô Sagæ quæ ſceleſtæ Dæmonum coitionis ſordes ferunt. Certè Godelmannus, in conſeſſu honeſtarum matronarum à veneficii crimine purarum, hanc comparationem ſi inſtituiſſet, ipſius profectò barbæ ingens calamitas imminuiſſet, nec prius veniam impetraſſet, quàm ſponte confeſſus fuiſſet, ſe, in confundendô *morbô naturali*, qui Medicis *incubus græc.* ἐφιάλτης dicitur, quô affectu etiam ſanctæ & piæ fœminæ, in quas nullum jus diabolo eſt, corripi poſſunt; *Et Incubo dæmone*, qui in corpore aſſumtô congreſſum cum ſagis habet, turpiter fuiſſe lapſum. Quæ tamen duo omninò ſunt diſtinguenda, niſi quis abſurditatis argui velit? Planè enim nulla eſt conſequentia; honeſtæ matronæ ab Incubô morbô ſæpicule infeſtantur? Ergo & eôdem ſemper morbô opprimuntur Sagæ, nec unquam incubum Dæmonem experiuntur. Definiunt quip-

diabolus ſpiritus eſt fornicationis.

Confunditur congreſſus & ipſa generatio.

Reſponſio ad tertium dubium.

Godelm. cum ingratiis honeſtarum mulierum, confundit incubum morbum, & incubum Dæmonem.

Definitio incubi morbi.

quippe Medici incubum morbum, eſſe affectum talem, cum ſpiritus animales à vaporibus craſſis juxta thoracem intercipiuntur in ſomnô, quò minus in cerebrum influxum præſtare poſſint. Sagarum incubum ſi liceret juxta hanc definitionem examinare, certè toto cœlô honeſtarum matronarum morbum, à ſagarum morbo differre deprehendemus.

Collatio incuborum inter ſe.

Honeſtarum matronarum morbus ex vaporibus craſſis oritur, ut videatur vis externa cor invadere, cùm tamen nihil quicquam videant aut tactu percipiant: Aſt Sagæ confitentur, ſuum incubum non à vaporibus oriri, nec externâ ſeſe ſaltem mole premi, ſed ipſis etiam membris genitalibus inſtrumentum immitti, ſemenque frigidisſimum emitti, amaſiosque ab ipſis videri palpari, interrogari, quod in honeſtis matronis minimè fit. Honeſtas matronas, morbus incubus in ſomnô & nocte opprimit.

Incubus Dæmon ſagas interdiu & vigilantes ſubigit.

Aſt Sagæ confitentur, ſe incubum ſuum, non in ſomnô ſolùm, ſed etiam vigilantes & interdiu, imò ſæpius dum in opere faciendo occupatæ ſunt, nec ſomnum oculis viderunt, pati, in itinere ſæpe ab eô de ſtuprô appellari.

Incubus morbus longe diverſus ab incubô Dæmone.

Diverſitate igitur incuborum monſtratâ dicendum erit, incubum ſagarum longè differre ab incubô honeſtarum mulierum; Illarum eſſe nihil aliud, quàm ipſum dæmonem in forma juvenili eas amplexantem: Harum verò eſſe morbum ex naturalibus cauſis ortum.

Affirmativa noſtra probatur ab experientia.

§. III. E datis hiſce reſponſionibus ſatis ſuperque Affirmativa noſtra firmatur; Lamias videlicet verè cum dæmonibus venerem exercere. Eadem porrò etiam ab experientiâ & confesſionibus lamiarum comprobatur infinitiis, tam anteriorum ſeculorum; quarum longam ſeriem recenſet *Bodin. dict. L. 2. c. 7.* quàm proximorum ac noſtrorum temporum quarum non paucas confesſiones Dominus Carpz. ex reſponſis Scabb. Lipſ. collegit in Pract. Cr. P. 1. Q. 50. n. 66. Ubi nulla ferè ſententia habetur, in quâ non ſagæ examinatæ ſatanicæ iſtius Sodomiæ ſe reas confeſſæ fuerunt his formalibus: Daß

ſie

ſie mit den Teuffel unmenſchliche unnatürliche Unzucht getrieben / eamque tot tantisque circumſtantiis *temporum:* die, an nocte; *locorum*: an in lectô, an in nudà terrâ congreſſus fuerint inſtituti; *numerorum* coituum; *forma* & veſtitus amaſiorum, *quantitatis* aut *qualitatis* membri & ſeminis, an frigida, an calida fuerint, ſæpenumerò *pretii* pro ſtuprô dati & quæ aliàs in concubitu acciderunt, Judicibus ordine expoſuerunt, ut confeſſiones earum, de iſtô concubitu iterum iterumque repetitæ non ſint nec debeant pro illuſionibus & phantaſiis perverſæ imaginationis haberi, multò minus à Judice pro impoſſibilibus ſperni ac negligi à Judicis Actuariô. Urgent quidem diſſentientes Confesſiones lamiarum eſſe erroneas, cùm concubitus ipſi ſint tantum ſomnia & illuſiones. Verùm negavimus in dictis, ſemper quoad concubitum lamias deludi, & ad confesſionem earum replicamus: Credendum potius harum mulierum confesſioni contra ſe ipſas factæ, præprimis ſi hujusmodi ſe commiſiſſe fatentar, quæ dæmoni imposſibilia non ſunt. *Delrio Disq. Mag. Lib. 2. quaſt. 15.* Inde præſumendæ ſunt non deluſæ, donec deluſæ fuiſſe probentur. Neque hæc mulieribus ſagis, ut jam demonſtravimus, ſomnô depresſis internâ quadam imaginatione, ſed plerumque certò & perſpicuè vigilantibus accidunt, nec ſemper nocte, ſed ſæpe clarâ die videntibus aliis coiverunt cum dæmone. Quâ de re Sprengerus refert, perſæpe ſagas in agris & ſylvis ſeſe retegere, & clarà die coire cum diabolô, & ſæpe retectas in agris viſas, interdum etiam hærentes diabolos (quos homines eſſe exiſtimabant) à viris ſuis eſſe deprehenſas, eosque gladiô cædentes nihil effeciſſe.

Confeſſiones ſagar. de concubitu cum omnibus circumſtantiis non ſunt falſa non ſunt ſomnia.

Confeſſionib. creditur donec deluſio probatur.

Saga à viris in ipsô concubitu cum Dæmone deprehenſa.

§. IV. De modô quomodò fiat concubitus, caſtæ aures multa diſſerere vetant. Sufficit ſcire, Viros & Fœminas maleficos verè ac naturaliter, puta, viros cum ſuccubis dæmonibus, mulieres verò cum incubis concumbere. Atque aut ordinariam, aut præpoſteram libidinem exercere. Quamquàm

Quomodo fiat concubitus?

quàm præpoſteram multi negent, præter rem tamen, cùm nihil adeò ſordidum ſit, quod non κακεργὸς iſte ſubeat, ut hominum animas certiori exitiô involvat, ideò offert cuique quô illum capi poſſe ſperat. Poſſunt itaque Judices etiam hôc inquirere. Nam tunc, licet propter ſummam enormitatem augeri crimen non poſſe videatur, gravius tamen delinqvunt, quàm ſi cum dæmone more humanô ác naturali commiſcerentur. *Delr. disq. Mag. L. 2. quæſt. 15.*

Fit etiam modo præpoſtera.

De hoc modo inquirendum judici eſt.

§. V. Exiſtimant haut levis notæ eruditionis Viri, Satanicæ hujus ſodomiæ dari *effectum permanentem* talem, ut proles exinde quandoque naſci queat. Uti hanc opinionem maſculè propugnant *Paul. Ghirl. de Sortil. q. 7. n. 12. Bodin. de Mag. Dæmon.* L. 2. cap. 7. *Mart. Delr. disqui. Mag. dict. lib. q. 15.* dicentes, Diabolum in coitu generare ex ſpermate alienô ſeu alicujus Viri in ſomniis polluti, aut in vigiliâ, quotiescunque Dæmon. in formâ ſuccubi, i.e. muleris, ſe viris ſubjiciens, ſperma illorum excipit, & quantò citius velociſſimè in formam incubi ſeu viri, ſe iterum transformans, ad ſagas accedit, dictumque ſperma locis naturæ congruis applicat, ut exinde ſequatur prægnantia mulieris, & infantis generatio, non ſecus ac ſi mulier cum naturali viro coitum habuiſſet. Infantem tamen, ſi quis oriatur, non dicendum eſſe filium dæmonis, ſed illius cujus erat ſperma. Verùm Nos huic ſingulari opinioni ſummæ auctoritatis Virorum, palpum obtrudere ſalvâ veritatis luce non poſſumus. Cùm ſemen à diabolô acceptum extra naturalia ſua receptacula vim vitalem retinere non poſſit, nec ſemen prolificum à dæmone tantâ celeritate perferri queat, ne id in viâ ſpiritum, Vitalem calorem & virtutem πλαςτικὴν, ſine quibus tamen nulla procreandi facultas eſt, amittat; & licet vel maximè eo momentô, quô mulier ad concipiendum optimè eſt diſpoſita, illud muliebri ſemini commiſceat, nulla tamen gignendi cauſa eſſe poteſt. *Petr. Theod. in Coll. Cr. D. 7. th. 3. lit. N. in fin.* Nam communiter fatentur

Autores ſtatuentes partum humanum ex coitu naſci dæmoniacô.

Noſtra ſententia.

Semen furtivum non habet vim

Semen eſt frigidum.

tur lamiæ, ſemen à diabolo immiſſum glacie quâvis frigidius eſſe, adeò, ut ſæpe toti corpori horror ingruat. Quid? quod, ſi reverâ contigeret à dæmone generatio, par certè eſſet credere, in tot variis rerum ſucceſſibus ſagam deſignatam, notatam, proprioque nomine demonſtratam inventamque fuiſſe cui impprægnatio contigiſſe abſque humano congreſſu, ſolô dæmonis obſcænô tremendôque complexu interveniente. Jam verò partum talem nullus unquam vidit, nec ſagam reverà à diabolo imprægnatam; licet longâ experientiâ, obſervavit nemo. Nec nobis obſtat, ſagas nonnunquam à diabolis incubis interrogari, an gravidæ ex ipſo velint effici? Cujus rei exemplum refert Bodinus de *Mag. dæmonom. Lib. 2. c. 7.* Ex tali enim interrogatione non poteſt inferri; interrogat Dæmon; Ergo poteſt reverà generare. Quoniam naturis planè incompatibilibus talis copula intercedere nequit, ex quâ perfectum aliquod & completum ens oriatur. Conſequens proinde eſt, dæmonem ſagas reverà non imprægnare, ex quo partus aliquis prodire poſſit: Sed uterum tantum ſagarum tumoribus implet Dæmon, ut nihil aliud credant, quàm ſeſe imprægnatas eſſe; ubi verò tempus partui edendo appropinquat; *Aut* Dæmon obſtetricis munia obiens, infantulos aliis ſurripit, & laborantibus ſubjicit. Quod etiam B. Lutherus *aliquot in locis* confirmat, dum ſcribit: Poteſt eſſe, ut Diabolus rem habeat cum lamiis & ſagis, ſed quod ex illô congreſſu liberi procreentur, hoc nihil eſt. *Et alibi;* In ſeinen Tiſchreden Tit. Von Teuffel und ſeinen Wercken/ ubi inter alia de generatione diſcurrit: Unſer HErr GOtt gebrauchet zur Schöpffung andere Menſchen als ein Mittel / und durch dieſelben wircket er alleine / und nicht durch den Teuffel / darum / ſo müſſens geſtohlene Kinder ſeyn / wie denn der Teuffel wohl Kinder ſtehlen kan / wie man bißweilen Kinder in Sechswochen verleuret / oder müſſen ſuppoſititii ſeyn / Wechſel-Kinder / die die Sachſen nennen Kielkröpffe / &c. *Aut* etiam Diabolus ſe ipſum in formâ in-

Nullum exemplum ſagæ à Diabolô imprægnatæ dari poteſt.

Dæmon ſagas de imprægnantiâ interrogat.

Sed aut uterum tantùm ſagis implet tumoribus.

Aut ſe ipſum in formâ infantis ſupponit.

infantum, (*referente Bodino ex Spreng*) qui cum nutricibus magis congrediuntur, & plerumque in incertum abeunt, ſupponit vel ipſis ſagis, vel Parentibus, quibus infantulos ſurripuit, quos vulgus vocat *Cambiones* Wechſel-Kinder / quique, ut habet Sprenger. aliis longè graviores ſunt, macri, & qui ne tribus quidem aut quatuor nutricum rumis exſuctis pingueſcunt, & tandem poſt aliquot annos evaneſcunt. Quod minime fieret, ſi ex ſemine humanò eſſent nati iſti infantes, ac non ipſe Dæmon, ſe in ſpecie puerorum parentibus ſubſtraviſſet. Nota procul dubiô erit omnibus Hiſtoria, quam narrat Delr. *Diſq. Mag. L. 2. quæſt. 5. de puerô quem per Galliciam & Auſtrias Hiſpaniæ ante annos 15. Mendicus quidam ſummâ cum de fatigatione humeris bajulabat; cum quidam à Delrionis comitibus, eum in itinere repertum prope flumen, ut transvaderet, miſericordiâ motus retrò ſe in jumentum ſuſtuliſſet, vix valida beſtia eum potuit in alteram ripam exponere. Paulò poſt mendicus comprehenſus faſſus eſt, eum puerum non puerum, ſed diabolum fuiſſe, qui ſibi promiſiſſet, omnes ſe ad eleemoſynas ei conferendas pellecturum, quamdiu ſic circumferretur habitu morboſi pueri & faſciis involuti.* Cur non eôdem modô Diabolus Lamias ſuas, aut alios in formâ infantili decipere poteſt.

Die Wechſel-Kinder *non poſſunt ſaturari, & evaneſcunt.*

Hiſtoria de mendicô Diabolum in formâ infantis circumferente.

Ex quibus omnibus quidem concludimus cum incomparabilibus Viris Theologis & JCtis qui à noſtris ſtant partibus *Div. Aug. L. 15. de Civ. Dei c. 15. Damaſc. Lib. 2. de fide c. 3. B. Luther. ad cap. 6. Gen. Ulric. Molitor. de Lam. & Pyth. mul. c. 10. p. 86. Remig. 1. Dæmonol. 6. Rex. Angl. Jac. 3. Dæmon. p. 159. Phil. Ludw. Elich. in Dæmonom. c. 9. Petr. Gregor. in Syntag. J. Univ. Lib. 34. c. 20. n. 26. Ambroſ. Paræus L. 24. c. 16. Alph. à Caranza de partu legit. c. 20. n. 98.* ex concubitu Dæmonis cum ſagis non poſſe ſobolem legitimam edi quôcunque etiam ſpermate viri adhibitô: Non tamen prorſus excludimus, poſſe ex Diaboli concubitu effectum aliquem ſequi, & produci par-

Noſtra concluſio.

L 2

Ex concubitu Satanæ proveniunt vermes.

Confeſſiones de concubitu ſagarum ex Carpzov.

partum non humanam formam referentem, ſed bufonibus, vermibus & erucis ſimilem, quas, Elben oder böſe Dinger/ vocant, quas Diabolus laborantibus vel ſubſternit, vel locis muliebribus immittit, quasque poſtmodum ad nocendum hominibus reſervant & adhibent immiſſis eis per faſcinationem in crura, brachia aliave inimicorum membra. Quod confirmat *Dominus Carpzov. in Pr. Cr. P. 1. Q. 49. n. 39. & Quæſt. 50. n. 66.* benè multis ſagarum confeſſionibus. Ubi in ſententiis Lipſ. XXI. habentur hæc verba: Wann ſie mit ihren Buhlen zu ſchaffen gehabt/ hätte ſie weiſſe Elben/ und derſelben allezeit zehen bekommen/ ſo gelebet/ ſpitzige Schnäbel und ſchwartze Köpfe gehabt/ und wie die jungen Raupen hin und wieder gekrochen/ welche ſie zur Zauberung gebraucht/ ihr Buhle/ auch ehe ſie gebuhlet/ etliche gebracht. Sen. XXIII. Darauff ſie nach verrichteten Werck alle viertel Jahr ein paar Elben gezeuget/ welche eines Fingers lang geweſen/ und gantz bundſtreiffigt ausgeſehen/ wie die Raupen Sent. XXIV. Sie hätte mit ihren Buhlen böſe Dinger oder Elben erzeuget/ die ſie in ein Töpflein geſetzet/ und ihnen Brod zu eſſen gegeben/ theils auch ins Waſſer geworffen. Sent. XXVI. Nach ſolcher Vermiſchung wären die Elben von ihr kommen/ ſo wie ſchwartze und graue Fliegen ausgeſehen. Sent. XXIX. Sie hätte zwey Kinder von ihm gezeuget/ welche wie der böſe Volant geſtalt geweſen derowegen ſie dieſelben ins Waſſer geworffen. Et Sent. XXXV. Und habe von ihm fünff paar böſer Dinger gezeuget und gebohren/ wären wie weiſſe Würmer geweſen/ und hätten ſchwartze Köpfe gehabt/ die habe ſie der Hirtiſchen Magarethen in das lincke Bein gebracht und gezaubert durch nachfolgenden Spruch. quam omitto.

Conclusio totius capitis tertii.

§. XI. Et hactenus per aliquot quæſtiones explanata definitione ſatis, ut puto, eluceſcet, quid de lamiarum pactis, tempeſtatibus, morbis ab iis motis & excitatis, ad conventus translationibus, & actu venereô cum Diabolo ſit ſentiendum. Quod ſi autem tuo B. L. in iis excutiendis deſiderio minus ſatis fecerim, artesqve diabolicas uti decet, non omnes aperuerim, ut eò facilius animum tum ad cavendum, tum ad judi-

candum attendere poſſes. Scias velim me, cum maligni Spiritus novas artes, nova ſcelera comminiſcantur momentis ſingulis ac nomina mille, mille nocendi artes habeant; haut potuiſſe vel centeſimam impietatum partem annotare, aut potius, ſi ſcirem, noluiſſe exponere propter metum, ne parum pii venenum, exſugant, undè antidotum haurire debuiſſent: Sed aliquid ſolùm de iis decerpſiſſe, quod aut in ſcriptis Authorum legi aut ex Criminaliſtis, qui de ſagis quæſtionem ſæpe habuerunt, cognovi. Nunc ad Proceſſum.

CAPUT IV.

diſcutiens.

Proceſſum contra Lamias in genere.

§. I.

Cum in ſuperiori capite lamiarum eſſentiam ad ſatietatem usque expoſuerimus, nihil amplius nobis ſufflamen injicere poteſt, quò minus in offensò pede ad proceſſum Judiciarium in hoc veneficii crimine ſervandum progrediamur.

Judex in crimine veneficii non alligatur ad communem Judiciorum ordinem, quia eſt exceptum.

§. II. In proceſſu hoc criminali inſtituendô non ubique & in ſolidum Judex adſtringitur ad communem ordinem publicorum Judiciorum legibus communibus præſcriptum, nec ad communem aliorum Criminum praxin undiquaque obſervandam obligatur, multò minus arctatur ad priſcas ſolennitates & ordinem publicorum Judiciorum antiqvum, quem exoleviſſe ſcribit Paulus JCtus. *l. 8. ff. de Publ. Jud. l. 16. C. de Pœn.* Idque ob varias quas afferunt DD. rationes: *Partim* quia hoc veneficii crimen inter extraordinaria & excepta refertur, quæ ſub generali legis diſpoſitione non continentur, ſed ſemper excepta cenſentur, qualia ſunt illa, quæ directè vergunt in corporale vel ſpirituale damnum publicum, ut ſunt

Crimina excepta quanam? quia eſt enorme & atrox. ſunt crimen Læſ. Majeſt. Conjuratio, Hæreſis, Veneficium, & cætera, quæ refert & recenſet Proſp. Farinac. *in prax. Crim. L. 1. T. 3. quæſt. 18. n. 60. Partim* propter enormitatem & atrocitatem hujus criminis, quod ſuâ naturâ admodùm eſt contagioſum, ita ut inſtar hæreſis & velut cancer ſubrepat, ſemperque plures in ſocietatem pertrahere moliatur, inſuperque clam proditoriè in locis ſolitariis & plerumque nocturnô tempore abſque omni teſte perpetrari ſoleat *Mart. Delrio. Diſquiſ. Mag. L. 5. Sect. 1. p. m. 695.* Propter enormitatem autem delictorum licitum eſt jura transgredi. Prouti regulam tradit Inſignis Criminaliſta *in Pract. ſuâ Crim.* Hippol. de Marſiliis §. *diligenter n. 159.* ubi allegat Innocent. Bald. & alios legum Interpretes, & ſubdit *num 165.* propter enormitatem delicti poſſe procedi contra Reum de factô, ordine juris non ſervatô, quod

In Crim. Aſſaſinatus non plena requiritur probatio. & affirmat Paris de Puteô *tract. de Sindic.* qui in crimine Aſſinatus propter enormitatem delicti non requiri dicit plenam probationem, ſed ſufficere probabilia argumenta. Ex quô quidem tantùm abeſt, ut ſic colligendi cuiquam ſuaſor exciterim, quaſi conſimilem in modum, non plena probatio in convincendis & damnandis lamiis, ſed ſaltim probabilia argumenta & indicia requirantur; ut potiùs juſſerim, Judici non eſſe temerè procedendum ad condemnationem lamiarum, niſi indiciis & probationibus luce meridianâ clarioribus, quas exigit *l. 25. C. de probat.* gravatæ & convictæ ſint Reæ, cùm de vitâ, exiſtimatione & ſanguine hominis, quibus rebus in orbe nihil pretioſius eſt, agatur.

Judex in condemnadis lamiis utatur probationib. quæ haberi poſſunt. Interim tamen, cùm talibus indiciis & probationibus, quales crimina non excepta, & quæ veniunt in generali diſpoſitione legis, expetunt, in hoc crimine, quia ſecretò nocturnô tempore & remotis teſtibus committitur, Judex deſtituatur, poteſt in ſubſidium etiam iis probationibus ad convincendas Reas uti, quales haberi poſſunt, licet in aliis criminibus non admittantur. Quales ſunt (1) Quod ſocium de ſociô in hoc crimine contra *leg. fin. C. de Accuſat.* interrogare

quare queat: (2.) Quod infames, quales ſunt omnes compli-ces adverſus horum criminum reos reasve in teſtes contra *l. 8. ff. de Accuſat.* admittantur, & alia.

§. III. Quod diximus Judicem non adſtringi ad communem Judiciorum publicorum ordinem: Non ſic intelligi volumus, quaſi Judex in hoc crimine procedere poſſit, quô ſibi modô procedendum putat, quod vult Delrio *in Disquiſition. Magic. Append. 2. quæſt. 1. §. quartus aries negativ. ſent. in fin.* Siquidem hoc pactô Judex facile ab ignorantiâ, quæ calamitas & interitus innocentium ſæpè eſt *Godelm. d. tr. L. 3. c. 2. n. 2.* injuriâ & præcipitantiâ contra *l. 1. C. de Execut. rei Jud.* præcipitata etenim Judicis voluntas eſt noverca juſtitiæ *Hipp. de Marſ. Pr. Cr. §. occurrunt. n. 2.* victus, ab odiô & favore accuſatoris, vel etiam invidiâ Rei in transverſum raptus ſyndicatui ſubjaceret. Sed quod Judex non ſervatô Juris ordine nihilominus in criminibus his legitimè indagandis, eum Judicii ordinem ac proceſſum ſequi debeat, qui rationi & æquitati naturali conſentaneus eſt, quemque in criminibus privilegiatis ſeu exceptis, tum jura communia, tum particularia ſtatuta locorum, ſi quæ de his extant, præſcribunt, quem ſi turbaret aut negligeret Judex, ejus judicialia acta nulla forent. *l. 16. C. de Pœn.* vid. ulterius *Delr. L. 5. ſect. 1. Binsfeld. de confeſſ. Maleſ. concl. 6. Bodin. L. 4. c. 3. Herm. Gœhauſ. quæſt. 16. Godelm. de Mag. & Veneſic. L. 3. c. 1.* ubi contrariæ opinioni eſt addictus.

Judex in hoc crimine non pro lubitu agere debet.

Sed eum ſequatur Judicii ordinem, qui æquitati naturali eſt conſentaneus.

CAPUT V.

Oſtendens

Modum Procedendi contra Lamias

per viam accuſationis.

§. I.

Quemadmodum duobus modis proceditur in aliis cauſis criminalibus, unô per viam accuſationis, alterô per viam in-

Digitized by Google

inquiſitionis: *Damboud. in Pr. Cr. c.5. n. 1. Matth. Weſenb. in Par. ff. de Accuſ. n. 2. Habnius in Not. ad Eund. d. Tit. p. m. 493. Proſp. Farin. in Prax. Cr. L. 2. Petr. Theodor. in Coll. Cr. D. 4. th. 1.* Ita & eôdem modô poteſt in crimine veneficii procedi per viam accuſationis *Godelm. de Mag. Lib. 3. c. 2. n. 1.* Eſt autem accuſatio in hoc crimine nihil aliud, quàm ejus apud judicem competentem delatio ad vindictam publicam ſolenniter facta. *Godelm. dict. loc.*

Accuſatio veneficii quid?

Ad accuſationem hujus crim. admittitur quilibet è populò, etiam ob ſexum Mulieres.

§. II. Et ut perſonarum prius habeamus rationem, ſciendum, accuſationem hanc inſtituere poſſe quemlibet è Populô, modò juſtam accuſandi habeat cauſam, etiam eum, qui aliàs in aliis criminibus à limine judicii & ab accuſationibus arcetur, licet non proſequatur ſuam ſuorumque injuriam. Nam OB SEXUM mulier licet publicorum munerum & judiciorum non ſit particeps *l. 2. ff. de R. J.* à criminum atrociorum, qualia ſunt Læſ. Majeſtatis, *l. 8. C. ad L. Jul. Maj. c. fin. quaſt. 1.* Hæreſeos *Manich. C. de heret. & Manich. & cap. vergentis X. Eod.* & alia, ſub quorum complexu omninò continetur crimen lamiarum, à delatione non prohibetur. OB ÆTATEM, ſive pubes ſive impubes accuſator ſit, in criminibus exceptis, quale & hoc eſt, ab accuſandò minime repellitur Proſp. Farin. L. 1. T. 2. quæſt. 12. n. 15. OB INFAMIAM, ſive Juris ſive facti eâ laborantes ab accuſandò non arcentur *per l. famoſi. 7. ff. ad L. Jul. Maj.* ibique Bart. Gilhauſ. Arb. Cr. cap. 3. part 2. n. 6. Quò etiam refero certô modô excommunicatos excommunicatione majori, licet illi actores eſſe non poſſint, nec eis poſſit jus dici, & videatur illos excludere Clarus *quaſt. 14. n. 16. & Farin. de q. 12. n. 32.* Verius tamen eſt, eos non excludi in hoc crimine, ſicut nec inhæreſi, ut fatetur ipſe Farin. *d. quaſt. n. 56. Delr. d. tr. L. 5. Sect. 6. p. m. 731.* OB CAUSAM REVERENTIÆ Filius Patrem, filia matrem, alumnus educatorem & viceversâ, Vaſallus dominum, Conjux Conjugem, frater fratrem, ſoror ſororem, accuſare poteſt,

Ob ætatem Puberes & impuberes.

Ob infamiam Infames.

Excommunicati.

Ob reverentiam Liberi Parentes & viceversâ.

poteſt, per *cap. literas X. de præſumtionib.* Et hoc etiam ſic practicari multis probat exempl. *Paul. Ghirl. in tr. de Sortileg. & Joh. Jac. Speidel. in ſpecul. Jurid. voc.* Hexen *in addit.* 1. ubi eleganter in hanc rem dicit: Daß auch Eltern ihre Kinder/ und Kinder ihre Eltern/ wann ſie dieſelben mit der Hexerey verhafftet wiſſen/ ſub peccatô zu denunciren und anzugeben ſchuldig. Rationes *ex Binsfeld. de confeſſ. Malef. quæſt. 1. verſ. difficulter hic moveri &c.* affert duas, quarum *prior*: Quia etſi pater filium aut mater filiam vel è converſô, quantum ad vitam amare teneatur; Plus tamen ſecundùm ordinem charitatis animæ ſaluti, & ut ad ſanam reducatur viam conſulere tenetur. *Poſterior* eſt, quod bonum commune Reip. privato præferri debeat. *auth. ſed hodie C. de donat. inter vir. & uxor. Conſt. Crim. art. 135.* OB INIMICITIAS, Inimicus, etiam capitalis, ad accuſandum in hoc crimine hæreſeos nimicum admittitur, licet in aliis criminalibꝰ ne quidem ad teſtimonium admitatur, *l. 3. & ib. DD. comm. ff. de Teſtib.*, cùm propter odium, quod habet adverſus accuſatum, lex eum mentiri præſumat; Imò & in Crimine Læſ. Majeſt. quod per ſe eſt atrociſſimum, inimicus excludatur ab accuſatione. *Bald. in l. 8. ff. ad L. Jul. Maj. Ludov. Gilhauſ. A. Cr. cap. 3. p. 2. n. 6. in fin. p. m. 242. Proſp. Farin. Q. 12. n. 39.* Rationem autem cur peculiare quid crimen hoc hæreſis, ad Læſæ Maj. crimine obtineat, reddit elegantem *Johan. Nic. Arelatan. in tr. de hæret. notab. 10. n. 2.* Quia in hôc crimine tunc quilibet ſuam ſuorumque injuriam perſequitur, cùm ea, quæ committuntur in religionem divinam, omnium injuriam reſpiciant. *l. manichæos C. de hæret.*

Parentes liberos & viceverſâ, ſub peccato denunciare debent. Ratio prior, eſt ſalus animæ.

Poſterior, eſt bonum publicum.

ob Inimicitias inimicus.

In Crim. Læſæ Maj. inimicus non admittitur ad accuſandum.

Ratio ſingularitatis in Crim. venefic.

§. III. Forma proceſſus in hoc Crimine nihil ſingulare præ aliis obtinet, adeòque iisdem requiſitis gaudet. Accu-

Forma accuſ-

cuſtodiatur, prouti cavet *Conſt. Carol. V. art. 11.* In forò Saxonic, abô accuſatore, in eventum inficationis, ex factò ipſo certa quædem indicia ſimul in concluſione libelli articulatè atque ordine annotari ſolent, quibus Reus maximè gravetur, hanc in finem, ut ſi non confiteatur crimen, ſaltem ſuper indiciis illis poſteà torturæ ſubjici queat. *Ang. Aretin. in tr. de Malef. n.108. & ſeq.* Aliòquin non expreſſis indiciis, ſi ad pœnam ordinariam ſimpliciter agat accuſator, Reo fortaſſis delictum inficiante, in probatione illius deficiat, fruſtrà eum damnari poſtulet, torturæ petitione de inceps ei præcluſâ. *Carpzov. Prax. Cr. P.3. Q.106. n.20.*

Indiciorum in libello mentio fieri debet.

§. IV. Accuſatione debitô modò inſtitutâ, utrique & Reo & accuſatori incumbit, ſatisdationem ſeu cautionem in judiciô præſtare. Reæ quidem in hoc crimine in eum ſaltem caſum, quo non in carceres ſunt raptæ: Si enim in carcere jam ſunt Veneficæ, non facilè ſub cautione dimittuntur, ſicut ſæpiſſimè obſervaſſe dicit. *Magnif. atque Excellentiſſimus Dominus Joh. Volck. Bechman. huic Salanæ p.t. Rector Magnificus Patronus ac Præceptor meus æternùm colendus in Comm. ſuo ad ff. Tit. de Cuſtodia & ex Exhib. reor. Obſ. pract. 13.* Accuſatores autem, abolitâ licet talionis pœna & ſolennitate inſcriptionis ad intentatam in caſum ſuccumbentiæ pœnam ſuſtinendam *Bart. in l. 6. & 7. ff. de Accuſat. Weſenb. in par. ad T. de Accuſ. n. 12. ibique Dn. Habnius in Not.* idque eâ potiſſimùm ratione, ne metu propriæ ſalutis quis ab accuſatione deſiſtat, & ſic ſceleratiſſimi quique impuniti relinquantur, *Gail. de Pac. publ. L.1. c.9. n.3. p. m.39.* nihilominus de Jure Carolinô *art.12. in verb.* ſo bald der Angeklagte &c. aut eorum mandatarii ſeu procuratores cuſtodiæ dari tam diu debent, donec caveant de expenſis & damnis in caſum ſuccumbentiæ, ut ajunt, item ratione injuriarum & intereſſe, zu Abſtattung der Koſten/ auch Abtrag wegen zugefügter Schmach und Schande. *Habn. ad Par. Weſenb. T. ff. de Accuſ.*

Accuſator & Rea cautionem præſtare debent.

Rea raro ſub cautione dimittuntur.

Accuſator de Jure Carolinô cuſtodia datur.

cuſ. n.12. p.m. 494. Jure Saxon. ſanctio hæc Carolina, quoad perſonam Accuſatoris cuſtodiæ tradendam, non obſervatur, ſed cautio pecuniaria, prout ſummam definiverit Judex rationem perſonarum & qualitatem delicti accuſari expendens de ſumptibus litis & injuriæ illatæ ſatisfactione, perinde ac in civilibus cauſis imponitur. A quâ tamen liber eſt, qui poſſidet immobilia. *Conſt. Elect. 5. Wenſenb. in Par. ff. de Accuſ. n. 12. in med. p. m. 492.* Quod ſi verò accuſator bonis immobilibus deſtitutus idoneè cavere & fidejuſſores invenire nequeat, ad cautionem juratoriam nihilominus admittitur *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 106. n. 49.* ubi allegat. Chil. König/ qui dicit ſecundum hanc ſententiam Scabb. Reſpondere ſolere.

de Jure Saxon. Cautio pecuniaria de ſumtibus litis in uſu eſt. A cautione liber eſt poſſidens immobilia bona. Si non poſſidet, ad cautionem juratoriam admittitur.

§. V. Accuſatione cum ſatisdatione inſtitutâ, Reus vel Reâ hujus criminis tenetur reſpondere ad libellum accuſatorium, & litem conteſtari, vel affirmàtivè vel negativè, categoricè, expreſsè & rotundè ad ſingula accuſationis membra. Quod ſi tergiverſatur & litem conteſtari recuſat Reus vel rea præſens in judiciô, tunc denuò litis conteſtationem ipſi imponunt Judices ſeu Scabini additâ clauſulâ comminatoriâ: quod, ſi in contumaciâ non reſpondendi perſeveraverit, pro confeſsò & convictô haberi debeat. Quæ clauſula non hoc operatur, ut Reus vel rea pro convictâ habita condemnetur. Nam in Criminalibus ex præſumtâ & fictâ confeſſione Reus ad mortem non eſt condemnandus. *l. fin. C. de probat. l. 5. ff. de pœn. c. literas X. de præſumtion. Weſenb. in Par. ff. de Accuſ. n. 12. p. m. 492.* Sed quod ex præſumtâ hâc confeſſione reus pro confeſsô habitus torturæ ad eruendam veritatem ſubjici poſſit. *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 106. n. 74.* Litè purè negativè, ut communiter in hoc crimine fieri conſuevit, conteſtatâ, Accuſatori probatio incumbit, quam per contrariam probationem accuſatæ poſſunt elidere, etiam poſt concluſionem in cauſâ, atque adeò poſt ipſam ſententiam defenſionis deductio recipitur propter favorem

Litis conteſtatio. Comminatio additur ſi litem conteſt. recuſat rea. Operatio clauſulæ comminatoriæ. Probationis Accuſatoris. Reprobationes Reæ.

vorem innocentiæ *l. 1. §. ult. l. 18. §. 9. ff. de Quæſtion. Weſenb. parat. ff. T. de quæſt. & Hipp. de Mars. pract. crim. & §. ſequens n. 2. & 8. p. m. 476.* & Alii *quam plurim. Carpzov. dict. loc.*

Q. An Lamiis procurator ſit concedendus.

§. VI. Cùm ſæpè Lamiæ reæ rudes & imperitæ juris exiſtant, nec eâ facundiâ polleant, quâ innocentiam ſuam commodè Judicibus exponere valeant, non abs re quæritur: An iis in hoc atroci veneficii crimine, cùm aliàs utiliter nihil in Judiciis civilibus abſque Curatore agere queant, procurator ſit concedendus? Reſp. Quod mulier in causâ civili rea perſonam in judiciô ſtaudi abſque curatore non habeat, per *Conſt. Elect. 15. part.* id in Criminalibus minimè procedit. In quibus mulieris Curator vel defenſor non admittitur, ſed ipſamet perſonaliter comparere, ad articulos reſpondere & in proceſſu ordinariô litem conteſtari tenetur. Idque propter generalitatem textus *in l. pen. §. 1. ff. de Publ. Jud.* ubi indifferenter defenſor accuſati, ſive viri ſive mulieris procurator fuerit, repellitur: Tum etiam propter prohibitionis rationem, quæ in mulieris accuſatæ procuratore æque ac Viri obtinet: Scil. quod in caput accuſatæ mulieris ſententia ferenda ſit, ne judicium reddatur eluſorium *l. 2. C. de Cuſt. Reor. l. 2. C. de Exhibend. Reis;* Tum, ut eò faciliùs Judex veritatem criminis admiſſi indagare valeat, ex ipsô nempe vultu, variatione mulieris, mutatione coloris, trepidatione, aliisq; ſignis. *Carpz. Prax. Cr. P. 3. Q. 105. n. 62.* Sunt tamen in criminalibus certi caſus, in quibus procurator admittitur (1.) Si interveniat ad cauſas adſentiæ allegandas. (2.) Ad exceptiones dilatorias & declinatorias ante litis conteſtationem opponendas. (3.) Si Reus vel Rea in judiciô præſens ſit & compareat, tunc ei procurator ſeu defenſor rectè attribui poteſt. Idem etiam procul dubiô concedendum eſt mulieribus ob magiæ crimen incarceratis, quoniam defenſio juris naturæ eſt, quæ nulli adimenda, ut Advocatus iis non denegetur, non quidem,

Ipſamet lamia tenetur reſpondere ad Artic. non per procuratorem.

Lamiis Advocatus denegari non poteſt.

quidem, ut per eum ad accuſationem, inquiſitionem & articulos ſuper delictô formatos reſpondeant, quod ipſæmet è vinculis eductæ in propriâ perſonâ facere & peragere debent remotô Advocatô: Sed ut aliis cauſæ actibus interveniat, nempe ut reſponſionem jam factam, formaliter in ſcriptis proponat, exceptiones opponat, producat capitula, Ream inſtruat, defendat eandemque conſiliô juvet *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 105. n. 72.* Ne autem Advocatus forſan officii & probitatis immemor, ream ad negandum delictum & veritatem celandam inſtiget, ſubornet, aut aliô modô tricetur, maturè huic malo occurrat Judex, nec unquàm, ſi in Advocatum ejusmodi ſuſpicio cadat, ei, ream conveniendi ſolitariè, copiam concedat, ſed vel ſe præſente, vel fiſcali aut Notario id permittat. Juxta Conſt. Carolinam *art. 88.* poterit cogere Advocatum ſuſpectum, ut ſub juramentô promittat, ſe Ream ad negandum delictum non inſtigaturum, aut aliis defenſionibus non uſurum, niſi juſtis, & cum viderit, Ream eſſe criminoſam, ſe ceſſaturum à defenſione. *Farin. Q. 39. n. 14. & 70. Delr. disquiſ. Mag. L. 5. Append. 2. Quæſt. 38. Gœbauſ. in proceſ. contra Sag. T. 3. in add. lit. F. in f.*

Officium Advocati in defendendis lamiis.

Advocatus de ſubornatione ſuſpectus jurare debet.

CAPUT VI.
monſtrans
Modum procedendi contra Lamias
per viam inquiſitionis.

§. I.

Licet modus, in delicta inquirendi ſuperiori capite expoſitus, in deſuetudinem nondum abierit, nec ab Aulâ, ut DD. loqvuntur, receſſerit. Inquiſitio tamen in locum accuſationis ſurrogata eſt. *l. pen. ff. de publ. Jud. l. congruit 13. ff. de off. præſid. Gilhauſ. Ar. Cr. c. 3. p. 1. n. 19. p. m. 226. Proſp. Farin. Pr. Cr. Q. 1. n. 15. Petr. Theodor. in Coll. Cr. D. 4. th. 9. lit. H.* Et proceſſus inquiſitorius in forô hodiè maximoperè probatur

Inquiſitio in locum accuſationis eſt ſurrogata.

utpote qui ſummariè ſublato, quod dicitur, velô, absque multis ambagibus & circuitionibus, quibus ſæpenumerò pœnæ delictorum procraſtinantur & negliguntur, expediri ſolet, *teſte. Carpz. in Pr. Cr. P.3. Q. 139.* Nam Accuſatore non extante, vel extante quidem, ſed *aut* ordinariô proceſſu adverſus delinquentem ſuperſedere vult, delictum Magiſtratui defert, officiumque ejus implorat, ut per modum inquiſitionis adverſus Reum procedatur, eique pœna promerita infligatur. *Aut* ſi accuſator ab initiô quidem accuſationem inſtituerit, eandem tamen non proſequatur, ſed à proceſſu deſiſtat, eumque intermittat. *Matth. Coler. in proc. exec. p. 2. c. 3. n. 104.* Tunc Judex competens. *l. 1. tot. tit. C. ſi non à comp. Jud. l. 16. ub. de crim. ag. oport.* qui legitimam poteſtatem ſeu merum imperium habet, absque quô inquirendi poteſtatem nullam habet. *Bart. in l. 28. ad Municipal. Farin. Pr. Cr. Q. 1. n. 59.* ne delicta maneant impunita, quia emendationis delicti finis ultimus eſt ſalus publica *l. ita vulnerat 51. §. 2. verſ. quod ſi quis ff. ad L. Aquil.* quò alii exemplo aliorum deterriti minus delinquant, *l. ſi quis. 6. §. 1. l. 28. §. 15. de pœn. l. 31. ff. depoſit.* ex debito officii ſui in Maleficos maleficasque inquirere tenetur, ne videatur cum ipſis colludere, & eorum facta criminoſa ut conſcius tegere *l. 2. C. d. Comerc. & Mercat.* Nec Judices exemplum Chriſti, adulteram mulierem non accuſatam absque accuſatione condemnare nolentis, *Joh. 8. v. 11.* ab inquirendo, in tales veneficas deficiente Accuſatore abſterrere debet; quippe verba Salvatoris: *Non ego te contemno,* de abſolutione duntaxat à reatu ſpirituali, non etiam à pœnâ politica accipi debent. Si enim Judex in hoc crimine accuſatores expectare vellet, rarò aut nunquam hoc grande ſcelus vindicaretur, cùm accuſatores rarò inveniantur horum criminum, propterea quod ibi homines plus à Magis quam à Deo & Magiſtratu metuentes, neque deferre neque accuſare illos audent. *Bodin. de Mag. dæmon. Lib. 4. cap. 1. p. m. 321.*

Judex ex officiô in Maleficos inquirere debet.

Judices ab inquiſitione Sagarum ſe abſterreri non patiantur.

Accuſatores veneficarum ſunt rari.

§. II.

§. II. Eſt autem inquiſitio delicti informatio Judicis officiô & auctoritate facta *Pr. Farin. Pr. Cr. Q. 1. n. 3. Jod. Dambaud. in rer. cr. prax. c. 8.* Eſtque vel Generalis vel Specialis. Generalis eſt, quando Judex in genere quærit, quis ſit delicti auctor & ſocius *c. ſicut olim 28. X. de Accuſat. l. 13. in pr. de Off. Præſ.* Specialis, quæ fit per Judicem contra particularem perſonam, de cujus delictô jam curia notitiam habuit *cap. inquiſitionis 21. §. ad hæc cap. qualiter & quando X. de Accuſat. l. 2. §. 6. ff. ad L. Jul. de Adult. ibique DD. paſſim.* Et hâc ſpeciali utimur inquiſitione tantummodò, in forô præprimis Saxon. in delicta manifeſta, majora, ſcandaloſa & reip. tranquilitatem offendentia. *Carpz. pr. Cr. P. 3. Q. 107. 22.* Inter quæ omnium DD. ſuffragiô numeratur crimen noſtrum Lamiarum.

Inquiſitio quid? Eſt vel generalis. vel Specialis.

§. III. Antequàm Judex ſpecialem hanc inquiſitionem & capturam contra Lamias inſtituat, neceſſe eſt, ut præcedant quædam legitima indicia ad hoc crimen ſufficientia. Cùm non levis irrogetur injuria, homini non infamato, ſi contrà eum ſpecialiter inquiratur. *cap. qualiter & quando. X. de Accuſat.* Nec poteſt Judex temerariô auſu & motu propriô quibusvis improbis delatoribus aures credulas locando ad inquiſitionem, per quam ſæpe honeſtarum piarum & innocentum matronarum familia ſplendor & dignitas maximoperè læditur, prorumpere. Quem in finem ſaluberrimus in forô Saxon. mos obtinet, ut antequam procedant ad inquiſitionem Judices, ſoleant non propriâ auctoritate ad inquiſitionem devenire, ſed regulariter conſulant Scabinatus, miſſis ſimul indiciis, an juſtam inquirendi cauſam habeant nec ne. *Magnificus Dn. D. Bechman. in Com. ſuo ad ff. Tit. de Accuſation. & inſcript. Obſ. pract. n. 12.* indicia autem quæ in hoc Crimi-

Judex ad ſpecialem Inquiſ. non temerè procedat.

Conſulat prius Scabinatum.

Indicia ad in-

Google

böſes Gerücht) quæ in locum accuſatoris ſuccedit, quæque in noſtro crimine, licet DD. inter ſe digladiantur, an ſemper neceſſaria ſit, reverà adeſſe debet; niſi ejus locum impleant indicia, aliæque præſumtiones violentæ. Quô caſu nulla injuria fit inquiſito, ſi ſecretò de indiciis illis & præſumtionibus cautè inquiratur, etiamſi nulla præceſſerit fama mala. Non tamen quamlibet famam levem, vagam, variam decreſcentem aut contrariam in hoc crimine inquirendô Judex attendere debet, ſed eam tantummodò quæ eſt vehemens, conſtans, creſcens & à clamosâ inſinuatione populi procedens (ein offentliches Geſchrey oder Berichtung des gemeinen Pöbels) *cap. inquiſitionis. c. qualiter & quando. X. de Accuſ.* ſæpies ad aures Judicis devenit, & talis, quæ ſcandalum generaret, niſi Judex inquireret, *Pr. Farin. Q.9. 2.5.* quæve ortum habet, non quidem à malevolis & maledicis, ſed providis & honeſtis hominibus, uti eleganter Pontifex *in dict. cap. qualiter & quando in pr. Conſt. Car. V. art. 22.* Nihil autem intereſt in hoc crimine ſortilegii à quô fama originem trahat, à Virô, an à Fœminâ, licet majorem fidem mereatur fama Virorum, tamen, quando factum aut crimen amplius vel æquè fœminas tangit; v. g. de maleficio abortus, vel ſterilitatis, vel infanticidii & ſimilibus ſtrigarum delictis, poteſt fama originem ducere à fœminis æque ac viris, cùm hoc de crimine melius vel æque perſpectum ſit fœminis, ac teſte experientiâ plures fœminæ, quam viri cum diabolo paciſcantur ac maleficia diſcant, cujus rei rationem reddidi ſupra *c.3. q.1.* Adhæc non ſufficit famam malam eſſe, debet etiam illa legitimè probari, ne videatur Judex proprium auditum in inquiſitione allegare. Probatur vero fama per teſtes ad minimum duos, nec ſufficit unus omni exceptione major, qui ſolummodo de veneficio deponens dirigit Judicem in viam perſcrutationis ad indagandum, an nominatus ſit reus delicti, ſeu uti Criminaliſtæ loqui amant, ad aſſumendas ſuper delicto informatio-

Fama mala requiſitâ.

Fama oriri poteſt à fœmina.

Fama debet probari per teſtes.

tiones, non autem ad ſolennem ſpecialem inquiſitionem reô transmittendã. Qui duo teſtes debent eſſe ſpectatæ ac integræ, optimæ opinionis & fidei. *Et hæc eſt communis DD. concluſio.* A quorum officio requiritur, (1.) ut interrogati exprimant cauſas, indicia & conjecturas, quibus orta eſt mala fama, (2.) exprimant auctores, à quibus fama eſt orta, ſi non determinatè, tamen probabiliter. (3.) dicant ſe audiviſſe à mojori populi partè publicè dicentis inquiſitam eſſe ſagam. *De quib. vid. prolixius Farin. in Prax. Cr. Q. 47. cum ampliationib. & limitationibus n. 207. usque ad n. 277.* Et hæc in praxi totâ die attenduntur, adeò ut cauti Advocati fiſci in concipiendis articulis inquiſitionalibus inter alios quoque & hunc ponant: Ob nicht war daß N. Angeklagte von den Leuten dieſes Orthes zu N. lange Zeithero mit Zauberey verdacht und berüchtiget geweſen/ und für eine Zauberin/gleich wie auch ihre Mutter von N. und vielen Leuten gehalten.

A teſte quid requiritur?

Articulus de famâ conceptus.

§. V. *Secundum* indicium eſt *nominatio ſocii criminis*, Magi vel Veneficæ germ. Das Bekäntnüß der Mitgeſpielen. Quæ, quin Judici indicium ad ſpecialem inquiſitionem inſtituendam præbeat, nullum eſt dubium, modô ſequentia cum eâ concurrant: ut (1.) non proficiſcatur à Perſonâ infami, quæ fidem elevat, quales quidem ſunt omnes magiæ complices: Diſpenſante tamen ita lege ex juſtâ cauſsâ admittuntur ad denunciationem, & teſtimonio illorum de aliis fides adhibetur, quia vix alii poſſunt haberi, cùm maleficæ non ſoleant hoc crimen niſi coram complicibus committere, quibus ſolis artes ſuas detegunt, dummodò ſit facta denunciatio in torturâ, extra quam parùm creditur infamibus *Hip. de Marſil. Pract. cauſ. Cr. §. diligenter, n. 61. 62. & ſeqq.* (2.) Requiritur, ut denuncians aut inculpator nihil iræ vel rancoris & odii habeat cum nominatô. Quod Judex diligenter explorare tenetur, nam ſi inimicitiam contra denunciatam in denunciante animadvertit, nequaquàm iſtiusmodi indicationi con-

Indicium (2.) Nominatio ſocii.

Requiſita nominationis. primum

ſecundum

N tra

tra nominatum fidem adhibeat, ſi præſertim non probabiles aut alias legitimas rationes & argumenta adduceret. (3.) Requiritur ex parte Judicis, ut non interrogarit veneficum veneficamve de ſociô aliquô in individuô, ſed in genere de ſociis, non de hac vel illâ, quia hoc foret ſuggerere, non inquirere. *arg. l. 1. §. 12. ff. de Quæſtion. Conſtitut. Cr. Carol. V. art. 31.* (4.) Requiritur ex parte criminis, ut nominans diligenter ſit interrogatus de omnibus circumſtantiis, quid egerint invicem? quomodò, quô in locô, & quô tempore ſocius, quem nominavit, præſtò fuerit? *Conſt. Cr. Carol. V. d. art.* (5.) Requiritur, ut inquirat Judex à Vicinis, an nominata perſona fuerit de tali crimine à fide dignis unquam diffamata vel ſuſpectâ habita? Sin minùs, bona fama omnem nominationem ſocii elidit. (6.) Ut Reus in ſua nominatione non vacillet aut variet, ſed conſtanter extra vim & vincula rogatus denuò repetat ratificetque denunciationem. Si itaque nominatio Sagæ prædictô modô ſe habeat, non ad inquiſitionem ſolùm aliarum ſagarum, ſed etiam ad torturam, concurrentibus aliis indiciis, facit indicium. *Vid. de his latius Godelm. de Mag. L. 3. c. 9. Delr. disquiſ. Mag. L. 5. ſect. 3. p. m. 706.*

tertium *quartum* *quintum* *ſextum*

Tertium Indicium, Suſpicio.

§. VI. *Tertium* indicium ad inquirendum eſt *ſuſpicio*, ex quâ tutô Judex procedere poteſt ad inquiſitionem, ita tamen ut diffamatio ſuſpicionem præcedat. Secus ac vult. *Joh. Franc. Ponzinib. in tr. de Lamiis n. 88.* ubi dicit: quod in hoc crimine ex ſolâ ſuſpicione procedatur ad inquiſitionem, quamvis diffamatio non præcedat, quæ in aliis criminibus debet præcedere. Si enim diffamatio non requiretur, darentur nimis laxæ inquiſitoribus habenæ inquirendi, ſi poſſent ex ſuô cerebellô ſuſpicionibus refertô contra omnes inquirere, nullâ diffamatione præcedente. Suſpicione autem laborant ſiniſtrâ fœminæ diffamatæ, ſi natæ ex Parentibus veneficis. Si enim mater eſt ſaga, eſt etiam filia: Quod in causâ impudicitiæ dicitur, filiam matri perſimilem

eſſe,

eſſe, non ſemper verum eſt; de magis verò omnibus ferè certiſſima eſt regula, uti ex innumeris Judiciis compertum aſſerit *Bodin. de Mag. dæmon. Lib. 4. c. 4.* cui adſtipulatur illud Catulli:

Nam Magus ex matre & gnato gignatur oportet.
Si vera eſt Perſarum impia religio.

Quamobrem in articulis concipiendis advocati ſuſpicionem hanc non præterire ſolent: **Ob nicht war/ daß Angeklagte in N. Mutter mit gleicher Zauberey ümgangen/ auch von iedermann in der Nachbarſchafft für eine Zauberin gehalten worden.** Nullum enim eſt ſacrificium, quod ab iſtis hominibus tantoperè diabolus expetat, quàm ut ſuos, ipſorumque liberos, ſimul ac hauſerunt lucem, ipſi voveant, *Godelm. de Mag. L. 3. c. 3. n. 16.* Non levem quoque ſuſpicionem gignit confeſſio alicujus in articulo mortis facta: **Daß iemand darauff geſtorben/ daß dieſes Weib eine Zauberin/ und ihme vergeben oder verderbet ꝛc.** Ubi quidem non ſufficit dicere, hæc mulier veneficiis ſuis me interemit; niſi etiam probabiliter demonſtretur, qualiter & quomodò interemit, cùm non ſatis ſit factum probaſſe, niſi & qualitates probentur. Poteſt enim fieri, ut morbus ejusmodi gravis & periculoſus ex causâ naturali deſcendat. Quô caſu omninò peritorum Medicorum & Chirurgorum judicium eſt requirendum, qui judicabunt, an, qui talia confeſſus eſt, illius morbus ex cauſis naturalibus provenerit, an verò ex veneficiò originem ſumſerit. Si cauſis naturalibus fontem adſcribunt, confeſſio nullius erit momenti & plenè ſuperſtitioſa. Auget etiam ſuſpicionem, ſi quæ ad veneficii crimen ſibi objectum taceat, ſeque non defendat, cùm ta-

Articuli de ſuſpicione concipi ſolent.

Confeſſio de læſione ſaga in articulo mortis facta, eſt quoddam indicium.

Suſpicionem auget, ſi quæ

ſem & famam defendendam admonitæ, hoc negligant, neque ad hoc verbulum ullum ipſis reſpondeant.

Quartum indicium eſt Fuga.

§. VII. *Quartum indicium* Inquiſitioni ſpeciali inſtituendæ ſubminiſtrat *fuga*, quæ contra fugientem aliàs gignit ordinariè ſuſpicionem & præſumtionem non levem delicti commiſſi. Non tamen ſola facit indicium at torturam, ſed ſi indicium in hoc crimine præbere debeat, ita comparata ſit ut fœmina, ubi in genere intellexerit, inquiſitionem in crimine venefici debere inſtitui, fugæ ſe committat, aut ſe occultet latenter in civitate aut locô ubi habitat, antequam citata fuerit, aut ei porrecta accuſatio. Hoc enim caſu apertè colligitur, quod fuga cauſetur ex propriâ criminis conſcientiâ. Quod ſi verò formatâ jam & inſtitutâ contra ſe inquiſitione ſeu porrecta accuſatione fugam arripuerit mulier, magis ob timorem moleſtiarum & vexationum, quæ ex incarceratione & accuſatione proficiſcuntur, & quas non omnes ſubire volunt, etiam quod innocentes ſint, aufugiſſe videtur. *Farin. Quæſt. 48. n. 27. Delr. ad L. 5. Sect. 3. verſ. quintùm indicium.* Cum indiciô *fuga* paria facit crebra *mutatio loci* & translatio domicilii, quæ magnam præſumtionem contra inquiſitam generat, maximè ſi fiat poſt diffamationem, vel complices captas. De ſagis enim dicit *Bodinus L. 4. c. 1. p. m. 324.* ferè comperies, eas de locô in locum, de pagô in pagum migrare, niſi bona certô in locô remorentur ipſas: Quod retectæ ſolent facere metuentes ab accuſatione. Cognoſcenda itaque occaſio, cur ſedem mutarint, & oculi ſtudioſè in vultum earum configendi, (non enim gens iſta homines audet in os inſpicere) *Bodin.* Sæpè etiam cum mutatione loci nomen mutant, ut eò tutius tegantur. *Delr. L. 5. Sect. 4.* Si verò juſtam migrandi cauſam probet mulier, & alioquin bonâ famâ vallata ſit, indicium hoc nihil veſtigii ad inquirendum relinquet.

Fuga quomodo comparata?

Mutatio loci fugæ affinis.

§. IX.

§. IX. Sunt & alia quædam indicia minus urgentia, quibus per ſe ſolis Judex non poteſt ad inquiſitionem procedere, ſi tamen concurrant cum aliis nonnullis, licet non adeò valentibus, modò non ſuperſtitionem ſapientibus, (*quàm certè ſapiunt imperitorum & ſanguinariorum Judicum auſus temerarii, qui recenſente Godelmannò L. 3. c. 3. per ſaltum cribri veneficas explorant; aut pueris templum adeuntibus novos calceos axungiâ ſuillâ perunctos curant indui, aut res quaſdam alias templorum limitibus ſubſternunt, ne venefica poſſint egredi, aliisve modis diabolicis ſagas explorare tentant, quorum aliquot recenſet Berlich, in Concluſ. Part. 4. concl. 4. n.34. usque ad n.39.*) optimè informant Judicem, ut talium ſuſpectarum perſonarum facta & actiones diligenter vel per ſe, vel per alios, notent: Quales plerumque ſolent eſſe, inimicitiæ; ſi ſingularitatem quandam impietatis præ ſe ferunt fœminæ, vel nimiam religioſitatem oſtentant; mala phyſiognomia, inconſtantia, titubatio, trepidatio, quando judicem non audet in os inſpicere; Converſatio cum malis hominibus; ſi quis occultat ſagam ſeu recipit; qui verbis & factis, conſiliò & pecuniâ ſagas juvant? qui defenſionem & patrocinium ſagarum ſcienter ſagas eſſe ſuſcipientes criminis enormitatem elevant. Quæ omnia Judex obſervare debet.

Præter recenſita, ſunt & alia indicia.

Modus, remediis ſuperſtitioſis explorandi ſagas, eſt illicitus.

Indiciū quoddam præbent,
Impietas.
Nimia religioſitas.
Phyſiognomia
Conſervatio.
Occultatio.
Patrocinium

CAPUT VII.

proponens

Apprehenſionem & capturam Lamiarum.

§. I.

Accuſationem & inquiſitionem legitimè inſtitutam proximè excipit captura Lamiarum. Ad quam Judicem inconſultò calore & temerariè properare non decet, cùm irreparabile præjudicium & irretractabilis ignominia, ex hâc incarceratione propter crimen veneficii, reſultet. Quamvis multi

Ad captura[m] temerè non procedend[um]

 Juris

Juris Interpretes in eâ ſint opinione, quod in cauſis criminalibus ſemper incipi poſſit à capturâ, etiam nullis præcedentibus indiciis. *Bald. & l. ſi certus. 6. ff. d. SCtò Silan. & in l. 2. C. de his qui latrones &c. Id. in L. conſentaneum 8. C. quomodo & quando Judex. ſent. Farinac. Q. 27. n. 115.* Sanior tamen & magis pia ac crebrius recepta eſt ſententia eorum, qui incarcerationem ſeu capturam tum demum in criminalibus admittunt, quando prius legitima præceſſerint indicia, & conſtiterit, delictum eſſe commiſſum, aliàs ſunt ligatæ manus judicis ad procedendum *Hipp. de Marſi. in Pr. Cr. §. conſtante n. 1. Angelus Arelin. in tr. de Malef. Mynſing. Obſ. Cent. 5. Obſ. 69.* Nec quicquam peculiare òbtinet in Criminibus atrociſſimis, inter quæ numeratur veneficium & Crim. Læſ. Majeſt., cùm nec in his aliquis de jure capi poſſit, niſi legitima præceſſerint, indicia. *Gloſ. in l. ſi quis 1. C. ad L. Jul. Maj. Hipp. à Mars. Prax. Cr. §. conſtante. 2.* Si enim ad capturam nullis indiciis Præcedentibus procederetur, verendum omninò eſſet, ne, ſi captis mulieribus maleficii delatis propter nulla exinde emergentia, & ad torturam legitime ſufficientia indicia carcer iis relaxatur, peſſimæ iſtæ mulieres non ſolùm ad nocendum magis irritentur, & ad graviora quævis animentur, inſtigante generis humani hoſte Satanâ: Sed etiam reliquæ ejusmodi farinæ criminisque conſciæ vetulæ, iſtiusmodi exemplô indies ad veneficia propenſiores, atque ad ſcelera perpetranda tum ſecuriores, tum alacriores fiant, impunitatem quaſi malorum præſagientes Herm. *Gœbauſ. in proc. contra. Sag. Tit. 1. in addit. lit. D. p. m. 31.*

Indicia capturam debent præcedere.

§. II. Legitima verò in hoc crimine ad capturam indicia non poſſunt accuratè propter perſonarum ac rerum varietatem determinari, ſed reliqvuntur arbitrio Judicis, qui tamen non ſolet propriâ authoritate procedere ad capturam, ſed regulariter prius conſulit Scabinatus *Mugnif. Dn. Bechman. in Com. ad D. Tit. de cuſt. & exhib. reor. n. 2.* Et quoniam inqui-

quiſitio ſpecialis ut plurimùm à capturâ incipit, eadem fermè quæ ad inquirendum ad capturam quoque legitimè inſtituendam ſufficiunt indicia: Niſi quod aliquandò graviora & ponderoſiora eſſe debeant. Quæ enim ad inquirendum per ſe ſola ſufficiunt indicia, eadem, ſi cum aliis præſumtionem contra inquiſitam afferentibus concurrant; ſufficiens ad capturam progrediendam conſtituunt indicium. Sic fama ſola nullis aliis adminiculis ſuffulta, minimè ſufficit ad capturam, ſed tanquam vana vox populi eſt contemnenda: Quod ſi autem ea ſit legitimè probata, & procedat ex aliquâ veriſimili cauſa, aut alia indicia; velut nominatio unius complicis, confeſſio proprii criminis, fuga, converſatio, ſecreta diaboli collocutio, minæ & ſimilia concurrant, tunc non ſolùm ad capturam, ſed etiam torturam rectè procedere poteſt Judex. Idem & judicium eſto de inculpatione ſocii criminis, quæ ſola ad incarcerationem non ſufficit, niſi aliæ præſumtiones accedant, & nominata perſona ſit alioquin malæ famæ. Herm. Gœhauſen *in pro contr. ſag. Q. 7.* diſtinguit inter nominationem unius ſagæ ante pœnitentiam, & poſt pœnitentiam criminis factam. Ante pœnitentiam criminis, ſi à ſaga ſocia nominaretur, facile accidere poſſe, ut complex criminis, aut denunciatæ privilegiô veniam ſperet, aut ejus odiô cupiat illam eodem ſuppliciô perire, ut habetur *in infin. C. de Accuſat.* Quamdiu enim in Rea pœnitentiæ ſigna exteriora nondum apparent, præſumi poteſt, mentiendô velle nocere aliis. Si verò poſt confeſſionem de ſe ipsâ factam; & ſententiam condemnationis latam ad ſeriam pœnitentiam & dolorem criminum diſpoſita, ſicque pœnitens in forô exteriori appareat; ſociam indicet, hoc caſu perſonæ denuncianti plus fidei tribui debet, atque ſi nulla alia levia adminicula concurrant. Et poteſt Judex ob unius nominationem inquirere, inquiſitam

Eadem ſufficiunt indicia ad capturam, quæ ad inquiſitionem.

Sola fama non ſufficit.

Nominatio ſocii ante pœnitentiam præſumitur falſa.

Poſt pœnitentiam plus fidei nominationi habetur.

Digitized by Google

Saga de fugâ ſuſpecta incarceranda eſt. cerari jura permittunt. Quô nomine ſi ſuſpecta malefica ſit, uti ſemper, cùm ut plurimum ſint viles perſonæ, ſuſpectæ & proclives in fugam habentur; vix accidit, ut Judici non liceat, poſt nudam etiam extra judicialem informationem vel querelam talem perſonam incarcerare, modò Judex ſecurus ſit, quod poſt captam ream vel teſtes contra eam ſint depoſituri, aut alia indicia ſint emerſura. *Mart. Delr. diſq. Mag. L.5. Sect. 7. Farin. Q. 47. n.131.*

§. III. Quoad perſonas, quæ in hoc veneficii crimine incarcerari queunt, ſciendum, quòd quidem perſonarum in dignitatis gradu conſtitutarum, quales ſunt Nobiles, Doctores, Clerici, Senatores aliique, in aliis delictis aliquis reſpectus habeatur: Sed in atrociſſimis delictis, quale & noſtrum eſt, nulla dignitas Reos Reasve à vinculis liberat, ſed ſicut hæreſis omni privilegiô & dignitate eas ſpoliat. Cenſuit quidem Godelman. *L.3. cap.1. n.12.13. & 14.* ſub fidejuſſoriâ, imò & juratoriâ cautione Reas eſſe relaxandas, multosque citavit; ſed inprimis illi Dd. non loqvuntur in terminis & expreſsè de noſtro crimine. Adeòque non ſimpliciter & abſolutè Rea propter ampliſſimas facultates dignitatemque fidejuſſoribus datis erit relaxanda, niſi urgeant graviſſimæ cauſæ, & fidejuſſores ſeſe ut cuſtodes perſonæ inquiſitæ obligent: *Menoch. de Arb. caſ. 303. n.37.* Quo caſu metus, ne Rea in caſum condemnationis aufugiens judicium efficiat eluſorium, ceſſat. Juratoriam verò quod atrinet cautionem, periculoſum eſt, Ream ſub juramento carcere dimitti, cùm non præſumantur ſagæ Judici jusjuurandum ſervare, quæ Deo Creatori perjuræ ſunt factæ *Delr. Diſq. Mag. Lib.5. Sect.7. p. m.733.* Interim tamen ejusmodi fœminæ carceri non debent atroci & periculoſo includi, aut in ſubterraneas ſpeluncas detrudi, ubi, quod ſæpe fit, ſolitudine diuturna, carcerum ſqualore, & caligine tetra, variis dæmonum ſpectris exhorreſcentes miſellæ Dei creaturæ veneficæ vel lamiæ, antea nonnihil diaboli aſſidua ſuggeſtio-

Nullô dignitatis reſpectu habito in carcerandæ ſaga.

Sub fidejuſſoriâ cautione quando relaxanda?

Juramenta non ſervant ſagæ.

Carcer ſit tolerabilis.

geſtione vexatæ & torturis variis excarnificatæ, malunt potius mori, quàm ferocius in easdem putidiſſimorum carcerum ſpeluncas & equuleos præcipites retrudi. *Godelm. de Mag. Lib. 3. c. 6. n. 10.* Hinc benè monet Danæus *in dial. de ſort.* Sagam in vinculis relinqui non oportere ſolam, ne cum Diabolô communicet ſermonem, aut rem habeat, qui eam à verò dicendo abducit, aut à rebus confeſſatis diſcedere jubet. *Non ſola in carcere relinquenda.*

§. IV. In ipſô captivitatis actu Judex non ſatis habeat perſonam veneficii ream comprehendiſſe, ejusque geſtus, vultum, colorem, ſingula dicta & ejusmodi ſceleratæ conſcientiæ ſigna ſtudioſè obſervaſſe, ſed inſuper ſtatim omnes areas & angulos domus, è quâ extracta eſt lamia, perquirendos curet: *Domus ſagæ ſtudioſè perquirenda.* Num inveniantur pixides, unguenta, pulveres, membra humana, imagines cereæ acubus transfixæ *Bodin. l. 4. c. 2.* inſtrumentum obligationis diabolicæ, buſones, quos in ollis alunt ſacratis hoſtiis paſcunt, baptizant, & ad res magicas utuntur, cujus impietatis quotidiana exiſtunt exempla, uti dicit, & nonnulla profert *Bodinus de Mag. dæmonum. L. 2. c. 8. p. m. 218.* & alia ad veneficium apta inſtrumenta. Neque Reus permittat iterum ingredi domum, ne capiant taciturnitatis medicamenta, quibus in torturâ inſenſibiles fiunt. *Sagis non concedendum iterum ingredi domum.* Et quamvis profanum lictorum vulgus in capiendis lamiis multa ſuperſtitionem redolentia factitet, qualia ſunt: Quod ſimiles de domô tollant, ne antequam carceri mandentur, terram pedibus contingant; Et quod detrahant omnem illis veſtem, & induant eas ſolâ quadam interulâ, quæ unô die neta, texta & conſuta: A ſuperſtitione tamen aliena eſt conſuetudo illa, quâ Lamias omnibus ſuis veſtibus ſpoliant, & aliis veſtiunt, eâ gratiâ, ne quid maleficii lateret in veſtibus, quapropter hæ diligenter excutiendæ & ſcrutandæ erunt. *Veſtes Lamiis ſcrutandæ.* Valde autem ſuperſtitionis nomine mihi ſuſpectum eſt, quod quidã Auctores *Sprengor. in Mall. Petr. Greg. L. 13. de republ. c. 30. n. 4. Bodin. de Mag. dæmon. L. 3. c. 4. p. m. 270.* ſcribunt: Admonendos *Judices à ſa-*

gis ſe tangi non patiantur. dos eſſe judices, ne patiantur ſe à Veneficis tangi ſuper nudam juncturam manuum & brachiorum. Hinc ſimile eſt, *Tergò obverſò ſunt introducenda.* quod addunt, producedas eſſe maleficas ante Judicem tergo adverſas, quia putant, Sagam Judicis animum ad miſericordiam poſſe inflectere, ſi prior oculos in judicem potuit defigere, Judicemque ita viſu earum faſcinari, ut fiat mitior ac facilior ad abſolvendum. Nonnæ hæ ſunt næniæ pueriles? Quid tactus nudus? quid aſpectus ſolus veneficarum virium habeat? ad Judicem à tramite juſtitiæ deturbandum. *Delr. L.5. S.7. p.m. 734.*

Nimis diu in carcere non ſunt detinendæ. & cur? §. V. In captivitatem itaque redactis lamiis, Judices eas diu in carceribus non detineant, ſed vel ſontes velox pœna conſumat, vel innoxiæ repertæ liberentur maturius *per l.5. C. d. Cuſt. Reor.* Idque propterea, ne ſibi ipſis necem inferant, cùm diabolus eas ſemper ad mortis conſilium inducere ſoleat. Non verò eum in finem acceleranda eſt executio, quod metus ſit, ne à dibolò è manibus publicæ juſtitiæ per corporalem delationem carceratæ tandem eripiantur. *Diabolus lamias à carceribus eripere non poteſt.* Quod ipſum nec diabolus vult, nec ſi vellet, Deus ipſi permitteret. Dæmon enim qui nihil avidius cupit, quàm animas multas lucrari, & ad tenebras inferni multifariam fraudibus homines pertrahere: Quam primum videt Lamiam eſſe apprehenſam, cum anima ejus ſuæ poteſtati ſit ſubjecta, nihil aliud quærit, niſi ut *Sed optat earum mortem.* ſeparetur famulæ ſuæ anima à corpore, ut quam adhuc ſub conditione poſſedit, jam poſt rogum purè & totaliter lucretur, quæ poſſet per pœnitentiam ejus imperium ſubterfugere, & ſe reunire cùm Chriſti fidelibus. In faciem tamen, diſſimulatis inſidiis, Lamiis multas publicationes, liberationem concernentes, dat, ut profeſſionem diabolicam nullatenus revocent, etſi res etiam ad ignem redigatur, promittit ſe flammas *& liberationem è flammis promittit.* ingenti imbrium vi eſſe extincturum, aut ſi forſan mori contingat, ſeſe poſt mortem ſimiles dæmonibus eſſe futuras. Altera ratio quæ frangit vires dæmonis in liberandis lamiis incarceratis

tis eſt, quod divina juſtitia non permittat, dæmonem exercere potentiam ſuam in ſuos, ne aliqui Judices & Officiales curioſi forſan videntes aliqua ſigna manifeſta liberationis eorum, incitarentur ad proſequendum illarum profeſſionem: Neve etiam diabolus videtur majorem habere poteſtatem in ſuis miniſtris ſtrigibus, quàm Deus & Judex, qui eſt miniſter Dei. *Paul. Ghirl. de Sortileg. Q. 9. n. 2. & 4.*

CAPUT VIII.

exhibens

Lamiarum Torturam, ad eamque neceſſaria indicia.

§. I.

Lamiis in carceres redactis Judex quàm primùm fieri poteſt, imò antequam carceri mancipentur, operam dabit interrogationi ac interpellationi Rearum de veritate criminis commiſſi detegenda. Idque propterea, tum ne contra inauditam partem aliquam definiatur. *l. 74. ff. de Jud. l. 6. C. unde vi l. 1. & tot. tit. ff. & C. de Requir. reis. cap. 1. in fin. de cauſ. poſſ. & propriet.* Quod & in maleficiis rectè procedit. *per l. 2. ff. ad L. Corn. de Sicar.* Tum etiam ne cauſæ criminales, quas citiſſimè terminari reipub. intereſt, in procraſtinandô examine moram ac difficultatem cum diſpendiô & jacturâ carceratorum, ſentiant. Nam ſemper compertum eſt, ſi Bodini experientiæ auctoritas ineſt, ſentire ſagas, cùm primùm præhenſæ fuerint, ſe à ſatanâ deſeri, veluti attonitas animo conſternari, ac tum fateri ultrò, quod nulla vis unquàm quæſtione expreſſerit. Sin autem aliquandiu in vinculis ſagam Judex ſinat torpeſcere, non eſſe dubium, quin eas ſatanas ſit informaturus. *Bodinus de Maj. dæmon. L. 4. c. 1. p. m. 323.*

Lamiæ de veritate dicendâ ſunt interpellandæ maturè.

Rationes examinis maturandi.

Examen ſecundum formulã à Ghirlando traditam inſtituendum.

§. II. Examen autem ſeu interogatio Lamiarum debet à Judice inſtitui articulatim, quæ commodiſſimè fieri poteſt ad formulam illam à Ghirlando *tr. de Sortileg. Q. 7. n. 28.* traditam: Quid nempè ſit illa profeſſio quam faciunt cùm dæmone, quibus modis ac ordine ad illam accedant, & quibus ceremoniis & ſolennitatibus in eà utantur? Ad quid ſe obligent dæmini? Sub quâ formâ verborum fiat ipſa obligatio? Quæ ſint ab iis ſervanda & ad quæ teneantur? Quæ præmia habeant, & quæ habere ſperent ab earum Principe dæmonæ? Ex quibus rebus ſimpliciter vel mixtis componant unguenta, quibus liniant corpora ſuà dùm vadunt ad ludos? Cùm quibus etiam rebus faciant illa venefica maleficia? quem ordinem teneant quando acceſſuræ ſunt ad ludos prædictos? ſitne verum, quod vadant corporaliter, vel illa ſit illuſio ſive viſio quædam in apparentia, in mente & intellectu? Caſu quô accedunt corporaliter, an ambulent pedibus propriis, vel aliter deferantur, & quomodo & per quem? Item quomodô & aliter celebrent ſacrificia, offerant preces & munera Dæmoni? Item quæ ſint illis in principio obſervandà in dictà profeſſione? & alia hujusmodi quæ Judici videbantur evquirenda, inter quæ præcipuum locum obtinet interrogatio de copula carnali cum dæmone. Articulos & interrogatoria in hoc veneficii crimine uſitata & in formam jam redacta vide ſis apud *Joh. Georg. Godelm. de Mag. L. 3. cap. 8. Herm. Gœhauſen. in proceſſ. contra ſagas Quæſt. 15. per tot. p. m. 109. & Ludovic. Gilhauſ. in A. Cr. cap. 2. Tit. 17. n. 18. p. m. 69. & aliquot ſeqq.*

In primô examine nimis rigoroſus non ſit Judex.

§. III. Præcipuè Judex in primô examine leniori & mitiori incedere poteſt viâ, ut ab accuſatis & ſuſpectis eo facilius exprimat veritatem. Induat Judex commiſerantium ſpeciem, dicat non ipſas captivas, ſed diabolum auctorem eſſe, & compuliſſe, ut necem hominibus quærerent, perinde ipſas videri innocentes & accuſatas. Quod ſi rem, ut ſæpe fit, ſagæ ex veritate coram multis dubitent pro loqui, Judicis, officium

ciunt eſt, ut duos aut tres homines poſt aulæum ſtare jubebat, qui dicta auribus non ſcriptô excipiunt, & decerptæ deinde confeſſiones mandentur ſcriptis. *Bodin. d. Lib. 4. cap. 11.* A minis ultimi ſupplicii ſeu mortis in examinandis Reis omninô Judex abſtinere debet, cùm nihil tantopere veram criminis confeſſionem impediat, quam metus mortis. *An autem Judici liceat mendaciis, impunitatis promiſſione falsâ confeſſionem à ſagis elicere?* De hoc in diverſas abeunt DD. ſententias. Bodinus *L. 4. c. 1. in fin.* præcipitanter nimis & periculosè aſſerit, *licere mentiri*, ac inde concludit, licere quoque Judici dolô, falſis promiſſis, vel mendaciis à rea veritatem elicere, v. g. ut fingat Ream ab aliis complicibus denunciatam, ut promittat liberationem, quàm ei non cogitat ſervare *&c. quæ omnia Judici permittit Bodinus.* Verùm nos, præſupponentes mendacium, (quod nomen hujusmodi meretur) ex ſuâ naturâ malum eſſe, & nunquàm benè ac rectè ſine peccatô fieri poſſe, & per neceſſarium conſequens haut licere judici dolô malô, falſis promisſis vel mendaciis à reis veritatem elicere; dicimus aliud *eſſe falſum dicere*, aliud *occultare verum:* Prius pertinet ad dolum malum, quô neminem, maximè judicem agere decet, qui ſcienter in Judiciô mentiens haut dubiè peccare mortaliter. Poſterius verò pertinet ad dolum bonum, & ſæpè licet, quoniam nec jure divino nec humano repugnat, & naturalis ratio non omnibus ſe perperam manifeſtare concedit, ut ait. Imper. *in l. 14. C. de contrah. ſtipul.* Unde veriſſima eſt hæc concluſio, quàm facit Delrio *Lib. 5: ſect: 10.* & benè probat Covarruv. *Lib. 2. cap. 1. in f.* Poterit Judex uti æquivocatione & verbis ſubdolis citra mendacium & ambiguâ promiſſione liberationis, ut Reum Reamve inducat ad fatendum veritatem, & auctorem criminis commiſſi deprehendat. Hàc e-

A minis mortis abſtineat.

Qu. An Judex ut poſſit in examine mendaciis & promiſſione impunitatis falsâ.

Mendacium per ſe eſt malum.

Occultare verum eſt dolus bonum.

Concluſio vera.

Google

obſtinati ſilentii animum Reæ decipere conatur, quæ ſi confitetur ſibi imputabit rea, quod non ſubtilius ſenſum verborum ambiguorum diſcuſſerit. Exempla hujus æquivocationis ſeu doli boni recenſet Spreng. *in Mall. Malef. quæſt. 15. & ex eô Delrio dict. loc.* Veluti ſi Judex per verba generalia promittat facere gratiam, ſub intelligendo *reipublicæ*, in cujus conſervationem totum quod fit, eſt gratioſum: Curaturum Sagæ domum novam extrui, domum intelligens ligneam, in quâ erat comburenda: Confeſſionem ſibi utilisſimam futuram ad vitam comparandam, hoc enim Judex intelligit de vitâ æternâ, cujus poſt pœnitentiam & ſupplicium perpeſſum particeps fieri poteſt, *& ſimilia.* Effectus autem per dolum exortæ confesſionis talis non eſt, ut Judex ex hâc ſolâ confesſione Ream damnari posſit, niſi Rea poſteà compertâ fraude de novò crimen fateatur ſponte, nec retractet confesſionem, vel alia ſatis prægnantia indicia & argumenta accedant.

Exempla promisſionum ambiguarum.

Effectus doloſa confeſſionis quis?

§. IV. Quod ſi hac mitiori viâ veritatem expiſcandi apud Sagas Judex non magis proficiat quàm ſi ſurdo narret fabulam, ac de pumice aquam poſtulet, ſed iſtæ in negatione obſtinatæ perſiſtunt, & verò Sagarum crimen occultum & facti transeuntis eſt, quod nullâ veſtigia poſt ſe relinquit, de corpore delicti per teſtes aut aliter conſtare non poteſt, tunc, ne Reæ defectu probationis ſufficientis, negatione patrocinante, impunè ſcelera ſua atrocisſima cum palpabili Reipubl. indetrimentô, habeant, Judex conſultô prius, propter difficultatem, Scabinatu aliquô aut Facultate Jurid. *per Conſt. Cr. art. 7. & 219. Habn. ad Weſ. Par. T. de quæſtion. n. 5. quod idem vult Nov. 82. §. pen. & N. 113. §. 2.* præcedentibus legitimis indiciis, indefenſionis deductione per contrarias probationes non ſatis eliſis ac refutatis, *Conſt. Cr. Art. 28.* Ream torturæ non attentô eô, quod fragilis dicente Ulpian. *in l. 1. §. 23. ff. de Quæſtion.* res ſit, nec fides ei ſemper habenda, ſubjicere rectè poteſt.

Lamiar. crimen facti. Transeuntis eſt.

Scabinatus prius de torturâ inſtituenda ſunt conſulendi.

§. V.

§. V. Cum itaque certiſſimi Juris ſit torturam abſque præcedentibus legitimis & ſufficientibus indiciis, Reis minimè poſſe inferri. *l. 1. §. 1. l. 18. §. 1. l. 20. 22. 23.* It. wo nicht zuvor redliche Anzeigung der Miſſethat/ wornach man fraget/ verhanden/ und beweiſt würden/ ſoll niemand gefraget werden &c. Ubi ſub verbis redliche Anzeigung comprehenduntur etiam redliche Wahrzeichen/ Argwohn/ Verdacht und Vermuthung per dict. art. 19. Et verò ſingula crimina ſua peculiaria & quaſi domeſtica indicia habeant, è quibus judicium de infligenda torturâ ferri poteſt: Non malè me collocaturum operam arbitror, ſi in indicia Sortilegii ſeu veneficii, priusquàm ad ipſum torturæ actum deveniamus, paulò inquiſivero, quoniam major in hoc, quàm in quoquam crimine, in dijudicandis indiciis ad quæſtionem habendam ſufficientibus, difficultas Judices nonnunquam torqueat. Sunt autem indicia ad torturam ſufficientia, alia *gravia & urgentia*, alia *Levia & minus urgentia.*

Abſque præcedentibus indiciis rei non torquendi.

Quodlibet crimen ſua habet peculiaria indicia.

Indicia ſunt vel gravia vel levia.

§. VI. *Urgentia indicia ſunt (primum)* ſi quæ Saga ſe offerret ad tradendum docendumque artes diabolicas. *Ord. Crim. art. 44. in verb.* wenn iemand ſich erbeut andere Menſchen Zauberey zu lernen. Hoc enim ipſo magi & veneficæ fatentur ſe ſcientiam hujus artis habere, & proinde non immerito torquentur. Hinc ſuaſerim Judici cum Bodino *L. 4. c. 1. p. m. 322.* quò abſque multis ambagibus de hoc indicio conſtare poſſet, ut ſagarum puellas poſt matrem captam comprehendi curet. Etenim non rarò compertum eſt, illas à matribus informatas & in conventus fuiſſe perductas. Quarum tenella ætas facile perſuaderi & impunitatis promiſſione erigi poterit, ut omnia, quæ à matre geſta ſunt, indicent.

Indiciorum urgentium & gravium. Primum doctrina.

(Secundum) indicium. Quando Veneficus ait vene-

Secundum

Digitized by Google

Siquidem fœminæ naturâ vindictæ ſunt cupidæ, nec lingvam à minis cohibere poſſunt, ſi quam nocendi facultatem habuerint. Mors itaque, ſi minas ſequatur, indicium eſt ſufficiens ad torturam. Hinc in articulis reliquis, & hic poni conſuevit. Item wahr daß N. Angeklagtin N. getråuet / es ſolte ihm übel bekommen / woranff er auch alſobald in eine übernatürliche Kranckheit gefallen. Minæ autem tunc demum ad torturam contra minantem præbent indicium, (1.) Si minitans perſona malæ vitæ eſt, & conſuevit minas exequi via facti *Maſcard. de prob. V. 2. concl. 10.* alias minæ pro vanis & à calore iracundiæ profectis habentur; cùm nec lubricum lingvæ ad pœnam facilè trahendum ſit, per *l. 7. §. 3. ad L. Jul Maj.* (2.) Si ſubſequatur calamitas non ex intervallô, ſed in continenti, ſi oportunitatem nocendi habuerit, ſi verò ſtatim non habuerit, ac eam nactus fuerit ex intervallô, nihil elevat indicium intervallum. *Farin. l. 50. n. 14. per tot.*

Mina quando præbent indicium?

Tertium Converſationis.

(*Tertium*) Indicium eſt frequens cum certis & convictis ſagis ac magis conſuetudo, in verb. dict. artic. Auch ſonderliche Gemeinſchafft mit Zauberin oder Zauberern hat. Similis enim ſimili plerumque adhæreſcit *arg. l. 15. §. 18. ff. d. Injur. l. 25. §. 6. ff. d. Ædil. Edict.* Non tamen quævis converſatio cùm malis hominibus ſortilegii crimine *ſupra dict. mod. cap. 6. §. 5.* infamatis; ſi quis cum iis tam aſſiduâ & ſtrictâ amicitiâ ſit copulatus, qualis cum veneficis aut convictis magis nemine eſſe poteſt, ut faciat præſumtionem valdè veriſimilem participationis in hoc crimine. *Farin. Q. 43. n. 174. & n. 177.*

Quartum Rerum ſuſpectarum.

(*Quartum*) Indicium, ſi quis res de veneficô ſuſpectas ſecum habeat, aut moribus, geſtibus vel verbis utatur, quæ incantationem deſignare ſolent *dict. art. 44. ib.* oder mit ſolchen verdåchtigen Dingen / Geberden / Worten und Wercken umgehet / die Zauberey auff ſich tragen. Utpote ſi penes ſagam, vel in illius conclavi aut ciſtâ reperiantur venena mala, ollæ impletæ bufonibus, hoſtiis, membris humanis, imaginibus,

nibus, vel ſi inveniantur penes eam libri magici, vel inſtrumentum obligationis aut propriâ manu ſcriptum, & ſubſignatum. Si ſaga dæmonem invocet & cum eô loquatur, & ille quamvis non cernatur reſpondeat. Quæ omnia ſi cum diffamatione concurrunt juſtum ad torturam præbent indicium *Godelm. de Mag. L. 3. c. 10.* quoniam hæc facti evidentis & permanentis eſſe quodammodo videntur *Bodin. lib. 4. c. 2. p. m. 331.*

Præter indicia in Conſt. Cr. Carol. V. expreſſa ſunt & alia indicia.

§. VII. Et hæc quatuor relata indicia, ex quibus tutò Judex in hoc crimine ad torturam procedere poteſt, habentur in Conſt. Cr. Car. V. *art. 44.* & exempli causâ tantùm ſcripta ſunt, *quicquid alii dicant.* Quæ autem exempli gratiâ afferuntur, ea regulam minimè ſtringunt. Ideò præter hæc, ſunt etiam alia nonnulla indicia jure approbata, quæ ad torturam parem in modum ſufficiunt. *Matth. Berlich. in Concl. P. 4. concl. 4. n. 148.*

Primum Confesſio Lamiar. extrajudicialis.

Primum indicium præter caſus in Conſt. Cr. *art. 44.* expreſſos, præbet ad torturam Confeſſio Veneficæ extrajudicialis, ſi ſaga, ſe hunc vel illum venenis lædere velle aut læſiſſe, extra locum judicii jactet. Ut autem talis confeſſio extrajudicialis valeat ad torturam ſaltim decernendam, non autem ut *Bodin. L. 4. c. 4. p. m. 366.* vult, ad plenariam condemnationem, requiritur (1.) Ut confeſſio veneficæ ſit veriſimilis, & habeat cauſam præexiſtentem poſſibilem. Nam ſi nulla ſubesſet cauſa, aut impoſſibilia confiteretur, indicium eſſet nullius ponderis, & Confeſſio planè erronea: (2.) Ut hæc confeſſio fuerit facta ſeriò, non autem jocosè. (3.) Requiritur, ut ſit confeſſio ſpecialis, non autem generalis. Non enim ſufficit ſi dixiſſet, ſe incantationes exercuiſſe, niſi etiam dixerit, ſe hunc vel illum ſuis magicis & diabolicis artibus interfeciſſe *Godelm. de Mag. L. 3. cap. 10. n. 19.*

Requiſita confeſſ. (1.) (2.) (3.)

Secundum Veniæ petitio.

Secundum indicium confeſſioni extrajudiciali affine eſt: Si venefica extra judicium veniam delicti commiſſi poſtula-

Digitized by Google

verit, eandemque poſteà in judici_o negaverit. *Bodin. d. Mag. dæmon. L. 4. c. 4. p. m. 366.*

Tertium Deſperatio.

Tertium, Si ſaga dum comprehenditur, dicat: *Actum eſt de me, aut ne morte affici atis me, id quod res eſt enuntiabo.* Certiſſimum enim eſt indicium maleficii, cùm quis ſe ante condemnat, quam accuſatur. *Bodin. d. loc. p. m. 362. ubi notabile exemplum Juvenis nidum hirundinibus oppletum conterentis, ac propter hanc crudelitatem ab amicis reprehenſi, qui parricidium prodidit ſimul his verbis:* nimium *diu falsò me accuſant paterni parricidii. Ex hoc ſolô indiciô in quæſtionem raptus juvenis, parricidum agnovit.*

Quartum Promiſſio ſanationis.

Quartum indicium ad torturam facit, ſi ſaga afflicto & ex maleficio læſo ſanationem promittit, aut magicis ſuperſtitionibus valetudinem reſtituit: Wenn ſie fürgeben, daß ſie die zährende Elben abtreiben können. *Beſold. in Theſ. Pract. voc.* Hexen. Aut etiam verborum conjurationibus, invocationibus & benedictionibus (quæ nihil aliud ſunt, ut ſuperioribus dixi, niſi formulæ, quibus ex pacto Dæmon ſe ceſſaturum recipit *Torreblanc. in dæmonolog. Lib. 2. cap. 50. n. 27.*) Satanæ utitur ad maleficia eximenda, ac res perditas, & furtim ſubtractas manifeſtandas.

Quintum Pulverum injectio.

Quintum indicium torturæ congruum eſt, ſi venefica viſa ſit, pulverem vel ſortem ſuper gregem pecorum injicere, & ſtatim pecora pereunt. *Godelm. L. 3. cap. 10. n. 27.*

Sextum Deprehenſio in foſſione.

Sextum indicium torturæ præbet, ſi venefica ſuſpecta in domo aut ſtabulo alterius deprehendatur fodere, aut aliud quid agere, tempore & loco, quo non debet, & maleficium ſubſecutum ſit, *Gœhauſ. in proceſſ. contr. Sagas Tit. 2. in concl. p. m. 109.*

Septimum Tactus vel afflatus.

Septimum indicium ad torturam eſſe poteſt: ſi poſt afflatum aut tactum vetulæ, infans, aut alius mox lentâ tabie fuerit conſumtus teſteſque de iis deponant. Quod ipſum Herm. Gœhauſ. in graviſſimâ quadam causâ ad ipſum pro ſententiâ

trans-

tranſmiſſa pro certô indicio ex omnibus circumſtantiis notavit. *in proceſſ. contr. Sag. Qu. 15. ubi ſimul articulos ad teſtes examinandos ponit.*

Eundem effectum habet & hoc indicium, ſi ſaga potum vel cibum alicuì præbuerit, quo ſumtô ſtatim aut mortuus concidit, aut afficitur elephantiaſi, membrorum diſtortione, apoplexiâ ſubitôque morbô. Ubi notandum, quod in morbis, an naturales, an ex maleficiô, dignoſcendis peritorum Medicorum & Chirurgorum judicio potius ſtandum ſit, quàm ſuperſtitioſæ mulierculurum perſvaſioni, quæ etiam naturales morbos maleficio adſcribunt. Propterea ſi ejusmodi homo ex maleficio mortuus creditur, propter iſtiusmodi violentam præſumtionem contra tangentem ciboſque præbentem ortam, poteſt Magiſtratus auſpiciô à peritis aperiri (aufgeſchnitten und beſichtiget werden/) an in inteſtinis aut alibi quid reperiatur, quod veneficium ſapiat, aut mortis anſam præbuerit. *Octavum Potus vel cibi præbitio.*

Tandem *nonum* indicium evidentis facti eſſe dicit Bodin. *L. 4. c. 2. p. 332.* Si ſaga cubili domoque momento abierit, foribus occluſis, quæ veſperi incubuerat lecto ſuo, ac poſtea in idem revertatur cubile, *cujus rei exempla ſupra poſui.* *Nonum Abſentia à lectu.*

§. IIX. Et hactenus recenſitorum indiciorum quodlibet ſigillatim conſideratum, ſufficiens ad torturam præbet indicium, Modo (1.) Aliqualis ſaltem mala fama & ſuſpicio veneficii, quæ tamen per ſe ſola, ad torturam non ſufficit, præcedat, *Gilhauſ. Arb. Cr. capt. part. 7. n. 106. Berlich. Part. 4. Concl. 4. n. 162.* (2.) Requiritur ut hæc indicia duobus teſtibus ad minimum probentur habilibus, fide dignis & juratis. Nonnunquam etiam inhabilibus & infamibus propter penuriam, in tortura tamen teſtimonium obtinentibus creditur. Per torturam enim defectus teſtis purgatur, adeò ut fidem faciat contra reum, licet aliàs ſine torturâ non probaret ſecundum Commun. DD. ſententiam, de quâ teſtatur *Godelm. de Mag. L. 3.* *Quando recenſita indicia præbeant indicium ad torturam? 1. Cum fama præcedat. 2. Cum per duos probentur teſtes.*

Digitized by Google

c. 8. n. 17. 27. 28. Hi teſtes ſi de actibus magicis & incantatoriis, quos recenſuimus, ſagæ viſu perceptis, aut conjurationibus & invocationibus diabolicis auribus hauſtis deponant, horum teſtimonium ſufficit ad ream torturæ ſubjiciendam, ut propria ad ream condemnandam accedat confeſſio. *arg. l. 8.* §. *1. ib. velut. certis indiciis adducti &c. C. de quaſt. l. 1.* §. *1. ff. de Quaſtion. ib. ut ſola confeſſio rei deeſſe videatur.*

Indiciorum minus urgentium ſeu levium.

§. IX. Dixi paulò ſupra §. 5. indicia ad torturam eſſe vel *urgentia* vel *minus urgentia*, de urgentibus jam dictum. *Minus urgentia ſeu levia* indicia ſunt, quæ quidem per ſe ad torturam non ſufficiunt, ſi tamen cum unô urgente, vel plura leviora concurrunt, maximam præſumtionem, & pro ratione circumſtantiarum indicium ad torturam gignunt. Atque inter ea referuntur (1.) NOTÆ ſeu STIGMATA (*de quib. quadam ſupra cap. 3. qu. 2.* §. *5. prælibavi*) à Diabolo abditis locis, vel ſub palpebris, labiis, axillis, humeris, vel in ſede imâ, fœminis quandoque in mammis aut mulieribus locis, impreſſa, certam quandam formam, aut veſtigii leporis, aut bufonis pedis, aliquando araneæ, vel catelli, gliris aut alterius habentia. *Bodin. Lib. 4. c. 4. p. m. 369. Godelm. L. 3. c. 3. n. 26. Dana. in dialog. de ſortiar.* Ne autem de quâvis cicatrice in corpore Reæ inventâ, judicium ſuum Judex contra Ream præcipet, quia naturaliter absque ullo crimine fieri poteſt, ut ex ulcere vel aliunde alicui inuratur cicatrix ſimilis his ſtigmatibus quæ circumferuntur de ſagis, proprietates & qualitates hasce tres, quas habere debet ſtigma à diabolo mulieribus ſagis aut aliis Maleficis inditum, obſervet oportet. *Primò* illa pars corporis, in quâ ſtigma eſt, debet eſſe inſenſibilis: *Secundò* debet eſſe impenetrabilis, & *Tertiò* ſangvinem, ſi perforetur, emittere non debet. Hinc fit, ut, ſi acu perforetur, non ſentiatur dolor, non appareat ſangvis, nec penetratio intus fieri poſſit, duritie quâdam reſiſtente penetrationi. Quod ab experientiâ deducit *Joh. Jacob. Speidel. in Specul.*

Primum. Notæ ſeu ſtigmata in corporibus Lamiar.

Forma ſtigmatum.

Proprietates tres habere debet ſtigma Sagar.

Specul. Jur. in voc. Hexen §. *ſexto quemadmodum Deus: in fin.* Secundum has igitur qualitates, notas, ſi quæ in fœminis ſuſpectis conſpiciantur, explorabit, ſummâ tamen cautione adhibitâ, ne, cum Judicis acu vel pugiunculo jubent ſtigma pungi, ſtriges hoc animadvertant; ſolent enim cum advertunt fingere, ſe vehementer hoc cruciari *Delr. L.5. Sect.4.* §.*28.* Quamobrem Judices, ſi ſtigma tale inquirere volunt, prius ſtrigum oculos obtegant, ac tum ſimulent, quaſi pungant; Quod ſi ſagæ nihilominus humeros contrahant, ac, tanquam pungerentur, ſe dolores ſentire fingant, tum ex hoc ſolo ſuſpicionem augeri, & indicium torturæ cum aliis præberi, nemo opinor facile negabit. *Gœhauſ. in proceſſ. de Sag. Tit.2. in concl. p.m.112.*

Quomodo nota acu pungi debent.

(2.) LACHRYMÆ, quas, ſi dum torquentur, nullas emittunt. Nam cenſent DD. quidam, inter quos eſt *Paul. Chirland. de ſortileg. quæſt.9. n.3.* & Sprengerus inquiſitores, ſagas lachrymari non poſſe, nec ab unicâ quidem ſeſe potuiſſe lachrymas exprimere, tametſi gemere ſuſpirareque videantur, & omni conatu lachrymari conentur. Quamobrem horum ſententiâ perſvaſus Bodinus *L.4. c.1. p.m.324.* ſtatuit, præſumtionem validiſſimam inde oriri, quia fœmina tempeſtivè & intempeſtivè lachrymas & ſuſpiria jaculatur. Verùm ab hoc experimento defectus lachrymarum, incerta admodum veneficii indicia hauriuntur. Tum quia contrariâ experientia docet, eſſe quaſdam adeò duras & ſuccas mulieres, ut licet duriſſimis eas pœnis efficias, lachrymulam, exprimere non poſſis. Pumiceos oculos habeo, non queo lacrumam exorare ut expuant unam modò, & genus noſtrum ſemper ſiccoculum fuit, *aut ille apud Plaut. in Pſeud. Act.1. Scen.1. v.73.* Tum, quia nonnunquam ipſa doloris magnitudo lachrymas deſiccat & plane tollit, uti Pſamenito, penes quem domeſtica mala lachrymis erant majora. Ex his rationibus ſimul adſpernanda venit & illorum opinio, qui è lachrymis ſagarum ſignum pœnitentiæ & impœnitentiæ eliciunt. Dicit enim Ghirlandus

2dum Lachryma.

Incertum à lachrymis petitur indicium

Ratio prior.

Poſterior.

Ex lachrymis ſignum pœnitentia elucit.

Digitized by Google

landus *dict. loc.* ad cognoſcendum, an verè vel fictè pœniteant ſagæ, advertendum eſt oculos ipſarum, an in fletu & gemitu hujusmodi emittant lachrymas, quas ſi non emittunt, nulla adeſt contritio cordis, ſed omnia ſimulatè fiunt. Audiviſſe enim à Theologo optimo, & excellentiſſimo Canoniſtâ, quod Lachrymæ ipſæ ſint ſigna manifeſta veræ & internæ pœnitentiæ *arg. cap. Petrus & cap. Lachrymæ Diſt. 1. de Pœnitent.* Verum nec inde certum ſignum pœnitentiæ erit petendum, cùm pœnitenti pro ſe & contra ſe loquenti ſit credendum. Imò videntur ſæpius quidam ubertim flere confitentes exiguô dolere tacti. Et alii multò gravius affecti & icti profundius, nec unam lachrymam emittere. *Delrio disquiſ. Mag. Lib. 6. cap. 1. ſect. 3. §. in contritione procuranda in fin.*

3tium Draco volans. (3.) Huc referunt DRACONEM VOLANTEM. De quo ſciendum, illum, ſi alicujus ædificiis incubat, neutiquam indicium ad torturam facere, propter incertitudinem

Duplex Draconum genus. Naturale. Draconum; Unum enim genus draconum eſt naturale, alterum præternaturale & diabolicum. Naturale, draconum volantium genus, definientibus phyſicis, eſt meteorum ignitum infimæ regionis aëreæ, quod culminibus ædificiorum plerumque incubat tectorumque feneſtris, ita, ut videatur velle ſe immittere. Et hoc ex cauſis naturalibus ſit, cùm aër circa ædes ſit temperatior & calidior, ad quem propter

Præternaturale. cognationem facilius tendit hoc meteoron. Præternaturale draconum genus eſt, quando diabolus, ſe in formam draconis volantis jam definiti transformans, aut ei ſe immiſcens, promiſſi conjuratis ſuis dati memor, varia ad vitam trahen-

Incertum indicium ex dracone oritur. dam neceſſaria, aliis ſurripit, & ſuis affert. Hinc incertum & indicium ex hac incubatione draconis naſcitur, licet immiſcuerit ſe ei dæmon: *Partim*, cùm uti dictum, ex cauſis phyſicis ortum habere poſſit, nec oculorum ſagacitas luſus dæmonum & naturæ exactè diſcernere valeat; *Partim*, cum uti experientia quotidiana docet, diabolus formam draconis

volantis

volantis induens, piorum & bonæ hominum ædes involet, & cibarius repletus evolet. Ex hac igitur solâ draconis incubatione, ſi contra inhabitatorem ædium ſtatim inquirerent, & ad torturam procederent Judices, ſummam iniquitatem, cum damnô famæ irreparabili domini ædium conjunctam, committerent, & illuſionibus dæmonum à tramite Juſtitiæ ad innocentum & innoxiorum condemnationem mirum quantum deflecterent. Exinde tamen minimè negaverim, poſſe Judici juſtam ſuboriri ſuſpicionem contra talium ædium incolas, ad eos ſecreto obſervandos & notandos. Si nimirum tale phaſma appareat, ſolitô ſæpius & quaſi ad certas ædes ordinariè, inuſitatô tempore, quò natura non operatur meteora, & præter ea concurrant alia indicia. *vid. de his Remig. in ſua demonolatr. L. 1. c. 4. & Keckerm. in Phyſic. L. 6. cap. 4.* Ubi exemplum affert de anno 1603. Quod lodices ſoli expoſitæ zur Ohr in pagô quodam Dantiſcanô ſub meridiem à dracone ſint ſublatæ. Ubi & ſignum ponit, quod ſagæ loco eô collocent, quo ſe in domum vult immittere, nempe lac modicè calefactum, & formulam adjuratoriam, quam neſcio an proferam, proferam tamen cùm nihil impietatis redoleat.

Draco ſæpius apparens ſuſpicionem gignit contra inhabitatore.

Exempl. draconis lodices furentes.

Ich beſchwere dich Alff / Alff /
Der du Augen haſt wie ein Kalff /
Einen Rücken wie ein Teigtrog /
Weiſe mir deines Herrn Hoff / &c.

(4.) Inter minus urgentia indicia numerari & hoc ſolet à *D. D.* Proba ſagarum per aquam frigidam, quàm, cùm à *Godelmanno Lib. 3. cap. 4. Delr. disquiſ. Mag. Lib. c. 4. quæſt. 5. ſect. 1. 2. 3. & ex his Germ. Gœhauſ. in proceſſ. contra Sag. Quæſt. 1. per tot.* & aliis ſatis ex profeſſo diſcuſſam invenerim, nolo hic prolixius eſſe. Ne tamen penitus quid iſtius ignoretur, modum ſaltim imponendi in aquam frigidam, & uſum iſtius impoſitionis proponam. Modus imponendi obſer-

4tum: Prob. Sagarum per aquam frigidam.

Modus in a-

quam imponendi qualis? obſervatur talis. Quando fœminæ famâ vel aliarum depoſitione ſuſpectæ habitæ extra urbem deducebantur, ita, ut dextræ manus pollex, ſiniſtri pedis magno digito, ſiniſtræ verò manus pollex, dextri pedis magno digito eſſet funiculo alligatus. Atque ſi hôc conſtrictæ modô non ſubmergebantur, ſed anſeris aut anatis more ſupernatabant, pro ſagis habebantur, & ex hoc indicio tormentis de ſuo maleficio interrogabantur: Si verò ſub aquam inferantur ſagæ,inſontes judicari & dimitti ſolebant; Cauſam verò levitatis Sagarum ex mente Scribonii *in Philolog. de natura Sagar.* relativè non approbativè reddit Magnificus Dn. Præſes, Præceptor meus æternùm colendus *in notis privatim mihi cum aliis communicatis, ad Magnifici Dn. D. Strauchii Diſſertat. Juſtin. Diſſ. 29. th. 24. ad verb. aquam frigidam*, hanc (1.) Quia putant vi & energiâ ſatanicâ ſagarum corporis induci levitatem, ſublatâ gravitate, & diabolum neceſſarium ſupernationi afflare aërem, ſpirituque ſuô, ne peſſum eant, ſuſtinere. (2.) Eſſe antipatiam inter ſagas & aquam, quæ idcircò ſagas intra ſuum alveum recipere recuſat, quod aquâ Sacri Baptiſmatis turpiter ſint abuſæ. Quas rationes, *ad quas reſpondet Godelm. & Delr. dict. loc.* tanquam phyſicorum præceptis & ſcripturæ ſacræ hâc de re tacenti, contrarias, meritò rejicimus. *Uſum* hujus probæ quod attinet, extra omnem dubitationis aleam poſitum eſt, illam tanquam rem illicitam, eſſe penitus condemnandam & rejiciendam; (1.) Quia diabolicâ invidiâ & inſtinctu eſt inventa & excogitata. (2.) Quod tenetur Deus, & ſic committatur peccatum mortale *per text. in cap. monomachiam 2. q. 4. & c. fin. de purg. vulg.* (3.) Quod multi innocentes hâc ratione condemnationem incurrere queant. (4.) Quod neque in Dei, neque in Cæſaris Codice hæc proba approbata inveniatur *Damhouder in prax. Cr. cap. 43. num. 2. Joh. Borch. de feud. c. 7. num. 12.* & alii, quorum fundamentis innixæ omnes facultates Juridicæ in Academiis Germaniæ hanc

Cauſa levitatis ſagarum.

Hac proba rejicienda propter rationes quatuor.

In omnibus Facultatibus

hanc probam rejiciunt & improbant, *de quo teſtatur Godelm. dict. loc.* Nec in Germaniâ ſolùm in deſuetudinem abiit hæc proba, ſed & in Italiâ, Hiſpaniâ, in Franciâ & Belgiô vel nulli omninò, vel admodum pauci Judicium, ut eorum ratio habenda non ſit, eâ utuntur; quod teſtattum facit *Delr. Diſquiſ. Mag. L. 4. c. 4. q. 5. ſect. 2. §. inprimis quod.* Proinde cùm in totâ fermè Europâ, per aquam frigidam ſagas probandi mos exoleverit; Non poteſt non fieri, quin ſolus Weſtphaliæ circulus, eô ſolô nomine, contumaciæ & ſuperſtitionis notam incurrat. Quod inveteratæ conſuetudini, dem alten Herkommen nach/ (*uti eam in literis vocat inſigne Doctus quidem Vir Weſtphaliæ nomine Civitatis N. ad ſæpius laudatum Godelmanum Profeſſorem in Academiâ Roſarum celebrem, datis, & operibus ejus inſertis*) obſtinato animô nimiùm quantum indulgeat, nec ab eâ tanquàm irrationabili dimoveri queat; cum tamen conſuetudini, niſi prius ad rationis ſtateram ſit expenſa, locum dare Judex non debeat, *per l. expreſſ. 39. ff. d. LL. ubi: Quod non ratione introductum, ſed errore primum, deinde conſuetudine obtentum eſt, in aliis ſimilibus non obtinet.* Sed Judices Weſtphaliæ hodienum fœminas, vel voluntariè ad aquam provocantes, vel invitas veneficii criminis ſuſpectas aquæ tribus vicibus imponunt, in impoſitas & ſupernatentes concurrentibus aliis indiciis gravioribus pœnam ordinariam ignis vel extraordinariam relegationis perpetuæ, ſi rea nullis præter ſupernatationem ſit gravata indiciis, ſtatuunt. Quod ex multis Weſtphalicæ nationis Juris ſtudioſis, amicis meis cognovi, qui aliquot vicibus ante tres vel quatuor annos ejusmodi aquæ probationibus, tam in viris quàm fœminis tentatis ipſimet ſpectatores non abſque riſu interfuerunt. Aſt ô triſte & lachrymis potius, quàm cachinnô dignum ſpectaculum! quò Judices diabolicis ſuperſtitionibus, non ſecus ac ipſi magi, dementati fœminis non magis parcunt, quàm lupis, ſed in innocentes juxta ac nocentes crudeliter ſæviunt.

Juridicis Germania hac proba rejicitur, ſed etiam in exteris regionibus.

Sola Weſtphalia ſuperſtitioſè huic probæ adhæreſcit.

Exempla recentiora probæ in Weſtphalia tentata.

Google

Hæc proba non proficiſcitur à virtute divinâ contra Johan. Albrecht.

Neque enim iſtæ probationes proficiſcuntur à virtute divinâ & causâ ſupernaturali i. e. ipsô Deô, quicquid etiam contendat Johan. Albrecht *in Diſp. polit. de formâ Judicior. in Rep. rect. inſtituendâ Theſ. 291. 292. & 293.* habita ſub præſidio Conringii ſuper æthera noti, *ubi acriter hanc probationem defendit.*

Weſtphali ex hac proba non deſumunt indicium.

Ipſi Weſtphaliæ Judices fatentur, ex iſtô ſagas lavandi modô non deſumi indicium, ſed ſaltem ut eò melius ad confeſſionem adigantur Reæ, uti conſtat ex ſuprà allegatis literis in verb. Wiewohl meine Herren des Raths ausgedeutetem baden oder ſchwemmen kein indicium genommen / allein daß die ſchuldigen etwas leichter zur Bekändtnüß bewogen. Quaſi non alia media extorquendi confeſſionem ſupereſſent, ut proinde confugiendum ſit ad oraculum Dæmonis. Fieri enim facilè poſſet, ut diabolus criminis hujus certiſſimè ream ſubmergeret innocentem verò ſublevaret, ut Judices hac ratione ab inquiſitione & condemnatione abſterreret, ac ita in condemnando non ſine enormi peccatô ludificaret. Cujusmodi exemplum ipſimet vidit & recenſet Godelman, *L. 3. c. 6. n. 35. cum*, inquiens, *anno 1588. ex Boruſſiâ in Livoniam proficiſcerer, invitavit me in viâ quidam prædives & opulentus Nobilis in ſuam arcem. Hic cùm veneficam ſequente die, propter enormia delicta, quæ ſuâ magicâ & diabolicâ arte commiſerat, jam ad ignem condemnaſſet. Quæſivi num illam quoque prius in aquam more ſolitô conjeciſſet, ad experiendum utrum rea eſſet, eô negante, monui, ut id tentaret, (volui enim eâ ratione inquirere, num hæc exploratio per aquam frigidam vera eſſet, nec ne.) Sed ecce poſtquam venefica à carnifice in aquam gelidam colligatis artubus fuit projecta, ſtatim ſubmerſa fuit. Is poſteà,* pergens, *ad me ſcripſit, ſe cum ſex veneficis captivis idem tentaſſe, & omnes fuiſſe ſubmerſas, & in fine literarum ſcribit: Jam demum tibi credo, ſignum hoc falſum, diabolicum & furioſum eſſe, & magiſtratum incautum decipere poſſe,* hæc Godelm.

Experimentum Godelm. hujus probæ falſa reperta.

§. IX.

§. IX. Aſt ne tuum B. L. per plures indiciorum ambages in legendo ſtudium fatigem, TORTURAM ipſam jam aggredior; quæ, ut ab initiô moneam, nihil aliud eſt, quàm corporis cruciatus, ad eruendam veritatem repertus *Gilhauſ. Arb. Cr. cap. 6. part. 7. n. 2.* Torturæ gradus vulgò numerantur quinque, qui tamen ad tres de Jure Sax. commodè referri poſſunt. *Primus* gradus torturæ eſt *Territio*, quæ vel eſt *verbalis* ſcil. ut carnifici liceat inquiſito veſtimenta detrahere, denudare, ad ſcalam deducere, & ad torturam inſtrumenta pertinentia oſtendere: Vel *realis*, quando præter minas carnifex leviuſcula tormenta, qualia ſunt forcipes digitorum, die Daumenſtöcke/ adhibet. *Secundus* gradus torturæ eſt, & denotatur per verba Scabinatui Jenenſ. in concipiendis ſententiis ſolemnia: Ziemlicher maſſen oder Weiſe/ quando Carnifici ſcalæ ſubjicere inquiſitum cum violentâ expanſione membrorum licet. Ubi in hoc gradu loco ſcalæ peculiaris modus torquendi ſagas eſt, daß ſie in den Bock geſpannet werden. *Magn. Dn. Bechman. in Com. ad ff. Tit. de quæſt. n. 10. Obſ. pract. 3.* *Tertius* torturæ gradus eſt, quando locô verborum ziemlicher maſſen in ſententiis hæc reperiuntur verba: So mag der Scharffrichter den Inquiſiten nebenſt andern vorgemeldeten Peinligkeiten/ auch mit dem Feuer als angezündeten Schweffel und Pech auch andern gewöhnlichen ſcharffen Mitteln/ angreiffen; Ita tamen ne inquiſitus damnum vitæ ſentiat. *Sic Reſponſum in Scab. Jenenſ. m. Jan. anno 1656. fuiſſe refert Magn. Dn. D. Bechman. dict. loc.*

Tortura definitio.

Tortura gradus.

Primus.

Secundus.

Tertius.

Ex his tribus torturæ gradibus permittitur arbitrio æqui boni ac prudentis Judicis, quem eligere conveniat, juxta conditionem & qualitatem ſuſpicionis perſonæ, plus aut minus, frequenter aut rarò, durius ſeu diutius, prouti vult *Conſt. Carol. V. art. 58.* cui concordat *l. 7. ff. de quæſtion.* ubi Ulpianus *Quæſtionis modum magis eſt Judices arbitrari oportere, itaque quæſtionem habere oportet, ut ſalvus ſit reus vel innocentia*

Judex ex his gradibus pro conditione reum eligat quem velit.

Google

tiæ vel ſupplicio. At licet primus & ſecundus torturæ gradus in aliis criminibus ſit frequentiſſimus, & in foro Saxon. maximè obſervetur; rarius verò tertius adjudicetur: In Atrociſſimis tamen & exceptis criminibus, inter quæ ob ſuam atrocitatem & noſtrum ſagarum crimen rectè connumeratur, ad tertium quoque torturæ gradum judex deſcendere non modo non prohibetur: *B. Dn. Haban. in Obſ. ad Par. Weſenb. ad ff. Tit. de quæſt. n. 2. in fin.* ſed potius per *l. 8. ff. de quæſtion.* jubetur his verbis: *Cùm capitalia & atrociora maleficia non aliter explorari & inveſtigari poſſunt, quàm per reorum quæſtiones: Efficaciſſimas eas eſſe ad requirendam veritatem exiſtimo & habendas cenſeo.* Interim tamen, quamvis in his atrocioribus & exceptis criminibus, acerrima & major quàm in aliis tortura ſit habenda, *Clarus quæſt. 64. n. 32. Farin. quæſt. 38. n. 34. & ſeq. & Alii.* Non tamen omni humanitatis ſepoſitâ ratione Judicem nova & exquiſitiſſima tormenta reas cruciandi excogitare decet; ſed & in his exceptis & atrocioribus delictis in torquendo ipſi ſervandus eſt ſtylus & loci conſuetudo, quàm excedere facilè non debet, prout multoties dixere ſcriptores *Clar. Innocent. Maſcard. Farin. & quos citat Gœbauſ. in dict. proceſſ. Tit. 3. p. m. 160.* Ubi ſimul tormentum inſomniæ à Delrione *L. 5. Sect. 9. p. m. 737.* tanquam tutiſſimum, quoad mulieres honeſtiores approbatum, rejectum volumus, quia reis facile morbos infligit, & inſomnium facile ad inſaniam reos adigit, unde, quid confiteantur, ipſi neſciunt. Multò minus Judex indiſcriminatim Lamiis, ejusdem licet ſint muſæ amulæ, pari rigore torturam decernat, & quaſi eundem calceum omni pedi inducere laboret; ſed eam imponat, & ejus gravitatem vel remittat, vel acuat, prout delicti gravitas, vel levitas, indiciorum qualitas, num ſcil. levia aut urgentia ſint, an plura vel unicum; Item qualitas perſonæ torquendæ, an ſit robuſta, fortis, debilis, delicata, an minor an major, an ſenex an juvenis, an ſana an infirma, an timida an verſuta, & ſimilia,

In hoc crimine etiam ad tertium gradum devenire poteſt Judex.

Judex Solita tormenta excedere non debet.

Tormentum inſomniæ rejicitur.

Tortura cum diſcrimine eſt adhibenda.

milia, efflagitare vid tur. Quæ omnia, ut eò melius Judex expendere queat elegans monitum Farinacii *Quæſt. Cr. 37. n. 145.* ipſis eſt inculcandum, *Quando Judex*, inquientis, *aliquem torquet, debet eſſe præſens torturæ, & benè ſemper videre reum, quomodo ſe habeat, & an deficiat, nec ne, & ſi videt, illum deficientem, debet ſtatim mandare illum deponi, alias ſi hanc non adhibuerit diligentiam, poſitòque reò in torturâ, vel abeat, vel ad alias circumſtantias divertendo, ibidem edat forſan, & bibat, ac quòd pejus eſt, ludat, prout vidi plures judices hæc & ſimilia facere reum relinquendo, vel ſolum, vel manibus cuſtodum, ut plurimum crudelium & indiſcretorum, tortusque ob id deficiens in tormentis moriatur: Non crederem hunc judicem immunem à pœnâ ſaltem extraordinariâ pro modò culpa ex eò, quod non aſſiſtit torturæ, prout aſſiſtere debet.* *Judex adſiſtere torturæ debet.*

§. X. Hæc in genere de torturâ erant præmonenda. De perſonis, quæ in hoc veneficii crimine poſſint torqueri, nunc videamus. Me non monente notum erit, perſonas quasdam (1) ob defectum Judicii & intellectus, (2) ob debilitatem corporis, (3) ob dignitatem, in aliis delictis non exceptis à torturâ exemtas & immunes eſſe. In exceptis autem delictis, quale & noſtrum eſt, delinquentes in paucis admodum caſibus immunitate gaudent. Nam (1) Impuberes, ſi ſunt minores XIV. annis, licet torqueri nequeant, *per l. de minore 10. in pr. ff. de quæſt. & l. 1. §. impuber. 33. ff. ad SCtum Silan.* attamen cùm & in hoc crimine doli capaces ſint *l. 4. §. 26. ff. de doli mal. & met. except. l. 111. de R. J. & aliis tex.* terreri poſſunt, etiam territione reali, appoſitis nim. forcipibus ad conſtringendos pollices, poſſunt denudari, ligari & ad eqvuleum duci, non tamen imponi *Carpz. pr. Cr. P. 3. Q. 118. n. 14.* Si verò ſunt minores XXV. annis, ingreſſi ſaltem XIV. annum torquendi ſunt, ſed mitius, quàm majores, idque ob rationem, quia in criminibus ætatis ſuffragiô minores non juvantur *l. 1. l. 2. C. ſi adverſ. delict. & l. ſi. ex cauſa. 9. §. 2. ff. de minorib.*

Perſona torquenda.

In Crim. veneficii à torturâ quomodo ſunt immunes & quomodo non

1. Impuberes.

2. *Senes.* (2.) Ob debilitatem corporis in hôc crimine non ſunt immunes ſenes, viri & fœminæ, modò non ætate defecti ſint, & maximem virium corporis ac mentis partem propter ſenectutem emiſerint. Quô caſu nihilominus ad inveſtigandam veritatem, ad exemplum impuberum terreri poſſunt, adhibitis quandoque inſtrumentis ad conſtringendos pollices vulgo Daumenſtöcke. Neque tutum eſſet ait *Carpz. dict. loc. n.39.* generaliter affirmare, à tormentis excuſari ſenes, cùm hâc ratione ſæpènumerô verſuti ſenes, præſertim mulieres veneficæ impunitatem aſſequerentur contra *l.51. §. 1. verſ. quod ſi quis ff. ad L. Aquil.* Idem & de cæteris morboſis & debilibus dicendum, qui moderatè torqueri aut terreri poſſunt, modô abſit mortis omne periculum. Semper autem in hoc crimine exceptô à torturâ, imò & territione excipiendæ ſunt fœminæ prægnantes, propter favorem partus, per *expreſſam l.3. ff. de Pœn.* dummodò per obſtetrices & medicos juratos de prægnantià conſtet. Atque tunc differenda tortura, donec pepererint, atqne poſt partum 40. dies præterierint. (3.) Ob dignitatem tandem nullus planè in hoc excepto crimine reſpectus habetur, ſed in illo omnes privilegio ſuo, quo aliàs gaudent, ſpoliantur, atque Generoſi, Nobiles, Doctores, Licentiati, Milites, Clerici, & Senatores indiſtinctim torturæ ſubjici poſſunt, *per l.7. C. de Maleſ. & Math. Carpz. Pr. Cr. P. 3. L.118. n.87.* Quod ſi tamen contingit, quod obiter monendum, ut Doctor ſit torquendus, prius titulus Doctoralis ei adimitur, ab eo, qui gradum contulit ſcil. Decano. Idem etiam de Paſtore dicendum, qui antequàm torquendus vel puniendus venit, exuitur ipſi veſtitus paſtoralis die Hartzkappe in conſiſtoriis. *Magnificus Dn. Præſes in diſcurſu ſuô aureô ſuper Diſſert. Magnifici Dn. D. Strauchii Diſſ. ult. Th. 26. p. m. 452.* Quæcunque autem de Viris diximus, illud etiam procul dubio obtinet in uxoribus eorum, quæ ſeſe in hoc nefando veneficii crimine à torturâ propter dignitatem maritorum liberare

Fœmina prægnantes à torturâ immunes.

Ob dignitatem in hoc crimine à torturâ excuſatur nemo.

Nec fœmina ob dignitatem maritorum.

liberare

berare non poſſunt. Ordinem inter complices perſonas torquendas ſervandum quod concernit, Judex ab eâ perſonâ incipiat, quæ timidior eſſe creditur, vel teneræ ætatis videtur, ex quâ facillimè veritas exſculpi pôteſt *per l. 1. §. 2. ff. de Quæſtion.* Sic ſi mater & filia in hoc crimine concurrant, priori loco filia ad quæſtionem eſt trahenda in conſpectu matris, quia præſumitur mater videns filiam cruciari, ultrò veritatem dictura, *vid. Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 24. n. 13. & aliquot. ſeqq.*

Filia ante matrem eſt torquenda.

§. XI. Tempus quando inſtitui debet tortura, ab arbitrio judicis dependet, qui etiam die feriato cultuique divino deſtinato, quod peculiare eſt in hoc crimine, eam exequi non prohibetur *per l. pen. C. de feriis.* uti communiter in aliis delictis, ita & in hoc Reus vel Rea, quando comedit, non debet torqueri, ſed Judex expectare tenetur per octo, quinque aut ſex horas, quibus digeſtio perficitur, & poſt lapſum harum ſtomachus aliam cœnam requirit, ne ſcil. vertatur torquendô ſtomachus & vomendô patiatur, & ſic non poſſit examinari. Hinc plerumque tempore nocturnô aut matutinô, tum, quod concoctiô jam ab officiô deſiit, tum etiam ne forſan per ejulationem Rearum aliis moleſtia creetur, tortura inſtitui conſuevit. *Carpz. dict. loc.* Modus quoque in torturâ adhibendus eſt, ne per integram noctem Reæ cruciatibus lacerentur, ſed & in atrociſſimis his delictis ultra unius horæ aut paulò amplius ſpacium, in chordâ teneri non debent, uti cautum eſt per Pontif. Pauli III. Bullam LVIII. *Delr. Lib. 5. Sect. I. p. m. 737. & in Appendic. 2. Quæſt. 27. p. m. 886.*

Non tamen ſtatim poſt cœnam.

Tempore nocturnô torquentur.

Quamdiu torqueri debent veneficæ.

§. XII. Judex ante actum torturæ, qui totus ab ejus arbitriô & moderatione dependet, ita tamen, ut ſemper à leviori initium fiat, qui deinde Carnifici inſtrumenta & modum torquendi pro qualitate delicti ac perſonæ præſcribit; *Primò*, diligenter Ream iterum inducat verbis ac rationibus, ſpe dubiâ additâ, quod forte non damnetur ad mortem, ſi ſpontè confiteatur, ne veritatem celet, ſed Deo det gloriam.

Ante torturæ actum Judex

Nam

Digitized by Google

Iterum Ream de veritate interpellet.

Nam ejusmodi admonitiones ſæpe diſponere ſolent Ream ad veritatem eruendam, ut ſponte in terram ſpuentes, quaſi in faciem Diaboli dicant: faciam quod juſtum erit, & conſequenter crimina ſua confiteantur. *Delr. Lib. 5. Sect. 9. Secundò*, cùm ſæpe compertum ſit, Lamias ſortem ſilentii, vel in cute abſconditam habere, quæ artificiô Diaboli ex corde infantis nondum baptizati violenterque necati componi creditur, qui tanta vis ineſt, ut veneficæ iis utentes, omnis ſenſus expertes in torturâ reddantur, planè impaſſibiles fiant, nihilque fateri poſſint, ſed ſæpies in tormentis ridere, aut in utramvis aurem dormire deprehendantur. *Bodin. de Mag. dæmon. Lib. 4. cap. 1. Godelm. L. 3. cap. 10. Delr. dict. loc.* Rectè ſuadent Inquiſitores, in hôc crimine Reis capillos capitis & barbæ, imò & per totum corpus, etiam partibus ſecretioribus; ſi fœminæ ſint à fœminis, ſi viri à viris, abradi debere, non eâ intentione, ut per raſuram robur corporis, & animi fortitudo pereat exemplô Simſonis, quod eſſet magicum & ſuperſtitioſum; ſed eô animô, ut per raſuram maleficium taciturnitatis, foraminibus corporis inſertum & latens, removeatur. Quod etiam fecit Cumanus Inquiſitor, qui anno 1485. unam & quadraginta ſagas incinerari curavit, quæ omnes abraſis pilis, mutatis veſtibus, absque ullâ quæſtione violentâ, confeſſæ fuerunt *Delr. dict. loc.* Quantum quoque proſit iſta raſura, inter alia, exemplô Veneficæ Brugenſis lectu digniſſimô ſed propter prolixitatem nunc à me omittendô, cujus ipſe teſtis oculatus & Judex fuit, confirmat Jodoc. Damhouderius *in Prax. Rer. Cr. cap. 37. num. 21.* Ubi inter radendum reperta fuit pergamena locis mulieribus ſecretioribus inſerta, cui inſcripta fuerunt aliquot peregrina vocabula Dæmonum, crucibus aliquot inter ſe diſtincta. *Tertio* obſervet Judex, cum & ſtygia cohors, Diabolô inſpirante, dicta Scripturæ S. turpiter ad dolores, ut putant, avertendos, non ſine blaſphemia abutantur; quorum quædam inſerere, non ut impietatis providen-

Propter maleficium taciturnitatis.

Lamiarum capilli ſunt abradendi in totô corpore.

40. Sagæ abraſis pilis confeſſæ ſunt.

Propter metum recitationis Script. S. dictorum.

videndi anſam præbeam, religioni mihi non duco. Godelman. *de Mag. & Veneficis L. 3. cap. 10. n. 39.* dicit ſolere Reos reasve pronunciare verba *Pſalm. 44. Eructavit cor meum verbum bonum, veritatem nunquam dicam Regi.* Item *Luc. 4. Jeſus autem tranſiens per medium illorum ibat, nos non comminuetis.* Ex eo exempla recenſet non pauca Reorum, qui horum dictorum ope dolores fugare conati fuerunt. Wierus *de præſtig. dæmon. lib. 5. cap. 12. p. m. 546.* Hipp. de Marſil. *in Pr. Cr.* §. *Nunc videndum n. 25. ſub fin.* auctor eſt, ſolere reos reasve maximè dum ligantur ſubmiſsâ voce verba Paſſionis Dei noſtri Jeſu Chriſti recitare hæc, quæ incipiunt ibi: *Quem quæritis, Jeſum Nazarenum? Si ergo me quæritis, ſinite hos abire:* & ſequentia usque ad verba: *inclinatô capite emiſit ſpiritum.* atque his dictis pronunciatis dormire ſolere veneficas in torturâ, & nihil ſentire. Quidam etiam ne dolores ſentiant ſolent pronunciare hos verſus: (*Dicta Sacr. S. quænam?*)

Imparibus meritis tria pendent corpora ramis,
Diſmas & Geſtas in mediô eſt divina poteſtas:
Diſmas damnatur, Geſtas ad aſtra levatur.

His ſuperſtitionibus ut Judices, licet non neſciant verbis non ineſſe tantam vim, obvient, hanc cautelam tradit idem Hipp. de Marſil. *dict. loc.* ut, ſi ſuſpicio eſt, reas talia verba ſubmiſsâ voce precari, tum ad torturam ligantur, harum verba interrumpant ſubinde interrogandô eas de aliquô. (*Judex ſubinde Reas aliquid interrogare debet.*) *Quartum* eſt, quod ante torturam obſervari meretur: Ut ipſi quoque Judices à ſuperſtitionibus, quantum poſſunt, caveant, neve cum viderint, veneficam propter ſortem ſilentii fruſtra torqueri, ad dicta ſcripturæ itidem confugiant, atque ad eruendam veritatem pronuntient verba hæc: *Dominus labia mea aperiat, & os meum annunciabit veritatem.* Item: *Eructavit cor meum verbum bonum, dicam ego cuncta opera mea Regi.* Item *confundatur nequitia peccatoris, perdas omnes, qui loquuntur* (*Judices contrariis dictis ſcripturæ ad ſortem ſilentii eximendam non utantur.*)

mendacium. Quæ dicta, inter remedia eliciendi veritatem à tortô licita, ſatis ſuperſtitioſè enumerantur à Paul. Ghirlandô *in tract. de Sortileg. q. 4. n. 14.* pari modo mihi ſuſpecta videntur verba illa certa, quæ jactat. Hipp. de Marſiliis *in Pract. Cr.* §. *nunc videndum. n. 22. in fin.* per quæ in aurem rei pronunciata rumpunt omnes incantationes, & verum fateri coguntur, quoniam illa ipſa reticet, & tamen gloriatur, ſe per ea in examinandis reis pluries conſecutum fuiſſe honorem.

Hipp. de Marſil. certa verba ſuſpecta.

In ipsô torturæ actu Rea examinari non debet.

§. XIII. In ipsô torturæ actu, ſed remiſsô, prouti vult *Conſt. Cr. art. 58.* aliàs enim, niſi remittatur tortura, confeſſioni fides non eſt habenda, *Carpz. Pr. Cr. P. 3. quæſt. 124. n. 28.* cardo officii Judicis in eò vertitur, ut Ream interroget & examinet diſtinctè ad articulos inquiſitionales, (*de quibus concipiendis conſuli poſſunt Doctores à me* §. *2. huj. cap. alleg.*) & quidem primùm principales, qui continent delictum ipſum; poſtmodùm, ſi delictum fuerit confeſſum, etiam circumſtantias & qualitates delicti perpetratas quærat ex eà, quod expreſsè vult *Conſt. Cr. Car. V. art. 54. in verb.* Bekennet iemand Zauberey/ ſoll man nach den Urſachen und Umſtänden/ als obſtehet/ fragen/ und das mehr/ womit/ wie und wann die Zauberey beſchehen/ mit was Worten und Wercken. So dann die gefragte Perſon anzeiget/ daß ſie etwas eingegraben/ oder behalten hätte/ daß zu ſolcher Zauberey dienſtlich ſeyn ſolte/ ſoll man darnach ſuchen/ ob man ſolches finden könte. Wäre aber ſolches mit andern Dingen durch Worte und Wercke gethan/ ſoll man dieſelben auch ermeſſen/ ob ſie Zauberey auff ihnen tragen. So ſoll auch zu fragen ſeyn/ von weme ſie ſolche Zauberey gelernet/ und wie ſie daran kommen ſey/ ob ſie auch ſolche Zauberey gegen mehr Perſonen gebrauchet/ und gegen wen/ was Schadens auch damit geſchehen ſey. Non ſufficit autem de circumſtantiis interrogare veneficam, ſed inquirere diligenter debet Judex, utrum vera ſint, quæ in torturâ dixit, exempl. gr. Si venefica fatetur, quod homines & jumenta ſua magicà arte interfecerit, Judex diligenter inquirere, & eò loci, ubi delictum commiſſum

de circumſtantiis omnibus.

Inquirere debet judex, an vera ſint circumſtantiæ.

miſſum mittere debet, utrum verum ſit. Cum vel unica circumſtantia Ream privet vitâ, aut mortis pœnâ liberet *per dict. Conſt. Cr. art. 54.* Quod ſi verò falſa deprehendatur in circumſtantiis crimini adjectis, rurſus poteſt torqueri, cùm ex mendaciô & falſô denuò ſuſpecta reddatur *l. unius 18. §. teſtes 3. ff. de Quæſtion. Conſt. Crim. art. 55.* ibi ſolche Unwarheit ſoll man dem Gefangenen fürhalten/ihn mit ernſtlichen Worten darum ſtraffen/ und mag ihn alsdann mit peinlicher Frage auch zum andern mahl angreiffen/ damit er die angezeigten Umſtände recht und mit der Warheit anzeige. Atque hæc omnia, quæ Rea in torturâ remiſſâ confitetur, cum qualitate & quantitate tormentorum adhibitorum, Notarius vel ejus locô Actuarius Judicii conſignare, & cum omnibus circumſtantiis propriisque verbis, **wie ſie ihr aus dem Munde fallen/** regiſtrare debet. Idque propterea, ût aut ream confeſſam, poſt quietem per unum diem & noctem conceſſam, rurſus extra torturam confeſſionem in loco Judicii ratificantem tutò condemnare, aut diffeſſam & ex juſtâ causâ revocantem confeſſionem abſolvere queat. *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 124. n. 65.* — *Confeſſio regiſtrari debet.*

§. XIV. Quod ſi Venefica confeſſionem in hâc primâ tortura factam revocet, ſeu id, quod ſemel confeſſa eſt, poſteà rurſus negaverit, repeti poteſt tortura per generaliter loquentes *L. 16. & 18. §. ff. de Quæſtion.* Fieri autem repetitio duobus aut ad ſummum tribus diebus torturæ interjectis, quo terror & dolor præcedens reſideat, & novus metus formidabilior efficiatur, ex variis cauſis in hoc maximè Veneficii crimine ſolet. *Prima* cauſa, cur ea, quæ jam torta iterum torturæ ſit, ſubjicienda eſt, quando nova urgentia diverſa, & prioribus evidentiora contra ream poſt torturam emergunt indicia. *Secunda* cauſa eſt, quando priores torturæ aut inſufficientes, aut incompletæ fuerunt, nec debita inſtrumenta in eâ torquendâ ſunt applicata, vel propter morbum ſupervenientem, vel quod viderit Judex, quod propter induratio- nem

Repetitio torturæ quando fieri debet.

Cauſa cur repetenda tortura.

Prima cauſa, ſunt Nova indicia.

Secunda, Inſufficientia tormentorum.

nem aut ſortem ſilentii parum vel nihil ſit profeſſurus. Quô caſu à præſentis actu torturæ ceſſare, (ad acta tamen notando, quod animô torturam repetendi jam deſiſtat) ac interjectis aliquot diebus illum continuare poteſt. Nam docet *Delrio Lib. 3. in Append. 2. quæſt. 29. in f.* indurationem iſtam, ſive naturalis ſit, ſeu arte dæmonis *ut ſupra indicavi* procurata, exindeque natam taciturnitatem eſſe temporalem & non perpetuam; quia mutatur ex cauſis naturalibus, tam extrinſecis quam intrinſecis, ut homo modò velit tacere, modò nolit, modò facilius poſſit, modò difficilius ſe contineat. Dæmonem quoque non ſemper ſtrigibus adſiſtere, ſed aliquando deſerere, vel ſponte ſuâ, vel Dei juſſu. Inde etiam fieri, ut Judex meritò ſperet eam, quæ tunc indurata tacet, aliô tempore cuncta prolaturam. *Hæc Delr.* Et poteſt Judex hôc caſu repetere torturam etiam nullis aliis indiciis ſupervenientibus. *Menoch. Arb. Jud. L. caſ. 273. n. 4. Tertia* cauſa repetitionis torturæ anteà planè peractæ eſt, quando Rea complices, ſocias & participes veneficii, abſque quibus hoc crimen rarò aut nunquam committitur, ut ſupra dixi, nominare atque indicare recuſat. Atque hæc cauſa, complices nempe reſciſcendi, tanti ponderis eſt, ut Reus vel Rea jam confeſſa & convicta, vel ſemel ſufficienter torta; (licet alias confesſi & convicti torturæ non ſubjici ſoleant, cùm metus ſit, ne jam confeſſa crimina in torturâ negandô purgent, prouti fert naturâ torturæ, teſte Hipp. de Marſil. *in Prax. Cr.* §. *nunc videndum. n. 26.* & ita fiſcô Jus ſuum intervertatur;) adhuc torturæ ſubjugari queat, citra præjudicium fiſci, modo Judex ab initio proteſtetur, ſe non eô fine intendere Reã torquere, ut eam interroget ſuper principali delicto, ac ſuper iis, de quibus Rea eſt confeſſa & convicta, & ſic ſine præjudicio confeſſatorum & probatorum; ſed tantùm ut veritatem reſciſcat, vel de aliis & ſæparatis criminibus vel de ſociis & complicibus aut receptatoribus. Hâc enim proteſtatione adhibitâ, licet vel centies.

Maleficium taciturnitatis eſt temporale non perpetuum.

Tertia cauſa eſt ut complices veneficii detegantur.

Judex proteſtari debet de principali delictô non interrogando.

ties principale delictum, pro quo erat convictus, per torturam negando elidat, reum tamen reamve convictam punitioni ordinariæ neutiquam eximit. Atque hæc eſt communis Curiarum & Judiciorum praxis, quam laudant, *Gœbauſ. in proceſſ. contra Sag. Tit. 4. lit. L. & in Not. lit. F. Delr. Lib. 5. Sect. 9. Quartam* repetitionis torturæ cauſam præbet, quando Rea confeſſionem in primâ quæſtione & torturâ editam, ad banchum Juris (quod ajunt) ratificare recuſat, ſed & planè negat, revocat, crimenque totum inficiatur, dicens, ſe dolore tormentorum ad falſa proferenda fuiſſe adactam, nec tamen probabiliter falſitatem confeſſionis probans; *quod exigit. Conſt. Cr. art. 57.* Tunc novis non ſupervenientibus indiciis, poteſt de novo torturæ ſubdi, ut in confeſſione perſeveret, cùm ex hâc ipſâ varietate & inconſtantiâ indicium ad torturam locuples ſuboriatur. Aliàs enim, *uti reddit rationem elegantem* Hipp. de Marſil. *in Pr. Cr.* §. *quoniam n. 4. in med.* niſi Reus, nolens ratificare ſuam confeſſionem, poſſet ad id cogi mediô torturæ, rarò vel nunquam Rei punirentur, quia fatui eſſent, ſi ratificarent, poſtquàm ſcirent, non ratificandô ſalvos fieri, & ſic furca ſtaret in viduitate & delicta manerent impunita. Atque una ex his quatuor enumeratis cauſis, ſi contra Ream militat, ante omnia Judex æſtimet, & videat an reiterata tormenta ſuſtinere valeat *l. 18.* §. *1. ff. de quæſtion.* & ſi deprehenderit non ſatis robuſtam ream, ut corpus in tormentis perdurare poſſit, quia perſona adeò debilis ſit, ut vel enormiter lædi, vel non in tormentis poſſit, à repetitione, etiamſi nova indicia emerſerint, abſtineat, & locô torturæ atrocis, poteſt ream vel leniter torqueri, vel ſaltim terreri jubere. Secundâ igitur vice torta ſaga, ſi in negatione perſtiterit nec indicia nova, ob quæ denuò decerni poſ-

Quarta eſt confeſſionis factæ in judicii locô negatio.

Repetitionis torturæ utilitas.

In repetitione ad corpus torquendæ maximè reſpiciendum.

Saga ſecunda vice torta abſque aliis indi-

Sed propter ſcandalum relegatur.

nihilominus in reſiduô manentibus, relegatio propter ſcandalum vitandum Reæ dictatur. *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 125. n. 78.* Ubi Rsô Scabb. Lipſ. hanc firmat ſententiam hiſce formalibus: So hat wegen der dritten Tortur/weil die vorigen indicia in der anderweit ausgeſtandenen ſcharffen Fragen purgiret worden ſeyn/nichts beſtändiges erkant werden mögen. Sie wird aber wohl geſtalten Sachen nach/ über die zum andern mahl erlittene Tortur / weil gleichwohl vermuthlich/ daß es der Vettel vom Teuffel muß angethan ſeyn worden/ daß durch die Marter und Pein von Jhr nunmehr zum andernmahl nichts hat bracht werden können/und damit man Jhr aus dieſen Landen loß werde/und die Leute zu Gillenberg für ſie weiter ſich nichts zu befahren/ des Landes ewig billich verwieſen/ V. R. W.

In atrociſſimis delictis tertia tortura decernitur per Conſt. Elect. Sax. 9.

§. XV. Quod ſi verò contra Sagam, quæ ſecundâ vice torta & ad banchum Juris ducta confeſſionem factam negavit aut revocavit, urgentiſſima & nova indicia pugnent, tunc tertiâ vice ad torturam pertrahi poteſt, quoniam ſagarum crimen inter atrociſſima delicta refertur, in quibus tertiâ vice torturam repetendi, non verò ultrà, facultatem conceſſit Illuſtriſſ. Elector Saxon. D. Auguſtus *in Conſt. 9.* cujus ipſiſſima verba habet *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 125. n. 34. 35. 36. 37.* In hâc tertiâ torturâ, Saga, ſi ſicut in prima iterum crimen confitetur, & poſt torturam confeſſionem legitimô modô ratificat, omninò ſententia eſt executioni mandanda. Si verò ſaga ſe nullatenus tormentis vinci patiatur (*ſicut ſunt, qui, licet non ore proferant, cum illô inſigni nebulone Sartore fure, apud Marſil., qui in torturâ fatebatur crimina, ſed poſt eam interrogatus cuncta negabat, ſentiunt; melius eſſe millies torqueri in brachiis quam ſemel in gulâ, quia multos reperiri licet Chirurgos, qui norunt ſua in loca reponere & captare oſſa brachiorum, nec unum, qui norit reaptare gulam:* ſed aut ſecundâ vel tertiâ vice ſufficienter torta in negatione conſtanter perſeveret, aut in tertiâ torturâ iterum confitetur, ſicut in prioribus fecit, ſed poſt eam rurſus neget, nô poteſt quartâ vice torqueri, ſed & penitus abſolvenda, quia cuncta indicia priora purgavit,

Tertiâ vice torta nihil ſi confitetur ſaga, abſolvenda eſt.

ſatius-

Digitized by Google

ſatiusque eſt nocentem abſolvi, quàm innocentem damnari *l. abſentem 5. in pr. ff. de Pœn.* quin & torturæ ſæpius repetitæ non minor cruciatus eſt reipsâ, quàm cujuslibet pœnæ capitalis *Weſenb. in Par. Tit. de Quæſtion. n. 12. in fin.* Caſus tamen ſunt, quibus non planè abſolvitur Rea, ſed extraordinariâ, puta relegationis, pœnâ coercetur: Si nimirum magis præſumtionibus gravata eſt, aut poſt tertiam torturam indicia ſuperveniant nova, *Carpz. dict. loc. n. 73.* aut ſilentium non ſit naturale, ſed ſaga diaboli ope indurata fuerit, uti apparet *ex proxim. alleg. Lipſ. Reſp.*

Caſus ſunt, quib. non planè abſolvitur ſed relegatur.

§. XVI. Non rarò contingit, quod Lamiæ in torturâ confeſſionem factam extra locum torturæ rurſus interrogatæ eam quidem confirment & ratificent, ſed in ipsâ demum ſententiæ capitalis executione, aut vor offentlichem gehegten peinlichen Halßgerichte/ ad dolosè differendam diem impediendumque executionis proceſſum, confeſſiones revocent, inficientur, & planè negent. His fraudibus ut occurrant Judices, præſertim ſi metus revocationis in Reâ ſit, eam ſtatim poſt ſecundam vel tertiam torturam, in quâ crimen confeſſa fuit, exactô biduô vel triduô extra locum torturæ ductam præſentibus Scabinis, teſtibus & Notariô, iterum ſuper confesſione factâ, interroget, quam ſi ratificat, redigitur Reæ confesſio à Notariô in formam inſtrumenti publici, quod tantum operatur, ut Rea poſteà in executione confesſionem criminis revocare nequeat, aut ſi de factô revocet, iſtâ revocatione non attentâ ſententia executioni mandetur, & ad ſupplicium Rea ducatur. Atque ſecundum hanc ſententiam non ſolùm pronunciare ſolent Scabini Lipſ. quod teſtatur *Carpz. Pr. Crim. P. 3. Q. 162. n. 67. & ſeq.* ſed & Noſtri Jenenſes JCti, quod teſtatur Magnificus Dn. Præſes ad Carpzovii citatum locum (uſus enim ſum Ejus exemplari, cum aliis libris humaniſſimè mihi ex ſuâ refertâ neminique clauſâ bibliothecâ communicatis) in margine notando: Illos aliquoties Lipſienſes in hac ſententiâ eſſe ſecutos.

Cùm Lamiæ ſæpe in executionis die revocent confeſſiones.

Judex ſuper confeſſionibus inſtrumentum à Notariò confici curet. Effectus inſtrumenti.

CAP.

CAPUT IX.
ſiſtens
Pœnas Lamiarum Promeritas.

§. I.

Condemnatio eſt epilogus proceſſus Criminal.

IN Lamiam convictam & confeſſam, ſive confeſſio motu ſpontaneô, ſeu motu tormentorum ſit facta, nullæ aliæ Judicis ſunt partes, niſi ut condemnet, *l. qui ſent. 16. C. de Pœn. l. ult. C. de Cuſtod. Reor.* Condemnatio autem conſiſtit in pœnarum inflictione, quæ epilogus eſt & extremus actus Proceſſus Criminalis. *Jod. Dambouder. in Prax. Cr. cap. 152. in pr.* Nam ſupra *cap. 1. in quæſtione præjudiciali* ſatis, ni fallor, contra quosdam lamiarum Patronos me obtinuiſſe ſpero, lamias non commiſeratione, ſed pœnis etiam duriſſimis dignas eſſe. Quali autem præcipuè pœnâ expianda ſint lamiarum crimina, prout ea *ſupr. cap. 3. per tot.* à me delineata ſunt, operæ pretium erit, ut paulò inquiramus. Atque ut rem ab ovô, quòd ajunt, incipiamus, varias variarum Jurium pœnas evolventes ex iis maximè uſitatas adhuc hodie in Europâ, noſtro inſtituto applicabimus.

Quid in hoc cap. tractemus

Pœna Sagarum de Jure Divinô eſt Lapidatio.

§. II. Jure *divinò* nulla determinata in lamias eſt conſtituta pœna, ſed in genere capitalis in eas lata eſt ſententia hæc: Præſtigiatricem ne ſinas vivere. *Exod. 22. v. 18.* Niſi velis hùc trahere, uti etiam à Magnis Theologis hùc refertur, præceptum divinum *Levit. 20. v. 27.* ubi Deus præcepit, lapidibus obrui, pœnâ omnium crudeliſſimâ, viros ac mulieres, in quibus eſt ſpiritus pythonicus vel divinationis.

De Jure Canon. eſt,

vel privatio ordinis

§. III. De Jure humanô *Canonicô* tolerabilis certè pœna huic grandi crimini imponitur. Nam ſi quis non bonô zelô, ſed dolô malô & impiè confecit ſortilegia, tunc ſi Clericus eſt, efficitur infamis, deponitur ab ordine ſacrô, omnibus beneficiis privatur, & intruditur in monaſterium ad perpetuam pœnitentiam agendam *c. ſi quis Epiſcopus. 5. c. 26. queſt. 5. ibique Gl.*

Gl. Paul. Ghirl. de Sortil. Q. 11. n. 3. Si verò Laicus eſt, pro primâ vice excommunicatur, & ab Eccleſiâ removetur *c. 26. q. 5. c. ſi quis Epiſcopus. 5. c. aliquanti 6. ſub fin. Ghir. dict. loc. n. 10.* *vel excommunicatio.*
Si verò ſemel monitus adhuc in eôdem propoſito perſeverando iterum commiſit idem delictum, tunc ſi eſt vilis perſona aut ſervus, debet publicè fuſtibus cædi, aut mitrâ vel aliis modis tanquàm infamis dehoneſtari. *vel fuſtigatio* *vel relegatio.* Si verò dignior eſt perſona, vel relegari, vel perpetuo carceri mancipari debet. *c. contra idolor. 10. c. 26. quæſt. 5. Ghirl. dict. loc. n. 3. & 10.* *vel carcer perpetuus.*

§. IV. Jus humanum *Civile* paulò propius ad ſcopum collimat, quamvis non feriat, & veneficia gravius punit, quia jura ipſa multùm abhorrent artem maleficam exercentes tanquam humani generis inimicos, *l. 7. C. de Malef. & Math.* non generalem ſolùm capitalem pœnam in eos ſtatuendo §. *Item L. Corn. de Sicar. 5. J. de P. Jud.* ſed & ſpeciales iis irrogando. *De Jure Civili veneficia exercentes,* Nam (1.) Veneficia, quæ *l. ex Senatus conſulto 13. ff. ad L. Corn. de Sicar. & Venef.* mala ſacrificia appellitat, exercentes viliores & humiliores capite puniebantur, aut beſtiis ſubjiciebantur, *per l. nullus aruſpex 3. §. 5. ſub. fin.* aut etiam in crucem agebantur, ut habet ex Pauli *5. ſentent. 23. §. 9.* Gothofredus in not. ad *dict. l. 13. ff. ad L. Corn. de Sic. lit. P.* *vel beſtiis objiciebantur, vel cruciafigebantur.* (2.) Magus, vel magicis carminibus adſuetus, qui maleficus vulgò dici ſolet, ſit eqvuleo deditus, ungulisque ſulcantibus latera perferat pœnas propriô dignas facinore, uti verba finalia ſunt *l. etſi except. 7. C. de Malef. & Math.* *vel eqvuleo torquebantur,* (3.) Magicis utentes artibus feralis peſtis abſumere debet *per l. multi 6. in fin. C. de Malef. & Math.* *vel per feralem peſtem abſumebantur.* Ubi per feralem peſtem, nonnulli Interpretum dicunt, Imper. Conſtantinum in hàc leg. exaudiendum eſſe de feris beſtiis, quaſi malefici & præſtigiatores feris beſtiis ſint objiciendi. Sed nos ſtatuimus cum Dionyſ. Gothofredô *in not. ad dict. l. 6.*

crarentur: Ut quemadmodum in ferialibus pecudes abſumebantur & ipſa cadavera; ita manibus conſecrarentur, quos in carnibus ſuis invocaſſent. Hinc legitur apud Claſſicos Authores *ferale officium*, *ferales reliquiæ*, *feralis veſtis*, *ignis feralis*, *lorus feralis*, *turba feralis*. Nec eſt, quod quis de iſta dubitet interpretatione, ſiquidem (4.) *l. nullus aruſpex. 3. in mod. C. hoc Tit.* diſponit, quod Venefici, Sagæ, Magi, qui ſub Aruſpicibus comprehenduntur, cum conſiſcatione bonorum *concremandi* ſint. Et inſuper vivicomburii pœna aliàs in LL. Rom. non adeò infrequens, ut videre eſt *ex un. C. de Nil. aggerib. non rump. l. 28. §. 12. ff. de Pæn. l. 9. C. ubi cauſæ fiſcal. l. un. C. de mulierib. quæ ſe propr. ſervis junxer. l. un. in f. C. de Rapt. l. 1. C. falſ. monet.* & aliis.

vel concremabantur per l. 3. C. hoc Tit.

Ad exemplum l. 3. C. d. M. & M. hodie in Europâ comburuntur Sagæ.

§. V. Ad hujus legis 3. *C. de Maleſ. & Math.* de vivicomburiô maleficorum conceptæ exemplum hodie generali Europæ conſuetudine, *de quâ teſtatur Delr. L. 5. Sect. 15. §. quoad ignis pœnam p. m. 784.* abrogatis Jure divino Canonico aliisque Jur. Civil. conſtitutis pœnis, maleficas & ſortilegas artes à dæmone edoctæ ſagæ, lamiæ & aliæ incantatrices, quæ pactô expreſsô tacitôve diabolo ſeſe devoverunt, vivæ exuruntur. *Juſt. Meier. in Coll. Argent. T. ff. ad L. ff. Cornel. de Sicar. & Veneſ. §. 23. n. 8.* Idque potiſſimùm propter ſanctionem Criminal. Car. V. *art. 109.* ubi: So iemand den Leuten durch Zauberey Schaden oder Nachtheil zufüget/ ſoll man ihm ſtraffen vom Leben zum Tode/ und man ſoll ſolche Straffe mit dem Feuer thun. Wo aber iemand Zauberey gebraucht/ und damit niemand Schaden gethan hätte/ ſoll ſonſt geſtrafft werden/ nach Gelegenheit der Sache/ darinnen die Urtheiler Raths gebrauchen ſollen/ wie von Rath zu ſuchen hernach geſchrieben ſtehet. Ubi verba finalia, nach Gelegenheit der Sachen/ mihi non videntur otioſa, ſed eum ſuſtinere ſenſum, ut Judex pro qualitate cauſæ pœnam irrogare poſſit. Et verò potiſſima qualitas ac circumſtantia criminis lamiarum eſt, in quam inquirere Judex poſthabitis omnibus tenetur: An veneficæ pactum cum diabolô vel expreſſum vel tacitum inierint, Deum

De Jure Canonico, eadem ignis pœna obtinet.

Intellectꝰ verborum: nach Gelegenheit der Sachen.

abjurarint, ſe diabolo manciparint, & cum impurô ſpiritu ſodomiam exercuerint; Planè non eſt ambigendum, quin D. Carolus V. ad has quoque circumſtantias reſpexerit, atque eo caſu, quo nim. nullum damnum maleficio datum fuerit, pro quantitate & qualitate facti pœnam irrogari juſſerit. Ex quo haut obſcurè colligitur: cùm in hoc crimine reſpectu harum circumſtantiarum tanta delicti quantitas plures, quarum ſingulæ in capitale delictum abeunt, appareant, etiam ex mente ipſius Imperatoris ultimum, ignis nimirum ſupplicium, non minùs, quàm ſi damnum aliquod datum fuiſſet irrogari. *Georg. Schulz. in Synopſ. Inſt. Tit. de Publ. Judic. lit. S. p. m. 709. Petr. Theodor. in Coll. Cr. Diſp. 7. th. 6. lit. C. in med.*

Carol. V. omninò reſpiciens ad pactum pœnam ignis dictavit.

§. VI. Hujus criminis circumſtantiarum pondera recta reputantes via Juris Sax. Conditores, quosvis incantatores, magos, veneficos veneficasque, etiamſi nemini damnum dederint, in craticula igneis flammis concremari ſanxerunt. *per text.* Land-Recht *Lib. 2. art. 13. ib.* Welcher Chriſten Mann oder Weib ungläubig iſt/oder mit Zauberey umbgehet / oder mit Vergifftung/und der überwunden wird/die ſoll man auf einer Horden brennen. Quem textum Interpretes Juris Sax. *Conſtit. Sax. tom. 2. Part. 4. qu. 7. n. 2. & ſeqq.* ita accipiunt, ut, ſi Magi pactum cum diabolô expreſſum vel tacitum inierint, Deum abjuraverint, venerem cum diabolô exercuerint, tunc indiſtinctè, ſive nocuerint & damna intulerint, ſive non, igne concremari debeant. Quorum ſententiam eſt amplexus D. Auguſtus Elector Saxon. ſummi olim juris ſui Sax. defenſor ac protector, ne forſan controverſia amplius de hac interpretatione moveretur, in Novellis ſuis *part. 4. Conſt. 2.* ſaluberrimè ſanxit: Daß/ſo iemand in Vergeſſung ſeines Chriſtlichen Glaubens/ mit dem Teuffel Verbündnis auffrichtet/umgehet oder zu ſchaffen hat/ dieſelbige Perſon/ob ſie gleich mit Zauberey niemandes Schaden zugefüget/ mit dem Feuer vom Leben zum Tode gericht und geſtrafft werden ſoll. Quod ſi autem pactum expreſſum cum diabolô non interceſſerit, damnum tamen ſive magnum ſive exiguum datum fuerit mitior pœna, gladii *punitur.*

Jure Sax. Saga propter pactum cum diab. eſt concremanda.

Abſque pactô expreſſô Lamia, ſi damnū dederit, gladiô

gladii puta, veneficis imponitur in verb. *ejusdem Conſt.* Da aber auſſerhalb ſolcher Verbündniſſen iemandes mit Zauberey Schaden thut/ derſelbe ſey groß oder klein/ ſo ſoll der Zauberer/ Mann/ oder Weibes Perſon/ mit dem Schwerdt geſtraffet werden.

Lamiæ propter ſolum pactum absque nocumentô datô concremãtur.

§. VII. Viſis variorum Jurium pœnis, ratio ordinis nunc poſtulat, ut eas, quas uſum Germaniæ adhuc hodie tenere diximus Lamiis noſtris ex operibus ſupra *cap. 3.* per aliquot quæſtiones deſcriptis, applicemus. De Pactô igitur primo loco videndum erit, ac dicimus Lamias ſolius pacti expreſſi nomine, cum diabolô initi, quamvis nemini nocuerint, ignis ſupplicio afficiendas eſſe, juxta *proximè allegat. Novel. Elect. & alios DD. Delr. disquiſ. Mag. L. 5. ſect. 16. p. m. 775. Bodin. de Mag. Dæmon. Lib. 4. cap. 5. Carpz. Pr. Cr. P. 1. Q. 49. n. 13. & ſeqq. Berlicb. Part. 4. Concl. 5. n. 36. 37. 38. & 47.* Et quamvis hæc ignis pœna nimis rigida, & æquo durior tam imbecilli ſexui eſſe videatur Godelmanno *Lib. 3. c. 11. n. 32. & 33.* Johan. Franc. de Ponzinibus *in tr. de Lamiis n. 45. & ſeqq.* Fichardo. *Conſ. 124. quæſt. 3. vol. 2.* Ludovicô Gilhauſ. *in Arb. Cr. cap. 3. Tit. 17.* Harprechto *ad Tit. J. de Publ. Jud. n. 306. & mult. ſeqq.* Beſoldo *vol. 2. con. 82. p. m. 337. & aliis quos citant*, ut propterea in mitiorem partem, de Lamiis, quæ fatentur, ſeſe cum Diabolô fœdus iniiſſe, fuſtigandis, relegandis aut aliâ pœna pecuniariâ mulctandis, inclinent: Iſta tamen pœna non poteſt non juſtiſſima ac delicto ſatis proportionata dici, ſi pacti hujus immanitatem ad veri judicii lancem pendamus. Quid enim abominabilius, quid flagitioſius, quid magis blaſphemum & deteſtandum in Creatorem & Salvatorem committi poteſt, quàm ab eô divortium facere, ipſius clientelam & clementiam ejurare,

Pœna ignis in fœminis non eſt nimis rigida & æquô durior.

Deteſtatio pacti cum diabolo.

leſtis ac terreſtris exercitus ſe declarare? Sanè cùm lex divina iſtos ſceleratisſimos homines morte è populo ſuo extirpatos velit, cur nos, hâc delictorum frequentia dubitemus Dei voluntatem eâ ſupplicii ſeveritate exequi, quam ſumma ſceleris immanitas repoſcit: Et cæteris hominibus, ne præcipiti lapſu ſpe aut oſtentatione luxuriarum, in dæmonis tendiculas ruant, incuſsâ formidine ſupplicii exemplum ſtatuere. Intuitu igitur tam variorum peccatorum enormisſimorum ex hoc pactô propullulantium juſtitiæ neutiquam repugnat, nec ab humanitate alienum eſt, incinerari ejusmodi mundi *καθάρματα* quò iram Dei, Lamiarum impietate offenſi, ultionemque nobis ſuperventuram amoliamur. Quod certe non fieret, ſi extraordinariâ pœnâ relegationis aut fuſtigationis coercerentur. Quin ejusmodi mitiori pœna, dæmone inſtigatore, ad crudeliora ſcelera in perniciem generis humani magis magisque incitarentur.

Juſtitiæ non repugnat cremari ſagas.

§. IX. Eadem ignis pœna manet lamias, præter pactum, quod cum Diabolô habent, ſi nocuerint, ſive pluvias, grandines, fulgura excitando, *de quib. ſuper. cap. 3. Quæſt. 4.* per expreſſam Sanctionem Carol. V. art. 109. *præcedenti* §. 5. *allegatam.* Si verò ſe diabolo non dediderunt & manciparunt, jumentis tamen nocuerint magicis artibus, ac damnum intulerint, tunc non pœna ignis, ſed fuſtigatione cum perpetuâ relegatione puniri debent, modò damnum jumentis datum non ſit tanti valoris, ut furto æquiparetur, tunc enim pœnâ furum tenentur & capite puniuntur Lamiæ. *Berlich. P. 4. Concl. 5. n. 34* Hominibus autem ſi Lamiæ, pacto cum Diabolô non implicatæ, artibus magicis damnum ſive magnum ſive modicum dent, non igne, ſed gladiô ſunt puniendæ. Quæ pœna gladii ad illos illasve extenditur, qui ligulas, *de quib. ſupr. cap. 3.*

Præter pactum, ſi nocuerint ſagæ, etiam ſunt cremandæ.

Absque pacto ſi dederint, fuſtigantur aut gladio puniuntur.

Hominibus nocentes gladii pœna afficiuntur.

Pœna noda-

matrimonii *Bodin. de Mag. Dæmon. L. 4. c. 5. in med. p. m. 396. ubi ſex elegantes hujus rei rationes reddit.* Huc referri poteſt, ſi ſaga abſque fœdere cum Diabolô incatamentis ad alterius amorem capeſſendum utitur, licet à nonnullis, quaſi tales non incidant in pœnas ſortilegorum, excuſentur, tàm in forô Saxon. quàm aliis in locis, gladiô puniuntur: Tum *per tex. l. eorum ſcientia 4. poſt pr. C. de Malef. & Math.* ubi quidem gladii pœna expreſſa non reperitur; dubitandum tamen minimè eſt, quin eàdem ſit afficienda ſaga pœnâ, quâ illi, qui contra ſalutem hominum aliquid moliri, aut pudicos animos ad libidinem deflexiſſe deteguntur, qui capite plectuntur *per §. Item. lex Cornel. de ſicariis 5. J. de P. J.* Tum etiam, quia plus quàm manifeſtum eſt, eorum, qui pharmaca amoris hauriunt, corpus mirè affici, animumque ad inſaniam ſæpe adigi. Tum quia in ejusmodi incantationibus amatoriis ut plurimùm ſacræ hoſtiæ adhibentur, dæmones invocantur, & alia remedia ſuperſtitioſa fidei Chriſtianæ repugnantia uſurpantur. *Ghirl. de ſortil. Quæſt. 3. n. 16. & 17. & Q. 11. n. 7.* Ad incantationem amoris referunt DD. ſi quæ Juvenem è longinquis terris in caprô advehi curat, da eine den Jungen-Geſellen auf dem Bocke holen läſſet/ quô caſu, ſi nocitum fuerit, adoleſcendi, gladiô, ſi ei nullum damnum illatum fuerit, fuſtigatione punitur. *Magnif. Dn. D. Bechm. in Comment. ſuo ad ff. Tit. ad L. Corn. de ſicar. & venef. Obſ. pract. 20.*

Pœna dantis maleficium amoris eſt gladius.

Incommoda ex amatoriis incantamentis.

Pœna earum die die Jungen Geſellen auf den Bocke holen laſſen.

§ IX. Superiori *cap. 3. qu. 4. §. 10.* dixi incantationes ad bonum finem directas Jure Civili tolerari: Jure Canonicô verò minimè. Si quis ergo deprehenditur uti ejusmodi artibus, ſive ad morbos curandos, tempeſtates avertendas, ſive ad quodcunque velit, non quidem ordinariâ, ſed extraordinariâ ſaltem, puta carcere, vel aliâ pœnâ coercetur. Petr. Heigius cuidam mulieri pluvias ac tempeſtas in bonum finem avertenti pœnam extraordinariam impoſitam fuiſſe, teſtatur *quæſt. 39. n. 74.* Dicit tamen Petr. Theodoricus *in Coll. Crim. Diſp. 7.*

Incantationibus ad bonum finem utentes extraordinariâ pœna afficiuntur.

th. 6. lit. G. in fin. pro ſalute hominum incantationibus utentes nullam corporis pœnam ſuſtinere debere, pronunciaſſe Scabinos Lipſienſes, ejusmodi ſaltem hominibus, præcedente ſeveriſſimâ hujus abuſus damnatione, & taxatione per Miniſtros Eccleſiæ factâ, pœnitentiam imponentes, *Colər. deciſ. 180. n. 10.* Quod ſi verò utens magicis artibus ad curandum alterum clarâ voce diabolum invocaverit, aut ſubmiſſa voce in terram proſtratus magiſtrum parvum (ut vocant) oravit, tunc in eum intrepidè pœnam capitalem, nempe ignis decerni poſſe, demonſtrat Bodinus *de Mag. dæmon. L. 4. c. 5. in med. p. m. 394.*

§. X. In ſuperioribus *cap. 3. Quæſt. 5.* de conventibus diabolicis pluribus egi, & demonſtravi, ſagas ſæpius à diabolô in Montem Bructerorum deferri. Et tunc, etiamſi prorſus nemini nocuerint, modò de iſtorum viſitatione certò conſtet, atque Lamia pactô cum diabolo initô ad eos inviſendos ſit adſtricta, ignis ſupplicium effugere minime poſſunt *Carpz. Pr. Cr. P. 1. Q. 49. n. 23. Petr. Theordor. in Coll. Cr. dict. Diſp. 7. th. 6. lit. C.* ubi à Jenenſib. ſecundum hanc ſententiam reſponſum fuiſſe refert, cujus formalia hæc ſunt: daß ſie/ weil ſie mit dem Teuffel Verlöbniß angerichtet/ umgangen und zuſchaffen gehabt/ auch alle Wallpers-Tage die Täntze beſuchet/ mit Feuer vom Leben zum Tode zu richten. Dixi, ſi pacto ſit adſtricta lamia, absq; hoc enim pacto ejusmodi conventus viſitantem fœminã fortè ſeductam, aut curioſitate, bonô tamen Zelô motam, ſicut ſæpiùs factum ſuprà indicavi *ex Ghirlando & aliis*, à pœnâ prorſus immunem judico.

Pœna conventus diabolici viſitantium eſt ignis.

Abſque pacto viſitans conventus non punitur.

§. XI. Lamias concubitum cum dæmonibus celebrare demonſtratum dedi in prioribus *dict. cap. 3. Quæſt. 6. per tot.* Hoc loco venit excutienda pœna, quâ propter talem concu-[illegible] Lamiæ. Dicimus autem illas intuitu ſo-

Pœna concubitus cum dæmone.

Propter ſolam

Google

ſunt concremandæ.

crari debere. Ex eâ maximè ratione, quia lege Dei, *Levit.cap. 20. v. 10.* qui cum jumento coierit, & *eod. cap. 31.* ſodomiam commiſerit, *& v. 10.* adulterium patraverit, necari jubetur. Jam verò tanto deſtabilior eſt ſpurcities ſagarum, quanto deterior eſt is, cui ſuccumbunt. Nam cùm ſint conjugatæ, adhuc verſantur in continuo quaſi concubinatu cum dæmonibus, & ſic non tantum contra ſexum, neque tantum extra ſpeciem peccant, ſed & extra genus, quod deſtabilius & peſſimum omnium carnalium peccatorum eſt *Delr. L. 5. Sect. 7. p. m. 776.* Hinc non eſt mirum, tam atroci delictum atrocem pœnam eſſe adinventam & ſancitam per *Ordin. Cr. Car. V. art. 116. & Conſtit. Elect. in verb.* ůmbgehet/ oder zu ſchaffen hat: ſecundum quam ſententiam Reſponderunt Scabb. Lipſ. menſ. Febr. aō. 1604. in verb. ſo möchte ſie von wegen ſolcher mit dem Teuffel gehabten Gemeinſchafft auch begangenen und bekanten unmenſchlichen Unzucht/ mit dem Feuer vom Leben zum Tode geſtrafft werden. Hinc talis commixtio ſatanica ſagarum, (quæ

Commixtio ſatanica ſolvit matrimonium.

etiam cum diabolô, ſi Bodino credimus, *L. 4. c. 5. p. m. 382.* rem habent, etiam dum Maritis accumbunt) ſi forſan contingat, eas ob prægnantem aliquam rationem ad mortis ſupplicium non depoſci, diſſolvit matrimonium, nec pars innocens poteſt cogi ad ulteriorem cohabitationem. *Carpz. in Jurispr. forenſ. P. 4. Conſt. 2. Def. 4.*

Unum crimen Lamiarum rarò absque alterô eſt. Refellitur opinio eorum, qui

§. XII. Si ergo unum quodque, ut demonſtratum, Lamiarum crimen ſeparatim ſumtum mortem meretur: Et verò compertum eſt, rarò unum absque alterô eſſe, & ſagas, quæ cum diabolô expreſsè pepigerunt, reas omnium iſtorum ſcelerum ferè, aut certè, plurimorum eſſe; *Bodinus de Mag. dæmon. L. 4. c. 5. p. m. 382.* Aut nimis audaci ingenii calumniâ ludi-

Lamiarum ſenectutem ac decrepitam ætatem; quaſi ſemper lamiæ eſſent vetulæ, & quaſi profectioris ætatis fœminæ eſſent meliores, quas ego quidẽ ob diuturnius diabolicæ artis exercitium, & inveteratam in ipſis malitiam, eò duriori eſſe ſubjugandas ſuppliciô judico, quod diutius in miniſteriô Satanæ verſatæ fuerunt. (2) Paupertatẽ, quia ejusmodi mulieres ſæpe domi nec *2.* fruſtrum panis, nec obulum, quô ſe ſuosq; ſuſtentare poſſint, habent, atque harum triſtitiæ & curis, ſi quas ſentit, quibuscunq; modis promittendô inſidiatur diabolus. Quaſi verò paupertas ullibi in jure à delictis excuſaret, ac non alia vitam tolerandi remedia ſupereſſent, quàm profugium ad Caſtra hoſtis infenſiſſimi ſatanæ. (3) Multudinem liberorum, quibus alendis non ſufficientes ſagæ, dæmonis adferentis è cellariis & culinis aliorum cibaria & potum auxilium implorare ſunt coactæ. Quaſi verò lex Civilis parentibus multitudine liberorum oppreſſis non aliô modô ſuccurat, & iis permittat, liberos ſuos vendere *l. 1. & tot. T. C. de Parent. qui filios ſuos diſtrax.*

propter paupertatem.

3. propter multitudinem liberorum.

§. XIII. Hactenus de rigore pœnarum, nunc de mitigatione earum agendum erit. Mitigatur autem pœna ignis, vel ob pœnitentiam, vel ob ſpontaneam confeſſionem. (1.) Ob ætatem minorennem, licet aliàs in caſtigandis delictis nullus ſit veniæ locus, *l. 1. C. ſi adverſ. delict. l. auxilium 37. ff. de Minorib.* Nihilominus tamen à rigore legum oportere aliquid reſecari, præſertim ſi circumſtantiæ id expoſcunt, ac ætati Infantili capitalem hujus criminis pœnam remittendam, & ejus locô caſtigationem virgis factam cum informatione in pietate ſincera ſubſtituendam eſſe DD. communiter ſtatuunt. Sic Facultas Juridic. Rintelenſis, uti ab Herm. Gœhauſ. *in proceſſ. contra Sagas quæſt. 17.* accepi, Puellæ cuidam novem ad decem annorum, quo maleficium à matre noverca edocta, aliquoties

Mitigatio pœnæ ordinariæ fit.

1. Ob Ætatem minorennem.

Exempl. puellæ 9. annorum cui à Fa-

aus den Actis offenbahr/ daß ſie ihren Leib dem Teuffel zu der allerſchändlichſten Boßheit proſtituiret und ergeben/ ſo befindet ſich gleichwol aus Erwegung der Umſtänden/ daß ſie durch ihre Stieffmutter zu dieſem Handel angeführet/ und ſolches zu verſchweigen bedräuet worden/ ſie auch nicht mehr als 9. oder 10. Jahr alt. Dahero iſt ſie/ in Betrachtung ſolcher Umſtänden/ und zuvoraus wegen ihrer Jugend/ pœnâ extraordinariâ zu ſtraffen und zu ſtreichen/ und ihrer ſchweren Sünden/ durch die Prediger zu erinnern/ und darauf redlichē Anverwandten oder andern ehrbahren Leuten zu befehlen/ die das Mägdlein in beten und Chriſtlichen Catechiſmo unterrichten/ und in ſtetiger Auſſicht und harter diſciplin bey ſich behalten mögen/ und wäre zu Wiederbringung und Beſſerung des Mägdleins nicht undienſtlich/ daß/ wann die Straffe des Feuers an ihrer Lehrmeiſterin der Stieffmutter vollſtrecket würde/ man ſie zugleich hinaus führen/ dē ſupplicio zuſchauen/ und in den Gedancke̅ lieſſe/ als ſolte ſie mit gleicher Straffe beleget werden/ damit hierdurch die Erkentnüß ihrer Mißhandlung deſto tieffer eingebildet/ und ſie ihr Lebtage deſto gröſſern Abſcheu ob ſolchen Sünden trüge/ und wann ſolches verrichtet/ könte alsdann das Mägdlein mit gemeldter pœnâ extraordinariâ beleget/ und ſie obgeſetzter Maſſen andern befohlen werdē/ v. r. w. Quod ſi autem puellæ puberem ætatem exceſſerint, diabolo ſe devoverint, ac rem cum eô habuerint, nihilominus ordinaria ignis pœna locum habet, uti in tali caſu Reſponderunt JCti Jenenſ. menſ. Aug. anno 1609. Qui puellæ cuidam 16. annos nondum egreſſæ, quæ ad perſuaſionem ſceleratiſſimæ matris maleficæ à teneris ſtatim annis, anno ætatis 10. & 6. menſe ſe diabolo, in formâ venuſti juvenis comparenti, acceptô arrhæ loco thalerô, Deo abnegando, devoverat, & poſteà ultra ſexennium cum dæmone non ſolùm cum eô nefandiſsimâ libidine ſæpius utendo, ſed & ſynagogas diabolicas viſitando, commercium habuerat, nullô tamen damnô dato ignis ſupplicium ſimpliciter per ſententiam impoſuerunt hiſce verbis: Daß ſie wegen Vergeſſung ihres Chriſtlichen Glaubens/ und daß ſie mit dem Teuffel Verbündniß angerichtet/ umgangen und zu ſchaffen gehabt/ auch alle Wallpers-Tage die Täntze beſuchet/ mit dem Feuer vom Leben zum Tode zu richten. *Petr. Theod. in Coll. Cr. 7. 167. lit. C. in fin.*

Puellæ cuidam 16. annos habenti pœna ignis ordinaria impoſita.

§. XIV.

Digitized by Google

§. XIV. (2.) Ob pœnitentiam & ſpontaneam confeſſionem quando Lamiis pœna ignis venit mitiganda, videndum cum Bodinô: *de Mag. dæmon. L. 4. c. 5. p. m. 406.* An ſagæ accuſatæ & à Judice præventæ maleficia fateantur, & pœnitentiam agant: An verò nec accuſatæ nec prævente à Judice, à maleficiô deſiſtant, & pœniteant. Priori caſu, nec pœna ignis Lamiis mitiganda eſt, multò minus remittenda, ſed Rea præciſè ignis ſuppliciô punienda eſt; Aliàs enim quivis reus cujusvis delicti accuſatus & incarceratus pœnam adminimum ordinariam effugere poſſet. Nam ſi homicidam, etſi reſipuerit, jubemur morte affigere, cur eandem effugiat Magus vel Saga millies ſceleratior. At poſteriori caſu ſi lamiæ nondum accuſatæ vel incarceratæ veram agunt pœnitentiam, à fœdere cum diabolô initô recedendo, pœna ignis ordinaria mitigari, in ejusque locum pœna mitior; nempe gladii, ſubſtitui poteſt. *Carpz. Pr. Cr. P. 1. Q. 49. n. 79.* ubi in conſimili ferme caſu, quo Lamia nondum incarcerata vel accuſatâ recedendo à pactô cum diabolo initô pœnitentiam egerat, Reſponſum Scabin. Lipſienſ. refert his verb: Hat E. S. in ſcharffer Frage bekandt und ausgeſaget/ daß ſie George Heidemans Pferde und Viehe/ desgleichen Johan Ackermannen ein Kalb und braun Pferd durch Zauberey getödtet/ und wäre von GOtt dem HErrn abgefallen/ mit dem Teuffel ein Verbündnüß gemacht/ gebuhlet und vielfältige Gemeinſchafft/ nach fernern Inhalt ihrer Ausſage/ gehabt. Sie hätte aber ſieder den gehaltenen Tantz in der Walburgs Nacht des 85. Jahres ihren Buhlen/ Strauß genant/ abgeſchaffet/ demſelben entſaget/ und ſich zu GOtt wieder bekehret; So bleibet ſie mit der ordentlichen Straffe des Feuers verſchonet/ ſie wird aber gleichwohl von wegen ihrer Verbrechung mit dem Schwerdt von Leben zum Tode billich geſtrafft/ V. R. W.

2. Mitigantur pœna ob Pœnitentiam & ſpontaneam confeſſionem. Diſtinctio.

Sæpius quoq; Lamiæ ſeriâ pœnitudine ductæ Deum ex animô invocantes, à Magiſtratu, qui mitigandi jus habet, precibus impetrant, ut non vivæ, cùm facilè lenta mors ob magnos cruciatus in blaſphemias ac deſperationem Reas adigat *Godelm. de Mag. Lib. 3. cap. 11. n. 2.* igni, ſed prius vel ſtrangulatæ, prævo-

Magiſtratus intuitu pœnitentia, non raro ſagas priusquam rogo imponitur.

decollari aut ſtrangulari jubet.

Pulvis tormentarius quibusdam locis ſagis appenditur.

catæ aut decollatæ in rogum mortuæ projiciantur: Cujus executionis ipſe ſpectator in patria mea adſui. Quibusdam in locis dicit Gœhauſ. *in proc. contr. Sag. Tit.* 12. Lamiis, pœnitentibus, ne in deſperationem agantur, pulvis tormentarius pectori illarum appenditur, cujus concuſſione ſubito extinguntur. Impœnitentes autem, & in crimine pertinaces ſagæ, absque ſubſidiô non immeritò cremantur, cùm ceſſet ratio, cur pœna legibus decreta mitigari debeat. *Gœhauſ.*

An ſaga in carcere mortua ſit ſepelienda?

§. XVI. Non rarò accidere ſolet, ut mors lamiæ incarceratæ Executioni publicæ antevertat. Quô caſu advertendum: An ſaga ſufficienter convicta & confeſſa in vinculis mortua reperiatur? Priori caſu, cùm quisque præſumatur bonus, qui non probatur malus, captiva vel ægritudine, vel debilitate aut incommoditatibus carceris mortua eſſe putatur, ſepultura non eſt denegenda cadaveri: Sed Judex in talem non legitimè confeſſam aut convictam ſæviens, peccat mortaliter, & actione injuriarum conveniri à defunctæ propinquis poteſt. Quia autem hoc exceptum crimen eſt, ut pote cujus atrocitas morte non finitur, ſed contra mortuum in eô procedi poteſt, monet Delrio: *Disquiſ. Mag. Lib.* 5. *Sect.* 19. ut Judex cum proteſtatione ſepulturam concedat, quod velit litem cœptam contra mortuam proſequi, ſeu agendô, in locis, ubi bona confiſcantur, ad bonorum confiſcationem, aut ſaltem memoriæ damnationem & ut corpus ſepultum poſt condemnationem poſſit extrahi, & oſſa comburi Delr. *dict. loc.*

Poſt condemnationem mortua reperta lamia conſcientiâ ſceleris mortem ſibi ipſi conſciviſſe putatur, & crematur.

Poſteriori verò caſu, ſi ex indubitatis indiciis ſufficienter convicta eſt, & præſumtio contra ſagam militat, illam ex conſcientia ſceleris ſibi ipſi, aut diabolum violentas intuliſſe manus, veſtigiaq; ejus rei in cadavere ſi deprehenduntur, non debet ſepulturæ tradi, ſed rogo imponi. Sicut in contingentia facti pronunciatum refert Georg. Godelman. *de Mag. & Venef. Lib.*3.*cap.*11.*n.*24. hiſce formalibus: N. Zauberer bekandt und außgeſagt, daß er mit Zauberey ſeines Nachbahren Hauß frau und Kind ums Leben

Leben gebracht/und er ſolches genugſam iſt überzeugt/und hernacher mit dem umgedreheten Halß im Gefängnüß todt geſunden worden. Demnach erkennen und ſprechen wir N. darauff vor recht/daß der todte Cörper/ nachdem er für das öffentliche peinliche Halßgerichte fürgeſtellet/ zur Wahlſtatt geführet/ und daſelbſt/ andern zum Abſcheu/ verbrand werden möge/ Von Rechts Wegen.

Nunc pedem quoque in proceſſu ſiſto criminali. De Bonis Lamiarum relictis quæ dici prolixè ultimô nunc locô potuiſſent,

---- ---- ſpatiis excluſis iniquis
Prætereo, atque aliis poſt me memoranda relinquens.

Te aperti pectoris Lectorem, à ſiniſtrâ, quantum confido interpretatione alienum, quæſo, conatus noſtros quales quales in tam ſpinosâ & abſtruſâ Lamiarum materiâ, ſi forſan humani quid in eâ paſſus fuero, genuinô dente mordere parcas, memor, memoriam habere omnium & penitus in nullô peccare, divinitatis magis, quàm mortalitatis eſſe, *l.2.§.14. C.d.V.I.E.* Deum interim T. Opt. Max. qui hactenus ad fraudes & technas diaboli rudi minervâ depingendas elargitus eſt vires, ſupplicibus ſupplex veneror precibus, velit ſub umbrâ alarum ſuarum à diaboli inſtrumentorum, Lamiarum læſione TE, omnesque Bonos una cum Domibus eorum ſartos tectosque ſervare.

Decas Corollariorum de Bonis Lamiarum.

I. L*Amiæ ante executionem pœnæ pœnitentiam agentes teſtamentum de Bonis condere poſſunt.*

II. *Ante converſionem teſtamentum factum non valet, ſed hæredes ſuccedunt ab inteſtatô.*

III. *Lamiarum bona non ſunt fiſco applicanda, per Conſtit. Carol. V.* art. pen.

IV. *Sed hæredibus, tam deſcendentibus & aſcendentibus, quàm collateralibus ſunt relinquenda.*

Google

V. *Nullus poteſt dari Juris textus ſpeciatim in Crimine Veneficii confiſcationem bonorum imperans.*

VI. *Caſus* in l. 3. C. de Maleſ. & Math. *de Magô in Inſulam deportandò* poſt ademtionem bonorum, *eſt ſpecialis.*

VII. *Hodie ex conſcientiâ criminis & metu condemnationis ſeſe interficientium Lamiarum Bona non publicantur.*

VIII. *Lamiarum hæredes, poſt perpeſſum Reæ ultimum ſupplicium, non tenentur adſumtus refundendos à fiſcò in proceſſum Criminalem erogatos.*

IX. *Fiſcus ob frequentiam hujus criminis, expenſas in proceſſum factas non ſolùm deducere poteſt, ſed & privilegium habet aliis Creditoribus prius.*

X. *Hæredes ad damna à Matre hominibus data, è bonis relictis reſarcianda, ſi petitur à parte læsâ, quatenus ad eos pervenit, obligantur.*

COlluvies anuum eſt, Lamiasque vocamus, Erinnys
Eructant ſtygiis faucibus ipſa ſuis.
Theîologo, Phyſico, Themidos ſacra jura ſecutis
Heu! quântas turbas impia turba ciet?
Scilicet id nobis ſat vaſta volumina monſtrant,
Quæ crebrò Doctûm gnava caterva tulit.
Walburgeriades, Tua Diſſertatio pandit,
Ecquid in horrendas jura ſinant Lamias.
Hinc Tibi nunc laudes ſurgunt, numeraberis olim
Jure præeximios inter & ipſe Viros.

In honorem Dn. Reſp. J. U. C. Amici ſui dilectiſſimi hæc adponebat

PRÆSES,

NOBI-

NOBILISSIMO
WALBURGERO, Sacrarum
legum cultori curioſiſſimo,
juveni ob ſingularem modeſtiam maximè commendabili,
de invidendis in ſtadio juridico progreſſibus
gratulatur,
FELICITER!
Gvernerus Rolfincius, Phil. & Med. D. Pract.
ac Chimiæ P. P. Academiæ Senior.

ES gnavus Themidos cultor, non eſſe quod audis,
WALLENBURGERE, negligis.
Fit tibi debitrix Dea, compenſabit & amplo
cultum ſui olim præmio.

Nobiliſſimo præclareque docto Domino Michaeli
Paridi Walburgero
Amico ſuo ex aſſe colendo

SIc erat in fatis; quum dogmata ferre togatus
Conaris doctis, quæ ſacra ſaga cavet.
Ecce tuum comitatur honos ſcriptum: Dico, tAndem
Evades ſagis cenſor, id opto! Sagax.

Memoriam ſui commendare voluit
Johannes Georgius Simon. D.

Frag nicht ob Hexen ſeyn und eine ſolche Rotte/
Die ſtets dem Teuffel ſteht durch Schaden zu Gebothe/
Und braucht den Teuffel wohl/ der Teuffel braucht auch ſie/
Wenn er wil Schaden thun dem Menſchen und dem Vieh:
Der Teuffel iſt ja ſelbſt der Hexen Obermeiſter/
Der Hexen Junckherrn ſeynd die Schadenfrohen Geiſter/
Ihr Wort iſt/ wenn der Bock des Teuffels runde geht:
Beſchädige/ trutz der/ die nicht nach Schaden ſteht.
Die Drachen-Huren ſind des Teuffels Reichs-Vaſallen/
Und können trefflich wohl mit ihrem Drachen ſtallen/
Wenn ſie auf Brand und Mord und alle Büberey
Bedacht ſind. Frage nicht/ ob eine Hexe ſey?

Viel

Digitized by Google

Viel haben zwar das Wort der Teuffels-Brut geführet/
Und ihre Hexerey mit Kleiſter überſchmieret/
Ob wär es nur ein Traum der keinen nie geſehrt/
Und ſeyn erbarmens mehr/ als ſcharffer Straffe wehrt.

Was Traum? des Teuffels Schaum ſind die verfluchten Leute/
Die ſich GOtt ſtellen ab und geben ſich zur Beute/
Zum Dienſt und Eigenthum den Zaubermeiſter hin/
Drey Heller ſind der Lohn offt/ iſt das nicht Gewinn?

Was darf man vor Beweiß? es reden ſelbſt die Sachen/
Die manchen ſeine Haar zu Berge ſtehend machen/
Wenn man von Hexen hört und ſihet ſelber an/
Wenn ſie verurtheilet ſind und werden abgethan.

Wer ſicher leben wil vor dieſem Angſt-Geſchmeiſſe/
Der ſehe zu/ daß er ſich von der Sünde reiſſe/
Und nehme GOtt zum **Wall**/ zur **Burg**/ zur **Sicherheit**/
Und weich aus dieſer **Burg** nicht einer Haare breit.

Trutz Hexe ſchade dem/ der ſich GOtt hat zum **Walle**
Und feſter **Burg** gemacht! **Trutz** deinem Hexen-Schalle/
Trutz deinem Mord-Gethön und Seegen-ſprecherey!
Ein Frommer weiß/ daß GOtt ſein Schutz und Seegen ſey.

Drum kan ich euren Fleiß/ **Herr Schwager**/ billich loben/
Daß ihr mit dieſer Schrifft zurücke habt geſchoben/
Was man der Hexerey zum beſten aufgeſetzt/
Und ſein Gewiſſen ſich mit ſolcher Schrifft verletzt.

Ihr weiſet euren Fleiß und unverdroßne Mühe/
Die Ihr auf euer Recht gewendt habt ſpat und frühe/
Ihr weiſet/ daß ihr ſeyd dem Menſchen-Feinde feind/
Wer Hexen dient und weiß/ wird nicht ſeyn euer Freund.

Habt ferner euren GOtt im Hertzen und vor Augen/
Und laſt das rechte Recht in eurem dienen taugen/
So hafft zur Straff an euch kein harter Hexen-Knall/
Denn GOtt iſt euer Trutz/ Schutz/ Seegen/ Burg und Wall.

Dieſes eilfertigte ſeinem Vielgeehrten Herrn Schwa-
ger aus Bitte aus.

M. JOHANN. CHRISTOPH. Müller/
Paſtor in Willerſtädt.

BIBLIOTECA ... ROMA ... VITT. EM.